

PERSFOCUS

TIENDE JAARGANG NUMMER 5 - MEI 1994

KNIPSELKRANT VAN VERENIGING MARTIJN
OVER KINDEREN, VOLWASSENEN EN SEKSUALITEIT

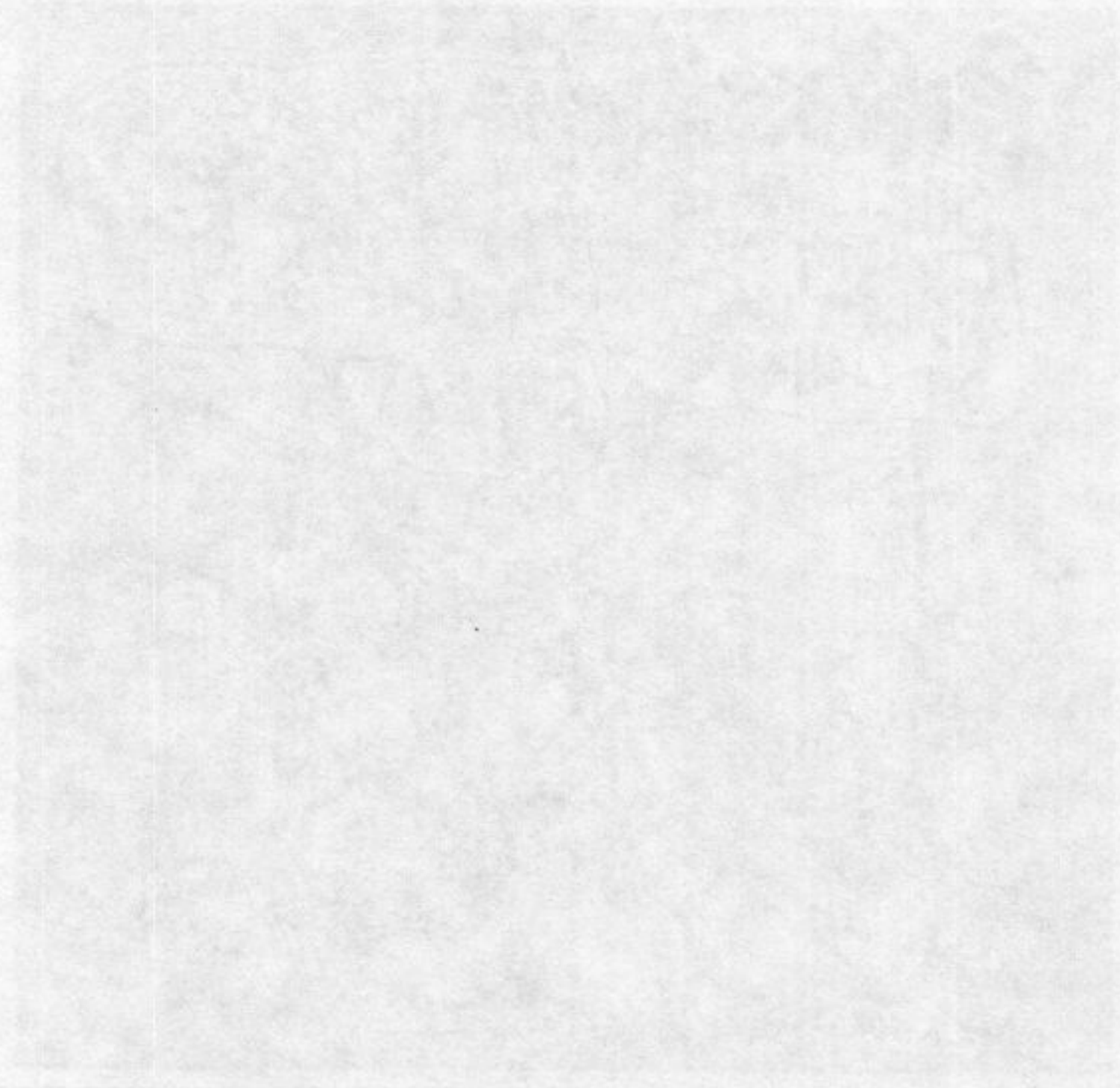
Prun. 19/4

IN DIT NUMMER:

Oude Pekela revisited	pag. 2
Misbruik; schijn of werkelijkheid?	pag. 9
Babymoord in Epe...	pag. 13
...en in Augustinusga	pag. 14
Incest in Den Helder	pag. 16
Ontucht van de maand	pag. 17
Michael J. is onschuldig!	pag. 19
Slachtoffer Sigmund F.	pag. 20
Dader Bill C.	pag. 21
Pedofilie in België; toch maar niet?	pag. 23
De door van Doucé	pag. 29
Onterecht	pag. 30
Je bent jong...	pag. 32
Gelijk behandelde homo's	pag. 36
Gelijk mishandelde homo's	pag. 38
Achtergrond	pag. 39

PERSEUS

THE JOURNAL OF THE
AMERICAN SOCIETY OF
CLASSICAL STUDIES
PUBLISHED BY THE
AMERICAN SOCIETY OF
CLASSICAL STUDIES
1954

1954

IN THE

THE JOURNAL OF THE
AMERICAN SOCIETY OF
CLASSICAL STUDIES
PUBLISHED BY THE
AMERICAN SOCIETY OF
CLASSICAL STUDIES
1954

THE JOURNAL OF THE
AMERICAN SOCIETY OF
CLASSICAL STUDIES
PUBLISHED BY THE
AMERICAN SOCIETY OF
CLASSICAL STUDIES
1954

PERSFOCUS, TIENDE JAARGANG, NUMMER 5, MEI 1994

Met knipsels uit:

Volkskrant	Vk
Telegraaf	Tel
Algemeen Dagblad	AD
NRC Handelsblad	NRC
Trouw	Tr
Het Parool	Par
Nieuwsblad van het Noorden	NvhN
Alkmaarse Courant	AC
Utrechts Nieuwsblad	UN
Brabants Dagblad	BD
De Gelderlander	Geld
VPRO-gids	VPRO
Primeur	Prim
Gay krant	GK
Uit België:	
Gazet van Antwerpen	GvA
HUMO	
Le Soir	LES
Dag Allemaal	
Uit Frankrijk:	
l'Evenement du jeudi	
Uit Engeland:	
The Guardian	Gua

De redactie van Persfocus is verhuisd. Gelieve uw knipsels te sturen naar het volgende adres:

Marc van Bijsterveldt
Prof. Buyslaan 1-18
3741 DA Baarn

In verband met de zomervakantie ontvangt u eind augustus het juninummer tegelijk met dan te verschijnen julinummer.

DE REDACTIE

Abonnementen op Persfocus kosten f 65,-- per jaar. Verzending als brief is f 15,-- duurder en komt op f 80,--.

Losse nummers f 8,--.

Giro 5459646 van Vereniging Martijn
Postbus 93.548
1090 EA Amsterdam

Het Oude Pekelagevoel van Gerardjan Rijnders

VPRO 7-5

Vrijdagavond bij de NOS tweemaal Gerardjan Rijnders. Eerst, in de serie *Theatermakers*, een portret van de artistiek leider van Toneelgroep Amsterdam. Vervolgens zijn televisieserie 'Oude Tongen'. Een driedelig drama - niet waargebeurd, maar wel geïnspireerd op Oude Pekela en de Bolderkaraffaire. Hugo Blom sprak uitvoerig met Rijnders.

Het verdient zeker bewondering dat Gerardjan Rijnders een poging heeft gedaan een dramaserie te maken rond het thema seksueel misbruik van kinderen. De materie, inmiddels uitvoerig door de media, psychologen, artsen en zelfbenoemde deskundigen kapotgekauwd, ligt nog steeds zo gevoelig dat er durf voor nodig is om die voor een televisieserie te willen gebruiken. De zedenaffaires van Oude Pekela en de Bolderkar, gevolgd door Epe, hebben Nederland in twee kampen verdeeld. De gelovigen en de ongelovigen. De verwijten vliegen over en weer, men is niet te beroerd om met modder te smijten en verliest aldus de kern uit het oog. Want het gaat in dit soort zaken allang niet meer om de (eventuele) slachtoffers, maar om wie er gelijk krijgt. In *Oude Tongen* weet Gerardjan Rijnders in ieder geval feilloos aan te geven wie er volgens hem schuldig zijn in gevallen van wat we gemakshalve maar dorpsysterie noemen. Het voert te ver om het hele verhaal hier te beschrijven. Daarvoor is het te ingewikkeld en, vooral, te bizar.

Rijnders heeft zijn onderwerp niet zonder ironie behandeld. Naast het filmisch altijd voor de hand liggende middel, de droom, heeft hij kans gezien de vele karakters genoeg achtergrond te geven om een ander aannemelijk te maken. Wat is dat een en ander dan precies? Vooruit, een poging. De serie opent met de introductie van een voorlezende vader en twee in bed luiserende kleine meisjes. Een van de twee is totaal afwezig. Vader vraagt waarom, maar krijgt geen antwoord. De scène wordt doorsneden door een droomsequentie van het jongetje Bart. Daarin loopt hij door een bordeel, vol blote mensen met dierenmaskers op, om uiteindelijk uit te komen bij een telefooncel vol gevangen kinderen. Hoewel de scène wat lang uitgesponnen is weten we in ieder geval meteen waar de regisseur heen wil. Droom en fantasie zijn het uitgangspunt. Daar begint het verhaal. Dat deze premisse later wordt losgelaten en vervangen door reële gebeurtenissen, is waar Rijnders een constructie probeert aan te brengen die zorgt voor vermenging van feiten en fictie. En het is juist die vermenging geweest, die in de werkelijk gebeurde zaken aanleiding was voor totale verwarring, gevolgd door ontkenning. Het werd om het in goed Nederlands te zeggen, te gek voor woorden.

Rijnders deed voor 'Oude Tongen' weinig research in die zin dat hij slechts een paar keer naar Oude Pekela is gegaan, maar dan slechts om wat foto's te maken en sfeer te proeven. Voor het grootste deel baseerde hij zijn scenario op de ten tijde van de affaire geschreven artikelen. Het resultaat is dat in 'Oude Tongen' de volwassenen een stelletje egocentrische klootzakken is, dat voortdurend achter eigen lusten aanjaagt, maar niet achter kinderen aanzit. Die laatste hebben te lijden onder het gedrag van de ouders en zijn dus wel degelijk slachtoffers. Het hele verhaal staat bol van de bizarre, onmo-

gelijke en vervreemdende gebeurtenissen en lijkt meer als satire bedoeld dan als 'echte' dramaserie. Voldoende aanleiding kortom, om eens uitleg te vragen.

Wat is je persoonlijke fascinatie met betrekking tot de Oude Pekela-affaire?

'Die is geleidelijk aan veranderd. Het begon met een reportage van Margalith Kleijwegt in Vrij Nederland. Het uitgangspunt was dat het allemaal echt is gebeurd. En dat geloofde ik. Daarna dacht ik: dit is film, of theater. Dat er zoiets kan gebeuren en dat mensen dat dan niet geloven of er zo raar op reageren. Dat was in 1987. Daarna kwam de tegenstroom op gang en ik meen dat er toen in de Haagse Post artikelen kwamen waaruit moest blijken dat er niets was gebeurd. En toen geloofde ik dat weer. Daarom ben ik een scenario gaan schrijven met als uitgangspunt: er is niks gebeurd. En al schrijvende dacht ik, nee ik houd mezelf voor de gek. Wat ik eigenlijk het meest fascinerende vind is die vraag. De vraag of er iets gebeurd is.'

Het lijkt erop of je de hele tijd op twee gedachten hebt gehinkt.

'Heel bewust. Het oppervlakkige verhaal is: het is allemaal opgeklopt; maar ik geef voortdurend - niet in tekst - maar in beeld, hele kleine signaaltjes van hé, hoe kan dat nou. Hoe kan een jongetje nu dromen van een bordeel? En als je later een reële scène krijgt van een bordeel, zie je een videocamera staan. Dus toch. De beestenmaskers waar dat jongetje van droomt, zie je op een gegeven moment liggen.'

Het stikt van de aanwijzingen dat het ook nog eens waar zou kunnen zijn. Waarom? Wilde je niet kiezen?

'Nee, ik had geen reden om te kiezen. Oppervlakkig gesproken kun je een van beide theorieën aanhangen, maar ik heb geen bewijzen. En als theatermaker, of dramaturg vind ik dit veel spannender. Stel dat het toch waar is. Hoe dan, wat dan. Dat interesseert me dramatisch gezien veel meer.'

Als de serie afgelopen is denk je: waar heb ik eigenlijk naar zitten kijken.

'Naar een verhaal over een dorp, waar wel of niet iets gebeurd is. En het enige dat zeker is, is dat er heel veel ellende is blijven hangen. Dat mensen verhuisd zijn, dat gezinnen uit elkaar zijn, dat kinderen de dupe zijn geworden. Dat is het enige dat je kunt aantonen. De rest is een vermoeden. Maar hoe komen die dingen tot stand?'

Waarom al die verwijzingen naar de werkelijkheid?

'Je bedoelt dat ik een hele andere serie had kunnen maken?'

Nee, maar als je een serie wilt maken over geloof, ongelooft, massahysterie, waarom dan toch clowns?

'Waarom niet. Die gegevens zijn er. Die zijn op zich bruikbaar.'

Omdat je dan elke verwijzing naar de realiteit weghaalt.

'Waarom zou je. Het is een drama naar aanleiding van die affaire. Alleen, het is geen documentaire. Ik maak een verhaal over een dorp, waarin heel herkenbare dingen zitten. Die niet specifiek Pekela-gebonden zijn. Waarin steeds naar voren komt, het kan wel, het kan niet. Die twijfel is mijn drijfveer geweest. Het gaat mij om kleine dingen die in zo'n situatie worden opgeblazen. Wat er echt vaststaat is dat er twee jongetjes met een stokje in elkaars biljetjes hebben zitten prikken.'

Heb je mensen gesproken die direct betrokken zijn geweest?

'Nee, ik kreeg wel een brief van een mevrouw die me aanbod om me het dagboek van haar zoon, door haar bijgehouden, te laten lezen. Met verhalen over dat jongetje dat zo in de war was geraakt dat hij in de vagina van zijn moeder wilde. Heb ik verder geen contact mee gehad. Wat mij interesseerde is hoe het mechanisme in

zijn werk gaat. Kinderen vangen iets op van ouders, wat ze niet begrijpen, gaan erover fantaseren, gaan erover dromen, ze gaan misschien dingen met elkaar doen, dat vertellen ze weer op een vage manier. Dat vangen die volwassenen dan weer op en die maken hun eigen verhalen.'

Hoe is de serie tot stand gekomen?

'Bij toneel werk ik voornamelijk vanuit dialogen. De vorm ontstaat tijdens de repetities. Nu heb ik gewoon gekozen voor een Hollands drama in drie afleveringen. Met alle denkbare clichés. Een burgermeester, een veldwachter, een dorpsgek en twee onderwijzers. Dus ik heb gewoon een plot gemaakt, een verhaal.'

Is alles expres zo Hollands gehouden?

'Absoluut.'

Weet je iets van het dorpsleven?

'Ik sprak met een Amerikaanse journaliste die de serie had gezien. En die was dus ongeveer over haar nek gegaan van die playbackshow (met kinderen - hb). Zij vroeg me: "Is dat normaal in Nederland?" en ik zei dat het heel normaal was en dat het een van de populairste tv-programma's was. Kennen jullie dat niet in Amerika? "Nee." Ik bedoel hiermee dat je helemaal niet op een dorp hoeft te wonen om de mentaliteit te begrijpen. De Nederlandse televisie is het Nederlandse dorp. Televisie is een dorpskrant.'

Punt van kritiek was het grote aantal subplots.

'Ja, een beetje teveel misschien. Hoewel ik daar geen last van heb.'

Wie wel?

'Ik denk een kijker die absoluut overal een kop en een staart van en aan verwacht.'

De serie is vantevoren door deskundigen doorgelicht.

'Nou ja, de conclusie was in ieder geval dat de serie uitgezonden mocht worden. De NOS was toch erg voorzichtig en wilde voorkomen dat mensen zich door de serie geraakt zouden voelen. En de concrete vraag was: moet die serie begeleid worden. Moet Correlatie betrokken worden. En ze waren natuurlijk gewoon nieuwsgierig naar het oordeel van mensen die destijds direct betrokken waren. En dan blijkt dat die mensen zich alleen maar dieper in hun eigen kuiltje hadden ingegraven. Wat niet zo merkwaardig is. Wat ik opmerkelijk vond: toen ik de research deed, kwam ik in aanraking met een van die sociologen. En die vertelde dat hij recent contact had gehad met de directeur van het ziekenhuis, waar die kinderen onderzocht zijn. Die had tegen die socioloog gezegd: "Ik heb het destijds niet kunnen of durven zeggen, maar die kindjes mankeerde fysiek helemaal niets." Nu, door die serie heeft die socioloog dat in de krant gezegd. En dan kun je denken, het zal me worst wezen wat er nu precies gebeurd is, maar één ding is zeker, die kindjes lopen bij therapeuten.'

Net zoals ze in de serie slachtoffer zijn van de waanzin van de volwassenen. Wat dat betreft is het allemaal nogal karikaturaal. Er loopt geen normaal mens in rond.

'Bestaan die?'

Wat jou betreft niet?

'Nou ja, wat is normaal.'

Ik bedoelde een sympathieke hoofdrolspeler. Of liever gezegd het ontbreken daarvan.

'Nee precies, die is er niet. Of toch, die zijn er wel. Er is een groepje en dat zijn die kinderen. Al die kinderen bij elkaar zijn eigenlijk de sympathieke hoofdrolspelers, die een crisis doormaken. Dat is dus vrij ongebruikelijk en een moeilijke vertelstructuur. In dit geval kon het ook niet anders. Het is tenslotte een verhaal over een gemeenschap, niet over een persoon met wie iets aan de hand is. Ik geloof dat zo'n affaire zich niet toevallig in zo'n dorp afspeelt. Dat heeft te maken met een soort sociale geschiedenis. Werkeloosheid, ik bedoel Oude Pekela was hiervoor in het nieuws in verband met de stro-

karton en ontslagen en sociale onrust. Dat is bezworen. Maar er blijft natuurlijk iets smeulen.'

Maar dat smeulen wordt méér door totaal andere mensen. Die er los van staan.

'Nee, want ze hebben wel met dat dorp te maken. Ze reageren op wat ze vermoeden dat er aan de hand is. Stel nu dat het een evenwichtig dorp was geweest, dan had het nooit zover kunnen komen. Juist omdat er onvrede is, ontstaat zo'n affaire. Daarom wordt er in de verhaallijn van de voormalige burgemeester naar verwezen. En zijn opvolger is niet te vertrouwen en heeft een geheim. Ik geef toe dat het clichéverhalen zijn, maar ze hebben wel een functie.'

Aan het eind lijkt het erop of je toch wilde aangeven dat het niet zo vaag is als het lijkt.

'Wat vaststaat is dat de burgemeester oogluikend toestaat dat er op grote schaal hash wordt gekweekt en dat mensen daar in handelen - wat ik overigens prima vind - maar wat dus eigenlijk niet mag. En dat één meisje verkracht is. Maar dan weet je nog niks.'

Er is ook opeens een dader.

'Die wielrenner en die schoonmaker, dat zijn vrienden. Het gaat niet om de verwarring. Dat is ook een beetje... Er was toen die film "Basic instinct" van Verhoeven en de hele homoscene viel daar toen overheen. Alleen omdat de hoofdrolspeelster biseksueel was en heel erg slecht. En dat was dan antigay. Ik vond dat wel zo'n onzin. Alleen al daarom dacht ik, oké, ik heb een echte schurk in de serie, dan geef ik hem ook nog eens een relatie met een allochtone schoonmaker. Dus dan doe ik het dubbelop. Dat is mijn binnenpretje. En dat kun je in aflevering één al zien. Die schoonmaker loopt op straat, de wielrenner fietst langs, een close-up van zijn achterwerk en iemand vraagt: "Lekkere kebab, Ali?" Je kunt al die kleine verwijzingen wel nissen, daar maak ik me verder niet druk over.'

Is het dan nog wel te begrijpen?

'Maar het gaat niet om die kleine dingen. Het gaat om het je-weet-maar-nooit-idee. Daar gaat het over. Ik zou bijvoorbeeld geen drama kunnen maken over Epe. Daar zie ik geen conflict. Er zijn erge dingen gebeurd, de slachtoffers hebben er nog vijftientigduizend dingen bijverzonnen. Maar ik zie er geen drama in. Bij Oude Tongen ligt dat veel ingewikkelder. Er zijn wel slachtoffers, maar je komt er nooit achter waarvan ze nu precies slachtoffer zijn. Ik snap wel dat het in die zin onbevredigend is dat er geen duidelijke conclusie wordt gegeven. Je hoopt natuurlijk dat het uiteindelijk allemaal wordt rechtgebreid. En aan het eind lijkt het daar even op, maar een einde is er niet. Maar dat is ook mijn Oude Pekelagevoel.'

De rol van de media in de serie is nogal klein.

'Daar ben ik het niet mee eens. In deel drie zitten alle hoofdpersonen constant voor de televisie te kijken naar reportages over hun dorp. En het jongetje dat de deur niet open wil doen omdat-ie denkt dat er weer zo'n Duitse journalist langs komt. Dus de media hebben dat dorp overgenomen en het dorp zelf is volstrekt apathisch geworden.'

De filmversie kwam min of meer per ongeluk tot stand?

'Het was meer een cadeauje. De ruwe montage van de serie was terechtgekomen bij Emil Fallaux van het Filmfestival. Die zei: "Als je er vijftig minuten uithaalt heb je de leukste Nederlandse speelfilm van het jaar. Maar dan wil ik hem uitbrengen op mijn festival." Dat zei hij een maand tevoren. Dat is op zich niet erg. Alleen kost het veel geld en er moest nieuwe muziek worden gemaakt. Het geld kwam voor een deel van het productiefonds. Het Laboratorium bracht voor die montage de helft van de normale prijs in rekening en als tegenprestatie werden ze dan hoofdsponsors van het filmfestival. Door die deal konden wij die film maken.'

Die niet al te enthousiast werd ontvangen. Heb je je iets aangetrokken van de kritiek?

'Tuurlijk, nou ja aantrekken. Je leest het en je denkt er over na. Bij de één denk ik, daar kan ik me in vinden, bij de ander, dit is totale onzin en deze heeft er helemaal niets van begrepen. Ligt dat aan mij? Ik bedoel, deze film zit vol signalen. Die worden geïnterpreteerd. En dan blijkt dat iemand een signaal verkeerd begrepen heeft. Dan kun je twee dingen zeggen. Of die man of vrouw is hartstikke stom, of ik ben te onduidelijk geweest, te elitair.'

Was het casten van de kinderen moeilijk?

'Ik heb met ongeveer tachtig kinderen een

Humor en kinderporno hoe dan ook een gedurfde combinatie

door MONIQUE VAN DE SANDE

HILVERSUM — Je zou het bijna vergeten, maar Oude Tongen, de op voorhand al geruchtmakende pastiche op de Oude Pekela-affaire, werd door regisseur Gerardjan Rijnders oorspronkelijk gemaakt voor televisie. Na de wereldpremière van de filmversie op het Filmfestival Rotterdam en de daarop volgende bioscooppremière is vanavond deel 1 van de driedelige serie via dit medium te zien.

Aanvang van de uitzending: 23.06 uur. Waarom zo laat? Hebben de vele vooraf geraadpleegde deskundologen zich uitgesproken tegen uitzending op prime time? Helemaal niet, verklaren de betrokkenen, op dit tijdstip is er gewoon minder concurrentie. „Er is echt geen reden om na afloop het nummer van de stichting Korrelatie te tonen, vanwege schokkende beelden of zo.”

Misschien is er ook niet zoveel reden om aan te nemen dat de uitzending een grootpubliek zou boeien, want de door veel critici als storend ervaren rommeligheid van de filmversie blijkt geen gevolg te zijn van drastisch knippen. Aan de tv-versie is zeker de eerste twintig minuten in het geheel geen touw vast te knopen. Wie volhoudt, wordt — zij het met mate — beloond.

Rijnders zelf geeft de voorkeur aan de tv-versie, maar erkent de nadelen: „Doordat je in totaal meer verteltijd hebt, krijg je een soort rust. Dat is ook een beetje gevaarlijk. Mensen kunnen het gevoel krijgen dat er niks gebeurt, terwijl veel dingen zich juist onderhuids voltrekken.”

Denkt Rijnders overigens dat er echt kinderpornopraktijken in Oude Pekela hebben plaatsgevonden? „Voor mijn gevoel berust een deel van de verhalen op hysteric, maar ik sluit niet uit dat bepaalde dingen echt gebeurd zijn”, aldus de regisseur. Ook in Oude Tongen blijft veel onduidelijk, zegt Rijnders, „omdat dat dramatisch gezien spannender is”.

screentest gedaan. De uiteindelijke spelers, de twee zusjes zijn in het echt ook zusjes en hun vader is acteur. Die kon ze dan wat makkelijker duidelijk maken wat het is en waar het om gaat. Dat ene jongetje had al bij Frans Weisz gespeeld en dat andere jongetje heeft een moeder die bij de Toneelschuur in Haarlem werkt. Het scheelt als ze een beetje vertrouwd zijn met wat acteren is, wat drama is. Voor het grootste deel zijn die kinderen door Maria Uitdehaag, de regieassistente, geregisseerd. Het is wel lastig om te regisseren terwijl je weet dat je tegen die kinderen niet precies kunt zeggen waar die scène over gaat. Dan moest ik steeds checken wat ze weten, overleggen met die ouders. Je komt natuurlijk wel voor problemen te staan. Dat jongetje Bart Mossel staat op een gegeven moment naar een pornofilm van zijn vader te kijken. Uiteraard heeft 'ie die tijdens de opnames nooit gezien. Dat doe ik niet. Maar je moet wel tegen hem zeggen: „Je kijkt nu naar iets dat je eigenlijk niet mag zien.” Ja wat dan? Ga dat maar aan je vader vragen. Zo dus. Je moet een beetje omzichtig handelen.”

Verwacht je succes?

„Daar hoop je natuurlijk altijd op. Maar ik heb mijn verwachtingen inmiddels wel wat bijgesteld. Er is een voorvertoning geweest waar zestien gemiddelde Nederlanders een oordeel mochten geven. Ik dacht, er moet er toch minstens één bij zitten die niet alléén de Telegraaf leest. Maar niemand van die zestien kon er om lachen.”

Hugo Blom

Dat kan zijn, maar je moet stekeblind zijn om niet te zien dat in Rijnders' fictieve wereld twee partijen tot schuldigen worden gebombardeerd: de door een soort massahysterie meegesleurd ouders en de sensatiebeluste media.

„Of je het die ouders kunt verwijten, weet ik niet,” zegt de regisseur met enige aarzeling. Toch minstens ten dele, lijkt het, want menige opvoeder in Oude Tongen vertoont zelf enigszins geperverteerd gedrag.

Die hypocrisie noemt Rijnders ook in zijn director's statement: „Enerzijds wil men dat kinderen onbedorven, puur en onschuldig

zijn. Aan de andere kant vind je op de hoek van iedere straat een pornoshop. Dat botst.”

En wat te denken van de welig tierende playback-shows, waarin kinderen geacht worden de sensuele motoriek van volwassen popsterren te imiteren? „Als je dat accepteert, moet je het niet vreemd vinden dat kinderen iets meer weten van de hoed en de rand,” zo luidt het oordeel van de regisseur.

Mag Rijnders in de grond van de zaak een ijselijke moralist zijn, dan heeft hij dat in ieder geval aardig verpakt in een wilde soapparodie met Fellini-trekjes, gespeeld door de

voortreffelijke acteurs van zijn eigen gezelschap: Toneelgroep Amsterdam. Ze blijven een beetje tussen de schuifdeuren hangen, maar humor en kinderporno is hoe dan ook een gedurfde combinatie.
Eerder op de avond (21.04 uur) zendt de NOS op dezelfde zender een door Cees van Ede gemaakt portret van Gerardjan Rijnders uit, dat deel uitmaakt van een serie over theatermakers.

Oude Tongen: een hakkkelende oldtimer

Door Fred van Garderen

Humor. Dat is Oude Tongen voor maker Gerardjan Rijnders. Hij vindt de hele affaire in Oude Pekela dan ook „een beetje om te lachen”. „Ik vind Beatrix op Urk ook om te lachen,” nuanceert hij zijn uitspraak. „Maar als maker heb ik Oude Tongen bedoeld als humor.”

Humor is een ruim begrip. Rijnders heeft in het verleden al duidelijk gemaakt dat hij van confronterende humor geniet. En confronterend is precies wat Oude Tongen probeert te zijn. Het plattelandsleven, maar ook de hedendaagse televisiecultuur wordt op de hak genomen. Rijnders kan het allemaal verklaren: „Ik denk dat ook in Oude Pekela wel eens een Miniplaybackshow heeft plaatsgehad. En als ik daar naar kijk, vind ik het elke keer weer verbijsterend dat kinderen volwassen sterren imiteren met wel of niet erotische handelingen. De ouders moeten dan ook niet raar opkijken dat kinderen van een hoed en van een rand weten.”

Maar zo verhelderend zijn betoog is, zo onduidelijk is zijn serie. Oude Tongen beweegt zich vanaf de eerste seconde voort als een hakkkelende, knallende oldtimer waarvan de remmen zijn versleten. Niets en niemand onziend proest het voertuig zich voort door de straten van het plattelandsdorp. Rijnders laat daarbij zijn acteurs zo overdreven acteren dat elk vooroordeel en elk herkenbaar detail wordt opgeblazen tot iets onwezenlijks. De werkloze is 300 procent werkloos, de misdaad is buiten alle proporties, het verdriet van de bedrogen echtgenote is te hysterisch om op je gemak te kunnen aanschouwen en Kitty Courbois is zoals ze in 'Het wassende Water' was.

Dat onduidelijke is inmiddels ook de NOS ter ore gekomen. Uit een KLO-onderzoek (een voorvertoning waarvoor een doorsnee kijkerspubliek wordt uitgenodigd - fvg) werd duidelijk dat vrijwel niemand iets van de serie begreep. De eerste maatregel die de NOS nam, is dat Oude Tongen niet op 'prime time', maar laat (Nederland 3, 23.01 uur) wordt uitgezonden. NOS-dramaturg Tonny van Velzen had hiervoor een wel heel bijzondere verklaring: „Op de late avond krijgen meer mensen de mogelijkheid om naar de serie te kijken, omdat er dan minder concurrentie is.” Verder zendt de NOS een uur voor Oude Tongen (en vlak na het portret van maker Gerardjan Rijnders in Theatermakers - Ned. 3, 21.04 uur) een verhelderend voorfilmje uit. Van Velzen daarover: „Zoals ondertiteling verhelderend werkt, zo werkt deze trailer ook verhelderend bij de serie. Als je de trailer niet vooraf ziet, zul je meer moeite hebben met het verhaal dan wanneer je die wel gezien hebt.”

Burgemeester C. Arlman van Pekela sluit niet uit dat naar aanleiding van de driedelige serie 'Oude Tongen' die de NOS vanaf vanavond uitzendt, schadeclaims zullen worden ingediend. „Ik kan me zo voorstellen dat een doktersechtbaar uit Oude Pekela hier niet blij mee is,” zegt Arlman over de serie die gebaseerd is op het pornoschandaal van Oude Pekela. Arlman heeft inmiddels een preview van de serie bijgewoond. Hij vindt 'Oude Tongen' „bedroevend slecht” en „een warrig geheel”. „Als het Stimuleringsfonds voor dit soort produkties anderhalf miljoen gulden uittrekt, dan kan ik me zo voorstellen dat er ook driekwart miljoen gulden vrij kan komen voor

een promotionele film die het geschonden blaazen van deze streek weer ietwat oppoetst.”

Arlman heeft al overleg gepleegd met betrokkenen. „Die willen in eerste instantie van de hele materie afstand nemen. Ik denk dat de serie dan ook niet zozeer een schok, maar boosheid te weegbrengt. Voor de zekerheid hebben we wel met Korrelatie afgesproken dat na de uitzending er een mogelijkheid is om te praten.”

Arlman verwacht overigens niet dat er veel naar de serie gekeken wordt. „Mensen hier uit de buurt zullen uit nieuwsgierigheid blijven kijken, maar ik denk dat kijkers buiten deze regio niet echt naar het tweede deel zullen uitzien.”

■ Bartje Mossel (Jasper Kraai) droomt wat af in Oude Tongen: boten met lichtjes en blote billen die met stokjes worden bewerkt, terwijl clowntjes en leeuwjes op de maat van dromerig gezang langs hem heenzweven.

Rijnders blijft stoicijns onder deze verholde kritiek. Hij gelooft in zijn serie. „Oude Tongen refereert soms aan Twin Peaks, soms aan Medisch Centrum West en soms aan oude westerns. Maar Oude Tongen refereert soms ook aan Fellini. Het is mijn interpretatie op gebeurtenissen als in Oude Pekela. Dat was gedeeltelijk massahysterie, maar ook

gedeeltelijk waarheid. Het is bekend dat kinderen elkaars billetjes verwonden met stokjes. In de loop van de serie worden de kinderen apatischer en de ouders géxalteerder. Dat was ook zo in het echte verhaal. De kinderen zijn uiteindelijk het slachtoffer geworden van het gekonkel van de ouders. Dat is ook mijn verhaal.”

Oude Pekela als inspiratiebron

Van een redacteur

Oude Pekela inspireerde regisseur Gerardjan Rijnders tot het maken van de drie-delige serie 'Oude Tongen', die de NOS uitzendt. Aanleiding voor het scenario waren de gebeurtenissen in Oude Pekela, het pornoschandaal waar tientallen kinderen bij betrokken zouden zijn geweest. Hoe hier in de pers verslag van werd gedaan, was voor Rijnders de voedingsbodem voor fictief drama. De werkloosheid heeft hard toegeslagen in Oude Tongen. Voor de afleiding zijn er nederwriet, video-porno, de sexboerderij en een playbackshow.

Andere ingrediënten: een dorpsgek, een christelijke en een openbare lagere school, een ijverige politie-agent en kinderen die hun stiekeme spelletjes spelen. Iedereen houdt elkaar in de gaten. Achter een façade van tolerantie en fatsoen gaan roddels en vooroordelen schuil. (Nederland 3, 23.01 uur) □

Oude Pekela revisited

NRC 28/5/94

Moeten we het nu wéér over Oude Pekela hebben?

Ik vrees van wel, al wil ik graag aangetekend zien dat ik er niet over begonnen ben. Gerardjan Rijnders, die moest zo nodig. Hij baseerde zijn dramaserie *Oude Tongen* losjes, zéér losjes, op het vermeende zedenschandaal van 1987 in Oude Pekela. Daar haakte de VPRO weer op in met een uitzending van *Lopende zaken*, en ten slotte kwam de BBC - wist zij veel - deze week met een drie uur durende documentaire, *Innocence lost*, over een soort Oude Pekela in de Verenigde Staten.

Over Rijnders' produktie kan ik kort zijn. Misschien zal het achteraf een hoogtepunt blijken in de Nederlandse filmgeschiedenis, misschien waren wij, onwetende tv-kijkers, wel getuige van de geboorte van een Bunuel der Lage Landen - maar aan mij was het niet besteed. Na twee afleveringen ben ik moedeloos afgehaakt. Ik kon het niet meer volgen.

Zoveel subplots en zo weinig plot, zoveel personen (was alle acteurs van Toneelgroep Amsterdam een rolletje beloofd?) en zo weinig volwaardige personages - je werd er als kijker duizelig van. W.F. Hermans heeft in een befaamd essay uit 1963 (!) de Nederlandse filmregisseurs gewaarschuwd voor het verschijnsel van de 'witte pater': een element in de film dat niets met thema of handeling te maken heeft.

In 'Oude Tongen' barstte het van 'witte paters', het leek wel alsof Rijnders alle kloosters van Nederland tegelijk liet leegstromen. Ze verduisterden ten slotte volledig

het zicht op het thema, waarbij ik er gemakshalve van uitga dat er een thema was.

Lopende zaken probeerde 'Oude Pekela' in een half uur uit te leggen. Het bleek ondoenlijk, maar misschien heb ik veel gemist doordat ik nogal eens met mijn ogen moest knipperen bij sommige uittalingen van geïnterviewden. Toevallig weet ik iets van 'Oude Pekela', ik heb me destijds als verslaggever uitvoerig in dit schandaal verdiept.

Het doktersechtpaar Jonker uit Oude Pekela dat centraal stond in *Lopende zaken*, voert nog steeds een taai achterhoedegevecht voor de erkenning van zijn theorie. Die hebben de Jonkers in de loop der jaren steeds meer aangepast aan de argumenten van hun tegenstanders. Vroeger hadden ze het vooral over enge clowns die aan de lopende band kindertjes (215 heeft Jonker ooit beweerd) verkrachten, de laatste jaren noemen ze het 'satanisch ritueel-misbruik', want je moet met je tijd meegaan. De aantallen laten ze nu liever weg, en over die clowns hoor je ze ook niet meer.

In *Lopende zaken* beweerden ze opeens dat een deel van de kinderen alleen maar snoepjes heeft gehad. Slechts 'een kleine kern' zou ernstig misbruikt zijn. Waar halen ze zo'n inzicht ineens vandaan en waarom hebben ze het ons nooit eerder verteld?

In het *Maandblad voor Geestelijke Volksgezondheid* mochten de Jonkers onlangs een onderzoek presenteren, dat ze in 1987 en 1989 onder de ouders van de betrokken kinderen hebben gehou-

Frits Abrahams

den. Van de 63 ondervraagde onderparen kwamen er vijftig uit hun eigen praktijk - allemaal mensen die juist in die eerste periode door de Jonkers onder grote druk zijn gezet. Toen ik destijds in Oude Pekela aankwam, trof ik een burgemeester - Smidt - die uiting van de redelijkheid van de Jonkers. Maar later, toen hij terugkeek, zei hij: "Jonker heeft een paar van die kleuterjuffen de kop gek gedraaid en hij heeft een aantal ouders in onrust gebracht." Een onderzoek naar het schandaal van Oude Pekela door het echtpaar Jonker, dat is zoiets als een rapportage over de IRT-affaire door Nordholt en Van Thijn samen.

In *Lopende zaken* miste ik vooral twee feiten. Punt 1: in het ziekenhuis van Winschoten is destijds bij de onderzochte kinderen geen enkel fysiek spoor van misbruik gevonden. Punt 2: na advies van de psychiater Mik, die de door hem onderzochte kinderen betrouwbaar achtte, zijn op grond van 'herkenningen' door deze kinderen vijf mensen verhoord die volmaakt onschuldig bleken. "Genuanceerd", noemde desondanks de socioloog Bram van Stolk, die de Jonkers hielp bij hun publikatie in MGV, in deze uitzending de opstelling van Mik.

Maar het verbazingwekkendst waren de boude beweringen van een Belgische psychiater, Karel Pyck. Hij zei dat ook volgens politie en justitie 48 kinderen zijn misbruikt - een bewering die hij op de opiniëpagina van deze krant herhaalde.

Hoe nu? Als er een groeiend ongeloof was in de gruwelverhalen, dan toch vooral bij politie en justitie. Toen hoofdofficier Blok destijds het onderzoek afsloot, zei hij niet voor niets: "Al deze gegevens (over handelingen, locaties etc. - F.A.) zijn verkregen uit de verklaringen van de kinderen. Andere sporen of harde feiten die het onderzoek verder konden brengen, zijn niet gevonden."

Pyck is een van die mensen die 'Oude Pekela' graag vergelijkt met de zaak van Yolanda - een onterechte vergelijking die alleen maar gemaakt wordt om het schandaal van 'Oude Pekela' achteraf te legitimeren. In de zaak van Yolanda zijn er bekentenissen geweest en dus bewijzen en veroordelingen - dat is het cruciale verschil.

Gecomplieerde affaires als die van Oude Pekela moeten eigenlijk in lange, doorwrochte documen-

taires worden geanalyseerd. De BBC koos daar deze week voor in *Innocence lost*, een film over een zedenschandaal in Edenton, een plaatsje in North Carolina. Daar werden in 1988 zeven mensen gearresteerd op verdenking van seksueel misbruik van kinderen. Het ging vooral om Bob en Betsy Kelly, die samen een kinderdagverblijf leidden.

Bob Kelly had ruzie gekregen met een moeder nadat hij haar kind eenmaal had geslagen. De moeder sprak met een andere moeder die beweerde dat er wel eens meer aan de hand kon zijn. De ouders begonnen hun kinderen (ongeveer drie jaar oud) urenlang te ondervragen en weldra deden de huiveringwekkendste verhalen de ronde. Anale verkrachtingen met hamers en messen, filmopnamen daarvan, moorden op baby's. Ook zou Bob wel eens een clownspak hebben aangetrokken. Ik kan niet ontkennen dat het me allemaal bekend voorkwam: zelfs de babymoorden werden ook door sommige kinderen uit Oude Pekela genoemd.

Kelly, zijn vrouw en nog een medewerkster zijn inmiddels veroordeeld. Maar de BBC-journalisten - die me op de hand van Kelly leken - lieten enkele juryleden aan het woord die geen spaan heel lieten van de besluitvorming in de jury. Een ander jurylid gaf toe dat hij zelf als 3-jarig kind misbruikt was, en een vrouwelijk jurylid bekende dat ze alleen maar het 'guilty' had uitgesproken, omdat ze niet langer tegen de druk van de beraadslagingen bestand was. Het was een aangrijpende documentaire, een van de beste reconstructies die ik ooit op tv heb gezien. Leve de Nederlandse omroep die deze film aankoopt - en uitzendt.

Pekela-perikelen in Oude Tongen

VK 11-5

Oude Tongen, deel 1: vrijdag 13 mei, Nederland 3, 23.01 uur.

De burgemeester van de gemeente Pekela was 'hoogst ongelukkig' toen hij hoorde over de plannen voor een driedelige televisieserie over de ontuchtaffaire in Oude Pekela die in 1988 voor grote onrust zorgde in dit dorp. In *Nieuwsblad van het Noorden* zei hij destijds: 'Emoties over deze zaak zijn er in Oude Pekela nog steeds. Sommige mensen zien achter elke boom een potloodventer staan.'

Ook de burgemeester van de Zuidhollandse gemeente waarin het dorp Oude Tonge ligt, stond niet te juichen nadat hij hoorde over de film. Voor hem was de titel het struikelblok. Hij kondigde aan stappen te ondernemen als die niet veranderd zou worden. Nu is het ruim anderhalf jaar verder en de tv-serie is er. De titel? *Oude Tongen*.

Het behoeft nog nauwelijks uitleg, maar Oude Tongen is gebaseerd op de ontucht-affaire in Oude Pekela uit 1988. Tussen de veertig en vijftig kinderen uit het dorp zouden seksueel zijn misbruikt door volwassenen. Hoe in de Nederlandse en buitenlandse pers hiervan verslag werd gedaan, was voor theatermaker Gerardjan Rijnders de inspiratiebron voor een fictief Nederlands drama.

In februari was op de bio-

scoop al een voorproefje te zien van de tv-serie. Toen teruggesneden tot een bioscoopfilmengte. De NOS zendt het eerste deel van de serie vrijdagavond na elf uur uit. Dit 'kindvriendelijke' tijdstip heeft niets te maken met de gevoeligheid van het onderwerp, benadrukt chef-drama van de NOS W. Odée. Het ligt heel anders. 'Prime time op vrijdag is er zoveel concurrentie van andere netten dat de NOS heeft besloten Oude Tongen pas laat op de avond uit te zenden. Dan staat er minder tegenover en heeft Rijnders' serie meer kans van slagen.'

Rijnders zelf vindt Oude Tongen 'een drama in drie delen, bedoeld voor iedereen'. Voor hem is de serie 'absoluut humor'.

Oude Tongen is dus een verzonnen plaats in Nederland (in feite is de serie grotendeels opgenomen in Oude Wetering). Veel mensen zijn er werkloos. Voor amusement en afleiding zijn er *nederweed*, videoporno, de sexboerderij Euro-wip en een inzamelingsactie voor Bulgarije met mini-playbackshow.

Rijnders: 'In Oude Tongen doet iedereen dingen met onvoorziene gevolgen.' Hij geeft niemand de schuld van wat er gebeurt. 'Ik vind het dramatisch spannender als het bij gissen en vermoedens blijft.' Hoe verder de film vordert, hoe apatischer de kinderen worden en hoe hysterischer de volwassenen reageren. En dat gebeurde ook echt in Oude Pekela, zegt Rijnders.

De speelstijl betitelt hij als 'net niet normaal'. Oude Tongen is een samenraapsel van stijlen. 'Het gaat om elementen uit het Nederlandse tv-spel, de Amerikaanse soap, maar ook om scènes uit het docudrama. Soms refereert het aan *Twin Peaks*, soms aan *MCW*'.

In deel 1 droomt Bartje Mossel over clowns en leeuwen, en ontdekt de plaatselijke dokter Peter Ligdt dat Bart wel erg veel weg heeft van een jongetje in een pornoboekje. Samen met zijn vrouw en hun vriend Does, een CDA-kamerlid, besluiten zij de zaak uit te zoeken. Wat is er in Oude Tongen allemaal aan de hand?

Jasper Kraaij als Bartje Mossel in Oude Tongen.

Ellen van den Boomgaard

ETALAGE ZONDAG 15 MEI 1990 **VPRO**

Massa-
socioloog
Peter
Hofstede;
scopis

Oude Pekela-affaire

De affaire in het kort: in '87 op grote schaal seksueel misbruik van kinderen in het Groningse dorp Oude Pekela. Hiertbij zouden meerdere volwassenen zijn betrokken. De zaak is destijds uitgebreid door justitie onderzocht, maar dit leverde bijna niets op. Ook werden er geen schuldig gevonden. Sinds halverwege 1988 zijn er geen nieuwe ontwikkelingen meer geweest. Het artsenechtpaar Jonker speelde in de zaak een cruciale rol. De meeste misbruikte kinderen bevonden zich in hun praktijk. Oude Pekela kende onder vertegenwoordigers van de pers gaandeweg voor- en tegenstanders. Vrij Nederland en De Telegraaf reageerden geschokt op de feiten en kunden in het kamp van de gelovigen worden geschaard. Andere kranten, waaronder NRC-Handelsblad, deden de zaak af als massa-hysterie. Hun lezing was dat er juist

mr. A. J. Heerma van Voss hecht belang aan dit onderzoek vanwege de rechtstreekse betrokkenheid van het artsenechtpaar. Hij zegt in een inleiding: "Liever een onvolmaakt onderzoek uit de eerste hand dan een perfecte exercitie van iemand die de kwestie alleen kent van zijn beeldscherm." Voor VPRO's Lopende Zaken was de publicatie aanleiding om weer te gaan praten met een aantal opiniëvermers uit die dagen. De belangrijkste zijn socioloog Bram van Stolk, die het onderzoek redigeerde. Het echtpaar Jonker spreekt over hun drijfveren om zeven jaar in dit onderzoek te sterven. Professor Carel Pyck, die destijds de rol van pers en deskundigen onderzocht, kan ook nog als gelovige worden gezien. Massapsycholoog Marten Brouwer, die als eerste met het begrip massahysterie op de proppen kwam, massasocioloog Peter Hofstede, ook deze mening toegedaan, en NRC-journalist Frits Abrahams, zittende als scepticus in de uitzending. (ko spijjkers) ■ Nederland 3, 20.15-20.52 uur

weinig feiten waren. Kinderen hadden spelletjes met elkaar gespeeld en daarbij in één geval per ongeluk anaal een takje ingebracht, was de strekking. Het echtpaar Jonker werd niet serieus genomen en als godsdienstwaaninnigen afgeschilderd. Nieuw feit in de affaire is nu een in Maandblad voor Geestelijke Volksgezondheid gepubliceerd onderzoek van het echtpaar Jonker. Eindredacteur

Kritiek op onderzoek naar 'Oude Pekela'

TR 11-5

Van een onzer verslaggeefsters
UTRECHT - Het onderzoek dat het artsenechtpaar Jonker onlangs over de affaire Oude Pekela publiceerde, is methodologisch slecht en bevat veel te stellige conclusies. Deze felle kritiek verscheen gisteren in het Maandblad Geestelijke Volksgezondheid. In een reactie schrijft het echtpaar slechts een „hypothetisch scenario“ te hebben willen schetsen.

In het gisteren verschenen nummer van het Maandblad laten I. Wessel en H. Merkelbach, beiden verbonden aan de vakgroep experimentele psychologie van de Rijks Universiteit Limburg, niets heel van het onderzoek dat de artsen F. Jonker en P. Jonker-Bakker twee maanden geleden in ditzelfde vakblad publiceerden. Zij noemen het een schoolvoorbeeld van 'gemankeerd' onderzoek en laken vooral de gehanteerde methodiek, te meer daar de artsen aan dit in hun ogen gebrekkige onderzoek wél vergaande conclusies verbinden.

Vlak na de 'Oude Pekela-affaire' (in mei 1987) onderzochten de artsen, gevestigd in Oude Pekela, de lichamelijke en psychische gevolgen van het seksuele misbruik onder de groep kinderen. Twee jaar later herhaalden zij dit onderzoek, maar volgens Wessel en Merkelbach maakten zij hierbij de methodologische fout dat zij de ouders interviewden. Zij vroegen de ouders achteraf te beoordelen of hun kinderen voor en

tijdens de periode waarin het - vermoedelijke - misbruik plaatsvond, slecht sliepen, vaak in bed plasten, enzovoort. Dergelijk onderzoek brengt volgens de Limburgse psychologen altijd het gevaar op geheugenvertekeningen met zich mee. Resultaten moeten alleen al daarom uiterst terughoudend geformuleerd worden, wat het echtpaar Jonker volgens Wessel en Merkelbach juist niet doet. Bovendien verzuimden de artsen een controlegroep in het onderzoek op te nemen, zodat niet duidelijk is in hoeverre de resultaten

Psychologen laken onderzoeksmethode van artsenechtpaar

karakteristiek zijn voor deze groep misbruikte kinderen. Wessel en Merkelbach trekken vooral van leer tegen de conclusie van de huisartsen dat in Oude Pekela van ritueel misbruik sprake zou zijn geweest. Dit begrip wordt door de artsen niet gedefinieerd. Wél bevatten hun vragenlijsten voor de ouders toespelingen op 'satanische componenten', zoals de volgende items bij een vraag over wat het kind aan zijn ouders vertelde: „Er werden dieren gemarteld“ en „Er waren baby's bij“. Ook namen de artsen op een lijst met opvallende gedragingen de

items 'angst voor spinnen' of 'bezig zijn met de dood' op. Als de ouders hier bevestigend op antwoordden, vatten de huisartsen dit volgens de Limburgse psychologen ten onrechte op als mogelijke aanwijzing voor ritueel misbruik.

„Hier wrekt zich opnieuw dat zij geen controle-groep hebben opgenomen. Hadden ze dat wel gedaan, dan hadden ze moeten constateren dat angst voor spinnen, brand en bovennatuurlijke krachten verre van specifiek is voor ritueel misbruik.“ Onderzoekers mogen een dergelijke vraagstelling wel bezigen, geven de Limburgse onderzoekers toe, maar niet als zij geen blijk geven van enige kennis over de kritische literatuur die de afgelopen tijd over ritueel misbruik verschenen is.

In een reactie in hetzelfde nummer leggen de huisartsen alle kritiek naast zich neer. Naar hun mening tillen Wessel en Merkelbach veel te zwaar aan de gevolgde onderzoeksmethodiek. Een controlegroep hoort volgens de artsen bij een ander type onderzoek (namelijk onderzoek „in alle rust van het laboratorium“) en was bovendien „door de snelheid van gebeurtenissen“ doorgewoond niet mogelijk. Zij ontkennen nadrukkelijk al op voorhand te geloven dat ritueel misbruik voorkomt en verwijzen omgekeerd de Limburgse onderzoekers alleen af te gaan op critici - vakgenoten die niet in ritueel misbruik geloven. „Wij zijn geen gelovigen en plaatsen het geheel in termen van hypothesen in plaats van finale conclusies.“

Peter Hofstede stelt de vraag of de geestelijke gezondheid in Nederland soms onbekend is met het verschijnsel collectieve wanen (NRC Handelsblad, 16 mei). Aanleiding tot die opmerking is de publicatie in het Maandblad Geestelijke Volksgezondheid (MvG) van een artikel van het huisartsenechtpaar Jonker over *Onderzoek in Oude Pekela*. De vraag is over welke collectieve waan het gaat.

Mijn belangstelling voor de gebeurtenissen in en omtrent Oude Pekela ontstond toen wijlen professor Mik mij in juni 1990 vroeg hoe te reageren op de massale ontkenning van de reële gebeurtenissen in Oude Pekela, waarbij hij het mikpunt werd van hoon en spot en waardoor hij in een maatschappelijk isolement was terecht gekomen. De doctoraalscriptie *Zedenangst. Het Verhaal van Oude Pekela* van Rossen, uitvoerig in de media becommentarieerd, gold als het 'bewijs' dat 'er niks gebeurd was'. Het was mijn bedoeling samen met Mik onderzoek op te zetten naar de gebeurtenissen in en omtrent Oude Pekela. We hadden begin 1991 een uitvoerige discussie over het dossier, doch Mik overleed in mei van dat jaar. Later heb ik krantenknipsels, reportages en tv-programma's omtrent Oude Pekela verzameld, geanalyseerd en vergeleken met officiële documenten die we konden inzien. Ik bestudeerde ook enkele 'typische' gevallen ter plaatse in de Verenigde Staten. Een artikel over de strijd tegen de satanisten in *Hervormd Nederland* wees er in juli '93 al op dat Oude Pekela in Nederland als een typisch geval van massahysterie beschouwd werd, doch dat talloze Amerikaanse 'deskundigen' ervan overtuigd waren dat het een goed gedocumenteerd geval van ritueel misbruik betrof. De auteur, Nanninga, schreef dit toe aan de Jonkers, die in Amerikaanse vaktijdschriften publiceerden. Waar Nanninga suggereert dat de Amerikaanse 'deskundigen' naïef zijn, stellen die Amerikaanse deskundigen zich de vraag hoe het komt dat de Nederlandse

media zoveel meer belang hechten aan een onderzoek van een onbekende student dan aan uitspraken van een hoogleraar in de kinderpsychiatrie die informatie had uit eerste bron.

Uit mijn voorlopige analyse kan ik reeds enkele conclusies trekken. Het verhaal van Rossen klopt niet met de feiten, zoals ze bekend zijn. Rossen stelt dat alles te herleiden is tot twee jongetjes, vier en vijf jaar oud, die met elkaar sekspelletjes in de struiken speelden en daarbij lichte anale verwondingen opliepen. Zowel po-

litie als Justitie hebben steeds verklaard, reeds vier dagen na de eerste meldingen, doch ook na acht maanden intensief onderzoek (op de voorlichtingsvergadering van 21 januari 1988) dat „kleuters, vaak in groepjes van drie of vier, werden meegelokt naar een woning ergens in Oude Pekela. Vast staat eveneens dat ze daar met een auto werden heengebracht, vermoedelijk door twee mannen of een man en een vrouw [...] Bij drie van de betrokken peuters en kleuters is lichamelijk letsel als gevolg van seksueel misbruik vastgesteld“ (NRC Handelsblad, 9 juni 1987). Twee dagen later geeft Peter ter Horst in dezelfde krant een chronologische opbouw van het misbruiken van de kinderen, die zou kunnen wijzen op een film, een 'script-theorie'. De conclusies van de voorlichtingsbijeenkomst van 21 januari werden als volgt samengevat: 'Kinderen gebruikt voor porno die pedofilie van perverse aard aantoot' (NRC Handelsblad, 22 januari '88). Op die bijeenkomst werden in grote lijnen de conclusies van eerdere berichtgeving bevestigd en aangevuld. Men ging ervan uit dat 48 kinderen bij seksuele activiteiten betrokken waren, tegen 18 kinderen werd ge-

mogelijk vier of meer, zowel mannen als vrouwen waren mogelijke daders. Ook Marien Abrahamse, die eerder (NRC Handelsblad, 18 juni 1987) de opvattingen van professor Brouwer over mogelijke massahysterie in Oude Pekela beschreef, blijkt na een gesprek met Mik veel genuanceerder over Oude Pekela te schrijven. Hij had ook een interview met Mik: 'Ik leef niet in een waanidee' is de titel (NRC Handelsblad, 30 januari '88). Dit interview illustreert hoe een reporter, die 'ter plaatse' gaat luisteren, tot meer objectieve verslaggeving komt. We ontdekten tevens dat het verhaal van Rossen voor het eerst gecreëerd werd door Hofstede, één jaar na de feiten (in HP, mei '88). Zijn enige bron blijkt een stripverhaal geweest te zijn, geen nieuw verifieerbare feiten of verklaringen. Een fictief verhaal, een mythe.

Is de stelling juist dat de politie ooit verklaarde dat de zaak Oude Pekela een geval van massahysterie was? Op geen enkele wij-

ze heb ik kunnen achterhalen dat de politie ooit zo'n uitspraak heeft gedaan. Rossen baseert zich mijns inziens op een uitspraak van een officier van justitie, die hij echter verkeerd citeert, en de hoofdofficier van justitie heeft bij herhaling een zogenaamde uitspraak van hem over massahysterie krachtig ontkend. Ten slotte is het enige diepgaand onderzoek dat na 1988 nog heeft plaatsgevonden, een onderzoek geweest door het Hof in Leeuwarden, naar aanleiding van een klaagschrift procedure door enkele ouders ingesteld. De conclusie van het Hof werd medio december 1989 bekendgemaakt en stelde dat niet elk mogelijk spoor naar de daders tot op de bodem toe geëxploreerd was. Ik hecht veel belang aan dit onderzoek, omdat het — in tegenstelling tot het onderzoek van Rossen — verricht werd door magistraten met gezag en deskundigheid, met inzage van alle onderzoeksgegevens en na informatieve gesprekken met politie en justitie.

Er zijn, kortom, heel wat argumenten die de these dat er sprake is geweest van massahysterie ontkrachten. Immers, de these die Hofstede en Rossen beschreven is gebaseerd op een fictief verhaal, gecreëerd door Hofstede één jaar

na de feiten; bovendien blijkt de uitspraak dat de politie gezegd zou hebben dat het massahysterie betrof, eveneens fictief. Bij het theoretisch onderbouwen van hun these gaan zowel Brouwer, Hofstede als Rossen uit van verkeerde premissen: uit het feit dat kinderen ook fantasieën vertellen concluderen ze dat het ganse verhaal gefantaseerd is en uit het feit dat er geen absolute bewijzen en/of daders gevonden worden, concluderen ze dat er geen mishandeling heeft plaatsgevonden. Ten slotte 'vergeten' ze onderscheid te maken tussen de 'normale' reactie van angst, pijn en woede die hoort bij seksuele mishandeling en die heviger is als de gebeurtenissen in de media uitvoerig besproken worden (het effect van het 'rondzingen van het nieuws'), en 'massahysterie', een massale reactie van angst en paniek, waar geen feitelijk drama aan vooraf is gegaan.

Wat is er vermoedelijk dan wel gebeurd? Uit de conclusies van politie, justitie en het Hof, blijkt dat de gebeurtenissen in Oude Pekela het best overeenstemmen met het optreden van een 'multi-dimensional child sex ring', zoals Lanning, de FBI specialist die in 1992 omschreef. Hiertbij gaat het steeds om meerdere volwassenen, mannen en vrouwen, die meerdere voornamelijk jonge kinderen, jongens en meisjes, in groepsactiviteiten betrekken, waarbij zowel seksuele als allerlei 'bizarre' en sadistische activiteiten plaatsvonden. Kenmerkend is verder dat de daders geen seksuele voorkeur voor kinderen hebben, dat de kinderen door geraffineerde intimidatietechnieken het zwijgen opgelegd worden en dat er porno-opnames gemaakt worden. Ook het verhaal van Yolanda lijkt groten-

NRC Karel Pyck 21-5

weld gebruikt of werd daarmee bedreigd, en meerdere personen

Burgemeester is sip UM 12/5

Burgemeester C. Arlman van Pekela sluit niet uit dat naar aanleiding van de driedelige serie 'Oude Tongen' die de NOS vanaf vanavond uitzendt, schadeclaims zullen worden ingediend.

„Ik kan me zo voorstellen dat een doktersechtpaar uit Oude Pekela hier niet blij mee is”, zegt Arlman over de serie die gebaseerd is op het pomoschandaal van Oude Pekela. Arlman heeft inmiddels een voorvertaling van de serie bijgewoond. Hij vindt Oude Tongen 'bedroevend slecht' en 'een warrig geheel'. „Als het Stimuleringsfonds voor dit soort producties anderhalf miljoen gulden uittrekt, dan kan ik me zo voorstellen dat er ook driekwart miljoen gulden vrij kan komen voor een promotionele film die het

geschonden blazoen van deze streek weer ietwat oppoetst.” Arlman heeft al overleg gepleegd met betrokkenen. „Die willen in eerste instantie van de hele materie afstand nemen. Ik denk dat de serie dan ook niet zozeer een schok, maar boosheid teweeg brengt. Voor de zekerheid hebben we wel met Korrelatie afgesproken dat er na de uitzending een mogelijkheid is om te praten.”

Arlman verwacht overigens niet dat er veel naar de serie gekeken wordt. „Mensen hier uit de buurt zullen uit nieuwsgierigheid blijven kijken, maar ik denk dat kijkers buiten deze regio niet echt naar het tweede deel zullen uitzien.”

Vanavond, Nederland 3, 23.00 uur

In 1987 staat het Nederlandse dorp Oude Pekela (Oud-Groningen) op zijn kop: als clown verklede saters zouden tientallen kinderen hebben meegelokt en seksueel misbruikt. Wat begint als een pijnlijk fait divers - een vierjarig jongetje lijdt aan anaal bloedverlies - deint al snel tot een staatszaak uit: binnen de kortste keren is er sprake van niet minder dan zeventig slachtoffertjes, die door vier of vijf volwassenen met snoep en ijs zouden zijn meegetroond om in pornovideo's te figureren.

HW 12-5

den, houdt het plaatselijke huisartsenechtpaar Jonker staande dat minstens een dertigtal kinderen seksueel werd misbruikt en dat hun verklaringen grotendeels klopten. Dat was ook de conclusie van (de inmiddels overleden) kinderpsychiater Gerrit Mik, die destijds als deskundige werd aangesteld om 'waarheid van fictie te scheiden'. Volgens massapsychologen en mediasociologen is Oude Pekela echter een typisch geval van *massahysterie*: er was niets meer aan de hand dan 'een spelletje tussen twee kleuters, waarbij de een de ander een stokje in zijn kont heeft geduwd'.

Zeven jaar na datum is Nederland nog altijd in de ban van Oude Pekela. Vanaf 13 mei zendt de NOS de driedelige serie 'Oude Tongen' uit, zijdelings gebaseerd op het Groninger zedenschandaal, en rond die tijd loopt ook de bijbehorende speelfilm in de bioscoop. En op 15 mei is de actualiteitenrubriek 'Lopende Zaken' aan Oude Pekela gewijd. Daarin komen zowel voor- als tegenstanders van de thesis 'massahysterie' aan bod.

Wij staken ons licht op bij de Leuvense hoogleraar Karel Pyck, die zich al enige tijd bezighoudt met het onderzoek van grootschalig kindermisbruik in Europa en de Verenigde Staten. Naar zijn zeggen werd het een boeiende ontdekkingstocht.

Pyck • Opvallend in Oude Pekela en soortgelijke zedenzaken is, dat al wie staande houdt dat er daadwerkelijk kinderen zijn misbruikt, verdacht wordt gemaakt. Onlangs publiceerde het artsenechtpaar Jonker in het maandblad *Geestelijke Volksgezondheid* een artikel over Oude Pekela. Daar kwam meteen een ongemeen harde reactie op van professor Martin Brouwer, hoogleraar politieke psychologie aan de Universiteit van Amsterdam. Hij vond het 'niet pluis' dat zo'n artikel in een serieus wetenschappelijk blad kon verschijnen, sprak van 'pseudologia fantastica' en begreep niet hoe iemand

zich 'kon laten inpakken door het huisartsenechtpaar dat verantwoordelijk is voor de hele affaire'. Mediasocioloog Peter Hofstede omschreef de Jonkers zelfs als de 'twee top-criminellen'. Zowel Brouwer als Hofstede beweren namelijk dat Oude Pekela een typisch geval van *massahysterie* is. Het onderzoek van wijlen professor Mik doen ze af met het argument dat hij aan 'verstandsverbijstering' ten prooi was.

HUMO En daar bent u het niet mee eens.
PYCK • Nee. Zelf raakte ik bij de zaak betrokken toen professor Mik mij in juni 1990 opzocht met de vraag hoe te reageren op de systematische campagne van negatieve kritiek die tegen hem in de media werd gevoerd. Hij geloofde in eerste instantie ook niets van de zaak, tot hij persoonlijk een aantal kinderen had gesproken. Hij zei: 'Je zou eens een paar van die bandjes moeten horen: iedereen zou beginnen wenen.' Ook volgens Mik waren sommige verklaringen gefantaseerd, maar volgens hem bleef de kern van de zaak overeind: in Oude Pekela heeft wel degelijk een ernstige vorm van kindermishandeling plaatsgevonden.
HUMO De tactiek die Mik hanteerde om waarheid van fictie te onderscheiden, werd wel eens smalend de 'methode-Coby' genoemd, naar de vrouw van de professor.

PYCK • Ja, hij had er met zijn vrouw over gepraat. Dat mócht niet, vanwege het beroepsgeheim, maar ik kan mij voorstellen wat er gebeurt als je daar emotioneel mee bezig bent en helemaal in je eentje zo'n zaak moet oplossen. Mik zocht een methode om de verklaringen van de kinderen te toetsen, en zijn vrouw suggereerde een 'waar/niet waar'-spelletje. Je zegt bijvoorbeeld: 'Er kwam een meneer in een rode auto aan', waarop het kind roept: 'Niet waar, het was een witte auto!'. Daarbij begon hij eerst over neutrale onderwerpen, en zoet-

jesaan ging hij naar de mogelijke feiten over, zonder suggestieve vragen te stellen.

HUMO Dat is geen sinecure. Volgens de Amerikaanse psychiater Lee Coleman zijn kinderen van nature geneigd te vertellen wat hun ondervrager graag wil horen.

PYCK • Bij kinderen tussen twee en zes jaar is het sowieso moeilijk fantasie van werkelijkheid te onderscheiden. In sommige zedenzaken worden ze meer dan tien keer ondervraagd: ze moeten steeds weer aanvullende verklaringen afleggen, zodat ze op de duur dingen gaan fantaseren. Sinds Oude Pekela is er heel wat literatuur verschenen over *diagnostische interviews* met kinderen. Nu weten we bijvoorbeeld dat je een kind moet leren dat het 'nee' mag zeggen, want als je zo'n kind van drie-vier jaar voor een professor zet, is het al snel geïntimideerd.

Maar Mik heeft alle voorzorgen in acht genomen, en toch werd hem verweten dat hij tijdens zijn interviews geen 'anatomisch correcte poppen' had gebruikt - een methode die toen pas in Nederland geïntroduceerd was. Volgens zijn tegenstanders bewees dat zijn ondeskundigheid, terwijl je net zo goed het omgekeerde kunt zeggen: dat hij niet zomaar op een nieuwe techniek voortging, bewijst zijn competentie. Had hij dat wel gedaan, was de reactie trouwens eerder geweest: twee jaar later,

naar aanleiding van de *Bolderkar*-affaire (een medisch kleuterdagverblijf in Vlaardingen, waar een tiental kinderen door tussenkomst van hulpverleners van hun ouders werd afgenomen wegens incest-vermoedens, sh), werd die nieuwe methode helemaal verguisd. Ik zie echt niet wat er fout was aan zijn methode.

HUMO Mik verklaarde met grote stelligheid dat de kinderen dingen zeiden 'die ze niet konden verzinnen'. Dat doet mij denken aan een boude uitspraak van Norma Howes van het Engelse Ritual Abuse Information Network: zij beweert dat ze 'haast ogenblikkelijk' kan zeggen wanneer een kind jukt. Zijn die mensen paranormaal begaafd?
PYCK • Om die uitspraak van Mik te begrijpen, moet je de details van het onderzoek kennen. Twee kinderen vertelden bijvoorbeeld dezelfde bijzonderheden over een bepaalde meneer, zonder dat ze dat van elkaar wisten. Of ze vertelden dingen over seksuele activiteiten van volwassenen, over sperma en zo, die ze normaal niet konden weten.

HUMO De naïviteit van onderzoekers van kindermisbruik blijft mij toch verbazen. Sommige zaken gingen pas aan het rollen toen inmiddels volwassen vrouwen zich onder hypnose gruwelijke details uit hun kinderjaren herinnerden. Ik neem aan dat je geen bewuste herinnering aan traumatische ervaringen hebt, omdat sommige gebeurtenissen zo erg zijn, dat je ze helemaal verdringt. Maar ik begrijp niet waarom hulpverleners zoveel belang hechten aan verklaringen die onder hypnose zijn afgelegd, terwijl iedereen weet dat die onbetrouwbaar zijn.

PYCK • Daarvoor moet je naar mijn les komen, daar leg ik dat allemaal uit (lacht). Maar ik denk dat de psychologen die daarmee bezig zijn, de grootste omzichtigheid in acht nemen. Je zal mij dus niet horen zeggen dat er nooit din-

deels aan deze criteria te voldoen.

De les van Oude Pekela is voor mij, dat wanneer een waan of mythe maar voldoende herhaald wordt zonder nog tegengesproken te worden, ze voor de publieke opinie de waarheid wordt, een stelling die ook door massapsychologen onderschreven wordt. Het verhaal van 'de massahysterie in Oude Pekela', lijkt ons veel dichter bij de mythe of collectieve waan te staan, dan de — voor elke onderzoeker toegankelijke — conclusies van politie, Justitie en het Hof in Leeuwarden. Zondag 15 mei jongstleden werd deze stelling herhaald door direct betrokkenen van toen in het VPRO-programma *Lopende Zaken*.

De auteur is hoogleraar Kinderen Jeugdpsychiatrie aan de Faculteit Geneeskunde van de Katholieke Universiteit Leuven, België.

OUDE PEKELA NRC 20

Karel Pyck schrijft in NRC Handelsblad van 21 mei dat het stokjesverhaal door Peter Hofstede is bedacht. Dit is onjuist. De eerste aangifte in de Oude-Pekela-affaire dateert van 9 mei 1987. Op 21 mei citeert de Winschoter Courant officier van justitie mr. M.H. Severin: „We hebben in feite slechts een concreet geval. Een jongetje dat vermoedelijk met een stokje in de anus is gestoken. (...) het kan ook een ruw spelletje tussen kinderen zijn geweest” (Rossen, *Zedenangst: Het verhaal van Oude Pekela*, 1989, p. 163). Severin baseerde zich onder meer op een onderzoek op 17 mei 1987 in het Sint Lucasziekenhuis in Winschoten van 44 kinderen waar niets werd gevonden, behalve dat anuswondje (alle 44 werden in- en uitwendig minutieus onderzocht inclusief AIDS-test, de week daarop werden nog eens 25 kinderen onderzocht, resultaat nihil). Een 'brandwond' bleek na onderzoek door dokter Zevenhuizen uit Oude Pekela een steenpuist (p.135).

Pyck's vermoeden dat de politie niet over massahysterie sprak is misplaatst. Het krantebericht van 21 mei sprak ook over massahysterie. En op 25 mei 1987 hield Severin in Nieuwsblad voor het Noorden voet bij stuk, en werd als volgt geciteerd: „Het is verstandiger om mensen niet onnodig ongerust te maken. Er zou een sfeer van massahysterie kunnen ontstaan”. De mededeling van hoofdofficier Blok (Volkskrant 15 juni 1987) dat niet alle voorvallen (zoals de takjeskwesatie) op massapsychose berusten doet hier niets aan af. Trouwens ook dokter Zevenhuizen spreekt op 11 december 1988 onomwonden over massahysterie (p.85).

Pyck had dit kunnen nagaan door Rossens boek te lezen, en diens bronnen na te trekken. Op 5 juni 1987, slingerde voorlichter Maring uit Oude Pekela een paniekerig perscommuniqué de wereld in, waarin zeventig ondervraagde kinderen op eens zeventig misbruikte kinderen waren. Wat de landelijke pers op en vlak na 9 juni 1987 daaruit kopieerde is irrelevant.

In Elsevier van 20 juni 1987 wordt het takjesverhaal ook door Frits Abrahams genoemd, een artikel dat door Pyck in andere publicaties geciteerd wordt. Rossens conclusie is gebaseerd op mededelingen van de politie (p.134). De politie (niet de rijkspolitie in Oude Pekela die al snel meende dat zijn eigen kind er ook bij betrokken was, maar Wim Joosten, hoofd Jeugd- en Zedenzaken van de rijkspolitie in Groningen) concludeerde dat het allemaal fantasie was van elkaar napratende kinderen. En wie Hofstedes HP-artikel van 28 mei 1988 goed leest ziet dat er geen oorzakelijk verband met het stripverhaal wordt gelegd, maar dat hij wees op de mogelijkheid dat het ziekenhuisonderzoek aan de verhalen heeft bijgedragen.

DR. J. W. NIENHUIS, Waalre

Ritueel kindermisbruik: Satan of sensatie?

Karel Pyck stelt ten onrechte dat dirgenen die de gang van zaken in Oude Pekela anno 1987 menen te kunnen aanmerken als een 'collectieve waan' zelf van zo'n waan het slachtoffer zijn. (NRC Handelsblad, 21 mei). Een analoog voorbeeld: Er zijn mensen die menen dat er een monster van Loch Ness bestaat. De grote meerderheid van de biologische deskundigen vindt echter dat er geen doorslaggevend bewijs bestaat voor die veronderstelling. Daarna beweert een van de aanhangers van de monster-hypothese dat die biologen allemaal onderhevig zijn aan een collectieve waan.

Met de suggesties over massapsychologie leidt Pyck de aandacht af van het oorspronkelijke probleem uit 1987: zou het kunnen dat het sterk escalerende aantal aanmeldingen van snel kindermisbruik in de praktijk van het dokters-echtpaar Jonker berustte op massahysterie, oftewel collectieve verstandsvertoebeling?

Een samenvatting van het probleem van individuele en collectieve wanen werd een halve eeuw geleden gegeven door Baschwitz (een van de grootste massapsychologen van deze eeuw): „De vergissing is een onwillekeurig afwijken van de richting, waarin men wil gaan, een ongewenste hindernis op de weg naar inzicht. De waan is een — zij het onbewust — begeerde vlucht voor het inzicht. De vergissing wijkt voor rechtzetting; de waan daarentegen is niet voor correctie vatbaar en verzet zich met hardnekkig volgehouden geloof tegen het opkomende besef van zijn eigen onhoudbaarheid. Bij de gewone vergissingen, ook de collectieve vergissingen, is voorlichting gebruikelijk en gewenst. Vijandschap jegens dergelijke voorlichting is daarentegen het duidelijkste kenmerk der massale verstandsvertoebelingen, die op hun hoogtepunt tot massawaan worden.”
MARTEN BROUWER, Amsterdam

De getuigenissen van de kinderen worden ook almaar ongelofelijker. Volgens sommige bronnen is er zelfs sprake van Satanische rituelen waarbij het hart van levende baby's werd uitgerukt en in een gouden kistje begraven. Wat dat betreft, is de zaak-Oude Pekela geen unicum: in Engeland, en vooral in de Verenigde Staten, halen midden jaren tachtig honderden - echte of vermeende - gevallen van *ritueel kindermisbruik* de krantekoppen. Steevast verklaren kinderen dat ze door Satanisten werden gedrogeerd en gefolterd, naakt werden gefotografeerd en gefilmd, en deel moesten uitmaken van een netwerk van kinderprostitutie. Ook volwassen vrouwen onder hypnose vertellen gelijklopende horror-verhalen: in hun jeugd werden ze met behulp van kruisbeelden verkracht en in doodkisten gestopt met levende slangen en lijken. Ze werden ertoe gedwongen foetussen en baby's te doden en op te eten - sommige meisjes waren *breeders*, broedmachines van duivelskinderen -, en hun kroost werd met de regelmaat van de klok de ledematen afgehaakt en in een kookpot gestoofd of levend gerosterd.

De getuigenissen van de Nederlandse kinderen waren minder spectaculair, maar ze haalden vlot het wereldnieuws: in een recent Frans boek over ritueel misbruik staat zelfs te lezen dat - zoek de Zeven Fouten - 'in 1989 in de Nederlandse stad Odabokela in één dag tijd 75 kinderen verdwenen'. (In hetzelfde boek vernemen we ook dat Dennis Wilson, een vriendje van 'massamoordenaar' Charles Manson, lid van de Bee Gees was.) Hoewel het grootscheepse politie-onderzoek in Nederland inmiddels werd afgerond zonder dat er ook maar één spoor van mogelijke daders werd gevon-

gen gefantaseerd worden - ook volwassenen doen dat.»

HUMO Maar u bent er heilig van overtuigd dat er een methode bestaat om bij kinderen waarheid van fictie te onderscheiden.

PYCK • Ja... Nu ja, geen absolute methode. Maar het gaat over de wijze waarop het kind zijn verhaal doet, de samenhang van zijn verhaal, de samenhang van verschillende verhalen als er meerdere getuigenissen zijn.»

HUMO In België hadden we een paar jaar geleden, en recent weer een golf van UFO-meldingen, waarbij verschillende waarnemers gelijkluidende verklaringen aflegden. Wat is dan het waarschijnlijkst: dat de Marsmannetjes onder ons zijn, of dat er een merkwaardig psychologisch verschijnsel bestaat waardoor mensen om onverklaarbare redenen allemaal hetzelfde zien?

PYCK • Daar zal ik geen uitspraak over doen, omdat ik er niets over weet. Evenmin als over Medjugorje trouwens, waar verschillende kinderen de Maagd Maria hebben zien verschijnen - wat door psychologen ook vaak als massahysterie wordt omschreven. Waar het mij om gaat is: massapsychologen kunnen knappe koppen in hun vakgebied zijn, maar in Oude Pekela ging het om een probleem van kindermishandeling en daar weten ze geen jota van. Professor Wagenaar, een psycholoog die, zo hoor ik aan alle kanten, een heel verstandig man is, schreef onlangs nog naar aanleiding van de zaak-Yolanda in de *Volkscrant*: 'In werkelijkheid bestaan die praktijken van ernstige seksuele kindermishandeling in Nederlandse dorpen voor zover we weten slechts in de verziekte geesten van sommige aangeesters, politie-ambtenaren, officieren van justitie en wetenschappelijk onderzoekers.' Dat zegt dus een serieuze professor in een serieuze krant. Welnu, dat vind ik een gevaarlijke uitspraak. Wie nog ernstige gevallen van kindermishandeling durft te onderkennen, loopt het risico zelf als een psychiatrisch geval te worden bestempeld. Dat is wat in wetenschappelijke kringen *backlash* wordt genoemd: wie kindermishandeling aanklaagt, wordt zelf slachtoffer.»

HUMO Die *'backlash'* werkt natuurlijk ook omgekeerd: wie de getuigenissen van kinderen in twijfel trekt, wordt meteen in de hoek van de harteloze kinderverkrachters geduwd.

PYCK • Dat bewijst hoe gevoelig het onderwerp ligt: wie een standpunt inneemt, dreigt aan beide kanten te worden afgeschoten. Maar de terugslag tegenover mensen die kindermishandeling aanklagen, is veel heviger.

• Hoe is die thesis van massahysterie in Nederland ontstaan? De man die er voortdurend mee uitpakte was de Australiër Benjamin Rossen, onder meer in zijn boek *Zedenangst. Het verhaal van Oude Pekela*. Nu moet je weten dat Rossen, die destijds in Nederland studeerde, geen onbesproken figuur is. In de media werd hij achtereen volgens voorgesteld als 'klinisch psycholoog', 'biochemicus' en 'endocrinoloog', terwijl hij in geen enkel van die disciplines afgestudeerd was. Mijn Amerikaanse collega's begrijpen trouwens niet dat een onbekende Australiër zonder enige opleiding in klinische diagnostiek of kindermishandeling zoveel meer impact had dan een hoogleraar jeugd- en kinderpsychiatrie als professor Mik.

• Toen Rossen met zijn 'onderzoeksresultaten' naar buiten kwam, had hij overigens nog geen enkel bezoek aan Oude Pekela afgelegd. Hij was alleen maar te rade gegaan bij de Amerikaan Underwager, die gespecialiseerd is in de verdediging van mensen die van seksueel misbruik worden beschuldigd en die zelf hoogst omstreden theorieën over het waarheidsgehalte van de verklaringen van kinderen huldigt.

• Over Rossen valt trouwens nog meer te zeggen: in werkelijkheid heeft hij 'om dwingende redenen' Australië verlaten, nadat hij van verkrachting was beschuldigd door een twaalfjarige jongen die hij onder zijn hoede

Prof. Mik: 'Je zou de getuigenissen van die kinderen uit Oude Pekela op band moeten horen: iederéén zou beginnen wenen.'

had. Zijn uitgangspunt is, dat heel wat pedofielen slachtoffer worden van het *machtsmisbruik van een kind*, in plaats van omgekeerd. Toch werd zijn stelling over massahysterie in de media altijd opnieuw herhaald en zelden of nooit tegengesproken. Meer nog: er werd ook geregeld naar verwezen om nieuwe voorbeelden van zogenaamde massahysterie te 'bewijzen': in de Bolderkar-affaire, een zaak in Enschede waar een twaalfjarige jongen een tweehonderdtal kinderen seksueel heeft misbruikt, en onlangs nog bij het incest-proces van Yolanda in Epe.

• Als iedereen voetstoots aanneemt dat dergelijke zaken 'per definitie' op valse bekentenissen berusten, laten de gevolgen zich raden: de slachtoffers voelen zich geïntimideerd, de daders voelen zich gesterkt. In de zaak-Yolanda hebben we trouwens gezien dat sommige verdachten hun oorspronkelijke bekentenissen weer introkken.»

HUMO Midden jaren tachtig was er plotseling een vloedgolf van berichten over grootschalig kindermishandeling. Waarom brak die epidemie toen plotseling uit?

PYCK • Dat weet ik niet. Kindermishandeling is een zaak van alle tijden. Vanaf 1856 beschrijft professor Tardieu in Frankrijk verschillende gevallen van ernstige fysieke, psychische en seksuele mishandeling. Maar in 1880, een jaar na de dood van Tardieu, begint men te schrijven dat die verhalen van kinderen op fantasie berusten, en tien jaar later is de hele zaak begraven. *Driekwart eeuw* heeft men vergeten dat er zo iets als fysieke mishandeling van kinderen bestond, tot een Amerikaanse pediatr in 1961 over het *Battered Child Syndrome* schreef. Toen nam men het fenomeen ernstig en werden er gespecialiseerde diensten opgericht. *Seksuele mishandeling* werd pas in de jaren '80 serieus genomen...»

HUMO ...en volgens dominee Kevin Logan van de Engelse hulpverleningsorganisatie Reach Out Trust is ritueel misbruik 'het volgende grote taboe dat we moeten doorbreken'. In Bel-

gië heeft het CRIES-schandaal in de jaren tachtig heel wat stof doen opwaaien. Het verschil met heel wat buitenlandse zaken is, dat het CRIES-schandaal werd opgelost en dat de schuldigen zijn veroordeeld.

PYCK • Ja.»

HUMO Waaruit je zou kunnen afleiden dat grootschalig kindermishandeling niets met clowns of bizarre rituelen te maken heeft, en dat het wel degelijk wordt ontmaskerd en bestraft, als het echt bestaat.

PYCK • Dat is een fascinerende vraag, die telkens opnieuw rijst: waarom vindt men geen bewijzen? Mijn conclusie is: als je geen bewijs wilt vinden, dan vind je er ook geen.»

HUMO Bedoelt u nu dat de zaak in Oude Pekela door justitie gemanipuleerd werd?

PYCK • Nee. Daar bedoel ik mee dat de maatschappelijke blinde vlek ten aanzien van kindermishandeling groot is. Hoe ernstiger en grootschaliger het misbruik, des te minder wordt het geloofd.

• Oude Pekela is hoegenaamd geen alleenstaand geval. En waar draait het altijd om? Eén of twee kinderen verklaren dat ze seksueel misbruikt zijn geweest. Politiediensten en hulpverleners stellen een onderzoek in, en de kinderen vertellen allemaal 'ongelofelijker' verhalen - ongelofelijk vanwege de ernst van de mishandeling en het grote aantal kinderen dat erbij betrokken is. Al snel krijg je een opsplitsing tussen degenen die onder de indruk zijn van de getuigenissen van de kinderen en mensen die zeggen: 'Dat kan toch niet waar zijn, zulke verschrikkelijke dingen'. En uiteindelijk worden degenen die de kinderen blijven geloven, zelf tot slachtoffer. Dat boemerang-effect wordt *backlash* genoemd.

• Neem het allereerste geval van grootschalig kindermishandeling, waar ook sprake was van een lugubere moord. Die zaak heeft zich in 1983 afgespeeld in Jordan, een Amerikaans dorp van 3.000 inwoners. Rossen verwijst ernaar omdat het zogenaamd een klassiek geval van 'massahysterie' is. Om dat verschijnsel te bestuderen, ben ik naar Jordan afgereisd, en ik heb er gepraat met iedereen die bij de zaak betrokken was. En wat blijkt? De voorstelling die er hiér van wordt gegeven, is onjuist.

• In Jordan wordt eerst één man aangehouden, die meteen bekentenissen aflegt: hij was trouwens al twee keer eerder veroordeeld wegens pedofilie. Hij belooft aan het onderzoek mee te werken als hij strafvermindering krijgt. In plaats van 40 jaar gevangenisstraf krijgt hij uiteindelijk zes jaar cel en een psychiatrische behandeling.

• Na ongeveer een jaar staat een echtpaar terecht dat, samen met hun kinderen, bij de zaak betrokken was. Tijdens dat proces worden de kinderen door de advocaten van de verdediging aan een verschrikkelijk kruisverhoor onderworpen. Uiteindelijk wordt het echtpaar vrijgesproken. Maar: alle juryleden delen de overtuiging dat de kinderen seksueel misbruikt werden, alleen waren ze er niet zeker van wat die bepaalde ouder met dat bepaalde kind had gedaan.

• De openbaar aanklager, mevrouw Morris, is zo kwaad over de gang van zaken, dat ze beslist alle verdere vervolging stop te zetten: het getuigenverhoor is te pijnlijk voor de kinderen, en het komt téch niet tot een veroordeling. Eénentwintig mensen die nog in de gevangenis zaten, worden daarop vrijgelaten. Wat

is het gevolg? Die mensen verenigen zich in een organisatie, *Victims of Child Abuse Laws*, en dienen een klacht tegen de openbaar aanklager in. Dat is meteen het begin van de *backlash*. Het FBI stelt een onderzoek in en besluit dat mevrouw Morris de zaak een beetje overdreven heeft. Ik heb de directeur het FBI gevraagd wat zij dan dachten dat er was gebeurd.

'Tja,' zegt hij, 'wij dachten aan tien of twintig volwassenen, niet aan zestig zoals mevrouw Morris. En er is géén moord gebeurd.' Maar wat zegt men dan in Nederland? 'O, iedereen is vrijgelaten, er was geen moord, dus was het massahysterie'.

• Door dat soort reacties wordt het maatschappelijk taboe op kindermishandeling alleen maar groter. Na de zaak-Cleveland (Engeland) bijvoorbeeld werden twee pediaters geschorst. Resultaat: in Cleveland waren er het jaar daarop nog slechts vier meldingen van kindermishandeling: geen enkele pediatr durfde er nog over te reppen. Maar u mag ook vragen stellen, hoor.»

HUMO U had het net over 21 vrijgelaten verdachten in Jordan. In talloze andere zaken werden onschuldige volwassenen aangehouden. Kinderen werden door hulpverleners en politielui aan eindeloze onder-

vragingen onderworpen, door dokters en psychiaters onderzocht, en soms maandenlang volledig van hun ouders gescheiden. Toch werd in heel wat zaken geen spoor van bewijs gevonden. Denk aan Rochdale (Engeland), waar alles begon met een minderbegaafde jongen van zes, die op school vertelde dat hij had gezien hoe andere kinderen in kooien werden opgesloten en gedood, terwijl hij kennelijk alleen maar een scène uit een horror-film had naver-

teld. Op de Orkaden (Schotland) speelde zich kort daarop een soortgelijk drama af. Voor de rechtbank werden de 'hulpverleners' scherp terechtgewezen, omdat ze een heksenjacht hadden ontketend. Als ook dát 'backlash' is, ben ik er een fervent voorstander van.

PYCK (denkt na) • Mja. Die gevallen in Groot-Britannië heb ik nog niet ten gronde bestudeerd, dus zeg ik er niets over. In de Amerikaanse zaak-Manhattan Beach, die zeven jaar aansleepte, ging het om zeven verdachten en vierhonderd kinderen. Iedereen die bij dat onderzoek betrokken was, zegt nu: 'In zo'n geval moet je stoppen bij tien, en die gevallen goed onderzoeken, anders wordt het te onoverzichtelijk'.

HUMO Het gaat niet alleen om het aantal kinderen en volwassenen dat in de maalstroom wordt meegezogen, maar om de volledig uit de lucht gegrepen beschuldigingen. Soms lijkt het wel alsof onder het mom van kindermishandeling oude burenvets worden beslecht: al wie door de plaatselijke dorpsgemeenschap als een buitenbeentje wordt beschouwd, komt onder verdinking te staan.

PYCK • Maar meneer de journalist!»

HUMO Misschien voelt u, als professor, zich buiten schot, maar ik heb toevallig vorige maand een artikel over pedofilie geschreven, en in mijn geliefde dorp ben ik de enige man die zijn haren in een staartje draagt.

PYCK • Ja, en dan ben je nog journalist bij HUMO óók (*lacht smakelijk*). Daarna volgt een lange stilte. Dat is eigenlijk een

goeie vraag. Toen ik in Jordan rondliep, heb ik een paar mensen op straat over de zaak aangesproken. Ze zeiden: 'Wat ze over ons, dorpelingen zeiden, was allemaal niet waar, maar die lui die daar in het caravanpark wonen...' Zodra de media erover schrijven, is er een uitdijning van de angst. Daar hebben wij onlangs een dramatisch voorbeeld van gehad in de Noorderkempen: er verdwijnen twee meisjes, en de mensen vertonen een overtrokken angst-reactie, ze worden wantrouwig omdat de politie de daders niet vindt... De reactie van het publiek was zo heftig, dat men uiteindelijk niet anders kon dan iemand aanhouden - een onschuldige. Dat kun je misschien een *angstpsychose* noemen, maar *massahysterie*?

HUMO Hoe je het noemt heeft weinig belang, maar soms lijkt de remedie erger dan de kwaal.

PYCK • Als je aan een bestaand evenwicht roert, loop je natuurlijk altijd een risico. Lees de HUMO-serie over *Don Quichote in Vlaanderen - Eén tegen allen* maar. Het mooiste voorbeeld vind ik wat met Europarlementslid Vandemeulebroucke is gebeurd. Hij wordt geïntimideerd omdat hij aan de hormonenmafia probeert te raken. Die man wordt reëel geïntimideerd, er wordt een brandbom goegooid... En het effect daarvan is, dat je achterdochtig wordt. Als je dan met je auto slipt, ga je voor waar aannemen - wat nog iets anders is dan *fantasieren* - dat je door achtervolgers bent aangereden en daardoor in de gracht terecht kwam. Wat gebeurt er daarna? De politie zegt dat het niet gebeurd is. Gelukkig heeft Vandemeulebroucke gezegd: 'Ik geloof justitie', want anders had hij er politiek gelegen. Maar wat lees en hoor je dan overal? 'Ha, Vandemeulebroucke is een fantast, die eerste dingen zullen dus óók wel niet waar zijn geweest'. Ik ben heel blij dat zijn partij hem is blijven steunen. Als zo'n man óók voor de chantage bezwijkt, kan de hormonenmafia rustig zijn gang gaan: geen enkele vebarts zal hen nog detecteren. Ook dát is een voorbeeld van *backlash*.»

HUMO In heel wat zaken van kindermishandeling leidt het gebrek aan concrete bewijzen tot een hysterische reactie bij ouders, hulpverleners en politiediensten. Bij gebrek aan beters, wordt aangenomen dat de kinderen werden misbruikt door een netwerk van Satanisten, dat over harde, zoniet bovennatuurlijke middelen beschikt om alle materiële bewijzen te verdonkeren en kinderen het zwijgen op te leggen. Hier zitten we letterlijk héél dicht bij de heksenwaan.

PYCK • Wat dat betreft, is Ken Lanning mijn leermeester, hoofd van de afdeling Gedragswetenschappen aan de FBI-academy in Quantico, Virginia.»

HUMO Hij heeft zo'n driehonderd zaken van vermeend Satanisch en ritueel misbruik onderzocht en nooit één bewijs gevonden. Volgens hem zijn er in de loop van de geschiedenis meer misdaden gepleegd door christenen dan door Satanisten, terwijl nooit van 'christelijk misbruik' wordt gesproken.

PYCK • Ja, en gek genoeg noemt Rossen hem *the witch-hunter*: in 1987 heeft Lanning namelijk een boekje geschreven over het profiel van de pedofiel, en daarmee is de 'jacht op de pedofielen' zogenaamd begonnen. Ik vertel dat onlangs aan meneer Lanning: 'Wéét u dat?' - 'Ha,' zegt hij 'interessant om dat te

'Heksenjager' Ken Lanning onderzoekt driehonderd zaken van 'Satanisch misbruik' maar vond geen enkel bewijs. Volgens tegenstanders is hij zelf een Satanist.

horen! Weet u dat ik in Amerika wordt versleten voor een Satanist die in het FBI geïnfiltrerd is, wat meteen zou verklaren waarom er nooit bewijzen van Satanisch misbruik zijn gevonden?

Lanning wordt dus zowel voor heksenjager als voor Satanist versleten, wat allicht bewijst dat hij neutraal is. Maar je moet goed begrijpen wat zijn standpunt is: dat er geen internationale samenzwering van Satanisten zou bestaan, waar in alle landen mensen van het allerhoogste niveau bij betrokken zijn, die de zaken in de doofpot stoppen, betekent niet dat er geen grootschalig kindermisbruik bestaat. In tegendeel, Lanning spreekt van *Child Sex Rings*, en die verdeelt hij in twee categorieën. Eerst zijn er de 'klassieke' netwerken: volwassenen - haast allemaal mannen - die een seksuele voorkeur voor kinderen hebben, vooral voor jongetjes van 8 tot 16 jaar; hun methode om kinderen het zwijgen op te leggen, bestaat erin hen te verleiden met snoepjes en cadeautjes, zodat die kinderen zoveel voordelen bij de relatie hebben, dat ze er niet meer uit kunnen of willen. Daarnaast is er de zogenaamd 'multidimensionale' groep: volwassen mannen en vrouwen, die géén exclusieve voorkeur voor kinderen hebben zoals pedofielen, maar die zich toch inlaten met jonges en meisjes van nul tot zes

jaar. Bij die tweede groep komen altijd allerlei bizarre gedragingen voor, die je dan 'rituelen' kunt noemen: rare feestjes, urineren, dingen die buiten de 'normale' seksuele bevrediging vallen. Ze gebruiken ook sterkere intimidatietechnieken: de kinderen worden ermee bedreigd dat zij of hun ouders zullen worden vermoord als ze uit de biecht klappen. Dat verklaart meteen ook waarom die slachtoffertjes meer en langer zwijgen.

HUMO Vorige week nog bloletterde de *Independent on Sunday* dat een Engelse regeringscommissie na drie jaar onderzoek van 84 zaken van vermeend Satanisch misbruik tot een duidelijke conclusie was gekomen: 'Satanic abuse does not exist'.

Een andere conclusie was, dat je alleen maar méér problemen scheidt door kinderen als slachtoffers van Satanisten te benoemen. Toch wordt die 'Satanische samenzwering' steeds weer opgevoerd, terwijl 98% van de kinderen nog altijd thuis wordt misbruikt, door heel 'normale' familieleden, niet door verkleden clowns of duivelaanbidders. **PYCK** Ik geloof óók niet dat Oude Pekela deel uitmaakt van een internationale samenzwering van Satanisten. Maar de hamvraag is: wat blijft er over als je die 'ongelofelijke' verhalen wegstreep?

Neem de zaak-Massachusetts. Rossen beschrijft die in zijn boek als een typisch voorbeeld van massahysterie: 'De gezinsleden van een jongetje maken zich op een avond ongerust omdat het kind niet kan plassen. Ze stellen hem vragen. Op grond van het naar aanleiding daarvan ingestelde onderzoek worden V., 62 jaar, haar zoon H. en diens vrouw C. aangehouden op beschuldiging van aanranding van kinderen (...). Tenminste één kind heeft het over het offeren en doden van dieren. De zoon wordt beschuldigd van ontucht met kinderen in een toverkamer waarbij hij, zijn gezicht wit geverfd, een clownspak zou dragen. Het bestaan van deze toverkamer wordt nooit aangetoond. Evenmin wordt het clownspak gevonden. Toch worden alle drie verdachten veroordeeld: de zoon

tot veertig jaar, V. en C. tot 20 jaar. De zaak is in hoger beroep.'

Wat Rossen toen nog niet kon weten is, dat de straffen in hoger beroep zijn bevestigd. Ik heb zijn relaas voorgelegd aan iemand die het hele proces heeft gevolgd, en die zei: 'Maar de vraag naar die toverkamer is nooit serieus gesteld! Er waren bewijzen te over voor mishandeling: je krijgt hier niet voor niks 40 jaar gevangenisstraf, hoor.' Maar je ziet wat meneer Rossen daarmee doet: 'Ha, er is geen toverkamer, er is geen clownspak, dus is er helemaal niks.'

HUMO Volgens mij moet u maar eens een pittige academische discussie met Rossen, Brouwer en Hofstede voeren.

PYCK Dat zou ik gràag doen, maar dat is tot nog toe niet gelukt. Er zou een confrontatie voor de VPRO-radio komen, maar twee uur voor de uitzending heeft Hofstede zonder opgaaf van redenen afgezegd. **HUMO** Of misschien is het beter de hele zaak nu maar te laten rusten. Volgens de burgemeester van Oude Pekela willen de ouders en de kinderen het liefst met rust worden gelaten.

PYCK Op de persvisie van 'Oude Tongen' verzuchtte de burgemeester: 'Ze hebben nu weer zoveel geld gekregen voor die film, als de helft daarvan was besteed aan de promotie van Oost-Groningen in plaats van nog maar eens te bevestigen dat het zo'n primitieve streek is...' Ze willen hun dorp opnieuw een positief imago geven, want Oude Pekela is in heel Nederland en ver daarbuiten een begrip geworden: het dorp van de massahysterie. Maar als het tóch niet lukt erover te zwijgen, lijkt het mij beter dat er eindelijk neutraal en objectief over wordt geroepen. Dat is mijn enige betrachting.

Staf Hertzen

'OUDE TONGEN'

Ned 3, vr. 13 mei - 23.01 u

'RONDOM TIEN'

over kindermishandeling
Ned 1, zo. 15 mei - 17.07 u

'LOPENDE ZAKEN'

over Oude Pekela
Ned 3, zo. 15 mei - 20.15 u

De werkelijkheid met 'Oude Pekela' is dat er geen doorslaggevende bewijzen zijn voor eender welke thesist. Het echtpaar Jonker beweert heel veel, maar heeft nauwelijks concreet feitelijk bewijsmateriaal om haar beweringen te staven. Over het rapport van wijlen prof. Mik kan ik niets zeggen want ik heb het niet gelezen. Wél heb ik hem indertijd zélf zijn onderzoeksmethode horen uitlegen. Ik herinner me dat ik me toen al verbijsterd afvroeg hoe iemand die toch verondersteld werd intelligent en vakbekwaam te zijn dit een objectieve methode kon noemen. De subjectiviteit zit in de methode ingebouwd! Feit is verder ook dat de politie na een intensief onderzoek (dat zelfs een tweede maal heropend werd onder druk van de publieke opinie) de zaak uiteindelijk heeft moeten opgeven bij gebrek aan enig concreet bewijs.

Het is natuurlijk voorbarig om hieruit meteen al te besluiten dat er ook niets gebeurd is en dat het geheel te herleiden is tot massahysterie. Maar de andere thesist die van seksueel misbruik van

Antwoord van Staf Hertzen:

Ik zal u even helpen: 'Bang van de boemerang' ging over de vraag of er in Oude Pekela (en in soortgelijke zedenschandalen) seksueel kindermisbruik heeft plaatsgevonden. Volgens sommige bronnen was er sprake van satanisch of ritueel misbruik, volgens andere ging het alleen maar om massahysterie. Als we prof. Pyck volgen, ligt de waarheid ergens in het midden: dat er in Oude Pekela geen satanisten aan het werk waren, betekent nog niet dat er helemaal niets is gebeurd.

Om te begrijpen waar de thesis 'massahysterie' vandaan komt, zou u, zoals prof. Pyck, een studie kunnen maken van alle persberichten die over Oude Pekela zijn verschenen. Op 13 juni 1987, in een artikel waarin naar vier Amerikaanse seksschandalen wordt verwezen, schrijft *Marien Abrahamse* in de NRC: 'Justitie sluit niet uit dat mechanismen die massapsychose op gang brengen ook in Oude Pekela een rol hebben gespeeld. Op 15 en 18 juni distancieert justitie zich van de uitspraken zoals die in de NRC zijn geciteerd en ontkent pertinent dat alle voorvallen in Oude Pekela slechts op massapsychose zouden berusten. Op 18 juni herneemt Abrahamse in de NRC de hypothese van massahysterie en vermeldt nu ook wie de bron is: prof. Maarten Brouwer. Brouwer is de promotor van het proefschrift van Benjamin Rossen over 'Zedenangst in Oude Pekela', dat twee jaar later in boekvorm zal verschijnen.

De 'verdachtmakingen' van prof. Pyck tegenover de persoon van Benjamin Rossen zijn uiteraard voor zijn rekening, maar hij heeft ze alvast niet zelf verzonnen. Over de deskundigheid van Rossen zegt prof. Brouwer in *Vrij Nederland*: 'Ik vind het niet handig dat hij zich voortdurend als deskundige afficheert. Dan weer als endocrinoloog, dan weer als biochemicus. Ik heb hem gewaarschuwd, maar hij moet het zelf weten.' En over de kwestie of Rossens seksuele voorkeur zijn proefschrift niet beïnvloed heeft, zegt dezelfde professor in

Het Parool: 'Ik had aanvankelijk wel wat inhoudelijke bezwaren, ik heb hem bijvoorbeeld enkele passages laten schrappen over pedofilieverheerlijking, en overigens ben ik van mening dat je als pedofiel best over zo'n onderwerp mag schrijven maar dan is het beter om er dat wel bij te zeggen'.

Voormelde artikels gaan ook in op de vraag hoe Rossen destijds in Nederland is verzeild. Prof. Gooren, de hoogleraar bij wie Rossen eerst had gevraagd een scriptie te mogen schrijven, zegt daarover: 'Rossen moest om dwingende redenen Australië verlaten'. En Rossen zelf reageert daarop: 'Ach, dwingend. Een pedofiel heeft in Australië geen leven, persoonlijk nog professioneel. In Nederland hoeft je daar niet geheimzinnig over te doen.' Dat Rossens seksuele geaardheid mogelijkerwijs zijn wetenschappelijk werk heeft bijgekleurd, zou je ook kunnen afleiden uit een bijdrage in de Provinciale Zeeuwse Courant: 'Een onder enorme drang onderzochte twaalfjarige jongen die jaren geleden tijdelijk door Rossen was opgevangen, had tegen de politie een verhaal van verkrachting opgehangen. Dat leidde tot Rossens arrestatie. Die ervaring in zijn geboorteplaats in Australië had hem bij zijn vestiging in Nederland aangezet tot het maken van een studie over de 'valkuilen' in een verkeerde ondervraging van kinderen bij een vermoeden van seksueel misbruik'.

Of Oude Pekela een schoolvoorbeeld is van grootschalig kindermisbruik, massahysterie of allebei, blijft voor mij een levensgrote vraag. Maar als prof. Pyck de zaak graag objectief wil onderzoeken, heb ik daar weinig problemen mee.

HUMD 26.05.94

kinderen op uitgebreide schaal - is al evenzeer door veel te weinig feitenmateriaal onderbouwd om met zo'n hardnekkigheid en absolute zekerheid gehandhaafd te worden.

Cosimir Elsen, Nieuwerkerken.

'Herinnering' ontwricht modelgezin

HOLLY RAMONA keek haar vader strak aan in de rechtszaal. Ze wist het zeker. Anders had ze daar niet gezeten. Ja, hij had haar verkracht toen ze een klein meisje was. Ze kon geen doktersverklaringen overleggen. Onafhankelijke getuigen had ze evenmin. Ze baseerde haar stellingheid op flarden van beelden die pas naar boven waren gekomen toen ze op haar negentiende in therapie ging.

"Ik herinner me dat mijn vader bovenop me lag," zei ze in de bomvolle rechtszaal. "Hij was heel lichte kamer. Er lag een wit laken over de matras, en mijn vader lag bovenop me, met zijn penis in me. Ik zie die glazige blik in zijn ogen nog voor me."

Vier jaar geleden beschuldigde Holly Ramona, een Californische studente psychologie, haar vader Gary er plotseling van dat hij haar tussen haar vijfde en achtste jaar seksueel had misbruikt.

Daarop barste een schandaal los dat de nu 50-jarige Ramona, die een jaarinkomen van 400.000 dollar genoot als verkoopmanager, zijn baan kostte. Zijn vrouw liet zich van hem scheiden, zijn vrienden lieten hem links liggen, zijn twee andere dochters verbraken het contact met hem en Holly sleepte hem voor de rechter. Maar hij heeft altijd volgehouden dat hij onschuldig is en is nu eindelijk in de tegenaanval gegaan.

Al meer dan drie weken is Amerika in de ban van een opmerkelijk proces dat dient voor de rechtbank van Napa County, in het hartje van de Californische wijnstreek. De jury krijgt de

Met de opkomst van omstreden 'herinneringstherapieën' worden niet alle beschuldigingen van incest meer serieus genomen. In de Verenigde Staten heeft een vader een rechtszaak aangespannen tegen de therapeute die zijn dochter incestherinneringen zou hebben aangepraat. Hij eist acht miljoen dollar schadevergoeding.

door PHIL REEVES Par 6/5

vraag voorgelegd of Ramona recht heeft op ruim acht miljoen dollar schadevergoeding van de therapeute en de psychiater van zijn dochter omdat ze haar valse herinneringen zouden hebben ingegeven.

Het is voor het eerst dat een buitenstaander een schadevergoeding eist van een therapeut vanwege een beschuldiging naar aanleiding van vermeende jeugdherinneringen. Het proces draait om de boeiende vraag of mensen die tijdens hun jeugd seksueel zijn misbruikt de herinnering daaraan werkelijk verdrijven. Worden ervaringen die te erg zijn om onder ogen te zien echt vergeten? Of krijgen patiënten dit soort herinneringen aangepraat door overrijverige therapeuten?

De 23-jarige studente lijkt een meisje dat alles had om gelukkig te zijn. Holly Ramona zat in het tennisteam van haar school, had paardrijles en was nog cheerleader ook. Ze ging op vakantie naar Barbados en naar de wintersport.

Maar ze was vaak bang van haar vader en had het gevoel dat hij haar overheerste. Ze wilde aan de Stanford Universiteit gaan studeren, maar hij zette haar onder druk om naar de prestigieuzere Irvine Universiteit te gaan. Toen ze te dik werd naar zijn zin, maakte hij daar

vervelende opmerkingen over. Jarenlang ontweek ze ieder lichamelijk contact met hem. Ze kreeg 'koude rillingen' van hem, al wist ze niet waarom. "Als hij de kamer binnenkwam, ging ik weg. Ik begreep niet waarom ik zo reageerde. Ik voelde me schuldig omdat ik zo'n hekel aan hem had." Ze had last van kwaaltjes aan haar urinewegen en een onverklaarbare angst om naar de wc te gaan.

Bulimia

De 'herinneringen' die het modelgezin ontwrichtten, kwamen in 1990 bij Holly naar boven. Ze studeerde en was onder behandeling van een therapeut omdat ze aan bulimia nervosa leed. Ze had een verwarrende, seksueel getinte droom gehad over haar vader en toen ze met Kerstmis naar huis was gegaan, had hij haar op een rare manier aangekeken.

Kort daarna kreeg ze haar eerste 'herinnering': ze zag ineens voor zich dat haar vader zijn hand op haar buik legde. Dat was nog maar het begin. "Ik had er geen enkele controle over. Soms kwamen de herinneringen boven als ik naar bed wilde gaan. Of als ik in de auto zat. Ik dacht dat ik gek werd."

Een belangrijke vraag is wat de rol is geweest van haar thera-

peute, Marche Isabella, een gediplomeerd gezins- en kinderpsychologe. Holly zegt dat deze haar nooit heeft aangemoedigd in de gedachte dat ze een incest-slachtoffer was. Maar de advocaten van Holly's vader zeggen dat haar therapeute haar door middel van allerlei suggestieve technieken in de waan heeft gebracht dat ze een incest-slachtoffer is. Zo zou Marche Isabella Holly hebben verteld dat veel bulimia-patiënten als kind seksueel zijn misbruikt.

Volgens Holly is de rechtszaak die haar vader heeft aangespannen het zoveelste voorbeeld van zijn 'gemanipuleer'. "Hier was ik nou bang voor... Hij wil alles naar zijn hand zetten en hij krijgt zijn zin."

Wat de uitspraak ook zal zijn, het proces weerspiegelt een omslag in de publieke opinie. De afgelopen jaren zijn in meer dan twintig Amerikaanse staten wetten aangenomen die volwassen 'slachtoffers' de mogelijkheid bieden een rechtszaak aan te spannen op basis van op latere leeftijd naar boven gekomen herinneringen aan incest. Maar de laatste tijd twijfelen steeds meer artsen, advocaten en psychiateren aan de betrouwbaarheid van dergelijke herinneringen en de technieken waarmee ze naar boven worden gehaald.

Onlangs werd in het televisie-

programma 60 Minutes een aanval gedaan op de bekendste voorvechtster van het naar boven halen van incestherinneringen, de actrice Roseanne Arnold. Twee jaar geleden verbijsterde ze haar ouders met de beschuldiging dat ze als baby van zes maanden seksueel was misbruikt.

De familie van Roseanne is niet de enige die zich het slachtoffer voelt van ondeugdelijke therapieën. Toen twee jaar geleden de False Memory Syndrome Foundation werd opgericht, werden de organisatoren overstelp met telefoontjes van mensen die vertelden dat hun gezin kapot was gegaan aan beschuldigingen van incest die elke grond misten.

Een deel van de problemen wordt veroorzaakt door het feit dat de Amerikaanse wet het pseudo-psychologen wel heel gemakkelijk maakt. Iedereen met een divan en een vlotte babbel kan zich als therapeut vestigen. De Amerikaanse bladen staan vol met advertenties voor dubieuze groepstherapieën die gericht zijn op het naar boven halen van herinneringen.

"Mensen komen soms met de onmogelijkste verhalen over incest," zegt dr Elizabeth Loftus van de Universiteit van Washington in Seattle. "Ze zijn misbruikt in de baarmoeder, in een vorig leven of door een buitenaards wezen dat hen ontvoerd heeft in een ruimteschip."

Maar het drama dat zich voltrekt in het gezin Ramona is realistisch. Dat bleek wel toen Holly in de rechtszaal een kaart voorlas die ze haar vader vijf jaar geleden voor vaderdag stuurde. "Jij bent de ideale vader... je allerliefste Holly." Ze konden hun tranen niet bedwingen, allebei overmand door hun eigen verdriet.

As another tale of abuse in a children's home is published, one former Barnardo boy remembers things rather differently

GIA 11.05.94

His home, not mine

Keith Martin

GRAHAM couldn't believe it when he came to play. "What's that?" he asked. "Our tennis court." "Behind the football pitch? Oh, that's our swimming pool."

Increasingly uncomfortable at providing explanations, I avoided our clubhouse with table-tennis and record player; or the fact that me and George sometimes spent the afternoon playing croquet; or the Christmas visits to London to see Lulu or Frank Ifield at the Palladium before a party at a restaurant courtesy of Coca-Cola. Better to concentrate on the suffering.

Graham's parents couldn't afford to buy him a school blazer. We had to get ours from Cracknell's. I remember getting a girlfriend at school and not being able to tell her that I lived in a Home. She knew anyway, but I would have chosen death rather than be seen getting out of the emblematic grey van.

And then there were the punishment duties. All of those Fred Fever recalls in his book, *Who Cares?*, about his time in a Barnardo's home: weeding the drive, polishing floors, peeling potatoes, suffering haircuts and going to church. And the deprivation: if caught smoking, pocket money was forwarded to Cancer Research. Subsequently you suffered the humiliation of a polite letter of thanks for your donation.

High Broom is a remote, 19th century mansion set in rambling Sussex countryside. Currently a residential home for the elderly, for nine years it was my home as, later, it was Fred Fever's. But whereas, he describes a "huge, forbidding mansion," my memories tend towards stretched summer evenings, larking about and some not-unusual pleasures. But then, unlike Fred Fever, I never suffered sexual abuse. My High Broom differs from Fred's in several respects, since I had left some years before he arrived. During my time, the place was brimming with children; during his it was running down towards closure.

Like myself, Fred Fever was in care for two stints (my first home was the Barking-side village, back-

I find many of these protestations difficult to comprehend when compared with my own experience. At the local comprehensive school, I felt little of the stigma or prejudice he insists prevailed. In this he seems to be declaring no more than what I consider a basic truism: some teachers are inept. A similar charge can be levelled at many care staff, but certainly not all. Most staff at High Broom were capable, caring and sometimes inspiring. This can be tested by the fond regard for the place shared by some 30-odd residents with whom I am still in contact. Several more attended a reunion two years ago in honour of the former Home Superintendent and his wife, targets for so much of Fred Fever's disaffection.

This book makes two claims in particular that seem fantastic compared to my experience. He writes that the food portions were meagre. In my time it was normal to have three two- or three-course meals a day followed by supper around 7pm. Similarly, I would not claim that the staff brutality he says he experienced did not exist to some degree, but I never saw a child purposely beaten or subject to the kind of sustained psychological torture he portrays. Such portrayals did recall my early experience at Barking-side, where occasionally there almost seemed an ethos of brutality.

The courage and triumph that is this book and the life it represents is to be admired. Implicit in its title, though, is the contention that such a care system necessarily fails, which in itself contains the implication that there is a social system that does not fail. There is not. Many of us old Barnardo boys live as normal, happy, cracked-up and relatively successful lives as our normally maladjusted counterparts. The question is, who fails the system?

There are a few photographs in *Who Cares?* but between Fred Fever's relatively happy time, up to the age of seven, and the present, none were taken. On the front inside cover there is a contemporary photograph. I have never met Fred Fever. Still I am left with an uneasy impression. I have seen that face countless times before.

Who Cares?, by Fred Fever, Warner, £5.99

ground to John Williams' memoirs, *Silver Threads*. Significantly, his placement began when he was three months old and the first part of this book is a painful disclosure of shifting surrogates, with attachments altering, literally, overnight. In an environment of confusion, with a succession of searing betrayals, comes a natural and quickening sense of mistrust culminating in psychotic withdrawal. It is against that backdrop that the first sexual abuse occurs when a roommate bullies him to indulge in the genital

Keith Martin at High Broom: 'My memories tend towards stretched summer evenings, larking about' and backside touching sessions that seem a presentiment of more serious abuses.

The real tragedy of this story, as so often in cases of abuse, is the absolute breakdown of communication. The festering mistrust, the anti-authoritarian stance, a sense of abandonment, betrayal, and overnight fits from real and surrogate family, all compounded by a sense of isolation and emphasised by a lonely vulnerability that seemed prey to a predatory instinct. I am 10 years older than Fred Fever but, despite the name change, I recognised with chilling familiarity the local character who had no connection with High Broom although he persistently found some.

For all that I can find sympathy with in this book and its indictment of Barnardo's care system, including some ineffectual social workers,

IN DE BAN VAN SATAN

Lawrence Wright: satanisme nieuwe zondebok

Nee, deze keer wordt u als lezer niet meegevoerd naar Oude Pekela of Oude Tongen, maar naar de Veluwe. En later gaan we ook nog naar het buitenland, naar Amerika nog wel. Ermelo, Apeldoorn, Putten, Voorthuizen, Elspeet, Stroe, Garderen.

De Volkswagen Golf wordt altijd gesignaleerd op tijden dat de jeugd naar school gaat. In de auto zitten een ongeveer veertigjarige man en zijn twintig jaar jongere vriendin. Ze hebben een hutoffer bij zich, voorzien van luchtigaten, handboeien en mondproppen. Er gebeurt niets. Wat gebeurt er nou op de Veluwe? (Behalve in 1992, toen twee mannen werden aangehouden die een groot aantal pornografische foto's bij zich hadden van kinderen. Via hen kwam de politie op het spoor van diverse kinderpornolijnen. Maar daarvoor hebben we in de kwaliteitspers nooit iets vernomen. Hoe belangrijk kan het dan zijn?)

De inwoners van de Golf, een Zwitsers paar, worden in Amsterdam, hun tijdelijke woonplaats gearresteerd, na tips van de Zwitserse politie. In hun woning worden vuurwapens, medische apparatuur (gewoonlijk gebruikt door gynaecologen), een aquarium met piranha's en diverse videobanden aangetroffen, waarop de Zwitserse kinderen van twaalf jaar, twee jaar en acht maanden, seksueel misbruikt en mishandeld.

De baby krijgt elektrische schokken toegediend, de man gebruikt bij het verkrachten maaldien, plastic zakken om de hoofden van zijn slachtoffers te bedekken, en hij besmeurt de kinderen met zijn urine en fecaliën om de elektrische geleiding soepeler te laten verlopen. Hij blijkt contact te hebben met een organisatie die vanuit Zwitserland in Oost-Europese kinderen handelt. Ze worden gekocht, gebruikt, en weggevoerd. Hij ontkent aan die praktijken te hebben deelgenomen, hij heeft de organisatie als een goede burger zelfs bij de politie aangegeven. Hij wil ook graag in Nederland terecht worden, want hier zijn de straffen lichter.

Frau Antje deelt kaas uit, maar nooit slaag, dat Antje als het ware, vindt dat hij hier alleen verantwoordelijk kan worden wegens verboden wapenbezit. Verder waren die ritten op de Veluwe slechts bedoeld om de man seksueel op te winnen en te verkrachten, en door de piranha's op te laten eten. Allemaal flauwekul, dus. De advocaat

en al of niet vermeende slachtoffers, therapeuten, iedereen die er maar iets over wil zeggen, in hun programma's hebben samengeklonterd tot een onontwarbare kluit van ware verhalen, verzonden verhalen, goede en slechte bedoelingen.

In de uitending van Passages Passanten vandaag vertelt de Amerikaanse journalist en auteur Lawrence Wright over de zaak Paul Ingram, hulpheer in Olympia, in de staat Washington, vader van vijf kinderen, die eind 1988 door zijn dochters van respectievelijk tweeëntwintig en achttien jaar werd beschuldigd van seksueel misbruik.

Hoewel hij zich aanvankelijk niets van welk misbruik dan ook herinnert, laat hij zich al snel door zijn kinderen - 'waarom zouden die liegen?' - door zijn collega's, door een psycholoog en een dominee, overtuigen van het feit dat hij toch iets ernstigs misdaan moet hebben. Als in trance komen zijn 'herinneringen' terug. Wat hij zich herinnert wordt steeds uitzinniger en mondt uit in beschuldigingen tegen collega's.

Het boek dat Wright over de zaak schreef, *Remembering Satan* - in het Nederlands vertaald als *In de ban van Satan* - leest als een hedendaagse thriller. Wel een, die slecht afloopt. Er wordt niets bewezen, integendeel, het lijkt erop dat het allemaal aan de fantasie ontsproten is. Toch is er moeielijk een schuldige aan te wijzen. Iedereen is het slachtoffer van zijn eigen waan, zijn eigen frustraties, zijn goede bedoelingen, en van ondeskundigheid.

Wright heeft het zich niet gemakkelijk gemaakt. De zaak had kunnen worden afgedaan als een Twin Peaks affaire, Dutch treat, alle ingedruisten waren voorhanden, maar hij was zich te zeer bewust van de ernst ervan. Hij ondervroeg deskundigen over de werking van het geheugen, hij analyseerde de rol van de therapeuten - in hoeverre sturen zij hun patiënten, vaak onder hypnose met suggestieve vragen een bepaalde richting op? - en uit de puinhoop waarin therapeuten, morele kruisridders, door godsdienst gedreven, en al of geen echte slachtoffers rondkrioelden, distilleerde hij een intrigerend verhaal. Over herinneringen en gevoelens die een mens naar parten kunnen spelen. Daar kreeg Freud al mee te maken. Hij wordt dan ook voortdurend geciteerd door zowel gelovers als niet-gelovers. Zowel zijn vroege theorie over het verband tussen hysterie en seksueel misbruik op jeugdige leeftijd, als zijn latere theorie van het Oedipus-complex, vinden gretig aftrek.

Hoe groot is het waarheidsgehalte van verdronken en teruggekregen herinneringen? Bestaat er zelfs zoiets als de verdronken en teruggekregen herinnering? Waarom roepen mensen die in hun jeugd seksueel misbruikt zijn soms meerdere persoonlijkheden in zichzelf tot leven (MPS) om - in ieder geval in het hoofd - aan de gruwelen te ontsnappen, en vertonen bijvoorbeeld slachtoffers uit concentratiekampen datzelfde

verschijnsel niet? Deskundigen hebben tijdens onderzoeken profpersonen herinneringen aangeprikt, waarin ze heilig gingen geloven. Divers onderzoekers menen antwoorden op al die vragen gevonden te hebben, die echter door 'andere kampen' weer wordt bestreden.

Zou het ook niet waar kunnen zijn dat slachtoffers van sekten 'geprogrammeerd' worden, zodat ze bestuurbaar en beïnvloedbaar zijn? Hoe zit het met die zaken waarbij hele jonge slachtoffers (onder de zeven jaar) van zogenoemde satanisch ritueel misbruik, tot in details dingen vertellen, en altijd dezelfde, zonder dat hun omgeving zelfs maar van het bestaan van dat soort misbruik op de hoogte was?

Vragen waar niet alleen commissies en werkgroepen zich over buigen, maar alle deskundigen en leken die zich aangesproken voelen. Berperken we ons nu tot een paar vragen aan Lawrence Wright.

Hoe komt het volgens Wright dat, met name in Amerika, zoveel opwindend is ontstaan rond honderden zaken van satanisch ritueel misbruik, waarvan overigens nooit of nauwelijks waterdichte bewijzen zijn gevonden?

'Daar zijn een aantal redenen voor. Het einde van de Koude Oorlog. We hebben altijd graag anderen tot zondebokken willen maken. We zien het kwaad bij voortker in een ander, niet in onszelf. De Sovjet-Unie heeft die positie van zondebok lang vervuld voor de Verenigde Staten. Toen viel de Berlijnse muur, en het communisme brokkelde af. Het satanisme leent zich uitstekend als nieuwe zondebok. Daarnaast heeft het abortus-debat ook veel schade veroorzaakt. In die emotionele, bittere strijd werden

door de anti-abortus-beweging beelden ingebracht van geofferde, in stukken gehakte babies. Die beelden hebben iets veroorzaakt, vooral bij jonge vrouwen die zo'n morele keuze moesten maken. Het zou mij ook niet verbazen dat aids andere kampen weer wordt bestreden.

'Dan worden therapeuten - hier een volledig onbeschermd beroep, iedereen kan het worden - nogal eens gezien als de nieuwe priesters van deze tijd. Ze hebben vrij spel, niet alleen in hun beroep, maar ook in de media. Die richtten ook het een en ander aan, de goeden uiteraard niet te na gesproken. En de advocaten die geld ruiken, en hun cliënten aanmoedigen op grond van tijdens therapieën teruggetregen herinneringen, hun ouders wegens misbruik te vervolgen. Daar bestaan zelfs voorgedrukte formulieren voor, die alleen door de cliënt ondertekend hoeven te worden.

Voeg daar de opkomst van het fundamentalisme in het christendom bij, en je hebt één grote stampoet van culturele factoren, die tot die opwindend geleid hebben. Het zou wel een ramp zijn als het gevolg van al die gebeurtenissen is dat mensen gaan ontkennen dat er überhaupt zoiets als kindermisbruik bestaat.'

Maar zou hij, gezien het gebrek aan bewijzen, wel willen ontkennen dat er zoiets als satanisch ritueel misbruik bestaat?

'Er bestaan satanisten. Ik heb met ze gesproken, ze geïnterviewd. Ik twijfel er niet aan dat er gekke, psychotische mensen zijn, die zich identificeren met satanisme. Er bestaan ook satanische groepen. Maar van georganiseerd satanisch ritueel misbruik is nooit een overtuigend bewijs gevonden. Mensen zijn tot alles in staat. Maar ze zijn ook in staat zich dingen in te beelden. Ik zeg niet dat satanisch ritueel misbruik niet kan gebeuren. Maar ik heb er geen bewijs voor gevonden.'

Hoe zou het zijn, vraag je je af, om als twaalfjarige, als tweejarige, of als baby van acht maanden (slaan die laatste al herinneringen op?) misbruikt te worden door een man die je verkracht, die zijn urine en fecaliën over je uitsmeert, die je elektrische schokken toedient, en die alles fotografeert en filmt. Je ziet de flitsen, je hoort het zoemen van de camera.

Wat stel je je dan voor? Dat het een mens is die dat doet. Of dat het een duivel moet zijn. Desnoods met hoornjes en een staart, die een ritueel uitvoert. Alles kan het zijn, behalve een mens. Zou je je wensen.

Ineke van den Bergen

Incest en de dunne scheidslijn tussen werkelijkheid en fantasie

Prof. W. Wolters: „Oppassen dat we mensen trauma aanpraten”

Incest en seksueel kindermisbruik staat in het brandpunt van de belangstelling.

Jaarlijks worden enkele duizenden kinderen seksueel misbruikt door familie of buitenstaanders. Hulpverleners zijn de afgelopen tien jaar overstelpt met volwassen ex-slachtoffers. Maar moeten alle verklaringen even serieus worden genomen? Wat is waarheid, wat fantasie, wat macaber theater?

In de VS worden psychotherapeuten ontmaskerd die hun cliënten een incest-verleden aanpraten. Zoals ook gebeurde in de zaak Holly Ramona (23). Een miljoen schadevergoeding krijgt haar vader nu van de therapeuten die zijn dochter suggereerden dat hij haar in haar jeugd verkracht had. Een gesprek met dr. W. Wolters, hoogleraar medische kinder- en jeugdpsychologie, over de onderzoeksmethoden, gescheiden vrouwen die hun ex-partner beschuldigen van incest, baby moorden zoals in het Friese dorpje Augustinusga en en satanisme.

Door Jan Koesen

Het is bijna dagelijks kopij. Een kind wordt seksueel misbruikt, soms jaren lang. De namen Epe, Oude Pekela en de Bolderkar-affaire zijn berucht geworden. De natie is geschokt, maar stemt wel gretig af op RTL5 als Yolanda wordt geïnterviewd. Een beerput gaat open. Allerlei vragen komen op. Hoe serieus moet je de verklaring van een kind nemen, is die poppenmethode van de politie wel correct, wat is de schade aan het kind, het gezin? Hoe selectief is het geheugen? Wordt een slachtoffer iets aangepreft door de politie en de hulpverleners? En is er iets wreders dan ten onrechte van incest te worden beschuldigd, bijvoorbeeld door een wraakzuchtige ex?

Prof.dr. W. Wolters, psycholoog, verbonden aan het Wilhelmina-kinderziekenhuis in Utrecht, werkt dagelijks met kinderen die slachtoffer zijn geworden van incest of seksueel misbruik buiten het gezin. „Mijn specialisme is psychotrauma's bij kinderen en adolescenten. Daar valt onder meer de opvang van kinderen na ernstige auto-ongelukken onder, zelfdoding van een van de ouders, ontvoeringen, een onverwachte dood van ouders maar ook seksueel misbruik.”

De waarheid moet boven water komen, maar hoe? En wat is die waarheid? Er zijn volwassenen die zich pas na hun veertigste onder aansporing van een therapeut 'herinneren' als baby misbruikt te zijn.

Wolters: „Er is veel te doen over het geheugen van kinderen. Lange tijd werd aangenomen dat het geheugen van kinderen niet zo betrouwbaar was, naar nu heeft onderzoek uitgewezen dat kinderen van twee, drie jaar zich al dingen kunnen herinneren. Maar het geheugen werkt anders dan bij een volwassene. Het kindergeheugen slaat niet systematisch op, het bestaat vaak uit brokstukken. Die brokstukken kunnen spontaan op tafel komen, bijvoorbeeld in het spel of maskerades. Maar feit is dat jonge kinderen zich bepaalde zaken goed herinneren en ook kunnen reproduceren.” Een kind dat seksueel mishandeld is, komt in een lugubere molen terecht. Wat is feit en wat is fictie? Wolters: „Bij seksueel misbruik zien we vaak dat er al verschillende malen met een peuter is gepraat. Je kunt dan deformatie krijgen in het geproduceerde materiaal. Dat

kan door het politieverhoor komen. Terwijl de politie met het kind praat, zijn er ook al anderen mee bezig geweest, zoals de ouders. Allerlei invloeden van buiten af kunnen meetellen.

„Toch noem ik kinderen goede verslaggevers. Er zijn jonge kinderen die zeer goed, heel kritisch, een feitelijk verslag kunnen uitbrengen. Maar er zijn ook kinderen bij wie je vanaf het eerste contact ziet dat ze zo opgaan in het spel en het teatrale, hun fantasie en hun behoefte om de volwassene te behagen, dat je buitengewoon voorzichtig met hun verklaringen moet omgaan. Het aantal pertinent onware verhalen is niet zo groot, dat moet je tussen de vier en acht procent zien.

„Een van onze stellingen is dat je eerst zo'n kind uitvoerig psychologisch moet onderzoeken via spel, een test, een gesprek, voordat je over het beladen thema gaat praten. Je moet eerst de context kennen. Een tweede stelling is dat je seksueel misbruik pas echt goed kunt onderzoeken als je eerst een goede relatie met het kind hebt opgebouwd.

„Wanneer wij het verzoek van arts of rechter-commissaris krijgen om een kind te onderzoeken, dan zien we zo'n kind soms wel vijf keer in de speelkamer of in een gesprek voordat we gaan praten over seksueel misbruik. Er zijn kinderen die je elke richting kunt opsturen. Dan moet je wel heel voorzichtig zijn.”

Hoewel er doorgaans sprake van een misdrijf is, is volgens prof. Wolters de politie toch niet de eerst aangewezen om een kind te verhoren. „Het standpunt van onze kliniek is dat, met name bij jonge kinderen, het onderzoek bij voorkeur door professioneel geschoolden moet gebeuren. En dat je vooral de omgeving, zoals het gezin, bij je onderzoek moet betrekken.

„Daarbij moet je je voortdurend afvragen: is het kind bang, voelt het zich bedreigd, mag ik daaraan trekken of moet ik afwachten zijn? Wanneer is het moment aangebroken dat ik het kind een duwtje geef, wanneer breek ik het gesprek af, dat soort dingen. We zien vaak dat het kind dichtslaat of bang wordt als je te lang doorgaat.”

Verwondingen

Het misbruikte kind komt in een onmogelijke situatie terecht, wordt vermalen door loyaliteiten. Wolters: „Laatst hoor-

de ik dat tegen een kind was gezegd 'Als je vertelt wat papa heeft gedaan maak je je vader of moeder dood.' Dat is voor een vijfjarige niet zo leuk om te horen.

„En dan zijn er nog andere onmogelijkheden. Het lichaam van een kind is niet op seksueel misbruik gebouwd. Een piepel in het lijfje van een tweejarige duwen, dat is fysiek al bijna onmogelijk. Dat kan alleen met verwondingen gepaard gaan, dat is heel schokkend. Er zijn kinderen van drie, vier jaar, die zo'n man moeten afzuigen. Kinderen doen dat omdat oom of papa of de buurman dat zegt. Ze vinden het wel vies, maar ze doen het toch.”

Hoewel exacte getallen niet te geven zijn, is seksueel misbruik van kinderen bepaald niet uitzonderlijk volgens prof. Wolters. Het is een drama van alle tijden en milieus. „Ik wil nooit in een getalendiscussie vervallen, omdat het zo controversieel is, maar ik weet wel dat er elk jaar enkele duizenden nieuwe gevallen bij komen. Binnen het gezin, incest dus, en seksueel misbruik, buiten het gezin.

„Je kunt rustig zeggen dat het een echt groot probleem is, bijna epidemisch van aard. En je staat er elke keer weer verbaasd over wat er zich allemaal op dit gebied voordoet. Ik hoor van de meest bizarre vormen, van onvoorstelbare perversiteiten. Het is absoluut geen modeverschijnsel. Loop je door V&D, dan zijn daar tientallen slachtoffers, zeker als je ook de volwassene meetelt die vroeger seksueel misbruikt zijn. „Bovendien weet ik uit mijn praktijk dat één dader misschien wel honderd slachtoffers kan maken. Die verplaatst zich met auto door binnen- en buitenland. Sommige verkrachters vallen op het mooie, blonde meisje, maar over het algemeen kun je niet zeggen dat er een type kind uitsteekt.”

Pedofilie

„Bij pedofilie zijn ook vaak hele groepen kinderen betrokken. Ik geef geen afkeurend oordeel over pedofilie, dat moeten anderen maar doen, maar het is wel aantoonbaar dat pedofilie niet goed voor het kind is. Het kind wordt zodoende ingevlecht, emotioneel, seksueel en sociaal in de wereld van de volwassene. De eigen wereld wordt ingeperkt. Het kind kan niet meer met vriendjes omgaan, moet geheimjes bewaren, dat soort dingen.”

Wolters: „Het komt overal voor, in die milieus waarin zagezegd het sociale, psychologische en economisch klimaat het slechts is, maar ook in betere kringen. Intelligente, geschoolde mensen kunnen het beter verbergen. Er zijn ook dominees die hun kinderen seksueel misbruiken, en rechters en artsen.” Seksueel misbruik is nooit een zwart wit-zaak. De gevolgen worden niet alleen bepaald door de daad op zich, maar ook door de omstandigheden en de omgeving. Wolters en zijn collegae moeten behoedzaam laveren door een moeras. „Je moet kijken, wat is er precies gebeurd, hoe is dat gebeurd, in welke context en door wie? Wat is de leeftijd van het kind, wat is de leefomgeving? Dat geldt in het algemeen bij trauma's, hoe sterk overwegen de gezonde krachten en beschermende factoren?

„Er is natuurlijk verschil of je als kind iemand moet helpen bij het masturberen of oraal moet bevredigen, of dat je echt wordt bedreigd, mishandeld, verkracht. We weten dat langdurige incestervaringen buitengewoon schadelijk zijn omdat ze plaatsvinden vanuit pathologische gezinsconstellaties.

„Het is niet zo dat de tijd de wonden heelt. Langdurige incest is buitenge-

woon beschadigend. En het gaat nooit alleen om de seksuele kant van die ervaring, maar ook om de sociale, emotionele en psychologische factoren in de omgeving, zoals onderdrukking, uitbuiting en geweld. Geweld moet je veel ruimer opvatten dan een mes op je keel. „Er zijn veel subtielere vormen van geweld waarbij het kind volkomen afhankelijk gemaakt wordt, een slaaf kan worden van de volwassene. Zo is er verwenning in het kader van incest. Een vader kan een kind uit de rij halen en dat kind helemaal in de watten leggen waarbij hij dan als beloning seksuele contacten vraagt. Incest is absoluut ver- raad, zeker als de moeder meewerkt.”

Wraakgierige ex

Met name in Amerika is de laatste tijd een opstand uitgebarsten jegens de hulpverleners die vrouwen een jeugdervaring van incest of seksueel misbruik aanpraten. Er zijn vrouwen van rijpe leeftijd die hun stokoude vader een proces aandoen omdat hij hen, een halve eeuw geleden, zou hebben misbruikt. Deze 'herinnering' is dan door een therapeut boven water gebracht, maar hoeft niet altijd te kloppen.

Wolters: „Het kan zijn dat een vrouw van veertig weet dat ze als kind van drie verkracht is. Het is niet ja of nee, maar èn-èn. Er kunnen herinneringsvervalsingen optreden, er kunnen dingen naar voren worden gebracht die nooit gebeurd zijn, maar er kunnen ook dingen naar de oppervlakte komen die heel lang onderdrukt zijn.

„De leugendetector is in deze wetenschappelijk gezien niet betrouwbaar. Ook de betrouwbaarheid van hypnose is discutabel, met name als het gaat over satanische kindermishandeling. Hypnose kan dingen naar voren brengen maar toch is er het gevaar aanwezig dat vanuit de hypnotherapie ten onrechte seksueel misbruik, zoals wij het zeggen, geïnduceerd wordt. Ik gebruik niet het woord 'aangepreft', want dat klinkt als of ik twijfel aan de goede trouw van de hypnotherapeuten.

„Een valse aanklacht is overigens een van de ergste dingen die je kan overkomen. Je ziet dat er in Amerika een grote gekte is gegroeid waarbij duizenden vrouwen hun vader en ook wel hun moeder beschuldigen van seksueel misbruik, een klacht die later niet onderbouwd kan worden door feiten. Het komt dan ook regelmatig voor dat deze beschuldigingen tegengesproken kunnen worden, dat ze aantoonbaar onjuist zijn en dat is natuurlijk heel gruwelijk voor zo'n ouder.

„Valse beschuldigingen heb je ook met echtscheidingen. Hier word ik regelmatig mee geconfronteerd. Dat is heel akelig. Het kan zijn dat er echt iets gebeurd is, maar ook dat er helemaal niets aan de hand is. Ik neem elke melding zeer serieus, maar ik moet wel de ruimte hebben zo'n beschuldiging heel kritisch en grondig te onderzoeken. „Ik zie vaders die in mijn ogen goede vaders zijn, die helemaal kapot zijn gemaakt door zo'n beschuldiging van hun gewezen echtgenote. Ook als incest niet aan te tonen is, dan nog ligt die smet vaak op de vader.”

Satanisme

In verband met seksueel misbruik van kinderen circuleren macabere verhalen. Het begrip 'satanisme' komt nogal eens voor. Volgens Wolters is satanisme in Nederland niet aangetoond, „als je tenminste satanisme formuleert als systematische, georganiseerde orgieën onder patronage van de Satan, waarbij, op afgelegen boerderijen of in fabriekshallen, kinderen worden misbruikt of gedood, waar mensenvlees wordt gegeten en dieren geofferd. Een rapport van een

daartoe aangewezen commissie heeft onlangs uitgewezen dat satanisme in Nederland niet is aan te tonen.

„Kijk, er gebeuren natuurlijk wel heel gruwelijke dingen met kinderen, er bestaat groepsseks met kinderen die gepaard kan gaan met veel sadistische elementen, kinderen worden soms met alcohol en drugs bewerkt, er komt seks tussen kinderen en dieren voor, maar dat is heel iets anders dan satanisme.”

Incest is volgens prof. Wolters veel schadelijker dan seksueel misbruik buiten het gezin, omdat incest plaatsvindt vanuit een zwaar gestoorde gezinsverhouding die bovendien heel lang kan duren. Seksueel misbruik is doorgaans eenmalig en vindt buiten het gezin plaats.

„Ik moet vaak correcties aanbrengen bij ouders. Kijk, als iemand een keer aan het plassertje van een kind heeft gezeten, wordt het heus niet beschadigd voor het leven. Dat is een vervelend incident. Een van de belangrijkste elementen in de opvang van heel jonge kinderen is het werken met hun ouders.

„De opvang van ouders is een van de hoofdmotoren van ons werk. Als je dat goed doet, ben je een heel eind. Dan pas kun je echt met het kind aan de slag. Bij heel jonge kinderen doe je minder met het kind, en veel meer met de ouders. Wanneer hun dochttertje van drie is aangerand, zie je met name bij de vaders vaak dat ze die kerel willen afmaken. Dan zeg ik, 'dat is heel reëel, je mag het rustig denken, maar je moet het niet doen.'

„Een apart probleem van deze tijd – en dat is heel gruwelijk voor de ouders – is dat we nu ook vaak de kinderen moeten onderzoeken op geslachtsziekten en aids. Dat is een extra slag voor de ouders, maar je hebt geen keus bij een dader die er wisselende seksuele contacten op na houdt.” Duidelijke signalen dat een kind misbruikt is, zijn er zelden. Wolters: „In het begin van de jaren tachtig werd alles gezien als een seksueel signaal: van buikpijn en spijsbelen tot jeuk aan het plassertje. Nu zien we dat er nauwelijks of geen specifieke signalen zijn die verwijzen naar seksueel misbruik, afgezien natuurlijk van constatering als sperma in een vagina of kwetsuren aan de geslachtsorganen. Maar ook dan moet je vaak naar andere zaken kijken, het hele beeld.” Toch nog een lichtpuntje.

Wolters: „Maar er zit ongelooflijk veel herstelkans in het leven. Een goede en snelle begeleiding en vakkundige ondersteuning helpt, heus. Er komen weer aardige mensen op je pad, er overkomen je weer leuke dingen. We moeten oppassen dat we de mensen een trauma aanpraten, want elk trauma is uniek en verloopt anders.”

Amerikaanse psychotherapeuten moeten bijzonder goed oppassen na de geruchtmakende uitspraak in een Californische zaak over seksueel misbruik. De rechtbankjury in Napa heeft een voormalige directeur van een wijnbedrijf, die ervan was beticht zijn dochter te hebben verkracht, in het gelijk gesteld. Volgens de jury hebben twee therapeuten bij het meisje met behulp van een speciale techniek valse herinneringen aan een fictieve verkrachting opgeroepen. De therapeuten en de kliniek waar het meisje werd behandeld, moeten een miljoen gulden schadevergoeding betalen.

Gary Ramona verloor vorig jaar zijn goed betaalde baan en vervreemde van zijn vrouw en drie dochters. De oudste dochter Holly (23), die met psychische problemen, waaronder bulimia (ziekelijke vraatzucht), in een kliniek was opgenomen, had haar vader beschuldigd van verkrachting gedurende haar kinderjaren. De ervaringen zouden zo traumatisch zijn geweest, dat zij de verkrachtingen uit haar geheugen had weggevoerd. Maar door het werk van de therapeuten, die zich bedienden van nieuwe technieken, waren de herinneringen aan de praktijken van haar vader weer naar boven gekomen.

Beschuldigd door dochter; verkracht door therapeut

De Amerikaan Gary Ramona verloor vorig jaar zijn goed betaalde baan en vervreemde van zijn vrouw en drie dochters, nadat zijn oudste dochter Holly hem beschuldigd had van verkrachting gedurende haar kinderjaren. Holly was met psychische problemen, waaronder bulimia (ziekelijke vraatzucht) opgenomen in een kliniek. Volgens de daaraan verbonden therapeuten waren haar extreme eetgewoonten en andere problemen terug te voeren op het feit dat zij door haar vader was verkracht.

Door een combinatie van hypnose en indringende, leidende vragen – een omstreden techniek die bekend staat als Recover Memory – 'lukte' het Holy haar 'verdrongen' herinneringen weer terug te vinden. Vader Ramona spande een rechtszaak tegen deze therapeuten en zijn onterechte beschuldiging aan. Een rechtbankjury stelde hem maandag jongstleden volledig in het gelijk. Voor de jury speelden de zeer kritische getuigenissen van vooraanstaande therapeuten een doorslaggevende rol.

Hoe zijn de ervaringen op dit gebied in Nederland?

In het meinummer van het feministische blad Opzij schrijven twee vrouwen over hun ervaringen met incest. Moeder Eva zegt ten onrechte door haar dochter te zijn beschuldigd. „Ik heb geen baby's gedood en ben niet aanwezig geweest toen mijn dochter op achtjarige leeftijd haar eerste baby moest doden in een satanische cultus, zoals ze nu beweert.” Volgens Eva kreeg haar dochter allerlei medicijnen door elkaar heen – lithium, Prozac, librium en Halcion, alsmede diverse therapieën, zoals tranceschrijven, hypnotherapie, massages met visualisaties. „Geen van haar 'behandelaars', (academici met indrukwekkende titels) heeft ooit met mij mij, haar vader of broers of zusters willen praten. Of mijn dochter liegt en/of hallucineert, of haar behandelaars hebben haar overtuigd.”

W.V. heeft in hetzelfde Opzij een heel andere, afschuwelijke ervaring. „Mijn therapeut vermoedde dat mijn problemen van incest-aard waren. Hij opperde dan ook geregeld dat ik door mijn vader misbruikt zou zijn. Zo iets had mijn vader nooit gedaan, want dan zou ik me dat echt wel herinneren. Je kunt het verdrongen hebben, zei de therapeut. Ik ging twijfelen.” De betreffende vrouw durfde niemand aan te raken. Na twee jaar verkrachtte de therapeut, aldus W.V. haar achter de geluiddichte deur van zijn praktijk en verhoed hij zijn patiënt erover te praten.

Volgens de therapeuten waren haar extreme eetgewoonten en andere problemen terug te voeren op het feit dat zij door haar vader was verkracht.

Door een combinatie van hypnose en indringende, leidende vragen zou het mogelijk zijn verloren herinneringen terug te winnen. De

techniek staat bekend als Recover Memory en is het onderwerp van discussies en juridische strijd.

Met tien tegen twee stemmen heeft de jury echter Gary Ramona volledig in het gelijk gesteld. Volgens Ramona waren de therapeuten kwakzalvers, die gebruik maakten van drugs om het geheugen van zijn dochter te manipuleren. Ramona heeft altijd ten stelligste ontkend het meisje seksueel te hebben gemolesteerd.

Ramona was de eerste die een rechtszaak aanspande waarin de Recover Memory-techniek centraal stond. Voor de jury speelden de

Signalement / Piet Vroon

VK 2P-5 Beïnvloeding

Sinds kort schijnt ons land de hoogste psychologischheids ter wereld te hebben. Dat is maar goed ook, want er valt een heleboel op te ruimen: neurolinguis-tisch programmeren, het niet onderkennen van geheugenvervalsingen, satanisme, mind reading, orakels, pendelen, handlijnkunde, Maitreya, Sai Baba, de IKON, ga maar door. Er zijn zelfs 06-lijnen op het gebied van nep-psychologie en quasi-spiritualiteit. De PTT vindt alles best: geld stinkt niet, sprak reeds keizer Vespasianus toen hij belastingen ging heffen op de openbare pisbakken.

Een andere recente vorm van zotteklap is 'subliminale perceptie'. Hieronder wordt verstaan dat wij prikkels zouden verwerken en in gedrag omzetten, die zo zwak zijn dat we ze niet eens bewust kunnen waarnemen. Hieraan is het idee gekoppeld, dat zich in ons tal van onbewuste psychische processen afspeelt.

Dat klopt in zoverre dat diverse vormen van leren, zoals conditionering, onbewust verlopen. Maar in tegenstelling tot Freud, Jung en de hunnen is er geen reden om aan te nemen dat wij onbewust een soort 'tweede leven' leiden. Jung was een warhoofd in wiens gedachtengang geen structuur is te vinden, en Freud heeft hoofdzakelijk gefraudeerd.

In de new-age-beweging spelen dergelijke discussies geen rol: in het kader van de oprukkende kritiekloosheid gelooft men in alles wat op de markt komt. Zo ook, aldus de psycholoog H. Merckelbach, in zogeheten 'zelfhulp-bandjes'. Op die cassettes staat muziek voorzien van 'subliminale affirmaties', ofwel hoopgevende boodschappen op het gebied van geheugenverbetering, afslanken, seksuele veroveringen, pijnbestrijding, roept u maar. In de Verenigde Staten loopt de omzet van dergelijke bandjes in de tientallen miljoenen dollars per jaar. Vraag: werken die dingen?

Een aantal studenten luisterde twee maanden lang tenminste tien uur per week naar tapes waarop subliminaal werd medegedeeld dat zij beter konden studeren dan zij meenden. Bij een tweede groep waren de subtiele bemoeidingen verwijderd; vanzelfsprekend wisten de studenten niet of ze tot de 'echte' of de 'nepgroep' behoorden. Verschil bleek dat niet te maken: de studieresultaten waren hetzelfde.

Zoals gebruikelijk was echter wel sprake van een placebo-effect: wie meende dat hij zijn tijd had besteed aan een band die het inprentingsvermogen verbeterde, meende ten onrechte dat hij beter functioneerde. Kortom, aan zelfbedrog geen gebrek. Overigens heeft een andere onderzoeker een aantal van die banden geanalyseerd. Hij kwam tot de slotsom dat op het merendeel niets anders staat dan

muziek, wat betekent dat de besodemie-terij vaak compleet is.

Er is in dit vlak nog meer gaande. De Amerikaanse dominee Gary Greenwald heeft iets tegen zogenoemde 'achterwaartse maskering' bij populaire muziek. Bedoeld wordt, dat op sommige grammofoonplaten en cd's een boodschap zou staan die je alleen bewust en wel kunt horen en begrijpen als de boel achterstevoren wordt afgedraaid. Dominee meent te weten dat dergelijke platen met hun ingebouwde verhalen zouden aanzetten tot druggebruik en satanisme, wat ten onzent in de lijn ligt met de opvattingen van het artsenechtbaar Jonker te Oude Pekela, mevrouw Johanna van Baak uit Epe en nog diverse andere andere deskundigen.

Je kunt dat soort dingen onderzoeken door geluidsbanden te maken met omgedraaide boodschappen; daarna bezie je wat er gebeurt. Het resultaat bedraagt nul komma nul: niemand herkent zulke teksten. Dat wisten we overigens al in de jaren zestig, maar wetenschap is er om vergeten te worden.

Wat we ook al dertig jaar lang weten, is dat suggestie een belangrijke rol speelt. Als je, om maar een antiek proefje te noemen, radio-uitzendingen laat horen die zijn voorzien van veel ruis, horen mensen in hun moedertaal bepaalde woorden, hoewel de band bestaat uit ruis met een achterstevoren opgenomen relaas in een taal die de mensen niet verstaan.

Voorwaarde bij zulke experimenten is dat de indruk wordt gewekt dat de band woorden of boodschappen bevat die men zou kunnen verstaan. Analooq is recent gebleken dat veel mensen de woorden / saw Satan op een band hoorden terwijl die frase er niet op stond.

Natuurlijk zijn op dit gebied nog veel meer proefnemingen gedaan. De resultaten zijn dat subliminale prikkels beperkte sporen nalaten. Zo kun je het voor elkaar krijgen dat het subliminale woord 'bank' niet alleen met een zitbank wordt geassocieerd, maar ook met de op handen zijnde fusie RABOABNAMROVSBNB. Kenmerkend voor de bevindingen is echter dat het niveau van de informatieverwerking heel laag is, wat wil zeggen dat het niet ligt op het peil van een complexe zin.

Samengevat: subliminale informatieverwerking bestaat, maar slechts in een primitieve en psychologisch oninteressante vorm. Soms is het op die manier mogelijk globale emotionele reacties op te roepen, maar ons algemene functioneren wordt er niet door niet beïnvloed. Overigens zal dit stukje geen effect hebben op de verkoop van die banden: de wereld wil bedrogen worden.

zeer kritische getuigenissen van vooraanstaande therapeuten een doorslaggevende rol. Ook bleek dat de twee behandelende therapeuten niet beschikten over voldoende ervaring met de nieuwe techniek.

De uitspraak kan leiden tot een golf van eisen tot schadevergoeding in zaken waar de techniek is toegepast, en is een overwinning voor de zogeheten False Memory Syndrome-beweging. Deze omstreden en luidruchtige organisatie beweert dat veel incest-zaken zijn gebaseerd op het werk van onbekwame therapeuten, die hun patiënten manipuleren en hersenspoelen.

Met de steun van in de VS bekende kinderpsychologen en kinderartsen hebben ook degenen die aanzienlijk genuanceerder denken over incest een organisatie opgericht. Accuracy About Abuse wil voorkomen dat het beeld ontstaat dat de meeste incest-zaken zijn gebaseerd op een mengeling van fantasie en kwakzalverij. Oscar Garschagen

Verdachten incestzaak Epe opnieuw verhoord

In het Gerechtshof van Arnhem is vanmorgen het hoger beroep van de Epe-incestzaak begonnen.

Door onze redacteur MARGOT POLL

ARNHEM, 31 MEI. In de behandeling van het hoger beroep in de Epe-incestzaak zijn vanmorgen zes verdachten langdurig en intensief verhoord door het Arnhemse hof, de procureur-generaal en de advocaten. 's Middags zijn ook de twee slachtoffers, de zussen Jolanda en Evelien, als getuigen gehoord.

Om deze twee meisjes draait de Epe-zaak. Jarenlang werden Jolanda en Evelien door familieleden en kennissen op de Veluwe seksueel misbruikt. Pas toen de daders werden gearresteerd kwam er een einde aan het misbruik. In januari 1991 werd de vader van de meisjes veroordeeld wegens incest tot zeven jaar gevangenis-

straf, de broer en de ex-man van Jolanda beiden tot drie jaar en de moeder kreeg een gevangenisstraf van 3,5 jaar. Volgens psychiatrisch onderzoek konden de vader de daden geheel worden toegerekend. De moeder werd sterk verminderd - ontoerekeningsvatbaar geacht. Haar denkvermogen zou zich afspeelen op het niveau van een zeven- à achtjarige. Twee andere mannen kregen lagere straffen opgelegd.

Vorig jaar juni, op het moment dat de moeder en de ex-man van Jolanda vervroegd weer op vrije voeten waren gesteld, deden de zusjes opnieuw aangifte bij de politie van Heerde. De aanklacht luidde dat er naast incest, verkrachting en seksuele mishandeling ook illegale abortussen en moord op pasgeboren baby's hadden plaatsgevonden. De illegale abortussen werden de inzet van een tweede proces in januari van dit jaar door de rechtbank van Zutphen. In eerste instantie stond

de kindermoord wel in de dagvaarding maar op de eerste dag van het proces werd deze aanklacht wegens onvoldoende bewijs ingetrokken.

De rechtbank veroordeelde de zes verdachten tot onvoorwaardelijke gevangenisstraffen variërend van twee tot vijf jaar. Van drie verdachten, de ouders en de echtgenoot van Jolanda (26), achtte de rechtbank onder meer bewezen dat zij met geweld zwangerschap(en) hebben afgebroken zonder toestemming van de betrokkene vrouw. Drie andere verdachten heeft de rechtbank schuldig bevonden aan verkrachting van Jolanda en twee van hen aan ontucht met drie heel jonge kinderen.

In de strafmaat heeft de rechtbank de ernst van de feiten laten meewegen. De veroordeelden hebben op „walgelijke en mededogenloze wijze” in een relatief lange periode de lichamelijke integriteit van hun dochter Jolanda

geschonden.

In alle gevallen verwerp de rechtbank het verweer van de raadslieden dat (bekennende) verklaringen van de verdachten onder druk en dus niet in vrijheid zouden zijn afgelegd en daarom niet mogen worden gebruikt voor het bewijs. Ook prof. dr. W.A. Wagenaar, die als getuige-deskundige de verklaringen van zowel slachtoffers als verdachten onderzocht, was van mening dat de politieverhoren niet naar behoren hadden plaatsgevonden. Diezelfde Wagenaar joeg de rechtbank tegen zich in het harnas door publiekelijk uitspraken te doen over de Epe-zaak terwijl de zaak nog onder de rechter was. Ook nu weer zullen de advocaten proberen het hof ervan te overtuigen dat de verhoren onder druk zijn afgenomen.

Alle zes verdachten en het Openbaar Ministerie tekenden hoger beroep aan. Niemand was tevreden met de uitspraak. De ad-

vocaten eisten vrijspraak. Jolanda wenste iets wat in de Nederlandse rechtsstaat onmogelijk is: „Van mij mag mijn moeder dood.”

Na het vonnis van de rechtbank in Zutphen bleef het niet stil rond Jolanda en Evelien. Nog geen uur nadat de rechtbank van Zutphen alle zes verdachten had veroordeeld, lag een boek van Jolanda in de boekhandel. In *Yolanda, mijn verhaal* geeft Jolanda, die voor de titel van haar boek haar naam veranderde in Yolanda, een gedetailleerd en verbijsterend verslag van de gruwelen waaraan zij in haar leven blootstond: sadisme en geweld, waarvoor haar ouders het eufemisme 'sekspelletjes' pleegden te gebruiken.

Jolanda vertelde niet alleen in boekvorm haar verhaal maar ook deed zij via een televisiedocumentaire die Hilde Soeters van haar voor RTL5 maakte een oproep aan alle incestslachtoffers om naar buiten te komen met hun

tueel misbruik van kinderen in Nederland voorkomt.

In het Engelse rapport komt Nederland ter sprake naar aanleiding van de paniek rond Oude Pekela. De evangelisch christelijke beweging — waarvan de Nederlandse tak met een eigen 'reliëcherche' de daders van Oude Pekela wilde oppakken — stuurt volgens de Britse commissie achter de schermen krachtig aan op de erkenning van het bestaan van satanisch kindermisbruik. Ook hulpverleners blijken geneigd in duivelse invloeden te geloven, daarmee 'een eeuwenoude mythe' nieuw leven inblazend van door onbekende, machtige en gevaarlijke vreemdelingen beheerste rituelen, aldus het Britse rapport (*Independent* 24 maart).

'Yolanda' en 'Oude Tongen' drukken de Nederlandse kijkers met de neus op het probleem van feit en fictie. De rust in Oude Pekela zou na zeven jaar beter gewaarborgd zijn geweest, als Justitie indertijd haar eindrapport niet lafhartig in een la gestopt, maar het Nederlandse volk definitieve opening van zaken had gegeven.

Voor de folkloristische statistiek, maar ook voor de geestelijke volksgezondheid zou het voortzittend hebben dat de Dienst Kijk- en Luisteronderzoek van de NOS inzake beide producties nauw gaat, hoe het met het geloof dan wel ongeloof in Nederland is gesteld. Niet ondenkbaar lijkt mij de uitkomst, dat er sprake blijft te zijn van toegenomen angst in het algemeen en van verhoogde agressie jegens landgenoten die niet elk verhaal over seksueel misbruik van kinderen onvoorwaardelijk geloven.

De auteur is mediasocioloog.

N.R.C. Televisie maakt incest tot folklore 1/5

Peter Hofstede

heksenjacht wensten mee te doen", schreef hij, „stuitten op misprijzen en hoon". Is het een teken des tijds dat nu, zeven jaar later, geprobeerd wordt de mythe van Oude Pekela opnieuw tot leven te wekken?

Voor het doktersrechtspaar Jonker aldaar dat na de eerste aangifte groot alarm sloeg en vervolgens het cijfer en de leeftijd van het aantal slachtoffers opdroef tot

Yolanda in de rol van Anne Frank en de pers als zijgende medeplichtige aan de vloedgolf van seksueel kindermisbruik die ons land overspoelt

meer dan 200 kinderen onder de veertien, werd namelijk in het maartnummer van het *Maandblad voor de Geestelijke Volksgezondheid* (MGV) plechtig de roep uitgelegd. „Met gepaste trots" presenteerde de redactie een door de Jonkers zelf ingesteld onderzoek naar de gevolgen van 'rituele mishandeling' in Oude Pekela. In een nabeschouwing schreef de begeleidende MGV-redactie vaderlandse geheugen figureert de kwestie nog slechts om z'n amusementswaarde. Zelf kan ik mij niet meer voorstellen dat er

en niets dan de waarheid, dan moet op de Veluwe een satanische benede met rituele slachtingen aan het werk zijn geweest en was 'half Epe' daarbij betrokken. „Onvoorwaardelijk geloven" is en blijft de *conditio sine qua non* voor iedereen die in Yolanda's ogen genade wil vinden zoals de advocate, de ghostwriter, de programmamaker: „Zoals we hier zitten, geloven we alles onvoorwaardelijk", beleed in de slotuitzending van 'Yolanda' op RTL5 een der leden van het vierkoppige forum het groepsgehoof.

Gespreksleider Keyl citeerde een briefschrijver, die de Eper ontuchtzaak vergeleek met de Holocaust: „In dit land wilde in het begin van de oorlog niemand geloven dat er joden werden ver-gast in Duitsland. Hoe erg moet het eigenlijk zijn in Nederland voordat dat we het echt geloven". Het lijkt me wel aardig om hiermee te beginnen, vond de presentatrice. „Hoe erg moet het eigenlijk zijn in Nederland voordat mensen werkelijk geloven wat je vertelt".

Zeer bont maakte daarop forumlid Dr. H.S. Verbrugh het, arts en hoofddocent filosofie aan de Erasmus Universiteit: „Wat is er met de Nederlandse journalistiek aan de hand? U hebt in het begin de jodenvervolgving genoemd. Daar waren redenen. Daar konden journalisten toen niet achterheen. Maar nu? Volgens dr. Verbrugh gebeurt er op het gebied van seksueel kindermisbruik, illegale abortus en baby-moord veel meer dan men tot voor kort kon vermoeden. Maar

In de jaren dertig heeft de antropoloog Malinowski de wetenschap der folklore — ten onzent 'volks-wekkende' nieuwe impuls ver-schaft. Hij stelde dat allerlei andere folkloristische objecten als sprookjes, volksliederen en hek-sengeloof vervangen werden door nieuwe populaire media, maar dat daarin toch de oude volkscultuur zich bleef manifesteren. De culturele traditie van gruwelverhalen en legenden van goed en kwaad met hun zingende functie in de samenleving, werd voortgezet.

De visie van Malinowski vindt stou in de opeenvolgende verschijning van twee tv-series van leden eindigde een reeks van vijf uitzendingen op de commerciële zender RTL5 over 'Nederlands prominentie slachtoffer van seksueel kindermisbruik'. Yolanda van B. uit Epe, vrijdag 13 mei begon op Nederland 3 de met hulp van het Stimuleringsfonds voor Culturele Omroepproducties gerealiseerde NOS-dramaserie 'Oude Tongen', geïnspireerd op het beweerde 'kinderpoenoschaandaal' te Oude Pekela in 1987. Groter tegenstelling in de benade-ring van de onderverperif: is niet denkbaar. RTL 5 bleef aan de veilige kant van kijkdichtheid en waarderend door de schokkende onthullingen van Yolanda geen moment in twijfel te trekken. 'Batteliseren' geldt bij RTL5 ken-nelijk als een nieuwe vorm van blasfemie. De publieke omroep daarentegen liet de Amsterdamse theatermaker Gerardjan Rijnders de vrije hand voor een soapserie met, naar diens eigen zeggen, als uitgangspunt: „Er is niks ge-beurd". Spreekt Yolanda de waarheid

verhaal. In vijf afleveringen vertelde Jolanda wat er vroeger was gebeurd. Verder werden de ervaringen van Jolanda tijdens het proces gefilmd, vrienden (journalisten en politiemannen) van Jolanda prezen haar doorzettingsvermogen en spraken haar op de rechtbank bemoeidigend toe voor de camera, andere politiemannen („echte kanjers") verschenen voor de camera om uit te leggen hoe Jolanda vroeger bij hen aanklopte en zij haar met raad en daad bijstonden. De laatste aflevering bestond uit een forum waarin Jolanda, haar advocaat en een aantal hulpverleners zaten. Op deze manier vraagt Jolanda om aandacht voor haar zaak en die van haar zus. Er ligt een akte van oprichting voor een 'stichting' die „toewerkt naar een huis waar slachtoffers van seksueel misbruik dag en nacht terecht kunnen". Evelien treedt niet in de openbaarheid omdat zij daar geen behoefte aan heeft.

Yolanda roept veel reacties op

Utrecht - De stichting Korrelatie heeft de afgelopen weken tegen de 400 reacties ontvangen op een serie tv-programma's rond Yolanda en de Eper incest-affaire. Vooral vrouwen reagerden bij wie vaak oude wonden werden opengereten bij het zien van de televisiebeelden. Volgens M. Senten van Korrelatie lijken de verhalen steeds ernstiger van karakter te worden. De bellers vertellen steeds gruwelijker ervaringen. Het gaat vaak om gebeurtenissen met meerdere slachtoffers en meerdere daders.

UN 19/5

Fries dorp in rep en roer na arrestatie in incestzaak

AUGUSTINUSGA - Het aan de buitenkant zo vredige Augustinusga is in rep en roer. De circa 1500 inwoners weten niet goed raad met alle plotselinge aandacht voor het Friese dorpje, waar de politie van Achtkarspelen maandag de 67-jarige W. I.J. aanhield. De man wordt verdacht van moord op een twee dagen oude baby, die hij bij een van zijn vijf dochters zou hebben verwekt. Hij ontkent.

Onwennig staan toegestroomde dorpsbewoners de uitgerukte vertegenwoordigers van de media te woord.

Hoewel de man alleen wordt verdacht staan de burens al klaar met hun oordeel. "Het is goed dat de politie alle geruchten nu eens goed onderzoekt", zegt een buurman. "Al jaren wordt gefluisterd over incest en moord. De goede naam van het dorp gaat helemaal naar de knoppen.

Er moet nu snel duidelijkheid komen. Eerlijk gezegd ben ik bang dat er heel wat ellende boven water komt als deze zaak tot op de bodem wordt uitgezocht. Want dat er dingen zijn gebeurd die onvoorstelbaar zijn staat voor ons wel vast."

In schril contrast met politie en justitie zijn de dorpsbewoners wel bereid tot praten. "Tien jaar geleden al waren er geruchten over incest van Willem met zijn vijf dochters. Hij is toen ook opgepakt door de politie, maar werd later wegens gebrek aan bewijs vrijgelaten", weet de buurt.

Merkwaardig genoeg is Willem ondanks alle geruchten in het dorp allesbehalve impopulair. "Hij deed met alles mee. Zat zondags braaf vooraan in de hervormde kerk, was drager bij de begrafenisondernemer en onttrok zich beslist niet aan het plaatselijke sociale leven", zeggen zijn dorpsgenoten. "We vonden hem soms wel een

In Augustinusga wordt al jaren gefluisterd over incest en moord. Na de aanhouding van I.J. vrezen de dorpsbewoners dat er heel wat ellende boven water zal komen.

beetje vreemd, maar schreven dat toe aan zijn eenzame bestaan. Het is tenslotte niet gemakkelijk wanneer je vrouw wegloopt en je met je kinderen helemaal geen contact meer hebt. Daarom hebben wij hem ondanks alle geruchten ook nooit verstoppen. Te meer niet omdat de politie tien jaar geleden geen aanwijzingen kon vinden dat alle verhalen die over hem de ronde deden op waarheid berustten."

De eenvoudige boerderij van Willem staat er inmiddels verlaten bij. In de tuin staat nog het bordje 'Eieren te koop' en rond het huis lopen twee schapen doelloos rond. De burens geven de dieren te eten. In de boerderij zelf, gewoon open als of Willem niet vastzit in een politiecel maar even een ommetje maakt, geeft het kopje koffie op de keukentafel aan dat de eierboer nietsvermoedend was toen de politie hem oppikte.

Augustinusga wacht ondertussen gespannen af wat het vervolg zal zijn van het dorpsdrama. "Ik ben bang voor het ergste", zegt een zwager van een van Willems dochters. "Vooralsnog is echter nog niets bewezen. Voor die tijd mogen wij ook nog geen definitief oordeel vellen. Het recht moet eerst zijn loop hebben."

De stenen bijbel op de schoorsteenmantel in de boerderij is stille getuige van die woorden. Voor de meeste dorpsbewoners staat echter al op voorhand vast dat Augustinusga de komende tijd nog heel wat ellende over zich heen krijgt.

gehad met incest." Die traumatische beleving kan vervolgens jaren 'vergeten' worden en na een nieuwe confrontatie met het aangedane leed plotseling weer naar boven komen. "Bij oorlogsslachtoffers komt dat ook veelvuldig voor."

"Het kan heel goed zijn dat het slachtoffer door de verhalen van lotgenoten na de Eper incestzaak rond Jolanda zich weer iets is gaan herinneren. Ernstige trauma's worden vaak langdurig verdrongen", aldus Rink. De volgorde van de aangiften, eerst de beschuldiging van verkrachting door haar broer in Kootstertille en vervolgens die van moord op haar baby door de vader, verbazen de hoogleraar niet. Ook een verhoor maakt ervaringen los.

Tragedie
Loltsje noemde de moord op haar baby voor het eerst tijdens gesprekken met de politie

Verdachte babymoord vandaag voorgeleid

AUGUSTINUSGA - De 67-jarige man uit Augustinusga die wordt verdacht van het doden van een twee dagen oude baby van zijn nu 32-jarige dochter Loltsje in december 1976, ontkent. De verdachte heeft zijn advocaat Gerrit Wempe verteld dat hij meent dat ook de beschuldigingen tegen zijn 37-jarige zoon uit Kootstertille vals zijn. De dochter zou door haar broer in november en december vorig jaar vijf maal zijn verkracht.

Wempe heeft tot nog toe alleen een gesprek van drie kwartier met de eierboer uit Augustinusga gehad. Volgens hem is de verdachte redelijk kalm. "Hij is een eenvoudige landarbeider. Hij is nu uit zijn doen. Anders is hij thuis bij de kippen en ander vee, nu brengt hij zijn tijd door tussen vier muren."

Buiten de familiesfeer om zijn ruim twintig getuigen gehoord. Wempe krijgt vandaag inzage in de processtukken, voordat de man uit Augustinusga wordt voorgeleid aan rechter-commissaris Marianne Smit. Die besluit daarna of de verdachte in verzekerde bewaring blijft.

Justitie zoekt verder naar bewijzen om de verdenking tegen hem te kunnen aantonen. Voor de technische bewijsvoering zijn onder andere medi-

sche dossiers nageplozen. Duidelijk is geworden dat bij de bevalling van de dochter geen arts aanwezig is geweest. Een bron uit de familiekring heeft tegenover deze krant verklaard er zeker van te zijn dat het toen vijftienjarige meisje zwanger was.

Het 32-jarige slachtoffer heeft tegenover justitie verklaard dat een van haar zusters dezelfde ervaringen als haar heeft gehad. Aanvankelijk ging het alleen om de beschuldiging van incest, maar officier van justitie Marian Veneberg bevestigde dat door Loltsje de suggestie is gewekt dat ook bij haar zuster uit die incestueuze relatie een kind is verwekt, dat later om het leven zou zijn gebracht.

De zaak is opnieuw aan het rollen gekomen na de beschuldiging tegen de 37-jarige broer uit Kootstertille dat die zijn zuster eind vorig jaar zou hebben verkracht. Toen is ook het dossier van de 67-jarige vader gelicht en kwam het verhoor uit 1982, naar aanleiding van aangifte van seksueel misbruik van de vrouw tussen 1970 en 1977, boven water. De verdachte heeft twaalf jaar geleden vanwege die aanklacht enkele dagen op het politiebureau in Buitenpost vastgezeten voor verhoor.

Dochter beschuldigt vader van moord op 2 pasgeboren baby's

AUGUSTINUSGA - De 32-jarige Loltsje heeft tegenover de politie verklaard dat haar vader, de 67-jarige eierboer W.I.J. uit het Friese dorp Augustinusga, verantwoordelijk is voor de dood van twee pasgeboren baby's. Volgens het openbaar ministerie in Leeuwarden deed de vrouw al begin dit jaar aangifte van de moord.

De vrouw zegt dat de twee kinderen zijn verwekt door haar vader en/of haar 37-jarige broer A. Eén van de baby's zou in 1974 door W.I.J. zijn vermoord. L. was toen twaalf jaar. De tweede baby heeft ze volgens eigen zeggen twee jaar later onder dwang van haar vader gedood en begraven. Voor moord is de verjaringstermijn achttien jaar.

Volgens justitie ontkennen beide mannen alle beschuldigingen. De vader is gistermiddag voorgeleid aan de rechter-commissaris in Leeuwarden. Die besliste dat de man nog tien dagen vastblijft. De broer zit vast op het politiebureau van Harlingen. Hij staat volgende week donderdag terecht op verdenking van mishandeling en incest met zijn jongere

zuster. Dochter L., die wordt verpleegd in het Psychiatrisch Ziekenhuis Franeker, heeft verklaard dat zij niet de enige is binnen het vijf dochters tellende gezin die is misbruikt. Verschillende broers en zusters moeten nog worden gehoord.

Een speciaal politieteam deed afgelopen maandag in een weiland achter de boerderij opgravingen. Volgens ooggetuigen zijn daarbij de stoffelijke resten van baby's of embryo's gevonden. Maar het openbaar ministerie deelde gisteren mee dat geen overblijfselen zijn aangetroffen op de plek waar volgens de 32-jarige vrouw de baby van 1976 zou zijn begraven. De exacte lokatie waar de baby uit 1974 zou zijn begraven, is volgens justitie niet bekend.

Het vermoedelijke incestdrama heeft tot grote opschudding geleid in het vijftienhonderd zielen tellende dorp Augustinusga. De inwoners zijn bang dat hun dorp voortaan in één adem wordt genoemd met Epe, waar zich het drama rond de incest-affaire met Yolanda B. afspeelde.

op 26 januari. Op 14 februari kwam het tot de uiteindelijke aangifte tegen haar vader. De herinneringen van het slachtoffer vergen volgens Rink het uiterste van de politie en justitie. Zij moeten uit de persoonlijke tragedie bewijsbare elementen halen. Dat is geen eenvoudige opgave, zoals in

het verleden bleek in de Bolderkerk-affaire en de incestzaak in Epe.

De aangiften door personeel van het medisch kinderdagverblijf De Bolderkerk in Vlaardingen leidden in 1988 tot de aanhouding van enkele vaders op verdenking van incest. De bewijsvoering bleek echter zo

NVH N 19-5-94

Bewijsvoering in incestzaken is uitermate lastig

NVH N 18-5-94

Van onze medewerker **Fokko Bosker**

GRONINGEN - In incestzaken is de bewijsvoering uitermate lastig. "Lang niet alles kan bewezen worden in de juridische zin van het woord", zegt hoogleraar orthopedagogiek Ko Rink van de rijksuniversiteit Groningen. Hij waarschuwt voor een te snelle publieke veroordeling van de 67-jarige eierboer uit Augustinusga, die verdacht wordt van moord op de twee dagen oude baby van zijn dochter. "De realiteit die het slachtoffer ervaart en de juridische werkelijkheid hoeven helemaal niet samen te vallen. Dat zijn twee aparte werelden."

Rink twijfelt er niet aan dat Loltsje, de moeder van de baby, in haar jeugd uitermate pijnlijke ervaringen heeft opgedaan binnen het gezin in Augustinusga. "Het is zeer wel mogelijk dat ze te maken heeft

mager, dat een schadeclaim tegen de staat volgde. In Epe achtte de rechter babymoord niet bewezen, hoewel de officier van justitie dat wel aandroeg. De hoogleraar plaatst kanttekeningen bij het justitieel onderzoek in de zaak-Augusti-

hb-5-92 N 4/AN

Verdachte van babymoord nog 30 dagen vast

LEEUWARDEN - De 67-jarige eierboer W.J.J. uit Augustinusga moet voorlopig nog 30 dagen vast zitten. Hiertoe heeft de raadkamer van de arrondissementsrechtbank in Leeuwarden gisteren besloten. De zaak wordt volgende week weer behandeld, zodat de raadkamer op de hoogte kan blijven van de voortgang van het onderzoek. In het belang van het onderzoek wil justitie geen mededelingen doen. De man, die is aangegeven door zijn dochter L.J.J. (32) wordt ervan verdacht twee pasgeborenen baby's om het leven te hebben gebracht. De vrouw zegt dat de twee kinderen zijn verwekt door haar vader en/of haar broer.

vrijgesproken

Van onze verslaggever
Wim Phylipsen

LEEUWARDEN

De rechtbank in Leeuwarden heeft donderdag een 37-jarige man uit Achtkarspen vrijgesproken van verkrachting van zijn 32-jarige zuster. Die vrijspraak en onmiddellijke invrijheidstelling kwamen totaal onverwacht, een half uur na de zitting. Daarin had de officier van justitie tegen de man vier jaar onvoorwaardelijke gevangenisstraf geëist.

De zuster van de man is onlangs bekend geworden na aangifte van de moord op twee baby's, die door haar vader bij haar zouden zijn verwekt. De rechtbank zou aanvankelijk pas over veertien dagen uitspraak doen in de zaak van haar broer, maar besliste alsnog in raadkamer dat het wettig en overtuigend bewijs van een vijftal verkrachtingen niet was geleverd.

Opmerkelijk in deze zaak was ook dat tv-ploegen vrijelijk gedurende de gehele behandeling in de zittingszaal mochten filmen. Zij hadden daarvoor toestemming van de rechtbank, nadat duidelijk was geworden dat ook de verdachte en zijn raadsman mr M. Buys daartegen geen bezwaar hadden.

Buys zei na afloop van de zitting dat hij had begrepen dat de toestemming om te filmen was gegeven op voorwaarde dat zijn cliënt buiten beeld zou blijven. De verdachte kwam donderdagavond evenwel in het zes-uur-nieuws van RTL 4 tot twee keer toe in beeld. Voor zover bekend is dit de eerste keer dat cameraploegen zo onbelemmerd hun werk konden doen in de rechtszaal, zeker in een zedenzaak, die vredeger achter gesloten deuren zou zijn behandeld.

De vader van de man - afkomstig uit het Friese Augustinusga - zit in voorlopige hechtenis op verdenking van (het medeplegen van) moord op ten minste één kind dat hij in 1976

bij zijn dochter zou hebben verwekt. Een mogelijke tweede babymoord, gepleegd in 1974, is al verjaard.

De zuster, van wie wel wordt aangenomen dat ze in haar jeugd in het gezin vele malen seksueel is misbruikt, deed in januari van dit jaar aangifte van verkrachtingen door haar broer. Hij zou haar eind vorig jaar meermalen hebben verkracht. Dat zou bij haar thuis in Kootstertille zijn gebeurd, steeds in de nachtelijke uren, tijdens weekendverloven uit de psychiatrische inrichting waar ze wordt behandeld.

De broer, die alle aantijgingen volgens rechtbankpresident mr T. van Gelderen steeds in 'zeer consistente verklaringen' heeft afgewezen, zou haar niet alleen hebben verkracht, maar ook op andere manieren hebben mishandeld. Dit om te voorkomen dat zijn zuster haar mond over het seksueel misbruik in het ouderlijk gezin zou opendoen. Tijdens de zitting kwam de man niet verder dan een ontkenning.

Officier van justitie mr H. Dijkstra baseerde zijn bewijsvoering, behalve op de aangifte van de zuster, uitsluitend op een verklaring van de zwakbegaafde vrouw van de broer. Zij zou haar man een keer zijn gevolgd naar het huis van zijn zuster, maar niet echt hebben gezien wat zich daarbinnen zou hebben afgespeeld. Mr Van Gelderen concludeerde dat 'niemand iets heeft gezien uit eigen waarneming'.

De psychiater die de vrouw behandelt, heeft verklaard dat zij regelmatig lijdt aan herbeleving van ervaringen uit haar jeugd. Ze is dan volgens hem gedesoriënteerd wat betreft tijd en personen en verkeert dan in een soort schemertoestand.

Mr Buys liet weten dat, als een hoger beroep van de officier van justitie uitblijft, er binnen drie maanden een procedure voor een schadeclaim in gang wordt gezet. Zijn cliënt heeft sinds 21 februari in voorlopige hechtenis gezeten.

Aangiften van babymoorden na publiciteit fors gestegen

DEN HAAG - De publiciteit rond de Eper incestzaak en de beschuldiging van moord op ten minste vijf pasgeborenen baby's heeft het afgelopen jaar in diverse andere gemeenten tot soortgelijke aangiften geleid. De Eper affaire heeft andere slachtoffers kennelijk aangemoedigd met hun verhaal naar buiten te treden.

Morgen begint bij het gerechtshof in Arnhem het hoger beroep in de zaak-Epe. De beschuldigingen van moord en doodslag op baby's komen daarbij echter slechts zijdelings aan de orde.

Sinds de geruchtmakende affaire vorig zomer bekend werd, hebben meer vrouwen aangifte gedaan van moord op pasgeborenen baby's en gedwongen abortussen na seksueel misbruik. In oktober vorig jaar meldde een vrouw uit het Brabantse Oisterwijk de moord op een kind dat door haar vader was verwekt. Onlangs kwam een soortgelijke zaak in het Friese Augustinusga in het nieuws. Ook de stichting Korrelatie meldt de afgelopen maanden "enkele vrouwen" aan de telefoon te hebben gehad die vertelden dat een door misbruik verwekt kind was vermoord. Tientallen keren werd gewag gemaakt van gedwongen abortussen.

De meldingen bij Korrelatie kwamen grotendeels binnen naar aanleiding van televisieuitzendingen. Het interview van slachtoffer Yolanda door Sonja Barend na de veroordeling van haar ouders, ex-man en enkele huisvrienden, leverde ongeveer honderd reacties op. De interview-serie die RTL 4 en 5 met Yolanda maakte leverde bijna 500 telefonische

De golf van publiciteit rond babymoorden in de Eper incestaffaire en een soortgelijke zaak in Augustinusga hebben geleid tot opmerkelijk veel nieuwe aangiften. Naar aanleiding van de RTL-interviews met Yolanda zijn honderden telefoontjes binnengekomen.

reacties op. Driehonderd mensen meldden door familieleden te zijn misbruikt en negentig waren door anderen misbruikt en mishandeld. Onder de belers bevonden zich 49 mannen.

Hoewel vorig jaar geschokt werd gereageerd op het nieuws dat pasgeborenen door incestplegers zijn vermoord, waren hulpverleners er al van op de hoogte dat dit voorkomt. Zij gaan ervan uit dat de ruchtbaarheid rond de Eper zaak andere slachtoffers de moed heeft gegeven met hun ervaringen naar de politie te stappen. Dat is precies wat Yolanda met haar optredens in de media en het uitbrengen van haar biografie heeft beoogd.

Toch worden ook vraagtekens geplaatst bij het effect van haar optreden. Voorzitter I. Postma van de Vereniging van Directeuren in de Jeugdhulpverlening signaleerde enkele negatieve reacties van incestslachtoffers. "Ze vindt het zeker lekker," roepen meiden bij mij in het tehuis als Yolanda zo uitgebreid zit te vertellen wat haar is overkomen." Deze reactie zou zijn ingegeven door de moeite die vrouwen hebben om over seksueel misbruik te praten. Postma is er wel van overtuigd dat aandacht voor misbruik, gedwongen abortussen en babymoorden de slachtoffers helpt naar de politie te stappen.

nusga op basis van soortgelijke voorvallen elders. Het verhaal van het slachtoffer heeft volgens prof. Rink louter waarde als "ondersteunend bewijs". Haar beleving hoeft immers juridisch niet waar te zijn. Als het daarbij blijft, komt de rechter doorgaans niet tot een veroordeling. De zaak is dan, hoe waarschijnlijk de beschuldiging ook mag lijken, juridisch niet sluitend te krijgen. "Of de verdachte schuldig is, blijkt pas na de uitspraak van de rechter. Tot die tijd is voorzichtigheid geboden. Ook de verdachte heeft rechten."

Rink sluit niet uit dat het openbaar ministerie uit 'politieke motieven' hoog inzet met een beschuldiging. "Dan hebben ze in ieder geval een veroordeling voor het geval een advocaat niet goed oplet. Of het dient als 'waarschuwing' zodat het onderzoek een preventieve werking heeft. Maar de rechter heeft een andere

taak. Vandaar dat die vaak bevestigend milder vonnist."

Begraafplaats

Het zal volgens de hoogleraar uitermate belangrijk zijn of de feiten getoetst kunnen worden. Het onderzoek naar de begraafplaats van het babylijkje is cruciaal in de Friese zaak.

Wat het slachtoffer als waarheid beschouwt, kan voor de rechter hoegenaamd geen rol spelen. Rink prijst in de Nederlandse rechtspraak de onafhankelijke oordeelsvorming. "Bij de juryrechtspraak in Amerika is er sprake van beïnvloeding door media en slachtoffer." Toch wint de 'trauma-industrie' volgens hem ook in Nederland terrein. Een beschuldigde houdt zelfs bij bezwezen onschuld een stigma.

"Wees voorzichtig met het aanwijzen van verdachten, hoe echt de beleving van het slachtoffer ook mag zijn. Het is heel griezelig als het straks zo

ver komt dat beschuldigten hun eigen onschuld moeten bewijzen. Dat is omkering van de rechtspraak en ondergraaft de rechtstaat."

Rink gelooft niet dat incest vaker voorkomt binnen minder ontwikkelde gezinnen. Bij een recent onderzoek naar 34 sociaal zwakke gezinnen in Oost-Groningen was juist het op grote schaal ontbreken van seksueel misbruik opvallend. Slechts in drie gevallen werd zoiets vermoed. De kans op incest acht Rink groter naarmate ouders vroeger als kind zelf ook misbruikt zijn. "Het is een virus. De ene generatie geeft het door aan de andere."

Drempel

Wetenschappelijk onderzoeker Frits Huls van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) vermoedt net als Rink dat de zedenzaak in Epe tot meer aangiften van slachtoffers leidt. "Vroeger kon je als

vrouw helemaal je verhaal niet kwijt bij de politie. Nu zitten er beter opgeleide mensen en zijn er ook vrouwen die een aangifte kunnen opnemen. Dat slecht een drempel."

"Ook hulpverleners stimuleren slachtoffers sneller aangifte te doen. Die hebben een grote macht. Hun adviezen worden voor zoete koek geslikt. Wat sommige tendentieuze artikelen ook beweren, uit de cijfers blijkt dat incest geen schering en inslag is."

In 1980 werden voor seksuele delicten van uiteenlopende aard 1410 processen-verbaal opgemaakt, in 1992 betrof het 1790 meldingen bij de politie. Daarvan brachten respectievelijk 750 en 800 gevallen het tot een strafzaak. Huls wijst er op dat incest met minderjarigen in de statistiek een ondergeschikte rol speelt. "Het gaat hooguit om enkele tientallen zaken per jaar."

hb-5-92 N 4/AN

Klacht tegen Alkmaarse advocaat De Goeij

Van onze verslaggever

ALKMAAR — De Alkmaarse rechter-commissaris in strafzaken heeft bij de Raad van discipline van de orde van advocaten in het ressort Amsterdam een klacht ingediend tegen de Alkmaarse advocaat J. de Goeij.

Volgens de rechter-commissaris (RC) heeft De Goeij in de gerucht makende Helderse incest- en ontuchtzaak vertrouwelijke informatie in de publiciteit gebracht, zonder dat dit in het belang van zijn cliënt was. De RC noemt het gedrag van De Goeij laakbaar.

De Goeij bracht onder meer naar buiten dat de Helderse affaire alle kenmerken van grootschalig ritueel misbruik heeft. Dit is echter nog niet bewezen.

Lezers schrijven

Brieven van lezers mogen niet langer zijn dan 250 woorden en dienen betrekking te hebben op een onderwerp dat in de redactionele kolommen van deze krant is gepubliceerd. De redactie behoudt zich het recht voor bijdragen in te korten of te weigeren.

Justitie

Over de Helderse incestzaak heeft het NHD uitgebreid bericht. Zo viel op 23 april te lezen: 'De Alkmaarse officier van justitie F. Gelissen betreurt in hoge mate dat de Alkmaarse advocaat J. de Goeij zich stellig heeft uitgelaten over de term 'ritueel misbruik', hoewel dit nog moet worden bewezen'. De officier van justitie heeft gelijk. Feiten staan pas vast als het vonnis is uitgesproken. Een advocaat mag zijn cliënt niet in het openbaar schuldig verklaren voordat de rechter dat heeft gedaan. Het is al erg genoeg om verdachte te zijn. Het zal je maar gebeuren dat uitgerend de man die jou moet verdedigen de verdenking als vaststaand naar buiten brengt. Het is echter de vraag of een officier van justitie degene moet zijn die dit geen manier van doen vindt. Officieren van justitie maken zich met de politie voortdurend schuldig aan hetzelfde als wat nu De Goeij heeft gedaan: het stigmatiseren van een verdachte als schuldige. En regelmatig volstrekt ten onrechte.

Een voorbeeld: In juli 1992

werd een Bergense pianoleraar opgepakt. De hoofdofficier van justitie Josephus Jitta en de politie verklaarden dat het om een van de grootste zedenzaken van deze eeuw ging en dat de verdachte zeker voor acht jaar achter de tralies zou gaan. Hij zou een groot aantal meisjes hebben verkracht.

Op grond van deze uitlatingen werd het huis van verdachte verkocht, zijn bloeiende praktijk opgedoekt, zijn kat afge maakt en zijn hond weggedaan. In het proces en bij de uitspraak bleek echter dat de verdachte niemand had verkracht. De verklaringen van de officier van justitie bleken onwaar en schromelijk overdreven. De verdachte werd wel veroordeeld, maar niet tot acht jaar gevangenisstraf. Hij kreeg een voorwaardelijke straf van 186 uur dienstverlening wegens het hebben van een verboden relatie.

Van de officier van de justitie geen woord van excuses, laat staan een aanbod tot schadevergoeding.

Het zou de officier van justitie Gelissen sieren als hij zijn terecht kritiek niet alleen zou richten op advocaat De Goeij maar ook op zijn collega's officieren van justitie en politie. Of is er sprake van een ommekeer en mogen we van hen dezelfde zorgvuldigheid verwachten, die Gelissen nu zo terecht eist van De Goeij?

W. M. BIJLSMA
Alkmaar

Acht maanden cel geëist voor ontucht met minderjarigen

Van onze verslaggever

ALKMAAR — Officier van justitie E. Visser heeft gisteren tegen P.Z. (37) uit Alkmaar wegens het plegen van ontucht acht maanden celstraf geëist, waarvan 125 dagen voorwaardelijk. Volgens Visser heeft Z. in 1991 en 1992 vele malen misbruik gemaakt van de afhankelijkheid van twee minderjarige jongens.

Eén van de slachtoffers was een neefje van de verdachte, dat eens per week langs kwam. V. gaf toe dat hij telkens het initiatief nam tot het seksuele misbruik. Ook het tweede slachtoffer werd regelmatig aan de zorg van de Alkmaarder toevertrouwd.

Officier van justitie Visser verwijt Z. dat hij de jongens de mogelijkheid heeft ontnomen hun seksualiteit in eigen tempo te ontdekken. „Dat leidt op latere leeftijd heel vaak tot problemen”, aldus de officier.

Visser hield er bij zijn eis rekening mee dat Z. in het verleden op zijn beurt is misbruikt door een bestuurder van een voetbalclub. De officier wil dat de verminderd toerekeningsvatbare verdachte tijdens de proeftijd van twee jaar in therapie gaat. Dit om herhaling te voorkomen.

Advocaat Th. Kaandorp acht alleen de ontucht met het neefje bewezen. Z. zou de andere jongen volgens het proces-verbaal slechts 'bij zijn lurven' hebben gepakt. Kaandorp: „Ik weet niet waar lurven zitten. Daarom moet op dit punt vrij spraak volgen.”

Uitspraak: 24 mei.

Acht maanden cel voor ontucht met minderjarigen

ALKMAAR — De rechtbank heeft P.Z. (37) uit Alkmaar gisteren wegens het plegen van ontucht tot acht maanden gevangenisstraf veroordeeld, waarvan 125 dagen voorwaardelijk. Z. maakte in 1991 en 1992 vele malen misbruik van de afhankelijkheid van twee minderjarige jongens.

Een van de slachtoffers was een neefje van de verdachte dat eens per week langs kwam. V. gaf toe dat hij telkens het initiatief nam tot het seksuele misbruik. Ook het tweede slachtoffer werd regelmatig aan de zorg van de Alkmaarder toevertrouwd. De rechtbank hield er rekening mee dat Z. in het verleden op zijn beurt is misbruikt door een bestuurder van een voetbalclub. De verminderd toerekeningsvatbare Alkmaarder komt tijdens een proeftijd van twee jaar onder toezicht van de reclassering te staan.

WOENSDAG 4 MEI 1994

Jongens randen in trein meisjes aan

LIVERPOOL — Drie Engelse meisjes zijn in een overvolle trein bij Liverpool door een jeugdbende overvallen en aangerand. Geen enkele mede-passagier reageerde op de hulpgeroep. De vijf daders — tussen de veertien en zestien jaar oud — drukten hun slachtoffers bijna 20 minuten op de grond, terwijl ze handtastelijkheden uitvoerden. De meisjes rukten zich uiteindelijk los en schakelden de spoorwegpolitie in. Gisteren werden de eerste twee verdachten aangehouden.

Werkstraf voor ontucht met kinderen

ALKMAAR — Wegens ontuchtige handelingen met jongetjes van negen en zeven jaar in Heerhugowaard moet C.S. (54) uit Den Helder honderd uur werkstraf verrichten. De dienstverlening vervangt twee maanden gevangenisstraf. De verdachte werd door de politierechter bovendien tot twee maanden voorwaardelijke celstraf veroordeeld.

S. had zich al een eerder aan eenzelfde delict schuldig gemaakt. Gezien de aard van de gewraakte handelingen verwacht de politierechter niet dat de slachtoffertjes er in dit geval trauma's aan hebben overgehouden.

De verdachte verklaarde onder invloed van alcohol tot zijn daden gekomen te zijn. De rechtbank verplichtte hem zich daarvoor onder behandeling van deskundigen te laten stellen.

Zaak tegen vader misbruikt meisje begint op 7 juni

Van onze verslaggever

ALKMAAR — Voor de Alkmaarse rechtbank begint dinsdag 7 juni de zaak tegen de vader van het Helderse meisje dat jarenlang seksueel is misbruikt. De 35-jarige man uit Den Helder zat sinds begin maart vast. Hij is de eerste die in deze zaak terecht staat.

Hij wordt ervan verdacht in de jaren 1986 tot 1990 incest met zijn dochter te hebben gepleegd. Ook zou hij anderen in de gelegenheid te hebben gesteld zich aan haar te

Zij zou van alles hebben geweten en het misbruik hebben bevorderd. Onder de overige zeven verdachten zijn familieleden van de vrouw.

De stiefmoeder werd echter onlangs vrijgelaten. Volgers haar Alkmaarse advocaat M. Lolkema betekent dit dat het Amsterdamse gerechtshof vindt dat de vrouw niet (meer) helemaal terecht vastzat. De stiefmoeder verblijft elders. Ze zal pas weer naar haar huis in Den Helder gaan, als de rust in de buurt is teruggekeerd.

vergrijpen. Het meisje was destijds tussen vier en acht jaar oud.

De politie verrichte in deze affaire tot nu toe negen arrestaties. Een van de verdachten is de 24-jarige stiefmoeder van het meisje, die eind maart werd ingerekend.

Alkmaarder opgepakt voor ontucht met jonge jongens

Van onze verslaggever

ALKMAAR — De Alkmaarse politie heeft een 29-jarige Alkmaarder aangehouden op verdenking van ontucht met minderjarige jongens. De man heeft een aantal zaken bekend en is inmiddels in overleg met de rechter-commissaris in bewaring gesteld.

De praktijken van de man kwamen aan het licht toen er een onderzoek werd ingesteld naar aanleiding van verschillende klachten uit Alkmaar-Noord. Het was enkele bewoners namelijk opgevallen dat de verdachte nogal veel aandacht had voor jonge jongens en dat deze kinderen ook regelmatig gesignaleerd werden in de omgeving van de woning van de verdachte. Via de leiding van een lagere school en de wijkagent werd een onderzoek ingesteld door de afdeling jeugd- en zedenzaken van de politie.

De Alkmaarder heeft inmiddels bekend seksuele contacten te hebben onderhouden met verschillende jongens. Het politieonderzoek naar andere gevallen wordt nog voortgezet. Buurtbewoners, die vragen hebben over deze zaak, kunnen contact opnemen met de afdeling jeugd- en zedenzaken van de politie (tel: 181818) of met de wijkagent.

Adviseur jeugdbijstand aangehouden wegens pedofolie

Belga

Michel Dupont, binnen de Franse gemeenschap als adviseur bevoegd voor jeugdbijstand, is dinsdagavond aangehouden wegens pedofilie. Dupont werkte tot een maand geleden als attaché op het kabinet van Franstalig onderwijsminister Michel Lebrun.

Dupont — niet te verwarren met zijn homoniem op het kabinet Lebrun, die er persattaché is — werd door onderzoeksrechter Gendebien van Marche-en-Famenne aangehouden op beschuldiging van schending van de goede zeden en aanranding op de eerbaarheid van minderjarigen onder de zestien jaar.

Dupont bekleedde hoge posities in openbare en privé instellingen en was als attaché tewerkgesteld op het kabinet Lebrun. Onlangs nam hij echter ontslag uit zijn officiële functies.

De praktijken van Dupont kwamen aan het licht nadat twee slachtoffers (broers) de algemeen afgevaardigde voor de kinderrechten hadden ingelicht. Hun broer pleegde zelfmoord uit walging voor hetgeen hij moest ondergaan. Die feiten dateren al van vijftien jaar geleden en dreigden te verjaren, maar het onderzoek bracht aan het licht dat meer recent nog gelijkaardige feiten werden gepleegd.

De slachtoffers waren kinderen waarover Dupont gezag had. Onder het voorwendsel van seksuele voorlichting zou hij verschillende jongens, meestal kinderen zonder familiebanden, hebben verkracht.

Dupont bekende de ondertussen verjaarde feiten die zich afspeelden in een sociale instelling in Petit-Han, waar hij de kinderen onderdak verschafte en zich met hen bezighield.

Therapeut van misbruik verdacht

OLST — Een 39-jarige alternatieve therapeut is vorige maand op Curaçao aangehouden op verdenking van ontucht met zijn drie stiefkinderen en seksueel misbruik van vrouwelijke patiënten in zijn praktijk in Amstelveen en het dorpje Wesepe ten noorden van Deventer.

De politie van Salland startte het onderzoek naar de man, nadat diens echtgenote hem had beschuldigd van ontucht met haar drie kinderen in de afgelopen vier jaar. Uit nader onderzoek bleek dat de verdachte mogelijk ook betrokken is geweest bij het plegen van ontuchtige handelingen met vrouwelijke patiënten in zijn praktijk in de periode 1987 tot 1993.

Milder vonnis hof na ontucht

Van onze verslaggever

DEN BOSCH — Het gerechtshof in Den Bosch heeft een voorwaardelijke celstraf van een half jaar opgelegd aan de 50-jarige I. van S. uit Eindhoven. Dit na een eis van achttien maanden. De man, een voormalig scheidsrechter in het betaald voetbal, heeft steeds ontkend dat hij in 1988 en 1990 als reclasseringsambtenaar ontucht pleegde met twee mensen die aan zijn gezag waren onderworpen.

Het hof sprak hem vrij voor de zaak uit 1990. De rechtbank sprak hem eerder van beide feiten vrij. De officier van justitie, die toen ook achttien maanden had geëist, tekende beroep aan tegen dat vonnis. Van S. gaat van het arrest van het Hof in cassatie.

De aangevers verklaarden dat Van S. hen onder meer in zijn kantoor dwong tot ontuchtige handelingen door te dreigen met ongunstige rapporten.

Celstraf voor verkrachten van twee jongetjes

GRONINGEN — De 30-jarige oud-Stadskanaalster M.S. is gisteren door de Groninger rechtbank wegens het meermalen anaal verkrachten van twee jongetjes van tien en elf jaar tot 21 maanden gevangenisstraf veroordeeld. De man werd na een echtscheiding opgevangen door een gezin in zijn voormalige woonplaats. Zo was hij in contact gekomen met de kinderen die soms ook bij hem bleven logeren.

De ouders merkten dat het niet goed ging met de kinderen. Ze wilden zich op de gekste momenten douchen, werden onhandelbaar en depressief en het ging slecht op school. Er werd deskundige hulp gezocht. De oudste van de twee vertelde uiteindelijk aan zijn moeder wat er was gebeurd. S. was toen al verhuisd naar Drachten. Hij heeft bekend. De officier van Justitie had twee jaar tegen hem geëist.

Zware straf voor Gents Hof van Beroep Oud-scheidsrechter spil van kinderprostitutienet

Van onze medewerker

Gewezen bankdirecteur André Van Volcem, die ook nog scheidsrechter was in de eerste voetbalklasse, werd gisteren door het Gents Hof van Beroep veroordeeld tot een gevangenisstraf van drie jaar. Hij werd ook voor tien jaar uit zijn burgerrechten ontzet en onmiddellijk aangehouden. Van Volcem kreeg die zware straf omdat hij de spilfiguur was van een kinderprostitutienetwerk. De rechter in Brugge sprak hem in eerste aanleg nog vrij.

Vriend des huizes is pedofiel

Watermaal-Bosvoorde - In Brussel wordt een 52-jarige arbeider beschuldigd van aanranding op de eerbaarheid van een zevenjarig meisje.

De man was een vriend-des-huizes en kwam woensdagmiddag rond 13 uur het meisje ophalen om met haar naar het bos in Watermaal-Bosvoorde te gaan. De moeder had blijkbaar vertrouwen in de man, want ze ging akkoord met het uitstapje.

In het bos hielden man en kind een rustpauze. Daarvan maakte de 52-jarige man misbruik. Het meisje moest daar duidelijk niet van weten en liep weg toen zij een voorbijganger zag bij wie ze om hulp kon vragen.

De dader sloeg op de vlucht. De voorbijganger zette de achtervolging in, maar kon hem niet bijbenen. Achteraf werd de man evenwel opgepakt en ter beschikking gesteld van het Brusselse parket.

Vijf jaar geëist tegen Meppelse kinderverkrachter

TEL 19/5-ASSEN, donderdag

Officier van justitie mr. K.R. van der Velde heeft gisteren voor de rechtbank in Assen vijf jaar gevangenisstraf en betaling van 1500 gulden smartegeld geëist tegen de 50-jarige L.T. uit Meppel wegens verkrachting en vrijheidsberoving van diens 8-jarige buurmeisje.

Het meisje belde op 8 februari 's middags bij T. aan met de vraag of haar vriendinnetje bij hem was. Hij liet haar binnen en misbruikte haar vervolgens urenlang. Het meisje werd om negen uur 's avonds door buurtbewoners gered.

De buurtbewoners hadden al enkele keren bij de man aangebeld zonder dat er werd opgedaan. Zij drongen het huis binnen na een ruit te hebben ingegoooid. Om de boze buurtbewoners te ontvluchten, sloot de man zich op in zijn badkamer. De politie haalde hem daar uit.

De man heeft waarschijnlijk geen gemeenschap met het kind gehad, maar volgens de officier vallen ook vingeren en orale seks onder het nieuwe verkrachtingsartikel dat seksueel binnendringen strafbaar stelt.

De man heeft gedeeltelijk bekend.

De uitspraak is op 1 juni. (ANP)

Pedofiliezaak doet stof in Brusselse politieke kringen opwaaien

Broer van Waalse minister misbruikt tien Turkse kinderen

Van onze medewerker

De Brusselse onderzoeksrechter Pignolet heeft Jacques Grafé, broer van de Waalse PSC-minister van Openbare Werken, aangehouden. Hij wordt verdacht van verkrachting van kinderen jonger dan veertien jaar, van aanranding op de eerbaarheid bij kinderen jonger dan zestien jaar en van publieke zedenschennis.

De feiten deden zich voor in zijn woning aan de Belliardstraat in Brussel. In het totaal zou hij tien jonge Turkse kinderen heb-

ben misbruikt. Van de tien slachtoffers hebben de speurders er al vier kunnen opsporen en identificeren. Deze nieuwe pedofiliezaak heeft in Brusselse politieke kringen inmiddels al heel wat stof doen opwaaien.

De pedofiel is 65 jaar oud en vrijgezel en als oud kanselier gepensioneerd vanuit de Belgische diplomatie. In 1969 kwam hij in dienst bij het ministerie van Buitenlandse Zaken en werkte hij in verschillende ambassades in het buitenland, zoals Rio de Janeiro, Marseille en Luanda.

De zaak ging enkele dagen geleden aan het rollen toen een buur van Jacques Grafé opmerkte hoe er een ongewoon over en weer geloop was van Turkse kinderen naar en in de woning van de gearresteerde.

De buurman bracht de autoriteiten op de hoogte en de gerechtelijke politie van Brussel deed een onderzoek. Agenten voerden sedert vorige vrijdag discrete observaties uit rond de woning van Grafé. Dinsdag konden twee van zijn slachtoffertjes worden geïdentificeerd.

Aan de onderzoeksrechter bekende Grafé dat hij de jongste vijf tot tien jaar tien jonge Turkse kinderen, allemaal jongens, uit de wijk seksueel had misbruikt. Het ging telkens om jongens van tien tot dertien jaar.

Uit verklaringen van de vier geïdentificeerde jongens blijkt dat hij ze binnenlokte door hen kleine karweitjes te beloven, zoals boodschappen doen, de vaat wassen of de vuilnisbakken leegmaken. Telkens kreeg elk kind 50 tot 100 frank voor bewezen diensten. Hij had zelfs bij één van de kinderen een deel van de

studies betaald.

Jacques Grafé was voorzichtig genoeg om nooit foto's te maken van zijn slachtoffertjes, want dat vond hij te gevaarlijk. Grafé is inmiddels opgesloten in de gevangenis van Sint-Gillis. In 1983 werd hij al voor soortgelijke feiten gearresteerd, maar hij kwam toen vrij snel weer vrij.

De Brusselse pedofiliezaak komt op hetzelfde moment als een soortgelijke zaak van seksueel misbruik van minderjarigen door een medewerker van de minister van de Franstalige gemeenschap Michel Lebrun.

Een nieuwe vorm van mensenhandel

Seksueel misbruik van kinderen is aan de orde van de dag in Nederland, als je afgaat op de rollen van de Nederlandse rechtbanken — en een betere indicatie is er eigenlijk niet. Elke week komen er wel weer nieuwe varianten van dit verschijnsel aan het licht.

Nemen de zaken tegen de heren Vlieming en Reefraaten die onlangs voor de meervoudige strafkamer van de rechtbank van Den Bosch dienden. De twee verdachten werden afzonderlijk berecht, maar op dezelfde middag want de zaken hadden veel met elkaar te maken. Wat er precies gebeurd is, is moeilijk te achterhalen — en dus te bewijzen — maar één ding is duidelijk: Vlieming en Reefraaten nemen het niet zo nauw met het belang van het kind.

Op een avond in februari 1992 reed Reefraaten met twee broertjes Jansen (een tweeling van veertien jaar) vanuit Rotterdam naar een adres in Brabant. Daar zat ene Webertsmas met smart op het broerietje gezelschap te wachten. Webertsmas had Vlieming op bezoek, een Belgisch heertje van middelbare leeftijd dat om meer dan pedagogische redenen in jonge jongens was geïnteresseerd.

Volgens Webertsmas had Vlieming hem driehonderd gulden aangeboden als hij kans zag hem seks met kinderen te bezorgen. Webertsmas had daarop contact opgenomen met een goede vriend

17.5

BIJ DE RECHTER

ze dingen met de jongens wilde doen, volgens Webertsmas was juist Vlieming de geile genius, en Reefraaten heeft zich zo'n schuldelloze oopslag aangemeten dat je haast zou gaan vrezen dat hij misbruikt is.

Maar de officier heeft het vooral op Reefraaten gemunt. Dat Belgische meneerijje lijkt hij maar een zielel geval te vinden, tegen wie hij zes maanden voorwaardelijk en een boete van tien mille eist.

Dan mag Reefraaten binnenkomen. Hij is een dertiger met een royale krullerbol, het corpulente bovenlijf gehuld in een gestreept colbertje. De rechter mompelt wat over 'grensgevalletjes met jongens onder de zestien' waarvoor Reefraaten ooit een voorwaardelijke gevangenisstraf gekregen heeft. Dan neemt de officier het woord.

„Wat doet u zoal het laatste half jaar?“

„Geen officieel werk“, zegt Reefraaten.

„Wees eens wat concreter“, zegt de officier scherp.

„Niet veel bijzonders.“

„U bent niet wèér met jeugdprostitutie bezig?“

„Absoluut niet.“

„Wat verstaat u onder jeugdprostitutie?“

„Wat doet u zoal het laatste half jaar?“

„Geen officieel werk“, zegt Reefraaten.

„Wees eens wat concreter“, zegt de officier scherp.

„Niet veel bijzonders.“

„U bent niet wèér met jeugdprostitutie bezig?“

„Absoluut niet.“

„Wat verstaat u onder jeugdprostitutie?“

als hij de verdachten hoort. Zijn samenvattingen van de processen-verbaal zijn vrijwel onverstaanbaar, zijn vragen zijn inadequaat en hij lukt regelmatig de ogen. Aangezien ook de twee bijzitten de rechters hoofdzakelijk hun mond houden, is een cruciale rol weggelegd voor de officier van justitie, mr. A. Willemsen. Hij bijt zich als een fret in deze zaken vast, wat nodig is omdat de bewijsvoering moeilijk is. Vlieming en Reefraaten ontkennen zo ongeveer alles wat er te ontdekken valt. Hun advocaten, mr. B. de Rooij en mr. P. Troost, zijn welbespraakt. Vlieming heeft weliswaar een voor hemzelf belastende verklaring bij de politie afgelegd, maar die heeft hij inmiddels ingetrokken.

Verder geven de heren vooral elkaar de schuld. Vlieming beweert dat niet hij, maar Webertsmas vier

Twee jaar geëist wegens plan tot folteren kinderen

ANP AMSTERDAM

Advocaat-generaal bij het Amsterdams gerechtshof mr. R. de Vries heeft woensdag twee jaar gevangenisstraf geëist tegen de 38-jarige Zwitser R.O. De man wordt ervan verdacht dat hij met zijn 23-jarige ex-vriendin A.S. in Nederland heeft geprobeerd kinderen te ontvoeren. Seksueel te misbruiken en te doden.

Volgens mr. De Vries kunnen deze pogingen bewezen worden, ook al hebben O. en S. nooit daadwerkelijk een kind rechtstreeks benaderd. Het tweetal was dagenlang op de Veluwe op zoek naar slachtoffertjes. In de auto lag een speciaal geprepareerde koffer, waarin het geknapte kind kon worden verstopt.

O's voormalige vriendin S. werd door het hof aan de tand gevoeld over hun Veluwe strooptochten. Zij wordt naar verdrag aan de Zwitserse autoriteiten.

Haar staat in Zwitserland nog een strafvervolgning te wachten. Daarbij zal zij zich in het gezelschap weten van O., die daar daadwerkelijk kinderen zou hebben gefolterd.

waaraan de belangen van minderjarigen worden opgeofferd.“

De officier kijkt de verdachte kwaad aan. „De enige plek waar jij thuishoort is: achter de tralies.“ Hij eist drie jaar onvoorwaardelijk. De advocaat toont zich perplex van de eis, hij is in het Rotterdamse arrondissement gewend aan een mildere behandeling van zulke zaken.

Het verweer van de verdachte is dat hij destijds alleen naar Brabant was getogen om bij Webertsmas een schuld van 250 gulden te innen. Een ongelofwaardig verhaal. Harder bewijzen heeft hij weinig, dus gooit hij het maar over deze psychologische boeg. Reefraaten zou panden in Rotterdam bezitten waar hij jongens uit Polen en de voormalige DDR tot prostitutie aanzet. Bij controles zijn er jongens van zestien en zeventien jaar aangetroffen. Hij haalt ze op in Berlijn of 'leent' ze van collega's in Rotterdam. Hij adverteert ook: „Euro-boys ontvangen heren: 100 gulden.“

Aan de hand van zijn dossiers schetst de officier het beeld van een meedogenloze man die misbruik maakt van de uitzichtloze situatie waarin sommige jongeren verkeren. Hij zoekt hen op in gokhallen en biedt hun 'de redende hand' als ze klem zitten.

„Eerst zoekt hij zelf seksueel contact met ze, dan schuwt hij geen middel — chantage — om ze het circuit in te helpen. Het is een nieuwe vorm van mensenhandel“

FRITS ABRAHAMS
De namen van de verdachten en getuigen in deze rubriek zijn om redenen van privacy gefingeerd.

Tranen over ontucht met 'lieverds'

Pat 2/5

Daarbij werd een enorme collectie videobanden gevonden, waaronder ook die van de verdachte.

De man bezwoer de rechters dat hij geen moment had gewild dat met de bandjes werd gehandeld. De kennis zou er heimelijk kopiëren van hebben gemaakt.

„Toen ik die banden bij de politie zag, zakte ik door de grond.“, zei de verdachte. Volgens hem zijn de kinderen geen film terwyl hij, een gediplomeerd trainer, hun een sportmassage gaf. Dat was de inleiding tot de seksuele handelingen die hij vervolgens met hen deed. „Dat was toch niet erg zorgzaam voor die kinderen.“, zei de president, mr. R. Noordam. „Dat is ook wat mij nu zo verschrikkelijk pijn doet.“ aldus de verdachte.

De man gaf toe dat hij tientallen jaren geleden pedofiele neigingen had gehad, maar vol-

een deel in spaarpotjes moesten doen die bij hem in de kast stonden. De man toonde zich diep ellendig en berouwvol omdat hij de kinderen, die dikwijls bij hem bleven logeren, voor zijn eigen seksuele genoegens had gebruikt.

In zijn visie was het misgelopen toen een kennis, die elke week met een tas vol videobanden langskwam, hem had weten over te halen zelf opnamen te maken van 'die mooie bruine jongens'. „Hij zeurde er zo over dat ik ten slotte ben gezwicht. Dat is de grootste fout die ik ooit heb gemaakt. Maar ik realiseerde me niet dat dit zo normverlegend werkt dat het van kwaad tot erget zou komen.“ aldus de Amsterdammer.

De ontucht kwam stom toevallig aan het licht toen die kennis, die geen familie had, overleed en zijn huis door de ge-

meente werd leeggeruimd.

Eis van 2 en 3 jaar wegens ontucht

AMSTERDAM, 21 MEI. Officier van justitie mr. L. Plas heeft gisteren twee jaar gevangenisstraf geëist, waarvan acht maanden voorwaardelijk, tegen een 63-jarige Amsterdammer wegens het plegen van ontucht met zeven kinderen die op vriendschappelijke basis bij hem over de vloer kwamen. Een 83-jarige inwoner uit Den Haag hoorde gisteren drie jaar cel eisen wegens ontucht. De man zou zich tussen 1 augustus 1992 en 24 mei 1993 in totaal acht keer aan zijn toen 9-jarige buurjongen hebben vergrepen. De Amsterdammer liep in februari van dit jaar tegen de lamp toen de politie videobanden in handen kreeg die hij van een paar sessies had gemaakt. De banden werden gevonden in de woning van een kennis van de man, die onder meer in pornografie handelde.

Eis drie jaar tegen ontuchtige bejaarde (83)

DEN HAAG - Een 83-jarige man uit Rijswijk hoorde gisteren voor de rechtbank in Den Haag drie jaar cel eisen wegens ontucht. De man zou zich tussen 1 augustus 1992 en 24 mei 1993 in totaal acht keer aan zijn toen 9-jarige buurjongen hebben vergrepen. Hij zou de jongen anaal hebben verkracht, terwijl het slachtoffer geblinddoekt en vastgebonden was. Om te zorgen dat de jongen niet schreeuwde, duwde hij hem een prop in zijn mond. De moeder heeft vorig jaar in kort geding een verhuisgebod geëist. De man is inmiddels uit vrije wil verhuisd. Uitspraak 3 juni.

ASSISENHOF
LUIK

Belga

Het assisenhof van Luik veroordeelde na een uur beraadslagen over de strafmaat een 24-jarige man uit Tihange tot 15 jaar dwangarbeid. De jury had hem eerder schuldig bevonden aan verkrachting en aantasting van de eerbaarheid.

De beschuldigde vergreep zich in juni 1992 verscheidene malen aan het zesjarige zontje van zijn vriendin. Het knaapje werd herhaaldelijk betast en moest zelf ook seksuele daden stellen.

De burgerlijke partij benadrukte dat het slachtoffer "riskeert ook over 20 jaar nog een trauma aan het gebeuren over te houden".

De verdediging pleitte verzachtende omstandigheden. Mr. Ceulemans zei dat de beschuldigde geen monster is, maar telkens psychisch instort als hij op affectief vlak een teleurstelling oploopt.

Vijftien jaar voor pedofiel

G.V.P. 27/5/94

Onschuld Michael op T-shirt fans

PRIM 31-5

BORNE - Michael Jackson heeft niets te maken met seksueel misbruik van kinderen. De onschuld van de popster zal binnenkort overal op T-shirt te lezen zijn als Sven Hoogerhuis zijn zin krijgt. De 20-jarige fan is onlangs zijn derde ondersteuningsactie voor Jackson begonnen. Eerder verzamelde hij al 15.000 handtekeningen en stuurde hij 25.000 affiches de wereld rond met dezelfde boodschap.

Sven Hoogerhuis is een fan die alles over heeft voor zijn ster. Hij bewondert Michael Jackson al sinds z'n twaalfde: "Je wordt geen fan, dat overkomt je." Nu besteedt hij al zijn tijd aan de acties; "Ik wil wel aan het werk maar het mag niet, want ik zit in de WAO." Geen baan dus voor Sven Hoogerhuis, maar werken voor Michael doet hij als een paard. "Ik heb er dag en nacht de tijd voor."

Dat is nodig ook, want zijn actie bestrijkt dertig landen over de hele wereld, waaronder Japan, Indonesië en Amerika. Drie telefoonlijnen heeft hij in huis voor de broodnodige contacten, een antwoordapparaat voor het geval hij echt even wil slapen en een telefax voor schriftelijk verkeer. Het rumoer rond de aanklacht tegen

Michael Jackson is in de media inmiddels grotendeels verstomd, maar het proces tegen de superster is nog niet afgelopen. Zolang de zaak nog gaande is, moeten fans alles doen om hun ster te steunen, vindt Sven Hoogerhuis.

Dat kan door een T-shirt aan te trekken waar Michaels foto op staat, met de tekst dat hij onschuldig is. De fan uit Borne wil zeker 7500 T-shirts verkopen en dat is een hele prestatie voor een actie die het vooral van horen zeggen moet hebben. Mocht er uit de verkoop geld overblijven, dan gaat dat naar de *Heal The World Foundation* die Michael Jackson heeft opgericht om jonge mensen in nood te helpen...

...Maar Michael Jackson heeft toch zelf geen gebrek aan geld?

Sven Hoogerhuis: "Nee, maar hij mag niet meer dan dertig miljoen dollar zelf afstaan, anders zou hij de belasting ook geld hebben. Dat is een bijdrage van de fans is altijd welkom. De actie met T-shirts is er om Michael te steunen, maar ik wil niet aan hem verdienen." Volgens Sven Hoogerhuis zal de wereld nog veel horen van Michael Jackson als zanger, componist en tekstschrijver. De crisis van nu vergelijkt hij met 1985, toen Michael Jackson besloot niet

meer op te treden met zijn broers - hij had de *Jackson Five* allang overvleugeld. "Hij heeft zich net als toen opgesloten en gaat nieuwe nummers brengen om te laten zien dat hij nog steeds de nummer 1 van de wereld is. En volgende maand zal de rechter concluderen dat er geen enkel bewijs tegen hem is, en dat hij dus onschuldig is. Zie toch wat Michael allemaal gedaan heeft, hij geeft al sinds zijn tiende aan goede doelen." ♦

De T-shirts zijn nog te bestellen tot 15 juni door / 25,- over te maken op gironummer 4911744 ten name van S. Hoogerhuis, Borne.

Het ziet er niet goed uit voor Michael Jackson. De van zedenfeiten met kinderen verdachte popster

wordt steeds meer in het nauw gedreven. De politie heeft nu twee nieuwe kroongetuigen gevonden die hun volle medewerking aan de zaak willen verlenen. Ze beweren dat zij ervoor kunnen zorgen dat Jackson voor lange tijd achter de tralies belandt. Ook Brooke Shields en Macaulay Culkin zullen nog door de politie op de rooster worden gelegd.

Michael Jackson wordt het steeds witter om de neus.

DOORBRAAK

De politie kwam onlangs twee jongens op het spoor die Michael Jackson in serieuze problemen konden brengen, als ze bereid waren tegen hem te getuigen. Nu hebben één van die twee en zijn moeder toegezegd dat ze voor de rechtbank een verklaring onder ede tegen Jackson zullen afleggen. De vrouw heeft aan de speurders die zich met de zaak-Jackson bezighouden, gezegd dat haar zoon één van Michaels slachtoffers was. De popster zou haar zoon seksueel misbruikt hebben. Ze was getuige van een aantal verdachte gebeurtenissen en wil nu bij elk incident tekst en uitleg komen

28

TWEE NIEUWE GETUIGEN KUNNEN HEM ACHTER DE TRALIES KRIJGEN

geven. Ze vond dat ze Jackson niet zomaar straffeloos zijn gang kon laten gaan. Zijn ziekelijk gedrag moest dringend een halt worden toegevoerd. Daarom heeft ze nu haar moed bijeengeraapt en is ze naar de politie gestapt.

Deze getuigenis wordt als een doorbraak beschouwd in het onderzoek naar de vermeende zedenfeiten van Jackson. Alle getuigen die tot nu toe waren aangezocht, weigerden immers mee te werken. Marlon Brando's zoon Miko, de gewezen Neverland Valley ranchmanager Norma Staikos, chauffeur Gary Hearne en Janet Jacksons gewezen echtgenoot James DeBarge waren niet happig om in dit smerige zaakje verwickeld te geraken door voor Jackson bezwarende verklaringen af te leggen. Als deze twee kroongetuigen voet bij stuk houden, zit het er dik in dat Jackson uiteindelijk toch officieel in beschuldiging zal worden gesteld. En vanwaar is het maar een kleine stap meer naar een veroordeling. De politie laat in elk geval niets aan het toeval over. Ze heeft deze twee nieuwe kroongetuigen in een onbekend schuiloord in Californië ondergebracht, ver weg van de media en de Jackson-clan. Die laatsten hebben de moedige moeder trouwens al geïntimideerd voor ze met haar getuigenis naar buiten besloot te treden.

Eén klacht GUA tegen Michael Jackson geseponeerd 2-5-94

Los Angeles - Een grand jury (kamer van inbeschuldigingstelling) van Santa Barbara (Californië), die een klacht wegens zedenfeiten van een jongeman tegen popzanger Michael Jackson onderzocht, is uit elkaar gegaan zonder een uitspraak te doen. De grand jury onderzocht de klacht drie maanden lang. Dat heeft de advocaat van Jackson, Howard Weitzman, meegedeeld.

Michael Jackson blijft nochtans vervolgd worden voor gelijkwaardige feiten in Los Angeles.

"DAG ALLEMAAL"
26/4/94

HET NET SLUIT ZICH VERDER ROND MICHAEL JACKSON

Ook Brooke Shields en Macaulay Culkin zou de politie maar wat graag eens aan de tand voelen.

ZOON VAN BEKENDE AKTRICE

De politie heeft hoe dan ook haar laatste pijlen nog niet verschoten, want ze is nog een paar potentiële getuigen aan het pushen om op hun beurt in de dans te springen. Geffluisterd wordt dat ook de zoon van een 'heel bekende actrice' de speurders heel wat pittige informatie zou kunnen verschaffen. Brooke Shields en Macaulay Culkin staan eveneens hoog op het verlanglijstje van de politie. Beiden zouden namelijk een heel nieuw licht op de zaak kunnen werpen. Brooke is sinds jaar en dag één van Michaels beste vrienden, maar hield zich opvallend op de achtergrond, sinds de storm is losgebarsten. Macaulay is lang kind aan huis geweest op Michaels Neverland Valley Ranch, maar heeft nu blijkbaar met de grote kindervriend gebroken. De politie wil wel eens weten wat die

radikale breuk kan hebben veroorzaakt. Bovendien heeft ze de hoop niet opgegeven dat de 14-jarige jongen die de allereerste beschuldigingen tegen Jackson heeft geuit toch nog een officiële klacht tegen hem zal neerleggen. Hij slikte al zijn verklaringen namelijk in, toen Michael hem meer dan een miljard frank toeschoof om de hele zaak te laten rusten. Als de jongen en zijn familie niet als onverbeterlijke geldwolven de geschiedenis willen ingaan, zullen ze de overheid evenwel moeten helpen om Jackson achter de tralies te krijgen. Als hij schuldig is natuurlijk, want dat is voorlopig nog niet bewezen. Hoe dan ook lijkt de officier van justitie zich meer dan ooit in deze kluit te hebben vastgebeten: 'Het is nu of nooit: voor 't eerst hebben we echt een been om op te staan. Ik ga ervan uit dat het proces tegen Jackson er dus toch nog komt'. ■

Onderzoek tegen Michael Jackson wordt voortgezet

Los Angeles - Een vooronderzoek naar mogelijk seksueel misbruik door superster Michael Jackson van een inmiddels veertienjarige jongen gaat door niettegenstaande de vooropgezette "deadline" verlopen is. Dit hebben de openbare aanklagers van Los Angeles en Santa Barbara in een gemeenschappelijke verklaring meegedeeld.

Normaal moest het vooronderzoek eind deze maand rond zijn. Maar voor het gerecht "zou het onfair zijn ten opzichte van Michael Jackson, het vermeende slachtoffer of de inwoners van Californië een voorbarige beslissing te nemen" over het al of niet straf

rechterlijk aanklagen van de superster. "Een onderzoek moet diepgaand zijn".

Sinds augustus onderzoekt het gerecht beschuldigingen van een tienerjongen dat Michael Jackson hem seksueel heeft misbruikt. De 35-jarige zanger heeft dit in alle toonaarden ontkend.

Jackson wist in januari een burgerrechtelijke klacht van de jongen af te wenden door hem miljoenen dollars te betalen. Daarop ontstonden er speculaties dat de jongen niet meer zou willen meewerken met de autoriteiten en daardoor strafrechtelijke beschuldigingen zou smoren.

Freud als jongen ¹⁹ wellicht misbruikt ^{Par 5}

DOCHTER (60) KIAAGT VADER (91) AAN – MET DANK AAN FREUD

Onlangs weergalme *The New York Review of Books* van kritiek op Freud. In het nummer geda- teerd 12 mei prijst de filosoof Thomas Nagel de

vader van de psychoanalyse zo niet de hemel dan toch het pantheon der grote geesten in. Freud mag zich hier en daar hebben vergist – over de mogelijkheid van opzettelijke mislei- ding rept Nagel niet – met zijn revolutionaire kernideeën heeft hij, zoals in andere opzichten Hobbes en Descartes, het zelfbeeld van de wes- terse mens voorgoed veranderd. Met instem- ming citeert Nagel een recente studie over *Freud and His Critics*: „Voor aan Freud danken we de moderne neiging om om betekenissen te zoeken onder de oppervlakte van het gedrag, om voortdurend attent te zijn op de 'echte' (en waarschijnlijk verborgen) betekenis van onze daden. Aan hem danken we ook de idee dat de geheimenissen van het heden doorzichtiger worden als we kunnen teruggaan tot hun oor- sprong in het verleden, misschien zelfs in het allervroegste verleden.”

In een weinig *Freud-freundlich* artikel signaleer- de de *Frankfurter Allgemeine Zeitung* een week geleden dat allerlei ideeën van Freud nooit door experimenteel onderzoek zijn beves- tigd. Nagel zit daar niet mee. Freuds gedachten- goed leent zich nu eenmaal niet voor toetsing

met methoden die in het kankeronderzoek of de deeltjesfysica gebruikelijk zijn. Maar het dage- lijks leven bevestigt, in Nagels ogen, keer op keer dat het soort verklaringen waarmee Freud werkte, ons begrip van onszelf en van anderen wezenlijk kan verdiepen.

Dankzij Freud staat voor vele Amerikanen vast, dat verdrongen seksuele ervaringen in de vroeg- ste jeugd een mens psychisch lelijk toetakelen. De *Frankfurter Allgemeine* constateert enig ver- band tussen deze overtuiging en de hausse in rechtszaken, aangespannen door vrouwen die – 'onder aanmoediging van therapeuten en ad- vocaten' – hun geheugen hebben kunnen op- frissen. De kroon spant een 60-jarige vrouw uit Minnesota, die dit jaar haar 91-jarige vader voor het gerecht heeft gedaagd wegens seksueel misbruik anno 1936. Vooral in minder bejaarde kringen is dit soort aanklachten zo sterk ge- groeid – bericht de FAZ – dat achttien Ameri- kaanse deelstaten de juridische verjaringster- mijn hebben veranderd of opgeheven.

The New York Review of Books, 21/4 en 12/5, f 9.90; *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 30/4, f 3.50.

(Van een verslaggever)

RIJSWIJK – Heeft de psychiater Sigmund Freud (1856-1939) – heel freudiaans – incest door zijn vader verdrongen? Om die vraag te beantwoorden, moeten nu – en niet zoals voorzien in 2020 – Freuds archieven worden geopend. Dit bepleit stafmede- werkster P. de Vries-Ek van de Inspectie voor de geestelijke volksgezondheid in Rijswijk op grond van een literatuurstudie van de brieven van Freud.

In het Amerikaanse tijd- schrift *Psychotherapy* beschrijft De Vries 'een verwaarloosde uit- spraak' uit het werk van Freud, grondlegger van de psycho- analyse, en wel een citaat uit een brief aan zijn vriend Wilhelm Fliess in 1897, waarin hij, doe- lend op incestplegers, schrijft: "Helaas was mijn vader een van die geperverteerden." Freud houdt daarmee zijn vader ver- antwoordelijk voor de hysterie van althans zijn broer en enkele van zijn zusters. Uit andere ge- schriften van Freud, aldus De Vries, blijkt dat hij 'hoogstwaar- schijnlijk' ook zelf slachtoffer is geweest. Vaak wordt aangenomen dat Freud over zijn incest- ervaringen had gefantaseerd.

Freud was juist in de periode van de brief tot de overtuiging gekomen dat incest door een va- der, oom of grootvader oorzaak moest zijn van de neuroses van zijn patiënten. Fliess – die zon- der dat Freud dat wist zelf in-

cestpleger zou zijn geweest – re- ageerde afhoudend. Niet lang daarna liet ook Freud zijn in- cest-theorie weer vallen, onder andere omdat hij met de daarop gebaseerde behandelingen geen succes boekte.

Uit verschillende uitspraken blijkt echter ook dat hij zijn in- cest-ervaringen heeft verdron- gen. Zo schreef hij tijdens een vakantie in Italië aan Fliess dat hij 'een slokje uit de Lethe had genomen', beeldspraak voor het zoeken van vergetelheid. Freud hield het er vanaf die tijd op dat het naakt zien van zijn moeder en de begeerte voor het kinder- meisje zijn seksuele belangstel- ling moeten hebben gewekt.

Omdat Freud in tweede in- stantie zelf aannam dat incest- verhalen op fantasie berusten, raakte de incest-theorie weer in de vergeethek, zegt De Vries. Pas in de jaren tachtig is, ook via het feminisme, de aandacht weer opgekomen.

De Vries gaat ervan uit dat latere Freud-onderzoekers zijn uitspraken over incest over het hoofd hebben gezien. Zelf vond ze de bewuste uitspraak ze in *The complete letters of Sigmund Freud to Wilhelm Fliess*, een uit- gave uit 1986 die ze zelf al lange- tijd in de kast had staan. In de vakwereld is De Vries' theorie enthousiast ontvangen. Zo schreef John Shlien, opvolger van Carl Rogers, haar een briefje met de loftuiting 'Good work!'

Sigmund Freud verdrong eigen incest-verleden

Van onze verslaggeefster ^{VK}

DEN HAAG

Sigmund Freud, de grondlegger van de psychoanalyse, was hoogstwaar- schijnlijk zelf een slachtoffer van incest. Volledige zekerheid hierover zal er pas zijn als de Freud-archieven opengaan. Maar uitspraken van Freud zelf in brieven aan zijn vriend Wilhelm Fliess vormen een sterke aanwijzing dat de jeugdige Sig- mund door zijn vader Jacob seks-ueel is misbruikt.

P. de Vries-Ek, stafmedewerkster van de Inspectie voor de Geestelijke Volksgezondheid bij het ministerie van WVC in Rijswijk, presenteert deze hypothese in het Amerikaanse tijdschrift *Psychotherapy*. Haar artikel is getiteld: 'Een slok van de Lethe, een verwaarloosde uitspraak uit het werk van Sigmund Freud'.

De Vries citeert uit een brief die Freud in februari 1897, enkele maanden na de dood van zijn vader, schreef aan Fliess: 'Helaas was mijn

vader een van die geperverteerden. Hij is verantwoordelijk voor de hys- terie van mijn broer (...) en die van enkele van mijn jongere zusters.' Wat Freud verstonde onder 'geper- verteerden', had hij Fliess al eerder geschreven: 'vaders of ooms die hun kinderen, nichtjes of neefjes seksueel misbruiken'.

In de jaren 1896 en 1897 was Freud tot de overtuiging gekomen dat de enige oorzaak van de neuro- se waaraan zijn patiënten leden, te vinden was in incest door de vader (of een grootvader of een oom). Hij twijfelde er niet aan of die incest had werkelijk plaatsgevonden, zo blijkt uit zijn brieven aan Fliess, die in 1986 werden gepubliceerd. Zijn patiënten vertelden hem herinne- ringen over misbruik dat hun in werkelijkheid was aangedaan.

Maar Freud liet zijn incest-theo- rie al na enkele maanden varen. Geen enkele analyse had succes: de patiënten werden niet beter. De in- cest-verhalen berustten zonder uit-

zondering op fantasie, schreef hij aan Fliess. Dat gold ook voor hem- zelf: niet zijn vader was de eerste die zijn seksuele gevoelens opwek- te, maar het kindermisje. Later richtte de begeerte van de tweear- gige Sigmund zich op zijn moeder, die hij tijdens een reis naakt 'moest' hebben gezien.

De theorie achter het Oedipus- complex – de zoon die zijn moeder begeert en daarom jaloers is op zijn vader – werd de grondslag voor de psychoanalyse.

De Vries probeert te achterhalen wanneer Freud de waarheid sprak. Was dat in zijn eerste enthousiaste brieven aan Fliess over zijn ontdek- king van de 'grootste waarheid, de bronnen van de Nijl', namelijk dat incest door de vader de bron van de neurose was? Of later, toen hij meende dat incest-ervaringen van patiënten in alle gevallen op fanta- sie berustten?

Volgens De Vries reageerde Fliess afhoudend op Freuds 'vader-

theorie'. Fliess, zelf pleger van in- cest bij zijn zoon (wat Freud niet wist), benadrukte dat een kind dat zijn moeder naakt ziet, daar waar- schijnlijk schade van ondervindt. Dat argument woog zwaar voor Freud: dus 'moest' hij zijn moeder wel naakt hebben gezien. Boven- dien werd zijn incest-theorie door collega-artsen niet serieus genom- men. Zijn therapie had weinig suc- ces, zodat Freud daarmee geen roem wist te verwerven. Na een lan- ge vakantie in Italië schreef hij Fliess dat hij daar enkele 'teugen uit de Lethe' had genomen (in de Griekse mythologie is de Lethe de rivier der vergetelheid). Hij liet de incest-theorie volledig vallen.

Hoewel Freuds uitspraken over zijn 'geperverteerde' vader al langer bekend waren, hebben Freud-vor- sers ze ofwel over het hoofd gezien, ofwel afgedaan als fantasie, schrijft De Vries. 'Freud heeft er in wezen zelf aan bijgedragen dat het taboe op incest zo lang is blijven bestaan',

zegt ze in een toelichtend gesprek. 'Alle psychoanalytici na hem heb- ben incest-verhalen als fantasie be- schouwd. Het taboe is pas in de jaren tachtig doorbroken.'

De Vries is zelf verrast door haar 'herontdekking' van Freuds passa- ge in de brief aan Fliess over de 'geperverteerde vader'. 'Je eerste re- actie is: dat zal toch niet waar zijn. Freud die zijn eigen incest-verleden verdringt, freudiaans kan het niet.' Ze vindt het belangrijk dat de archieven eerder opengaan dan in het jaar 2020, zoals nu wordt voor- zien. Dan kan er zekerheid komen.

Niet omdat Freud daardoor van zijn voetstuk zou vallen, want daar kan volgens De Vries geen sprake van zijn. Ze schrijft: 'Het belang- rijkste doel van de psychoanalyti- sche therapie is om duistere, ver- borgen zaken, hoe weerzinwekkend of bedreigend ook, aan het licht te brengen. Alleen daardoor kan er een eind komen aan de schade die ze onze psyche toebrengen.'

Argumenten voor incest-verleden Freud zijn zwak

Verdrong Sigmund Freud zijn eigen incest-verleden? *De Volkskrant*, die zich baseert op een artikel van P. de Vries-Ek in het Amerikaanse tijdschrift *Psychotherapy*, meent dat deze bewering voorpagina- nieuws is (de krant van 19 mei).

Ik stel voorop dat ik het artikel van De Vries-Ek nog niet heb gele- zen, maar op grond van de samen- vatting vrees ik het ergste voor zo- wel de originaliteit als de gefun- deerdheid van de beweringen die gedaan worden.

Al in 1984 publiceerde Jeffrey Moussaieff Masson het geruchtma- kende boek *The Assault on Truth*, waarin hij Freud voorstelt als een

carrièrejager die willens en wetens feiten omtrent het incest-verleden van zijn patiënten verdoezelt. Mas- son komt ook, op grond van weinig overtuigend 'bewijsmateriaal', met de bewering dat Wilhelm Fliess' zoon Robert seksueel misbruikt zou zijn door zijn vader.

Het lijkt er dus op dat De Vries- Ek zich heeft laten leiden door een boek dat door vrijwel niemand bin- nen of buiten het wereldje van de psychoanalyse serieus wordt genom- men.

De bewering dat Freud zijn in- cest-theorieën liet varen omdat geen enkele analyse succes had,

geeft eveneens een vertekende voorstelling van zaken. Freud geef- nog twee andere redenen voor het laten vallen van wat eufemistisch zijn 'verleidingstheorie' wordt ge- noemd: het onbewuste is volgens hem niet in staat een onderscheid te maken tussen feit en fictie; en de theorie zou hem dwingen ook zijn eigen vader van incest te beschuldigen.

Dit laatste geeft aan dat het beeld van Freuds vader als 'een van die geperverteerden' een constructie was op grond van de verleidings- theorie: als mijn broer en zussen hys- terische symptomen vertonen (en dat deden mensen in Freuds ogen nogal

snel), dan moet mijn vader ze wel seksueel misbruikt hebben.

Rest mij toe te voegen dat ik be- slist niet uitsluit dat Freuds vader, wiens leven inderdaad in nevelen is gehuld, zijn kinderen seksueel heeft misbruikt. Op grond van de gege- vens van De Vries-Ek lijkt het mij echter overdreven om te zeggen dat dit 'hoogstwaarschijnlijk' het geval was.

Die typering, en de plaatsing van het bericht op de voorpagina, kom- men mij na Epe en Augustinusga als enigszins tendentiekus voor.

NIJMEGEN Jack van der Weide

Clinton wacht aanklacht wegens ongewenste intimiteiten in 1991

Van onze correspondent
Oscar Garschagen

WASHINGTON

De Amerikaanse president Clinton heeft de twijfelachtige eer hoogstwaarschijnlijk als eerste regeringsleider ter wereld te worden aangeklaagd wegens ongewenste intimiteiten.

Een voormalige ambtenaar van de staat Arkansas, de 27-jarige Paula Jones, eist van de president excuses en een schadevergoeding van drie miljoen dollar omdat Clinton haar in 1991 tegen haar zin seksueel zou hebben belaagd.

De advocaat van Paula Jones, Daniel Traylor, heeft aangekondigd uiterlijk vandaag een formele klacht in te dienen bij de federale rechtbank van Little Rock, de hoofdstad van Arkansas. Dat kan het begin zijn van een voor Clinton pijnlijke civiele procedure, waardoor zijn seksuele verleden opnieuw wordt opgerakeld. Al tijdens de campagne

van 1992 werd Clinton achtervolgd met verhalen over buitenechtelijke verhoudingen.

Ter voorbereiding van deze civiele zaak heeft de president een van Washingtons meest gehaate advocaten, Robert Bennett, tegen het tarief van 400 dollar per uur ingehuurd. Nog voordat Paula Jones en haar juridisch adviseur de klacht indienden, zijn Bennett en het Witte Huis in de aanval gegaan.

De advocaat en de woordvoerder van de president, Dee Dee Meyers, noemden de beschuldigingen 'pure leugens', die 'politiek gemotiveerd' zijn. Bennett noemde de beweringen van Paula Jones over de ongewenste intimiteiten van de toenmalige gouverneur 'totaal ongeloofwaardig'.

De aankondiging van een juridische procedure en het inhuren van een 'superadvocaat' door de president, waren voor de Amerikaanse media aanleiding hun terughoudendheid te laten varen. De Britse

media hadden al eerder uitvoerig aandacht besteed aan de beschuldigingen van Paula Jones, die in februari met een persconferentie in Washington in de openbaarheid trad.

De grote Amerikaanse kranten, die Paula Jones grotendeels gesteund hebben, zijn er door conservatieve actiegroepen als *Accuracy in Media* van beschuldigd de zaak in de doofpot te willen stoppen.

Paula Jones en haar advocaat trachtten de steun te verwerven van de invloedrijke National Organization of Women, dezelfde organisatie die in 1991 professor Anita Hill steunde in haar aanklacht tegen opperrechtter Clarence Thomas. Het bestuur van de NOW heeft nog geen besluit genomen, omdat het vermoedt dat de mensen achter Paula Jones behoren tot christelijk-rechtsse groeperingen, die uit zijn op de beschadiging van Clinton.

Zie verder pagina 6, kolom 4

Beschuldigingen tegen Clinton

Vervolg van pagina 1 VK 6-5

In mei 1991 leidde Clinton in een hotel in Little Rock de zogenaamde Governors Quality Conference, een eendagse bijeenkomst over managementstechnieken. Paula Jones, toen 24, maakte deel uit van een team van ambtenaren dat de registratie van de deelnemers verzorgde. Volgens haar gaf Clinton in de buurt van de registratie-balie een staande persconferentie.

Tijdens het beantwoorden van de vragen van journalisten kon hij zijn ogen niet van haar afhouden, aldus Jones. Kort daarna werd zij benaderd door een politiemans die belast was met Clintons veiligheid. Hij vroeg haar naar de hotelkamer van de gouverneur te komen. 'De gouverneur krijgt als hij naar jou kijkt trillende knieën', zou de *statetrooper* hebben gezegd.

Volgens Jones greep Clinton haar in de hotelkamer vrijwel meteen bij de hand en trachtte hij haar te zoenen. Zij probeerde de gouverneur af te weren, maar hij was volgens haar zeer hardnekkig. Voordat zij het wist had Clinton zich uitgekled.

Volgens Jones vroeg Clinton om orale sex. Zij weigerde en verliet de kamer om haar belevenissen die-

zelfde dag aan twee vrienden en twee familieleden te vertellen. Een van die vrienden, die ook op de conferentie werkte, verklaarde dat Jones die middag een 'een geschokte en angstige indruk' maakte.

Aangezien zij alleen met Clinton in de kamer was, is het onmogelijk met onafhankelijke bronnen haar relaas te staven. Clinton ontkent haar ooit ontmoet te hebben en nooit met haar in een hotelkamer te hebben vertoefd. Volgens Clinton had hij de conferentie maar gedeeltelijk bijgewoond en had hij na de opening het hotel verlaten.

Clintons advocaat Robert Bennett noemde het plan een klacht in te dienen tegen de president 'een zaak zonder precedent'. Volgens Bennett kan de rechter de zaak niet in behandeling nemen omdat de termijn waarbinnen klachten over ongewenste intimiteiten ingediend kunnen worden - 180 dagen - al lang is verlopen.

Dat probleem wil de advocaat van Paula Jones omzeilen door de klachten tegen de president aanzienlijk ruimer te formuleren. Traylor baseert de klacht op 'het bewust toebrengen van emotionele schade en het schenden van de burgerrechten van Paula Jones'.

Aanklacht tegen Clinton wegens seks-intimidatie

WASHINGTON, 5 MEI. De 27-jarige Paula Jones uit Arkansas zal vandaag een proces aanspannen tegen de Amerikaanse president Clinton wegens seksuele intimidatie. Zij beweert dat Clinton als gouverneur van Arkansas haar op 8 mei 1991 in een suite in het Excelsior Hotel in Little Rock heeft aangezet tot orale seks, overigens tevergeefs. Clinton, wiens woordvoerder de beschuldiging ontkent, heeft voor de zaak al een advocaat in de arm genomen. Clinton werd tijdens zijn verkiezingscampagne al in opspraak gebracht door verklaringen over vermeende buitenechtelijke activiteiten. Onlangs verklaarden twee politiemensen uit Arkansas dat zij vrouwen moesten recrutereren voor de toenmalige gouverneur.

Jones zei gisteren op een persconferentie dat een politiemans haar destijds in het hotel had gevraagd mee te gaan naar de kamer van Clinton. „De gouverneur zei dat u zijn knieën doet klapperen”, zou de politiemans volgens Jones hebben gezegd. Eenmaal in de suite zou Clinton al snel zijn broek hebben laten zakken, aldus Jones. „Zijn gezicht was rood, zo rood als kroot”, zei Jones op de persconferentie. Zij had daarop naar haar zeggen de kamer verlaten, waarop Clinton haar zou hebben gevraagd tegen niemand iets over dit voorval te vertellen. Volgens de advocaat van Clinton heeft „dit voorval eenvoudigweg nooit plaats gehad”. (Reuter)

Clinton aangeklaagd wegens ongewenste intimiteiten

Van onze correspondent
Oscar Garschagen

WASHINGTON

Met een felle aanval op het karakter en de motieven van de 27-jarige Paula Jones heeft de advocaat van president Clinton, Robert S. Bennett, vrijdagavond gereageerd op de aanklacht tegen zijn hooggeplaatste cliënt.

Paula Jones, die eerder op de dag een aanklacht wegens ongewenste intimiteiten indiende tegen de president, zou uit zijn op 'geld, boekcontracten en televisie-optredens'. Bennett noemde de beschuldigingen 'oude vuilnis van de tabloidpers, overgoten met een juridisch sausje'.

De nieuwe advocaten van Paula Jones dienden gisteren formeel een klacht in tegen de president bij een federale rechtbank in Little Rock, Arkansas. Het is voor het eerst in de geschiedenis van de VS dat tegen een zittend president een rechtszaak wegens ongewenste intimiteiten wordt aangespannen. Jones verscheen niet zelf in de rechtszaal, maar een advocaat las een verklaring voor, waarin zij ontkende dat het haar om geld te doen is. Als de rechter haar een schadevergoeding toekent, zal zij dat geld na betaling van haar advocaten aan een liefdadig doel schenken.

Volgens de verklaring gaat het om haar integriteit, haar karakter en haar geloofwaardigheid. Zij beschuldigt Clinton ervan dat hij zijn positie als gouverneur van Arkansas heeft willen misbruiken om met

haar naar bed te gaan. Hoewel in de verklaring wordt ontkend dat het om geld te doen is, hebben haar advocaten in de formele aanklacht wel een schadevergoeding van 700 duizend dollar geëist naast excuses voor 'het opzettelijk schandelijke gedrag' van Clinton.

In de aanklacht wordt gedetailleerd beschreven hoe Clinton in mei 1991 Paula Jones in de marge van een conferentie in Little Rock zou hebben benaderd met seksuele wens. Ook wordt beschreven hoe Clinton haar onder druk zette om het voorval geheim te houden. De president ontkent Paula Jones ooit te hebben ontmoet. Als getuige heeft Paula Jones een voormalige politiemans in Arkansas aangevoerd, die belast was met de beveiliging van de gouverneur.

Bennett, wiens strategie erop gericht is de geloofwaardigheid van Paula Jones en de zwakte van haar zaak aan te tonen, wees gisteren op een verklaring van Charlotte Brown, een oudere zuster van Jones. Volgens Brown zou haar zuster 'geld ruiken' en was zij na de ontmoeting met de gouverneur zeer opgetogen en vrolijk en helemaal niet, zoals ze beweert, emotioneel uit balans geraakt. 'Zij vertelde dat de gouverneur seksuele avances had gemaakt en dat zij daarop niet was ingegaan. Maar ze vertelde ook dat, wat er ook verder zou gebeuren, zij hoe dan ook geld rook', aldus Brown in gesprek met een lokaal televisiestation.

Volgens Clintons persoonlijke advocaat zijn de beschuldigingen terug te voeren op politieke tegen-

standers van de president. Jones trad voor het eerst in de openbaarheid met haar beweringen tijdens een bijeenkomst van de Conservative Political Action Committee.

In de afgelopen dagen zouden conservatieve en christelijk rechtse groeperingen fondsen hebben gevormd om de juridische bijstand van Paula Jones uit te breiden. De wisseling van advocaten zou de reden zijn van het uitstel van het indienen van de aanklacht.

Bennett ontkende gisteren dat Clinton en hij in de nacht van donderdag op vrijdag hebben getracht door middel van een schikking een rechtszaak te voorkomen. 'Er zijn inderdaad enkele telefoongesprekken gevoerd, maar hierover kan geen compromis worden gesloten', aldus Bennett, die de reputatie heeft een zeer doortastende advocaat te zijn.

Voor de Amerikaanse media, die tot donderdag uiterst terughoudend met de beschuldigingen van Jones waren omgegaan, was de indiening van een formele klacht het startsein om uitvoerig aandacht aan de zaak van 'Paula en de president' te besteden.

■ **GESLACHTSDEEL** John Bobbitt, de Amerikaan wiens geslachtsdeel vorig jaar door zijn echtgenote werd beschadigd, is vrijdag gearresteerd. Een vrouw, die werd omschreven als zijn verloofde, heeft tegenover de politie verklaard dat Bobbitt haar heeft aangerand. Vorig jaar is Bobbitts geslachtsdeel chirurgisch gerepareerd, nadat zijn vrouw er het mes in had gezet.

Advocaat president wil proces voorkomen met beroep op presidentiële onschendbaarheid Klacht tegen Clinton vormt bizar probleem

Van onze correspondent
Oscar Garschagen
WASHINGTON

Met een beroep op de onschendbaarheid van de president zal de Washingtonse advocaat Bennett trachten een schadelijke en pijnlijke rechtzaak wegens ongewenste seksuele avances tegen zijn cliënt Bill Clinton te voorkomen.

Presidenten kunnen immers niet vervolgd worden voor hun ambtsdaden. Maar de juridische en politiek vraag is of de presidentiële onschendbaarheid ook geldt voor het gedrag van Bill Clinton als gouverneur van Arkansas.

In 1982 beschermde het Hoogerechtshof, in een door oud-president Nixon aangespannen zaak, in ondubbelzinnige termen het presidentschap tegen civiel- en strafrechtelijke procedures, die voortvloeien uit presidentiële beslissingen en acties. Maar dat arrest had geen betrekking op zaken die spelen in de tijd voordat de president het Witte Huis betreedt.

Nog nooit eerder is een zittend president aangeklaagd voor besluiten, daden en acties van voor zijn benoeming. Evenmin hebben lagere rechtbanken zich in een soortgelijke zaak moeten uitspreken. Met Jo-

nes versus Clinton zijn de Verenigde Staten in onverkende wateren beland.

De Washingtonse jurist Bennett zal trachten de federale rechter ervan te overtuigen, dat het presidentschap zwaar in de problemen raakt als hij de aanklacht van de voormalige ambtenaar uit Arkansas, Paula Jones, in behandeling neemt.

'Dat zou een precedent zijn zonder weerga. De president zou overspoeld kunnen worden met civielrechtelijke procedures', zei Bennett. 'Zo zou iedere gevangene die tevergeefs bij de gouverneur om gratie heeft gevraagd, een procedure kunnen beginnen. Iedere dwaas kan dan een rechtzaak tegen de president beginnen. Het presidentschap zou volledig verlamd worden, omdat de president zich iedere dag met deze zaken moet bemoeien'.

Professoren, rechters en advocaten hebben sinds Paula Jones vrijdag in Little Rock, Arkansas, haar klacht tegen de president indiende, de merites van Bennetts argumenten besproken zonder tot een eensluidende conclusie te komen.

Harvard-professoren als Laurence Tribe en Charles Fried menen dat een beroep op presidentiële onschendbaarheid een serieuze kans zal maken en dat Clinton zich pas

na afloop van zijn presidentschap voor de zaak zal moeten verantwoorden.

Maar andere Harvard-professoren, zoals Alan Dershowitz, menen dat de president niet boven de wet staat en dat de indieners van aanklachten over de nodige rechten beschikken. 'Paula Jones heeft op grond van de constitutie het recht op een gelijke behandeling voor de

Anita Hill over de kandidaat-opperrechter Clarence Thomas, vroegen juristen en politieke commentatoren zich zondag af.

De president zou veel ellende bespaard blijven als de federale rechter de aanklacht op grond van de presidentiële onschendbaarheid of met andere juridische argumenten afwijst. Als het tot een rechtszaak komt, zal in het huidige politieke en journalistieke klimaat de affaire uitgroeien tot een nationale soap-opera, waarbij de ervaringen van Michael Jackson in het niet zinken.

Tot vrijdag was het verhaal van Paula Jones een kluit voor de Britse schandaalbladen. De Amerikaanse media stelden zich terughoudend op. Maar de indiening van de klacht, de benoeming van een Washingtonse topadvocaat en de eerste tegenstrijdige verklaringen van het Witte Huis zetten ook de meer serieuze media aan het werk.

Paula en de president waren het hoofdthema's van de zaterdagse en zondagse praatprogramma's. En alle politieke commentatoren, inclusief de zeer voorzichtige David Broder van *The Washington Post*, vreezen dat een rechtzaak Clinton veel schade kan berokkenen en het respect voor het presidentschap verder zal ondermijnen.

Joe Klein, de politiek commentator van *Newsweek* in *Face the Nation*: 'Of de aantijgingen waar zijn, maakt niet meer uit. Als het tot een rechtzaak komt, zal Clinton worden opgeroepen als getuige. En hij niet alleen. De *state-troopers* met hun beweringen zullen daar ook verschijnen.'

Volgens Klein zullen de advocaten van Paula Jones vervolgens trachten aan te tonen dat de ervaringen van hun cliënte niet op zich zelf staan, maar in een patroon van gedragingen passen.

'Zij zullen andere vriendinnen van de president oproepen, onder wie Jennifer Flowers. Paula Jones beweert bovendien in haar schriftelijk aanklacht speciale kenmerken van de presidentiële genitilien te kunnen beschrijven. Moet de president zich net als Michael Jackson gaan laten fotograferen? Mijn God, het wordt een hoogst pijnlijke vertoning'.

Als de federale rechter de klacht ontvankelijk verklaart kan alleen schikking vooraf nog een rechtzaak voorkomen, zoals Michael Jackson verkoos te doen. Maar Clinton heeft categorisch ontkend Paula Jones ooit ontmoet te hebben. Een schikking zou neerkomen op een schuld-bekentenis.

Juristen breken zich hoofd over ontvankelijkheid

wet. Het algemene principe in de VS is dat iedereen voor de wet gelijk is', aldus David Kadue, een specialist in zaken over ongewenste intimiteiten.

Waarom zou trouwens de klacht van Paula Jones minder serieus genomen moeten worden dan een soortgelijke klacht van professor

Christelijk rechts springt in bres voor aanklaagster van Clinton

Van onze correspondent
Oscar Garschagen
WASHINGTON

Christelijk rechts is in de bres gesprongen voor Paula Jones, de vrouw die president Clinton heeft aangeklaagd wegens ongewenste seksuele intimiteiten. De Christian Defense Coalition is vrijdag begonnen met een campagne om fondsen te werven voor de financiering van de advocaten van Paula Jones, die beweert dat zij in mei 1991 door Clinton tegen haar zin seksueel werd benaderd.

De Christian Defense Coalition is een particuliere organisatie van een dominee, die fel gekant is tegen de liberalisering van het abortus-beleid. Directeur dominee Patrick Mahoney heeft vrijdag in de christelijke media, waaronder het kabeltelevisie-kanaal van tv-dominee Pat Robertson (de zogeheten 700 Club), een oproep gelanceerd om Paula Jones financieel te steunen, aangezien zij niet over eigen middelen beschikt en de feministische vrouwenorganisaties 'het schromelijk laten afweten'. Ook Robertson zelf, die als een van de eerste het verhaal van

Paula Jones op de televisie bracht, heeft zijn kijkers opgeroepen een bijdrage te leveren.

Volgens Mahoney, die zegt een Democraat te zijn, heeft Jones net als iedere andere vrouw recht op de steun en de sympathie van iedere gelovige Amerikaan. 'De rechten van de vrouw en de strijd tegen ongewenste intimiteiten kennen geen partijpolitieke grenzen', aldus de dominee, die aankondigde een agressieve campagne te zullen voeren om het Paula Jones Legal Fund te spekken. Mahoney heeft als leider van de anti-abortus-groep Operation Rescue de reputatie opgebouwd van een militante actievoerder.

De vrouwenorganisaties, die enkele jaren geleden op de bres stonden voor professor Anita Hill, aarzelen nog steeds over de vraag of zij zich in het debat moeten mengen. Patricia Ireland van de National Organisation of Women: 'Wij laten ons beleid en ons tijdschema niet bepalen door christelijk rechts of anderen met een politieke agenda.'

Ook andere conservatieve organisaties hebben plannen fondsen te werven voor Paula Jones, die heeft verklaard dat zij sinds de aanklacht

voor haar leven vreest. Ze is niet bedreigd, maar wel bang dat iemand haar door haar neer te schieten het zwijgen oplegt, vertelde zij aan de *New Yorkse Daily News*.

Jones is overigens niet de enige die voor grote kosten staat. Ook president Clinton wordt geconfronteerd met kosten die hij onmogelijk van zijn salaris kan betalen. Voor zowel de Whitewater-zaak als voor de aanklacht van Paula Jones heeft de president twee persoonlijke advocaten gehuurd die hoge uurtarieven rekenen. Zij mogen niet met kortingen werken of de financiële last van de president op een andere manier verlichten. Dat zou in strijd zijn met ethische gedragscodes en wetten. De kosten voor de president kunnen in de honderdduizenden, zelfs miljoenen dollars lopen. Het Witte Huis denkt dan ook na over de instelling van een Clinton Defense Fund, maar de mogelijkheden van de president om actief fondsen te verwerven voor een niet-politiek doel, zijn bij wet beperkt. De federale rechter in Little Rock beslist eind deze maand of en hoe de aanklacht tegen de president verder behandeld zal worden.

ZIPPERGATE

WAT IN DE Amerikaanse pers al 'Zippergate' wordt genoemd, stelt progressieve vrouwen voor een probleem. Weliswaar zal een onzer ex-lijsttrekkers nog niet zo snel een receptioniste naar een hotelkamer lokken om daar zijn broek te laten zakken. In de eerste plaats wekken ze niet de indruk ooit aan iets anders te denken dan aan het financieringsstekort, met uitzondering van Van Mierlo. En als ze al eens onhoudbaar verliefd werden, zouden we er hier waarschijnlijk net zo op reageren als in Oostenrijk, waar de zonden van de president werden samengevat onder de gezellige kop 'Es menschelt'. Daarnaast zou een mevrouw die met zo'n onthulling kwam hard bewijsmateriaal op tafel moeten leggen over het ongewenste karakter van de intimiteit. Voor de ontkenning van een schandaal op grond van een bewering moet de voedingsbodem puriteins zijn.

De zaak-Clinton/Jones is echter van algemener belang omdat daarbij feministische standpunten worden misbruikt door het conservatieve fatsoen. Ooit was het bevrijdend om de acties van al te opdringerige mannen aan de kaak te stellen. Dat is inmiddels verworden tot een wapen in handen van rechts.

Terwijl het zindert van de sex in praatprogramma's, en we op een doordeweekse avond de hele Kamasutra in natura verbeeld kunnen zien, is de verbazing wel erg gespeeld als blijkt dat er ook nog mensen zijn die het niet bij praten laten. Linkse politici die in de jaren zestig groot werden, zijn niet direct van hun moeder vandaan getrouwd. Ze doorbraken seksuele taboe's. Ze trouwden niet, of een paar keer. Soms waren ze trouw, vaker niet. In ieder geval deden ze genoeg dat in handen van de juiste mensen kan veranderen in een karaktermoord. Zeker als vrouwen daarbij voor geld bereid

zijn om een verhaal te vertellen waarvan niemand na kan gaan of het klopt. Dat vrouwen ooit zijn gaan klagen over chefs die hun positie misbruikten om seksuele avances in te zetten, of vriendjes die een onschuldige avondje uit veranderden in een potje verkrachten, vergruizelde een mythe. Namelijk dat vrouwen te allen tijde van zulke avances gediend zouden zijn. De mythe werd vervangen door een sprookje: dat alle vrouwen onschuldige slachtoffers zijn die nooit zelf op vnzige gedachten komen.

Met een nieuwe generatie politici in de Tweede Kamer en in de komende regering is te verwachten dat de boulevardpers besluit hun levensloop na te gaan. Vooral progressieve politici zullen verledens hebben waar zij haar tanden in kan zetten. Vrouwen moeten vanaf nu op hun hoede zijn om hierbij niet te worden misbruikt. Noch als aangeefster, noch als aanvuurster van opgehitste verontwaardiging.

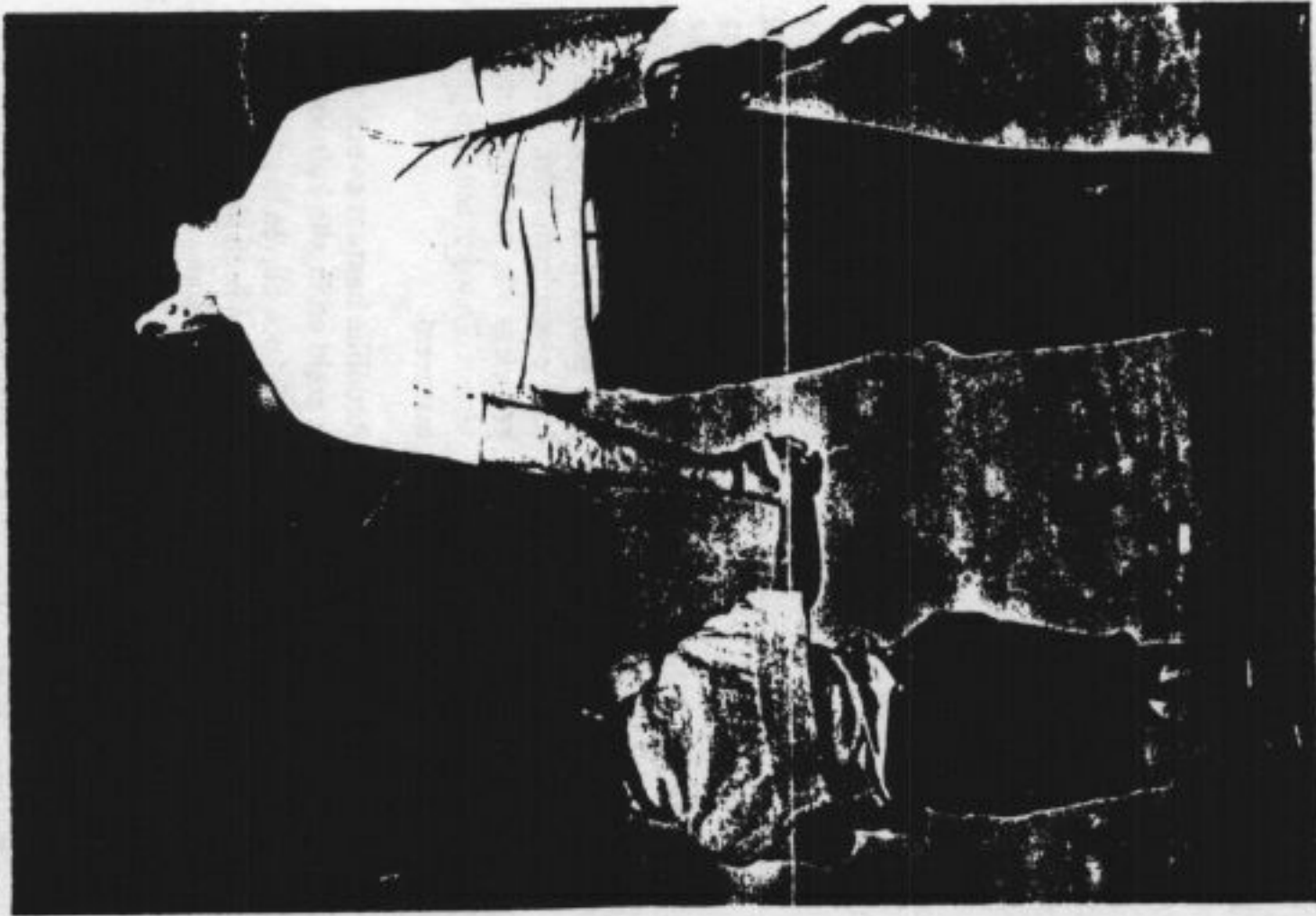
Pauline Terreehorst

Door een onhandigheid kusten we elkaar op de mond. Een elektrische schok daverde door mijn lichaam'

DOSSIER PEDOFILIE

Doorheen de geschiedenis is seksueel contact tussen kind en volwassene altijd aan de orde

geweest. Het maakte al deel uit van de Griekse en Romeinse cultuur. Huwelijken tussen kinderen en volwassene werden eeuwenlang getolereerd. Tot vanaf de 17de eeuw campagnes tegen seksueel misbruik van kinderen werden gevoerd. Seksueel misbruik heeft betrekking op de seksuele handelingen tussen kinderen en volwassene, omdat er sprake is van een ongelijke relatie, een machtspositie. Bovendien primeert vaak het seksuele verlangen van de volwassene boven de wensen van het kind. Pedofilie is in België een zwaar vergrijp. Jan (46) is pedofiel en lid van de pedofielenwerkgroep Stiekum. Jan is met zichzelf in het reine, maar toch blijft zijn 'geaardheid' hem achtervolgen.

"Ik was veertien toen ik voor het eerst verliefd werd op een jongetje van elf. Jan was zijn naam. Zo'n kalverliefdes kwamen vaker voor op het college en ik dacht dat die verliefdheid langzaam zou weg-ebben. Maar dat gebeurde niet. Naarmate ik ouder werd, merkte ik dat ik me telkens aangestrokken voelde tot jongere jongens. Ik heb die liefdes nooit echt beleefd. Sterker nog: ik heb het nooit durven zeggen aan die jongens. Dat hoort niet, dacht ik. Met mijn emotioneel probleem kon ik nergens terecht en ik sloot me steeds vaker in mijn kamer op. Ik was bang mijn gevoelens omtrent mijn seksualiteit aan de grote klok te hangen. Mijn vriendjes werden allemaal verliefd op meisjes. Ik voelde me abnormaal en had schuldgevoelens. Ik heb lang met mijn probleem geworsteld. Thuis en met mijn vrienden was mijn gevoels-

vraag hem wat er met mij aan de hand was. Al mijn vrienden hadden het over meisjes, ik deed wel mee met hen, maar ik hield hoog van naam niet van meisjes. Ik werd op jongens verliefd. Die priester was zeer kordaat: 'Jij bent homo en dat zal zo blijven. Dat zal niet meer veranderen'. Het was een hamerslag op mijn hoofd. Nooit had ik zoiets ook maar durven veronderstellen. Ik een homo? En homo's werden zo gestigmatiseerd in de samenleving. Ik was er ziek van. Dat laatste humaniorajaar was één lange nachtmerrie. Ik bestudeerde meer mezelf, manier van 'zijn', dan mijn cursussen. Na

de middelbare school ging ik in Leuven theologie studeren. Voor het eerst stapte ik homobars binnen, op zoek naar erkenning en liefde. Maar ik werd maar niet verliefd. Dat was een groot dilemma, ik ging op zoek naar een invulling van mijn liefdesleven en het lukte me niet. Er waren er wel die op mij verliefd waren, maar dat vond ik maar niets. Trouwens, ik ben nooit met een man van mijn eigen leeftijd naar bed geweest. Ook met oudere mannen ben ik nooit opgetrokken. Dat klikt niet. Ik kapte met mijn studies in Leuven en ging in Gent maatschappelijk assistent studeren. Tijdens een

stage in een jeugdinstelling werd ik verliefd op een jongetje van twaalf. Ik was tweentwintig. Op dat moment wist ik met zekerheid dat ik pedofiel ben. Ik besefte dat mijn leven niet makkelijk zou verlopen. Pedofilie is immers taboe. Ik heb over mijn probleem gepraat met mijn twee zussen. Ik heb ook een psychiater opgezocht om mijn vragen te beantwoorden. Was ik echt pedofiel? Hoe moest ik er mee omgaan? Kon ik nog veranderen? Al die vragen spookten maandenlang door mijn hoofd. Die psychiater was heel wijs, heel verstandig. Na een paar gesprekken zei hij dat ik het moest aanvaarden. Tegen mijn gewaarheid vechten was onbegonnen werk, zei hij, en creëerde frustraties. Mijn ouders heb ik nooit ingelicht. Dat kon ik niet. Ik schaamde me te zeer.

Hoe ontstond die verliefdheid op die twaalfjarige jongen?

Dat is zeer vreemd gedaan. Ik kende Peter al een jaar. We woonde in dezelfde leefgroep. Op een dag - ik zal het nooit vergeten - ontmoette ik hem in de traphal. Hij had net tennis gespeeld. Ik wilde hem vaderlijk een kus op zijn voorhoofd drukken. Door een onhandigheid kusten we elkaar op de mond. Een elektrische schok daverde door mijn lichaam. Het was de mooiste ervaring uit mijn leven. Het was tevens de eerste kus die ik aan een jongetje had gegeven. Peter vroeg me wanneer ik met hem zou voetballen. Ik dacht bij mezelf: 'God, die jongen geeft om me'. Tot dan toe had ik mijn seksuele identiteit totaal afgekapeld en verwaarloosd. Peter is nog steeds mijn grootste liefde. Ik ben nooit meer zo verliefd geweest als toen. Hij is nu vierendertig en we zijn nog steeds de beste vrienden. We zijn altijd vriendschappelijk met elkaar blijven ongaan. Hij wilde geen seksuele relatie. Ik heb er wel op aangestuurd. Ik heb signalen gestuurd, ik heb geprobeerd hem te strelen en verder te gaan. Maar zodra Peter tegenstribbelde, hield ik op. Ik wilde zijn wensen

respekteren. Dat we geen seks hadden, deed geen afbreuk aan onze relatie. Ook zonder seks bleef het een pedofiele relatie. Ik hield veel te veel van hem. Het was niet normaal. Vier jaar lang was ik verliefd op Peter. De fysieke aantrekkingskracht verdween toen hij een man begon te worden. Hij kreeg beharing, werd steviger en verloor zijn ontwepende jongenslook. Mijn verliefdheid brokkelde af. Peter is nu getrouwd, heeft twee kinderen en is gelukkig. We zien elkaar nog steeds.

Hield Peter van je?

Absoluut. Hij wets me niet af. Maar seksueel bloeide er niets tussen ons. Ik had het bijzonder moeilijk met mijn opgelegd celibaat. Ik reed naar Sluis om er kinderporno te kopen. Ik vond het vies, maar in noodgevallen kom je op die manier enigszins van je

'Ik was verliefd op Peter, tot hij man begon te worden'

seksuele frustraties af. Ik weet dat het triest is, maar er zat niets anders op. Onze samenleving biedt geen andere mogelijkheden. Zodra je als pedofiel je lusten bovert, zit je achter de tralies. Na Peter werd ik verliefd op Frank. Hij was dertien en kwam uit een normaal gezin. Ik had intussen ander werk. Frank woonde in de buurt. Ik leerde hem op straat kennen. Het begon met een 'hallo' en al gauw maakten we korte praatjes. Het was puur vriendschappelijk. Op een dag stond Frank aan mijn deur. Dat had hij nog nooit eerder gedaan. Hij zocht troost omdat zijn vader zijn hond wilde afmaken. De hond beet thuis alles stuk en was niet proper. Frank vroeg of ik een oplossing had. Ik

was verbaasd dat hij zoveel vertrouwen in me had. Na een aantal gesprekken bleef ik een aantal dierenorganisaties. Zo hebben we die hond laten adopteren. Zo is onze vriendschap echt gestart. We hadden geregeld afspraken en na verloop van tijd leerde ik zijn ouders kennen.

Je was achtentwintig, Frank dertien. Vonden zijn ouders het niet vreemd dat je zoveel met hun zoon optrok?

Na een paar maanden vroeg de moeder van Frank me 'niet met haar zoon aan te vangen dat niet bij zijn leeftijd past'. Ze doelde op mijn pedofilie. Ze vermoedde iets. Ik heb haar beloofd dat ik niets verkeerd zou doen. Ook Franks vader wist dat we goed met elkaar opschoten, dat we een eerlijke band hadden en dat ik een goede invloed op Frank had. Dat wilde hij zo houden, daar had hij geen probleem mee. Het waren ruimdenkende mensen, ze lieten me met hun zoon omgaan. Veel ouders zouden het verboden hebben. Hoe dan ook, ik heb mijn belofte gebroken, maar het was op vraag van Frank. Hij was in zijn puberteit en wilde experimenteren. Niet met een leeftijdgenootje, maar met mij. We hebben enkele seksuele spelletjes gespeeld. Op een zaterdag lagen we in de zon te bruinten. Ik streelde zijn lichaam, tot ik zijn piemelige aantuurde. Het reageerde positief. Ik vroeg hem of het niet stoorde. 'Nee', zei hij. Het bleef bij teedere gebaren en geknuffel. Toen hij veertien was, gingen we iets verder. Zonder te ver te gaan. Die relatie duurde tot Frank zestien was. Ik was al eenendertig.

Heb je daarna nog vrienden gehad?

Nee. Sindsdien heb ik geen jongens meer gekend. Ik heb een goede sociale positie, ben geïntegreerd in het kulturele leven en wil me niet laten kennen. Het is te veel waardig. Mensen zitten met perverse denkbeelden wat pedofilie betreft. Sommige kennissen vru- gen me waarom ik nog niet ge-

huwd ben. Zij denken dat ik homo ben. Mijn goede vrienden weten dat ik pedofiele gevoelens koester en aanvaarden me zoals ik ben. Ze kennen mij en vertrouwen me ook hun kinderen toe. Ik voel me zelf een normaal mens. Ik leef al veertien jaar celibatair. Daar kies ik zelf voor. Ik heb nog steeds vriendschappelijke relaties met kinderen. Ik geniet ontzettend van de aanwezigheid van jonge jongens, ik hou van hun leefwereld en wordt graag door hen aanvaard. Seks is niet belangrijk. Mensen snappen dat niet. Ze denken dat pedofielen alleen maar aan seks denken. Da's niet juist. Zij die pornofilms bekijken waarin pedofiele seks voorkomt, zijn veel meer geobsedeerd. De sensatie rond pedofilie is echt kwetsend voor mensen als ik. Toegegeven, ik vind seks plezierig. Maar er moet een aantal voorwaarden zijn vervuld opdat het leuk kan zijn. Als een partner er geen zin in heeft, kan je zelf niet genieten. Dan laat je het, zo simpel is dat. En er zijn nogal wat kinderen die er geen zin in hebben.

Wanneer spreek jij van 'kinderen'? Tot welke leeftijd blijft een kind voor jou een kind?

Seks hebben met een kind van zeventien, acht, negen jaar vind ik kind. Een kind moet ouder zijn dan twaalf. Het moet zowel lichamelijk als geestelijk aanvoelen wat er gebeurt.

In 1981 werd op het derde internationale kongres van kindermishandeling en -verwaarlozing een motie gestemd die seksuele contacten met kinderen onder de zestien als kindermishandeling bestempelt.

Opvallend is dat de stem van de kinderen zelf nooit wordt gehoord. Alles wordt over hun hoofd heen beslist. Een kind heeft geen recht op een privé-leven. Ouders beschouwen hun kind als hun eigendom en bepalen wanneer het aan liefde en seksualiteit mag denken. Toch blijkt uit onderzoek dat

TERAPEUT ROLAND MARTIEN

“Pedofilie op zich is niet te genezen. Maar je kan pedofielen wél leren omgaan met hun problemen”

‘Als je van een kind houdt heb je er geen seksueel contact mee’, stelt therapeut Roland Martien (41). Vorige week

kwam pedofiel Jan aan het woord. ‘Seks met kinderen kan best’, zei Jan. Fronsede wenkbrauwen aan de andere kant van de afsluiting. Martien vindt de uitspraak kras. Hij is therapeut in het C.G.S.O. (Centrum voor Geestelijke en Seksuele Opvoeding) van Brugge. Roland doet aan psycho-sociale begeleiding van koppels en begeleidt individuele slachtoffers van seksuele delikten.

Roland: Er is weinig representatief onderzoeksmateriaal rond pedofilie voor handen. Het gaat vaak voor over dreven veruitingen is dan ook reëel. Op onze dienst komen voornamelijk pedofielen over de vloer die in aanraking kwamen met het gerecht.

Kun je een omschrijving geven van het verschijnsel pedofilie?

Moeitige vraag. De vakliteratuur geeft verschillende definities. Ik vind er geen enkele goede in terug. De psychiatrie deelt pedofilie in bij de seksuele afwijkingen en stoornissen, en omschrijft het als een problematisch ervaren van onkontroleerbare neigingen tot seks met kinderen. Zo'n definitie impliceert een waardoorddeel en een morele kode. Ik ben daar niet gelukkig mee. Ik omschrijf pedofilie als het zich uitsluitend aantrekkende voelen tot kinderen, waarbij al dan niet wordt overgegaan tot seksuele handelingen. Pedofilie is een seksuele oriëntatie zoals homo- en heterofilie. Pedofielen richten zich voornamelijk tot jongtjes, zelden tot meisjes. Ze hebben vaak een afkeer van seksueel contact met een volwassen

vrouw, in het bijzonder van contact. Veel pedofielen kunnen geen contact leggen met vrouwen en hebben er schrik van. Kenmerkend is dat pedofielen zich tot kinderen richten waarvan de secundaire geslachtskenmerken nog niet ontwikkeld zijn: zonder schaamhaar, zonder diepe stem en ontwikkelde spieren.

Op welke manier weten pedofielen kinderen voor zich te winnen?

Sommige van de pedofielen die bij het C.G.S.O. over de vloer komen hebben een affiniteit voor kinderen en leggen makkelijk contact met hen. Ze kunnen zich gemakkelijk inleven op het niveau van het kind. Tot op zekere hoogte kan dat best. Alleen, pedofielen bouwen strategieën uit om kinderen zo ver te krijgen dat ze vol doen aan hun persoonlijke behoeften, dit vaak zonder te beseffen wat de psychologische gevolgen kunnen zijn voor het kind. Daarbij bijvoorbeeld het opzetten van een zanggroepje met kinderen een gelegenheid zijn om na een tijdje met een kind afzonderlijk te oefenen, een uitverkoopje. De pedofiel belooft het kind een

extra begeleiding en cadeautjes. doet wat 'ontspanningsoefeningen', streelt het lichaampje, speelt het hemdje uit en laat de hand zakken naar het piemelje. Sommige pedofielen maken foto's van spelende kinderen. Op zich is dat onschuldig, tot gevraagd wordt om het broekje uit te doen... Andere pedofielen dragen in het zwembad spontaan jongens af, waarbij deze gelegenheid aangegrepen wordt tot betasten op een wijze die de kinderen niet prettig vinden. De pedofielen met wie wij in aanraking komen, hebben geen

rekening gehouden met de aversie die bij het kind ontstaat bij al die handelingen. Het gaat om de momenten dat het kind denkt van 'hé, dat vind ik niet leuk' en dat gevoel ook uitdrukt. Op dat moment is er een grensoverschrijvend feit gebeurd.

Welke kinderen worden lastig gevallen door pedofielen?
Het zijn vooral kinderen die thuis affektief verwaarloosd worden en gebrek hebben aan warmte en gezelligheid. De pedofiel heeft een neus voor zo'n kinderen, hij zoekt vooral hen op. Eerst zoekt hij

contact om zich tot een soort 'vader' te ontpoppen die wel die gezegenheid toont, die wel aanhanke-lijk is en die wel tijd investeert. Door het kind te overstellen met cadeautjes en vage beloftes maakt de pedofiel het kind afhankelijk. Binnen zo'n relatie wordt het kind gemanipuleerd naar pedogerichte kontakten toe. Dat is misbruik van het afhankelijkheidsprobleem van het kind. Een van de strategieën is om onder het mom van seksuele voorlichting seksuele spelletjes te spelen. Zodra er aan seks gedaan wordt spreken we van grensoverschrijvend gedrag. Op die manier seksueel aan je behoeften voldoen is een ernstige inbreuk. Kinderen durven vaak niets aan hun ouders vertellen. Ook de pedofiel draagt daartoe bij. Ze moeten zwijgen, zo wordt het kind met een geheim opgezadeld. Dat maakt het des te moeilijker.

Zijn er pedofielen die zich kunnen beheersen en geen grensoverschrijvend gedrag begaan?

Er zijn pedofielen die het zonder seksueel toenaderingsgedrag kunnen stellen en respectvol met kinderen omgaan. Soms blijft het bij een vriendschappelijk contact, waarin knuffels een plaats kunnen hebben en het kind niet geschaad wordt. Anderen laten zich gaan, hebben seksuele kontakten en strelen de geslachtsdelen van kinderen. Zodra een volwassen seksuaaliteit en erotiek met een kind leeft is de kans groot dat de seksuele en psychologische ontwikkeling van het kind verstoord wordt.

Merken ouders niet dat hun kind vaak van huis weg is, met dezelfde man op stap gaat en cadeautjes krijgt toegestopt?

Ouders die niet veel tijd uittrekken of interesse tonen, merken dat inderdaad niet zo vlug. Sociaal en affektief verwaarloosde kinderen maken meer kans in kontakten met pedofielen misbruikt te worden. Sommige pedofielen hebben een zesde zintuig ontwikkeld om deze kinderen te detecteren. Alerte

ouders voelen verdacht gedrag van hun kinderen aan en treden snel op.

Wat zijn de gevolgen voor de slachtoffertjes van pedofiele kontakten?

De gevolgen voor het kind variëren. Kinderen die op jonge leeftijd seksueel misbruikt zijn hebben tijdens de puberteit enorme problemen met hun seksuele ontwikkeling. Het komt voor dat kinderen op latere leeftijd geen spontane en uitgebalanceerde liefdesverhoudingen beleven. De trauma's zijn afhankelijk van enkele criteria: de leeftijd van het kind, de duur van de relatie en de soort gepleegde feiten behelzen de ernst van de psychische gevolgen voor het kind. Een kind van 6 jaar dat verkracht wordt loopt een groter trauma op dan een jongen van 11 die overal gestreeld wordt. Er spelen ook enkele subjectieve criteria mee. Elk kind reageert individueel op een pedofiel delikt. En ook het vertrouwen in de volwassenen krijgt een flinke deuk. Volledigheidshalve moet ik zeggen dat er heel wat volwassenen zijn die in hun jeugd met een volwassen seksueel contact hadden en daar geen trauma's aan overgehouden hebben.

Beseffen pedofielen dat ze het kind opzadelen met trauma's?

Neen. Bij hen stelt dit probleem zich niet. Pedofielen hebben blijkaar een manier van denken, een overtuiging die zegt dat hun gedrag goed te keuren is. Ze vinden hoegenaamd niet dat ze kinderen lastig vallen. Ze beseffen de ernst van hun daden niet. Sterker nog: ze menen dat het kind positief wordt benaderd en dat hun gedrag niet grensoverschrijvend is. Dat vormt een probleem bij de behandeling, sommigen blijven ervan overtuigd dat ze het kind geen kwaad hebben gedaan en willen hun strafbaar feit niet onderkennen. In 99% van de gevallen stemt het gerechtelijk verslag van de pedofiel niet overeen met het psychiatrisch verslag van het kind. Wie heeft gelijk, denk je? De pedofiel die zegt dat het kind het

overkwam me gewoon'. Er zijn pedofielen die tijdens hun jeugdjaren een traumatische ervaring hebben beleefd en dat met hun slachtoffer 'opnieuw' beleven.

Wat zijn de gerechtelijke delictstraffen voor pedofiele delicten?

Daders van lichte feiten worden voor de keuze gesteld: de zaak laten voorkomen voor de correctionele rechtbank of kiezen voor een begeleiding via het C.G.S.O. Bij zwaardere seksuele delikten wordt de straf uitgesproken voor de correctionele rechtbank. De straffen kunnen oplopen tot tien jaar gevangenis. Verkrachting van een minderjarige komt in principe voor het Hof van Assisen. Daar wordt in de regel een harde straf uitgesproken. Nu kunnen we met strafbemiddeling werken rond seksuele delikten. Die vorm van hulpverlening wordt ingeschakeld om seksuele vergrijpen en grensoverschrijvend gedrag aan te pakken. Dat is een positieve evolutie.

Seksuele deliktwenten worden niet beter in de gevangenis. Meer dan 50% van alle delikten worden daarna opnieuw gepleegd. Gevangenisstraffen helpen dus niet. Hoe komt dat? Omdat een pedofiel niet beseft dat hij verkeerd bezig is. De foute psychologische structuren worden door gevangenisstraffen niet verbroken. therapieën helpen wel.

Hoe behandelen je een pedofiel?

Er zijn een aantal voorwaarden te voldoen vooraleer het C.G.S.O. wordt ingeschakeld. Als er geen sprake is van fysiek geweld, het moreel verslag van de politie gewag maakt van een psycho-sociale problematiek die aan de grondslag ligt van het delikt, de feiten niet te erg zijn en de prokureur strafbemiddeling voorstelt, kan de pedofiel bij ons terecht. Het C.G.S.O. sluit met de pedofiel een behandelingscontract af van verscheidene gesprekssessies. De seksuele oriëntatie kan in de regel niet gewijzigd worden. Hoofddoel is het voorkomen van herhaling en geven van voorlichting. De individuele behandeling spijst zich

‘Pedofilie vermindert bij ons en in Nederland. Spijtig genoeg verplaatst het probleem zich naar landen als Thailand.’

prettig vond, of het kind dat getuigt dat het angstig was, beloftes kreeg en bepaalde vrieze handelingen moest uitvoeren? Het kind krijgt meestal dubbele boodschappen. Het moet iets doen om iets te krijgen wat het helemaal niet gevraagd heeft! Dit is morele chantage en vaak moet het kind erover zwijgen. Men kan dan al denken dat men die kinderen geen kwaad doet, maar de gevolgen zijn bekend. ‘Ik hou van dat kind’, zegt een pedofiel. Dan zeg ik, ja, hoe zit dat met dat houden van. Alsof je met een kind moet beginnen vrijen om er van te houden!

Wat geven de pedofielen als verklaring voor hun gedrag?

Aantrekking naar kinderen toe. En dikwijls: ook ‘we hadden het niet meer in de hand’ en ‘het

‘Vooral kinderen die thuis affektief verwaarloosd worden, worden door pedofielen lastig gevallen’

DOSSIER PEDOFILIE

► toe op het bewust worden van het grensoverschrijdend gedrag. Het bewust worden van de seksuele en psychologische gevolgen voor het kind van het grensoverschrijdend gedrag en het bewust worden van de machtsongelijkheid tussen volwassene en kind. Bovendien worden de seksuele fantasieën en opwindings- en bevredigingspatronen gewijzigd. Men leert ze om de eigen seksuele impulsen te hanteren en om te gaan met het eenzaamheidsgevoel en de aanvaarding van de eigen seksuele oriëntatie.

Zijn pedofielen therapeutisch te behandelen?

Neen. We leren pedofielen hun zijnsvorm te hanteren en om te gaan met grenzen. We wijzen hen op de gevolgen van hun gedrag en proberen een zelfkontrolle en bewustzijn te

kweken voor de gevoeligheden van de kinderen. Zo frekwenteren ze beter geen lunaparken, scholen en speeltuinen meer, plaatsen die werken als een rode lap op een stier. Ze kunnen wel met kinderen blijven omgaan, in veilige omstandigheden. De gevoelens naar het kind blijven bestaan. Maar de seksuele gevoelens moeten ze sublimeren, liefst niet met pornofilms met kinderen.

Heel wat pedofielen trekken naar het buitenland op zoek naar slachtoffertjes in de kinderprostitutie. Hoe sta je daar tegenover?

Dat is heel jammer. Niet nu het aantal pedofielenzaken in België en Nederland verminderd, verplaatst het probleem zich naar het buitenland. Het gevolg is dat we er minder greep op hebben. In Thailand en op de Filipijnen laten ouders uit de sociale lagere klasse hun kinderen prostitueren. 'Kinderen doen het graag' hoor ik vaak. Laat me dat mis-

verstand even rechtzetten. Kinderen uit Thailand zijn niet volwassene en vinden het evenmin prettig om gedwongen te worden tot seksueel contact met volwassenen. Een kind blijft waar ook ter wereld een kind.

Heb je een goede raad voor de ouders?

Ja, vrouwen en communicatie. Belangrijk is dat ouders van kleinsaf aan de boodschap meegeven dat alles thuis bespreekbaar is. Zorg dat er voldoende openheid en warmte is. Belangrijk is dat ouders elk signaal au sérieux nemen. Pedofilie bestaat, maar het is niet aanwezig in je kind onnodig angstig te maken. Angst verlamt. Bespreek een aantal situaties waarbij kinderen zich onprettig voelen. Zorg dat ze er thuis over praten, ook als ze zich in die situaties bevinden. Verwijf het kind niet als het iets overkomt. Pamikeer niet, stel het kind gerust, laat het vertellen. Maak de dingen niet erger dan ze zijn. LA

Aantal seksuele aanrandingen in België neemt een beetje af

België **GA 28.05.04**

Het aantal aangiften van seksuele aanrandingen is in ons land licht gedaald van 2.081 in 1990, 2.053 in 1991 tot 1.939 in 1992. Het gaat daarbij om aanrandingen van de eerbaarheid evenals verkrachtingen.

Terwijl de eerste groep duidelijk afneemt (1.341 in 1990, 1.211 in 1991 en 1.109 in 1992) is er bij de verkrachtingen een stijgende trend (740 in 1990, 842 in 1991 en 830 in 1992) waar te nemen.

Een en ander blijkt uit een antwoord van Justitieminister Wathelot op een schriftelijke vraag van kamerlid Nelis (CVP). De minister baseert

zich hierbij op de meest recente gegevens van de rijkswacht.

Opvallend is het hoog aantal opgehelderde zaken voor dit soort feiten. Voor aanrandingen van de eerbaarheid werden in de drie vermelde jaren achtereenvolgens 742, 643 en 628 zaken opgelost. Wat de verkrachtingen betreft ging het om 816, 595 en 538 zaken.

In meer dan 80 procent van de gevallen zijn de slachtoffers vrouwen. "Het merendeel is minderjarig, vooral wanneer het gaat om jongens", aldus Wathelot die in zijn antwoord tevens beterschap aankondigt voor wat betreft de betrouwbaarheid van de statistieken.

Interdepartementale commissie om problemen pedofielen te bespreken Pleidooi voor gesloten opvangcentrum voor zedendelinquenten

GA 26-5-94

waarin gevaar van hervalling bestaat. Er wordt gewerkt met gedragstherapie en groepsprekken. De gevangenis geneest volgens hen niet. Gazan wil echter wel minstens één gesloten opvangcentrum, bv. in de gevangenis van Brugge of Nijvel.

Hij wil dat de hulpverleningscentra weten wie het gerecht naar hen doorverwijst. Nu gebeurt het geregeld dat rechters mensen naar het CASC sturen voor therapie, zonder dat de organisatie dit weet. Men ziet ook niemand. Omdat de begeleiding lang duurt, wil CASC dat de duur van de probatie tot 20 jaar (!) wordt verlengd. Nu is die meestal vijf jaar. Ook moet de hulpverlening automatisch toegang krijgen tot het strafdossier van de pedofielen. Met de probatiecommissies moeten duidelijke afspraken over ieders verantwoordelijkheid en rol worden gemaakt. In het kader van de veiligheidscontracten moet geld voor hulp aan pedo's worden voorzien.

Gazan wil voorts meer wetenschappelijk onderzoek. Voor de Brusselse seksuoloog is het niet voldoende om pedofielen door te verwijzen naar een hulpverleningscentrum. De maatschappij heeft z.i. recht om zekere resultaten te eisen. Hij stelt daarom voor dat er ook een controle van buitenaf komt op het nut van de therapeutische behandeling: de buitenwacht moet minstens kunnen nagaan of de pedofiel stipt deelnam aan de zittingen en hoe het hervallingsgevaar door de therapeut wordt ingeschat. Gazan steunt het wetsvoorstel van senator Jacqueline Herzet (PRL) om een parlementaire onderzoekcommissie op te richten om alle vormen van seksuele uitbuiting van minderjarigen te bestuderen.

Geen genezing

CASC interesseert zich bij de behandeling niet zozeer voor de oorzaken van de seksuele delinquentie. Het behandelt pedofielen, exhibitionisten en verkrachters alsof het om verslaafden gaat. Men gaat ervan uit dat ze nooit zullen genezen en dat ze moeten leren om zich te beheersen en om situaties te herkennen

J.D.W.

Dokter Peter Adriaenssens van Vrouwenartsencentrum in Leuven:

"Seksueel misbruik door jongeren strenger aanpakken"

GA 04.05.94

Van onze redactrice Ilse Bal

"Veel plegers van seksueel geweld beginnen hiermee voor hun achtttiende jaar. De eerste signalen van seksueel geweld op jeugdige leeftijd worden vaak miskend. Ten onrechte beschouwt men ze als 'normaal experimenteren in de puberteit'."

Dat zegt Peter Adriaenssens van het Leuvense Vrouwenartsencentrum. De arts pleit voor een vroegtijdige aanpak van de jonge zedendelinquenten. "De vergoeliking van dit misdrijf kan tot herhaling of ernstiger delicten leiden. De enige manier om dat te voorkomen is het vroegtijdig signaleren en behandelen van de jonge delinquent."

Uit Amerikaanse studies blijkt dat 20 procent van de aanrandingen en verkrachtingen door minderjarigen wordt gepleegd. Bij ontucht met jonge kinderen is 40 procent van de daders jonger dan 18 jaar. Misdrijven als exhibitionisme worden voor de helft door jonge delinquenten gepleegd.

Als zo'n jongen voor het eerst wordt aangehouden, heeft hij meestal verschillende seksuele delicten op zijn actief, zonder dat dat ooit is ontdekt. Pas later denkt men er aangeifte van te doen, maar dan is de termijn van verjaring meestal verstreken.

"Vaak spreekt de familie van de jongen over era 'uit de hand gelopen spelletje'. Een gesprek tussen vader en zoon zal wel een oplossing bieden, meent men. Ondertussen is alles moot toegedekt", zegt Peter Adriaenssens.

Slachtoffer

Jeugdpsychiater en seksuoloog Frits Bruinsma legt zich in Nederland al tien jaar toe op deze problematiek. "Veel seksuele delinquenten hebben een trauma opgelopen tijdens hun jeugd." "De ontuchtplegers hebben snel af."

vaak een aantal nare ervaringen, ook als slachtoffer van seksueel geweld, achter de rug. De enige manier om controle over hun leven te krijgen is een vlucht in de fantasie. De leeftijd van hun slachtoffertjes komt vaak overeen met met de leeftijd waarop zij zijn getraumatiseerd", vervolgt Frits Bruinsma.

De jeugdige incestplegers zijn dikwijls in een verseksualiseerde sfeer opgegroeid. Soms pleegde vader incest, soms was de houvast van moeder erg verleidend. De jongen kan emotioneel niet uit de voeten met zijn seksuele ontwikkeling in de puberteit.

"De meeste verkrachtingen komen voort uit onmachtige gevoelens in een bestaande relatie. Het slachtoffer is meestal een bekende. Verder mist de pleger de empathie voor en de sympathie met de ander." stelt Frits Bruinsma.

Preventie

De beste manier om een seksueel geweldadige ontwikkeling te voorkomen is de jongere zo snel mogelijk opsporen en behandelen, stelt de jeugdpsychiater.

"Na het eerste misbruik neemt de pleger zich voor zoiets nooit meer te doen, maar vroeg of laat bezwijkt hij toch voor de verleiding. De geweldscyclus gaat een eigen leven leiden."

"Jonge daders moeten worden verplicht om zich te laten behandelen", gelooft Peter Adriaenssens. "Wanneer dat mislukt, moet Justitie ingrijpen."

De vertruwenarts pleit voor een aanpak zoals in Nederland. Bij klachten van seksuele delicten wordt contact opgenomen met de rechtbank. De jongere moet in therapie totdat het gevaar voor zijn omgeving weg is. Als dit niet lukt dan riskeert hij een gevangenisstraf.

In België worden jongeren vaak doorverwezen naar een therapeut, maar ze haken doorgaans snel af.

Vrijdag 27 mei 1994

Blikvangers

Aantal (geregistreerde) misbruiken blijft voortdurend

Geen kind meer veilig?

toenemen

Van onze redacteur

"Peuter doodgeslagen door moeder en vriend", "Veldegemenaar takelde baby toe", "Oppas verkrachtte achtjarige meisje", ... drie titels uit de krant van één dag, die verder ook berichten bevat over zedenzaken in Henegouwen en Luik en de moord op de Britse jongen James Bulgar. Velen lijkt het alsof de wereld op zijn kop staat, alsof geen kind meer veilig is. Ouders zien hun tiener met bange ogen naar school vertrekken, denken twee keer na voor ze een vreemde kinderopas

thuis laten langskomen.

Dat seksueel en ander misbruik van kinderen de laatste jaren zo uitgebreid de pers haalt, heeft wellicht verschillende oorzaken. Enerzijds is er het feit dat de taboesfeer rond het onderwerp wat is verdwenen. Anderzijds geloven zowat alle betrokkenen toch dat het aantal gevallen duidelijk toeneemt.

Op het ministerie van Justitie kan men niet zomaar statistieken geven van het aantal delicten waarin kinderen het slachtoffer zijn, hoewel men ook daar toegeeft dat er wellicht een stijging is van het aantal gevallen. Van het totale aantal seksuele vergripen heeft men wel cijfers, en die zeggen ook al iets over het misbruik van kinderen.

In België werden in 1990 2.081 seksuele aanrandingen aangegeven. In 1991 waren dat er 2.053, het jaar erna nog 1.939. Een lichte daling dus, maar daar staat tegenover dat elk jaar veel minder zaken worden opgelost.

De gemiddelde leeftijd van de slachtoffers is onthutsend laag: vrouwelijke slachtoffers zijn gemiddeld 9,5 jaar, mannen gemiddeld 7,5 jaar. Bovendien is de helft van de daders jonger dan 20.

Stijging

Dat zijn natuurlijk alleen de seksuele delicten, terwijl het probleem van de kindermishandeling veel groter is. Daar zijn echter weinig recente cijfers over. Kind en Gezin publiceerde onlangs wel cijfers van 1991 en 1992, waarin 3.072 en 3.570 gevallen van kindermishandeling werden geregistreerd. Ongeveer een derde van deze aangiftes betreft seksueel misbruik, en dan vooral bij meisjes (57 %).

Deze stijging ervaren ook de betrokken hulpverleners. "Ons aantal behandelde patiënten blijft ongeveer gelijk, maar dat komt doordat lichte kwetsuren nu worden doorgesluisd naar de eerstelijnszorg", zegt Pierre-André Wustefeld, die in het Sint-Lucas Ziekenhuis in Sint-Lambrechts Woluwe werkt.

"De gevallen die we nu binnenkrijgen, zijn dan ook zwaarder dan vroeger, met steeds meer seksuele vergripen. Daarbij zijn ook altijd vaker niet-familieleden betrokken. Het enige positieve is, dat meer en meer mensen op de hoogte zijn van diensten als de onze, en ons direct contacteren."

Hoe de cijfers verder gaan evolueren, is moeilijk te voorspellen. In Nederland is al geschat dat tegen het jaar 2000 het aantal slachtoffers van seksuele misdrijven met 60 procent zal stijgen. S.V.

Liberaal senatoren willen pedofilie strenger aanpakken

Van onze redacteur

De Franstalige liberale senatoren Herzet en Monfils dienden in totaal zes wetsvoorstellen in om pedofilie strenger aan te pakken. Zo willen ze dat een centrum dat slachtoffers van pedofielen helpt, adviseert vooraleer een voorwaardelijke invrijheidsstelling (VI) van een pedofiel mogelijk is.

Ook kan VI voor hen alleen maar als een verplichte therapie wordt opgelegd. Bij zedenmisdrijven tegen een minderjarige kan het blanco strafregister alleen niet als een verzachtende omstandigheid gelden.

De verjaringstermijn voor dit soort misdrijven moet voor de senatoren tien jaar worden

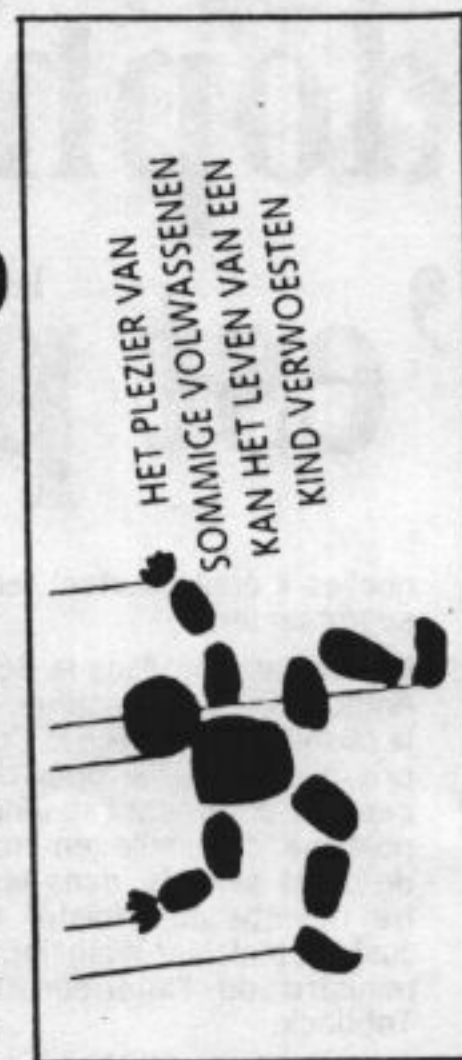
(met mogelijke verlenging tot 20 jaar) in plaats van vijf jaar. Wie voor pedofilie is veroordeeld (of geïnterneerd), kan voor hen nooit meer werken in het onderwijs, in jeugdhuizen, sportclubs, kinderdagverblijven, enz. Dat moet automatisch voortvloeien uit een veroordeling.

Pedofielen die in het buitenland misdrijven tegen de openbare zeden met minderjarigen pleegden, moeten hiervoor ook in België kunnen worden vervolgd. Invoer van pornografische publikaties over minderjarigen wordt verboden en de straffen voor wie dit soort publikaties of video's toch maakt of invoert worden verhoogd van twee tot vijf jaar en van 5.000 tot 50.000 fr. (te vermenigvuldigen met 150). J.D.W.

Campagne "Artikel 34" tegen sekstoerisme

hanger, de Waalse Gemeenschap en Chow, (Children, Hope of the World). Deze laatste vereniging werd pas opgericht einde 1993 en wil hulp verlenen aan alle jongeren die dramatische ontwikkelingen hebben beleefd.

De folder, waarvan de tekst begint met de zin "Een kind is geen seksueel lustobject", zal door reisagenten die dat willen ter beschikking van hun klanten worden gehouden. Hoe die klanten zullen reageren wanneer ze in de folder lezen dat "Sommingen speciaal naar het buitenland reizen om er seksuele betrekkingen te hebben met kinderen", blijft een open vraag. S.V.

woonde de lancering van de campagne bij. "Achter de exploitatie van kinderen in porno en prostitutie zit vaak een gewetenloze, commercieel ingestelde volwassene."

Volgens Paula D'Hondt wil de campagne het publiek inlichten over bestaande, wijdverbreide circuits waarin kinderen gebruikt en misbruikt worden door volwassenen die op hen seksuele lusten botvieren. Ook wil men in tweede instantie wetswijzigingen stimuleren om zo te proberen het gras voor de voeten van de betrouwen weg te maaien. Dat de geslachtsoffende kinderen in dit geval in het buitenland

worden gemaakt. "Ze moeten ook leren dat het niet altijd in hun belang is naar volwassenen te luisteren, dat er ook zijn die het met hen niet zo goed voor hebben, dat zij ook "nee" mogen zeggen."

Volgens de Kind en Gezin-voorzitter moeten tegelijk echter de kinderen zelf weerbaarder

Perpétuité pour le père violeur de ses enfants

LES 26.05.94

box des accusés. E. B., 24 ans, de Tihange, est accusé d'actes de pédophilie commis en 1991-1992 sur la personne du fils de sa concubine. Ce procès devrait se terminer aujourd'hui. L'acte d'accusation de l'avocat général, M. de la Brassinne, a mis en évidence les antécédents de l'accusé en matière de mœurs sur des enfants mineurs (le viol d'une garçonne dans les bois de Tihange en 1987). Depuis les faits, a-t-il aussi expliqué, la victime connaît un dysfonctionnement de personnalité et des troubles d'ordre sexuel, entraînant des angoisses de mort.

philes et on ne peut l'accepter, comme on ne peut admettre que l'on dise que l'accusé a commis les actes qu'on lui reproche par affection, avait-il dit.

L'avocat du pédophile, M. Jean-Albert Deltenre, avait évoqué le fait que l'inceste n'était vraiment rejeté que dans les temps modernes. Il avait aussi mis en avant le fait que dans cette affaire, l'abuseur avait lui-même subi les mêmes agressions.

LIÈGE : ARRÊT AUJOURD'HUI

A Liège, un pédophile récidiviste comparait depuis hier dans le

Trois pédophiles jugés en assises à Mons, à Liège et à Bruges. Arrêt sévère au Hainaut, vingt ans en Flandre occidentale.

es jurés de la cour d'assises du Hainaut se sont montrés impitoyables à l'égard du père pédophile de 32 ans poursuivi pour les viols de ses deux filles âgées de six et sept ans à l'époque des faits, s'étalant de juillet 1989 à juillet 1992. Hier, après l'avoir reconnu coupable de viols, d'atteintes à la pudeur et d'outrages aux mœurs, ils l'ont en effet condamné aux travaux forcés à perpétuité. Leurs collègues de Bruges qui devaient juger un maçon de 54 ans, Daniel Willemyn, déjà condamné pour attentats à la pudeur et répondant du viol d'une fillette de huit ans qu'il hébergeait à la demande d'une voisine, l'ont condamné à vingt ans de travaux forcés.

Sévérité ici, clémence extrême dans un autre prétoire : le viol d'une fillette de 13 ans a bénéficié, mercredi également, devant le tribunal correctionnel d'Anvers, de la suspension du prononcé (pas de jugement en l'absence de récidive durant un temps déterminé), alors que le procureur du Roi avait requis deux ans de prison.

VICTIME TRAUMATISÉE

A Mons, les débats de la cour d'assises avaient encore permis, mercredi, avant qu'il ne soit statué sur le sort du père indigne, de mettre en évidence le traumatisme subi par les enfants du pédophile.

L'avocat général Michaux avait clamé son réquisitoire en proclamant que ce procès lui donnait la nausée et en s'en prenant au psychologue qui a affirmé que les enfants étaient attirés par les débats sexuels. C'est le discours que tiennent les pédo-

Pédophilie : la récidive n'est pas une fatalité

LES 26.05.94

Trois pédophiles en Cours d'assises, dont un récidiviste à Liège. Fait divers inévitable ou résultat des carences dans la prise en charge des agresseurs sexuels ?

Il y a un mois, un homme de 37 ans agressait et violait un petit garçon de 8 ans à Jumet. L'agression a été tellement violente que l'enfant est resté onze jours dans le coma. Or, cet homme était connu pour d'autres faits de mœurs. Cinq ans plus tôt, il avait enlevé et sodomisé une petite fille de moins de 10 ans. L'homme avait été condamné à une peine légère pour ce crime mais avait été contraint de suivre une thérapie au Crasc, le Centre de recherche-action et de consultations en sexo-criminologie.

Plus tard, le Crasc, seul organisme belge spécialisé dans le traitement des délinquants sexuels, attira l'attention de la justice sur la danger présenté par ce pédophile après avoir constaté que celui-ci ne fréquentait pas régulièrement les consultations aux-

quelles il était pourtant tenu de se présenter.

Un cri d'alarme dans le désert : Anthony en a été victime. C'est la raison pour laquelle le Crasc a pris hier la parole pour dénoncer très durement l'absence de politique criminelle en matière de délits sexuels, dans une lettre ouverte au ministre de la Justice, Melchior Wathelet, et au ministre de l'Intérieur, Louis Tobback.

Je me trouve dans une situation paradoxale, explique Freddy Gazan, président du Crasc. Je suis encore sous le choc émotif de cette agression (j'avais deviné qui était l'agresseur à la seule description des faits dans les journaux), mais je veux aussi dénoncer une situation structurelle, car des petits Anthony, nous en avons beaucoup dans nos dossiers.

Les délinquants sexuels qui, à la demande de la justice, doivent être traités par le Crasc peuvent ne jamais s'y présenter. Le Crasc n'est parfois même pas prévenu qu'une personne a été condamnée à suivre un traitement chez lui.

Or, insiste le Crasc, toute rechute dans le domaine de l'agression sexuelle implique une victime. La société ne peut accepter que l'on confie un agresseur sexuel à un thérapeute qui n'aura pas à lui rendre des comptes. La société doit avoir, pour Freddy Gazan, un certain droit de regard sur le secret professionnel. Nous demandons qu'on

Bien que la pédophilie soit aujourd'hui davantage évoquée que par le passé, l'ampleur du phénomène reste sous-estimée. Photo Photo News.

nous contrôle sur les éléments externes : assiduité de la fréquentation, taux d'implication dans la thérapie.

PRÉCISER LES RESPONSABILITÉS

Le Crasc (qui, bizarrement, dépend du ministre de l'Emploi, du Travail et de l'Égalité des chances) demande au ministre de la Justice la création à brève échéance d'une section fermée pour le traitement de délinquants sexuels volontaires et d'augmenter, pour ceux-ci, la période de probation afin de

permettre que s'effectuent périodiquement des sessions de « rappel thérapeutique ».

Le centre propose aussi la mise sur pied rapide d'une commission interdépartementale réunissant le ministère de la Justice et celui de l'Intérieur. Celle-ci devrait examiner notamment l'établissement de critères professionnels autorisant à travailler spécifiquement avec les délinquants sexuels. Le Crasc demande que les centres spécialisés dans le traitement de la pédophilie soient tous agréés, contrôlés et travaillés selon

Pédophilie : une ampleur sous-estimée

conditions de probation. Par rapport à la dangerosité d'une personne, nous avons un problème lié au secret professionnel. Nous cultivons l'art de la périphrase pour faire comprendre aux magistrats qu'il y a un risque de récidive, mais nous avons souvent l'impression qu'on les ennuie. Alors, on anticipe sur leur non-réaction et nous baissons nos exigences.

Mais comment déterminez-vous ce risque de récidive ? Il y a un chemin qui mène de la part des Parquets. Au contraire, on aurait plutôt tendance à laisser tomber la qualification de viol pour éviter les assises. Ou alors on interne la personne.

Faut-il alors correctionnaliser ces délits ? La solution n'est pas là non plus. L'important, c'est plutôt d'avoir la volonté de prendre en charge les délits sexuels.

Et, selon vous, cette volonté n'existe pas chez le ministre de la Justice ? Il lui faudra bien répondre aux recommandations du délégué général aux droits de l'enfant. Je ne vois en tout cas aucun projet précis apparaître, même s'il y a de plus en plus de pédophiles en prison. Le ministre y songe-t-il ?

Qu'attendez-vous de la justice face aux agresseurs sexuels que vous savez être dangereux ? Quelle fasse respecter les

férence sexuelle pour les enfants. Ce qui ne signifie évidemment pas que 15 % des hommes passent à l'acte ! Mais le phénomène est plus répandu qu'on ne le pensait et c'est ce qui explique aussi que la pédophilie se structure, comme « courant d'opinion », aux Pays-Bas et en Flandre. L'évolution de la sexualité risque également de faire progresser la pédophilie.

Par quel processus ? Notamment par l'apparition de jeux sexuels interactifs, où l'on crée son monde sexuel soi. Des gens impressionnables en arrivent à confondre la réalité et le fantasme. Les jeux interactifs créent une situation virtuelle. Je m'attends à voir apparaître davantage une sexualité « masturbatoire » plutôt qu'une sexualité d'actes sexuels.

C'est aussi une sexualité d'adolescents. C'est une sexualité où la relation à l'autre est niée. Ou alors elle n'existe que dans un rapport de domination. C'est la raison pour laquelle il faut des centres spécialisés pour les agresseurs sexuels, bien différents des centres thérapeutiques pour familles maltraitées. Quand quel-que'un vient chez nous, il peut dire ses pires fantasmes. Nous le prenons là où il est, comme il est.

Propos recueillis par MARTINE VANDEMEULEBROUCKE

15 % des hommes ont une pré-

UN LIVRE DE BERNARD VIOLET

Révélation sur la mort d'un pasteur assassiné

Quatre ans après la disparition et l'assassinat de Joseph Doucé, un livre perce l'épais silence qui avait fini par recouvrir cette affaire. Questions, révélations et... terrain miné.

Le 19 juillet 1990, deux hommes se disant policiers interpellent à son domicile parisien Joseph Doucé, animateur du Centre du Christ libérateur. Son compagnon, agité par un curieux pressentiment, cherche à le retenir. Il ne le reverra plus vivant. Le corps de celui qui se faisait appeler « le pasteur » sera retrouvé trois mois plus tard, quelque part en forêt de Rambouillet.

Le pasteur exerçait un ministère d'un genre plutôt sulfureux : il recevait chez lui des homosexuels, des transsexuels ou des pédophiles qui trouvaient là une aide, une écoute, en tout cas un accueil bienveillant. Avocat des « minorités sexuelles », Joseph Doucé était devenu une personnalité du monde gay, et, à son insu peut-être, d'un milieu interlope. Les conditions de son enlèvement comme l'identité des deux prétendus policiers sont toujours restées un mystère. Dès les premiers jours de la disparition, l'inspecteur Jean-Marc Dufourg, membre du GER (Groupe des enquêtes réservées) aux Renseignements généraux parisiens, est désigné comme le suspect numéro un. Il était chargé de surveiller Joseph Doucé dans le cadre d'une mission générale sur les milieux pédophiles de la capitale. Curieuse surveillance qui l'amène à se rendre coupable de tapage nocturne au domicile du pasteur ou à tirer une balle dans la serrure d'un soi-disant indicateur. De fait divers, « l'affaire Doucé » prend vite les allures d'une vaste machination politico-policrière. Des personnalités aux mœurs prétendument louches sont lancées en pâture aux médias. Les pratiques pour le moins contestables des RG sont portées sur la place publique.

Quatre ans plus tard, le dossier semblait définitivement enterré. « L'affaire la plus pourrie des quinze dernières années », selon un ancien garde des Sceaux, « la plus honteuse pour nos services de police », selon un autre ministre socialiste. En perçant

enfin le silence, le livre que publie Bernard Violet chez Fayard peut donc être considéré comme un acte de salubrité publique. Au travers d'une enquête minutieuse, le pasteur apparaît comme un homme beaucoup plus complexe que ne le laissait supposer sa caricature. Bernard Violet raconte le parcours d'un être attachant, qui avait choisi d'assumer son homosexualité en même temps que son engagement spirituel. Mais celui qui fut pasteur dans le nord de la

Le pasteur Joseph Doucé.

France, « maçon » à la Grande Loge, était aussi un homme d'affaires, dont certaines — pas très nettes... — l'ont peut-être mené à sa perte. *La Mort d'un pasteur* lève le voile sur les facettes les plus dérangeantes des activités de Joseph Doucé. C'est en enquêtant sur ce terrain que Bernard Violet est tombé sur un vaste trafic de photos d'« enfants », mettant en cause des éditeurs de revues pédophiles, certains d'idéologie carrément fasciste, que le pasteur avait fréquentés. Coïncidence ou pas, ce réseau a été démantelé au moment où les RG commençaient à s'intéresser au pasteur Doucé. Et, là, nouvelle surprise : au beau milieu de ce trafic, Bernard Violet découvre un curé de la Nièvre, qui reconnaîtra avoir réalisé plusieurs dizaines de milliers de photos d'adolescents, dont certaines pornographiques. Est-ce parce que la Nièvre est aussi « le » département du président de la République que le grand patron des RG, Jacques Fournet, décide alors de faire suivre l'affaire par les services centraux ? Non, c'est un nouvel à-côté du dossier qui justifie l'inquiétude de Fournet : un haut personnage de la République est en effet domicilié chez le curé. Domiciliation fictive, certes ! Celui-ci n'y a eu recours qu'afin de pouvoir être éligible au conseil municipal. Mais tout de même... Que de coïncidences.

Car l'affaire Doucé et celle du trafic de photos se croisent, se recoupent parfois. Faut-il chercher dans la seconde histoire la clé de la première ? Est-ce cela qui explique les bizarreries de l'enquête, l'embarras des politiques, le silence des uns et le tohu-bohu des autres ? Bernard Violet avance pas à pas, souvent au conditionnel. Il sait que, dans ce domaine, la manipulation est permanente, la désinformation aussi. Que penser, par exemple, de l'itinéraire de l'inspecteur Dufourg ? Depuis sa révocation, il écrit sous un pseudonyme dans l'hebdomadaire d'extrême droite *National Hebdo*. Comment ne pas être ébranlé par ce témoignage d'un journaliste de l'AFP affirmant qu'un « correspondant » très fiable de la chancellerie lui avait annoncé la découverte du corps de Doucé... un mois avant qu'on le découvre « officiellement » en forêt de Rambouillet. Témoignage troublant, que nous n'avons pu faire confirmer par aucune autre source. Qui avait intérêt à voir disparaître le pasteur Doucé ? Quatre ans après, l'ouvrage n'apporte pas de réponse définitive. Peut-être parce qu'il n'y en aura jamais. Qu'on suive ou non l'auteur sur les terrains minés où parfois il s'avance, l'affaire Doucé restera sans doute l'énigme politico-policrière la plus pourrie des quinze dernières années.

Blandine GROSJEAN

La Mort d'un pasteur de Bernard Violet, Fayard, 300 p., 120 F.

OM kan vormfouten voortaan nog herstellen

Door een onzer redacteurs
DEN HAAG, 5 MEI. Het openbaar ministerie kan fouten in de tenlastelegging voortaan herstellen. Dat staat in een wetsvoorstel dat minister Hirsch Ballin (justitie) gisteren naar de Tweede Kamer heeft gestuurd.

De kans dat vormfouten leiden tot vrijspraak of ontslag van rechtsvervolging wordt daarmee aanzienlijk beperkt, aldus Justitie. Volgens Hirsch Ballin is de maatregel noodzakelijk, omdat maatschappelijke onvrede ontstaat als verdachten moeten worden vrijgelaten omdat er fouten

staan in de aanklacht. Nu is de rechter gedwongen bij een 'kleine technische fout' in de tenlastelegging tot vrijspraak te besluiten.

Hirsch Ballin vindt het „onverteerbaar” dat een verdachte wordt vrijgesproken als tijdens de terechtzitting blijkt dat hij zich heeft schuldig gemaakt aan helling, terwijl hij in de tenlastelegging wordt beschuldigd van diefstal. Datzelfde geldt volgens de minister als blijkt dat een automobilist de veiligheid in gevaar heeft gebracht door bij een roekeloze manoeuvre in de linkerberm in plaats van de rechterberm is terechtgekomen. „Het publiek begrijpt niet waarom in dit stelsel een verdachte vrijuit gaat, terwijl vriend en vijand ervan overtuigd zijn dat hij strafbaar heeft gehandeld en dit ook uit de bewijsmiddelen blijkt”, aldus Justitie.

Als tijdens het onderzoek in de rechtszaal vast komt te staan dat het strafbare feit op een andere tijd of op een andere plaats is gepleegd, kan het openbaar ministerie op dit punt de tenlastelegging wijzigen. Ook in hoger beroep krijgt het OM die bevoegdheid.

In zijn wetsvoorstel onderstreept de bewindsman dat deze verruiming van bevoegdheden niet betekent dat het openbaar ministerie de verdachte van een heel ander strafbaar feit kan beschuldigen. De delicten moeten „dicht bij elkaar liggen”.

Rechten van verdachten stelselmatig uitgehold

EN DRUGSKOERIER kan met het vervoeren van een paar honderd kilo hasj tienduizenden gulden verdienen. Het persoonlijk vermogen van de in 1991 doodgeschoten Amsterdamse drugshandelaar Klaas Bruinsma werd op meer dan honderd miljoen gulden geschat. Twee voorbeelden van de enorme geldbedragen die met de handel in drugs kunnen worden verdiend.

Het is niet verwonderlijk dat de nu demissionaire minister van Justitie, E. Hirsch Ballin, de strijd wilde aanbinden met deze en andere vormen van zware criminaliteit. De illegaal verdiende drugswinsten dreigen legaal te worden belegd. Het onderscheid tussen onderen bovenwereld is niet meer zo duidelijk als een aantal jaren geleden.

Wat de zes schrijvers van de bijdragen aan de bundel *Strafrecht onder vuur - De bedreigde principes van de misdaadbestrijding* echter stoort, is de stelselmatig uitholling van de rechten van verdachten om de kans op een succesvolle berechting van de zware jongens zo groot mogelijk te maken en om er maar zoveel mogelijk strafzaken doorheen te jagen.

„Als er een overheidsfunctionaris is die de vitale functies van het recht en de rechterlijke macht voortdurend in het oog moet houden, bewaken en bevorderen, dan is dat de minister van Justitie”, schrijft J. Glastra van Loon, hoogleraar in de rechtsfilosofie en lid van de Eerste Kamer, in zijn bijdrage. „De huidige minister voelt zich echter geroepen tot iets heel anders, namelijk tot het prediken van de moraal en het bevorderen dat deze wordt nageleefd. (...) De minister acht dat zo zeer zijn taak dat hij het functioneren van het recht aan de handhaving van de moraal ondergeschikt maakt.” Een niet geringe beschuldiging aan het adres van Hirsch Ballin.

Volgens Glastra van Loon schrapte Hirsch Ballin het ene na het andere voorschrift dat rechtsbescherming biedt aan verdachten en dat tevens de opsporing, vervolging en veroordeling van die verdachten bemoeilijkt. Omdat dat bij stukjes en beetjes gebeurde, is een fundamentele discussie over het strafprocesrecht helaas uitgebleven, zegt het Eerste-Kamerlid.

In de bijdrage van Th. de Roos, hoogleraar strafrecht en advocaat, regent het voorbeelden van de uithollingsdrift van de minister. Dat demonstreert De Roos onder andere aan de hand van het rapport van de commissie-Moons, die voorstellen voor de aanpassing van het uit 1926 daterende Wetboek van Strafvordering heeft gedaan.

De commissie stelt onder meer voor de onafhankelijke rechter-commissaris niet langer de leiding te geven bij huiszoekingen. Die bevoegdheid moet de officier van justitie krijgen. Het kabinet heeft dit voorstel overgenomen. Maar een ander voorstel van de commissie - de verdachte een wat actievere rol in het gerechtelijk vooronderzoek geven - haalt het niet. „Zo pikt de minister de hem welgevallige krenten uit de Moons-pap, terwijl ideeën

De Amsterdamse hoofdcommissaris van politie E. Nordholt, belaagd door journalisten tijdens de IRT-affaire.

FOTO BERT VERHOEFF, DE VOLKSKRANT

die de rechtsbescherming op peil willen houden in de bureaucratie verdwijnen”, stelt De Roos.

Niet alleen de minister, maar ook de rechterlijke macht maakt zich volgens hem daaraan schuldig. Als voorbeeld noemt hij onorthodoxe opsporingsmethoden, die niet op de wet zijn gestoeld, maar desondanks door de rechter - onder voorwaarden - worden toegestaan. Volgens De Roos roepen zulke opsporingsmethoden nieuwe problemen op, omdat ze tot verleidingen voor rechercheurs, willekeur en vervaging van normen kunnen leiden.

Het IRT-debacle heeft hem gelijk gegeven. „Het is bizar te moeten constateren dat de luidruchtige verbale en legislatieve actie tegen de georganiseerde misdaad tot nu toe niet veel meer oplevert dan een van radeloosheid getuigende situatie bij de politie en de justitie - de organen dus, die het in feite allemaal moeten doen”, zo citeert hij met instemming het Tweede-Kamerlid Kohnstamm (D66).

Hoogleraar strafrecht en raadsheer-plaatsvervanger C. Kelk maakt zich in zijn bijdrage vooral druk om het management- en efficiency-denken dat bij het ministerie van Justitie en het Openbaar Ministerie opgang heeft gemaakt. Het „strafrechtelijk apparaat” wordt hoe langer hoe meer het „strafrechtelijk bedrijf”.

Steeds meer strafrechtelijke overheidsorganen worden bovendien verzelfstan-

digd, waardoor ze grotere bevoegdheden krijgen. Het Openbaar Ministerie heeft bijvoorbeeld ruime bevoegdheden gekregen ten aanzien van de transactie, de financiële schikking waardoor een verdachte een rechtszaak kan voorkomen. Die bevoegdheden brengen met zich mee dat een heleboel overtredingen en misdrijven niet meer op een openbare zitting door een onafhankelijke rechter worden getoetst.

De rechtsbescherming wordt door deze ontwikkelingen ondergeschikt gemaakt aan de bestrijding van de criminaliteit, zegt Kelk. Zijn conclusie is hard: „Geconstateerd moet worden dat de „maakbaarheid van de samenleving”, zoals gepropageerd in de jaren zestig en zeventig, illusoir is gebleken, maar daarvoor in de plaats lijkt een niet minder tot illusie gedoemde „management-maakbaarheid” te zijn gekomen.”

F. Kuitenbrouwer, commentator bij *NRC Handelsblad*, maakt een *tour d'horizon* langs de verschillende instanties die zich met het strafrecht bezighouden. Zijn betoog, dat doorspekt is met wel erg veel citaten, komt erop neer dat de scheiding der machten, de *trias politica* van Montesquieu (wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht), steeds meer is verwaterd. Dat is schadelijk: „Machtenscheiding is immers niet een doel op zichzelf. Centraal staat haar betekenis voor een andere macht in de staat, de burger”.

constateert Kuitenbrouwer terecht.

In de bundel staan ten slotte nog bijdragen van de politiepsycholoog F. Denkers en de socioloog C. Schuyt. De eerste probeert in een nogal zweverig betoog aan te tonen dat er andere werkelijkheden zijn dan die welke de laatste jaren het publieke debat hebben beheerst. Schuyt hekelde in een lezenswaardig stuk de bezuinigingsdrift van op eigenbelang gerichte bedrijven, omdat het hebben van een baan volgens hem nog steeds de beste sociale controle is ter voorkoming van criminaliteit.

Strafrecht onder vuur is een aardige bundel. Vooral de bijdrage van De Roos springt eruit door de goede feitelijke onderbouwing van zijn stelling dat de rechtsbescherming van verdachten wordt aangetast. Wat de kracht van dit pamflet in boekvorm is, is ook de zwakte. Andersdenkenden komen niet aan het woord en daardoor laat de bundel een tamelijk eenzijdige indruk achter. Bovendien zijn er nogal wat overlappings in de bijdragen van de verschillende auteurs.

Michiel Kruit

J. Glastra van Loon, C. Kelk en anderen: *Strafrecht onder vuur - De bedreigde principes van de misdaadbestrijding*. Balans; f 27,50. ISBN 90 5018 244 5.

Slachtoffer van misdrijf kan verdachte op video bekijken

'Light, camera, action!' Deze aansporing wordt niet gegeven door een regisseur op een filmset, maar door een jolige verdachte in de kelder van het politiebureau Flierbosdreef in de Amsterdamse Bijlmermeer. Daar, naast de dienstfietsen, staat hij met een nummertje voor zijn borst tussen zes figuranten. De line-up wordt gefilmd door een politieman met een video-camera. 'Wil je mijn handtekening?', vraagt de verdachte na afloop aan een inspecteur.

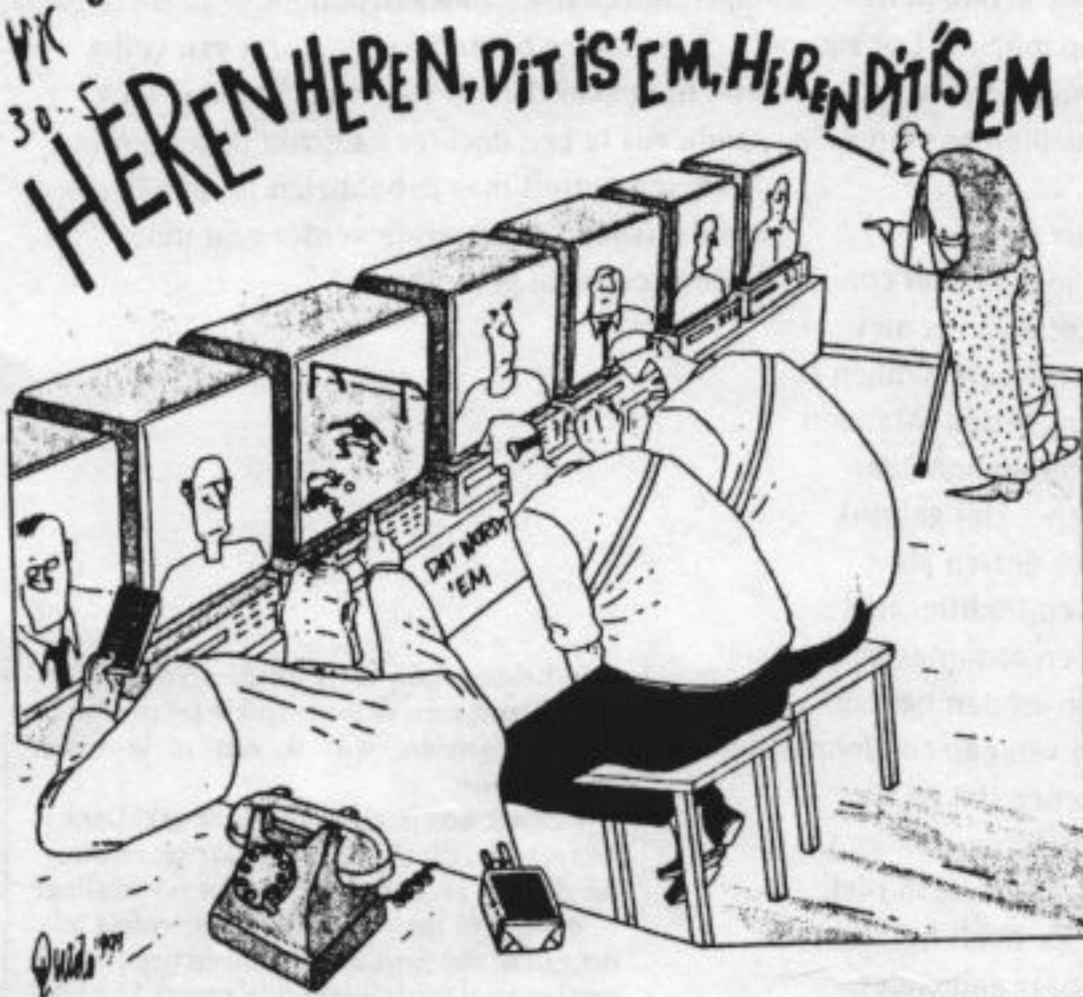
Sinds 1992 experimenteert het Roofteam Bijlmer met de Vioslo, een video-opname van een rij goed gelijkende personen, waaruit een slachtoffer of een getuige van een delict de dader moet pikken. Vioslo is een samentrekking van video en Oslo, de stad waar de line-up-methode voor het eerst is gebruikt.

Bij de Oslo-confrontatie staan de verdachte en de figuranten achter spiegelglas. Het slachtoffer of de getuige kan de rij zo ongezien bekijken. 'De Vioslo heeft een paar voordelen boven de Oslo-confrontatie', zegt H. Doornekamp, coördinator van het Roofteam. 'We kunnen de slachtoffers één voor één uitnodigen om de video te bekijken, ze hoeven niet allemaal tegelijk te komen. Ze voelen zich ook meer op hun gemak, omdat de verdachte niet lijfelijk aanwezig is.'

De Vioslo wordt alleen toegepast bij seriezaken; straatrovers die ervan worden verdacht een hele reeks delicten te hebben gepleegd. Het Roofteam, dat is opgericht om het enorme aantal straatrovers in de Bijlmer te bestrijden, werkt nu aan een onderzoek naar een bende, die de 'Riool-gang' is gedoopt. Acht bendeleden zijn inmiddels ingerekend. Van twee verdachten moet nog een Vioslo worden gemaakt.

De verdachte en de figuranten moeten identieke blauwe overalls aantrekken. Achter elkaar zoemt de camera in op de gezichten van de in een rij opgestelde mannen. Voor figurant Johnny (21) is het de eerste keer. 'Nee, ik ben niet bang dat ik als de dader word herkend', zegt hij na afloop. 'Ik weet toch dat ik het niet heb gedaan?'

Wim Duin (51) is mede-directeur van het Amsterdamse modellenbureau dat voor deze gelegenheid de figuranten heeft geleverd. Normaal gesproken is hij 'niet vies' van pu-

ILLUSTRATIE GUIDO VAN DRIEL

bliciteit, maar dit is een nogal 'vertrouwelijke' zaak, dus wil hij niet dat de naam van zijn bureau in de krant komt.

In de kantine van het politiebureau schimkt hij de tweede groep van zes figuranten. Een van de jongens krijgt een snor opgeplakt om meer op de verdachte te lijken. 'Van tevoren geeft de politie ons een foto van de verdachte, dan kunnen we bijpassende modellen gaan zoeken.' Dat is niet altijd even makkelijk. 'Eén keer was de verdachte een witte neger van 1,98 meter. Zo wit als Michael Jackson, maar verder had hij alle kenmerken van een negroïde man. Ga daar maar eens zes figuranten bij zoeken.'

Een dag voor de confrontatie had Duin nog niet genoeg witte negers. 'Ik ben 's ochtends om vier uur opgestaan en ben alle discotheken en kroegen afgegaan, ook die tenten waar ik liever niet kom.' Het lukte Duin om de line-up compleet te maken. Vorig jaar heeft Duin voor 85 confrontaties figuranten geleverd aan verschillende politiekorpsen. Elke confrontatie kost de politie een paar duizend gulden. Duin is niet de enige leverancier; meerdere modellenbureaus verdienen op deze wijze aan de politie.

De verdachten zijn bijna altijd

mannen. Doornekamp en Duin kunnen zich maar één vrouw herinneren. 'Die was zo lelijk, daar heb ik stad en land voor moeten afzoeken', zegt Duin.

De meeste straatrovers zijn tussen de 17 en 22 jaar oud. 'Het is een echt in-de-kracht-van-je-leven delict', grapt Doornekamp.

Van de line-up worden drie opnamen gemaakt. De verdachte mag bij elke opname bepalen waar hij gaat staan in de rij. De slachtoffers krijgen verschillende banden te zien. Zo wordt voorkomen dat slachtoffers elkaar inlichten op welke plaats de verdachte staat.

De Vioslo is nog niet door de rechter goedgekeurd. Dat gaat misschien op 10 juni gebeuren, als de methode voor het eerst als bewijsmiddel voor de rechter komt. 'Dat wordt een spannende dag voor ons', zegt Doornekamp. Hij denkt dat de rechter wel akkoord zal gaan, de Vioslo is met veel waarborgen omgeven.

Doornekamp is enthousiast over het Roofteam. Sinds de oprichting is het aantal straatrovers in de Bijlmermeer spectaculair gedaald. Het adagium van het Roofteam: 'Liever één straatrover drie jaar de cel in dan tien gedurende twee dagen.'

Michiel Kruljt

Hirsch Ballin heeft met gemorrel het strafrecht ondermijnd

UN
16/5

Door Jos Timmers

Op het eerste gezicht is het heel eenvoudig. Boeven mogen hun straf niet ontlopen. Als dat toch dreigt te gebeuren, bijvoorbeeld omdat politie en justitie de regels van het strafrecht overtreden en daardoor verdachten dienen te laten gaan, moeten dergelijke hinderlijke voorschriften zo snel mogelijk van tafel. Wat telt is het zichtbare resultaat: meer opsporingen, vervolgingen en veroordelingen.

Gelukkig is het niet zo simpel. Het (straf-)recht is geen consumentenartikel dat kan worden aangepast aan de smaken van de tijd. En binnen dat o zo complexe stelsel van wetten zijn die regels waarin is vastgelegd hoe een onafhankelijke rechter de burger kan beschermen tegen de willekeur van de overheid, van onmetelijk belang. De manier waarop de overheid onderworpen is aan de controle door de rechterlijke macht maakt het verschil tussen een rechtsstaat en een politiestaat.

Die controle geldt ook voor de manier waarop de overheid de strijd aanbindt tegen de misdaad. Wat dat betreft, schrijven zes wetenschappers van naam in het boekje 'Strafrecht onder vuur', is er de afgelopen vier jaar onder het bewind van minister van justitie Hirsch Ballin op onaanvaardbare wijze gemorrel aan de grondbeginselen van het strafrecht. Uit naam van de strijd tegen de misdaad wordt niet alleen de rechtsbescherming van verdachten uitgehold, maar ontstaat bijna welbewust een klimaat waarin de politie overgaat tot het gebruik van opsporingsmethodes die nog niet eens wettelijk zijn vastgelegd. Met alle risico's vandien, zoals de IRT-affaire en een aantal recente rechtszaken tegen drugshandelaren hebben geleerd.

Hoogleraar strafrecht aan de Rijksuniversiteit Limburg Th. de Roos schrijft in zijn bijdrage onder meer: "Rechtsbescherming scoort niet hoog in de politieke aandacht; bescherming van de samenleving tegen criminaliteit des te hoger. Maar vergeten wordt vaak, dat middelen die worden ingezet in de strijd tegen de criminaliteit zelf een bron van zorg kunnen worden. (...) Rechtsbescherming is geen luxe. Het is niet zo dat minder rechtsbescherming automatisch meer effectiviteit betekent van de misdaadbestrijding. Minder rechtsbescherming betekent echter wel een grover, onzorgvuldiger optreden van de justitie, met meer kans op bedrijfsongelukken en corruptie bij het opsporings-

Hirsch Ballin: ...risico's... (Foto AP)

apparaat zelf. Uiteindelijk zal de balans negatief zijn voor de veiligheid van de burger." Daarmee raakt hij de kern van de betogen van zijn collega-auteurs, die de bedreigingen van een eerlijk strafrecht vanuit verschillende invalshoeken benaderen. Dat zij elkaar voor een deel overlappen, is daarbij onvermijdelijk en niet echt storend.

Spanningsveld

Op de conclusie van de auteurs-deskundigen valt na het lezen van het - in ook voor niet-juristen begrijpelijk Nederlands geschreven - boek weinig af te dingen. Op papier althans, want wie zelf ooit slachtoffer is geweest van de criminaliteit en uit de media de indruk krijgt dat politie en justitie behalve tegen boeven ook moeten strijden tegen allerlei regeltjes en voorschriften, zal deze conclusie niet snel delen. Het is in dat spanningsveld tussen de maatschappelijke roep om meer 'law and order' en de noodzaak van een eerlijke rechtsgang, dat een nicuwe minister van justitie zich een weg zal moeten vinden.

Alleen om die reden is een toekomstige paarse coalitie al reuze interessant. Is bijvoorbeeld een partij als D66 in staat een minister van justitie te leveren die niet dezelfde fouten begaat als waarvan de schrijvers van de bundel de CDA'er Hirsch Ballin beschuldigen?

Mr. J. Glastra van Loon e.a.: *Strafrecht onder vuur. Uitgeverij Balans, Amsterdam. Prijs: f 27,50.*

Nieuwe dans in veilig vrijen

Bubbelen met je billen

Al gebubbeld? Bubbeling is de nieuwste dansrage, een erotisch uitzijende dans op Caribisch klinkende muziek. Bubbeling is vooral populair bij Surinaamse jongeren. Maar ook Nederlandse jongeren raken steeds meer in de bubbelban. Bubbelen is dansen met je billen en dat schijnt zo aanstootgevend dat er al scholen zijn die het verbieden op schoolfeesten.

'Jammer', vindt Irma Accord, tot 1991 werkzaam bij de Rutgers Stichting en momenteel bij de Averroes Stichting. 'Als je bubbeling gaat verbieden; mis je de aansluiting met de belevingswereld van jongeren om over seksualiteit te praten.'

Praten over seks is voor Surinamers taboe

Irma Accord: 'Er heerst in de Creoolse gemeenschap een taboe op alles wat met seksualiteit te maken heeft. Als er gepraat wordt over seksualiteit dan is dat alleen met gelijken. Vrouwen en meisjes praten onderling gemakkelijker over dit onderwerp dan mannen en jongens. Voor mannen is de eigen seksualiteitsbeleving te intiem. Praten betekent je blootgeven, met als gevolg dat je je zelfrespect verliest.

Seksualiteit is ook niet iets waar jongeren en ouders makkelijk met elkaar over spreken. Ouders zijn bang dat ze hun respect verliezen bij hun kinderen. Surinaamse jongeren krijgen wel informatie van vrienden en vriendinnen, zusjes en nichtjes.

Ik heb de indruk dat de jonge Creolen in Nederland wat opener omgaan met seksualiteit en dat ze ook wat beter op de hoogte zijn. Tegenwoordig krijg je veel informatie via de televisie en via tijdschriften. Bovendien krijgen sommige Creoolse jongeren seksuele voorlichting als ze naar school gaan.'

Muziek is doorspekt met erotiek

'Als je seksuele voorlichting geeft, moet de boodschap voor Surinamers herkenbaar zijn. Een moraliserende boodschap in de voorlichting mag best. Surinamers hebben over het algemeen een moraliserende opvoeding gehad en voeden hun kinderen in Nederland nog steeds zo op. Bovendien moet

je proberen aan te sluiten bij wat er onder jongeren leeft, waar hun interesses liggen. En dat is voor jongeren dansen en muziek. De Creoolse muziek is vaak doorspekt met erotiek en seksualiteit maar ook met seksistische boodschappen. Diezelfde seksistische en erotische boodschappen hoor je ook in de hedendaagse rap- en hiphop muziek. Dat zijn toch prachtige aanknopingspunten om met jongeren over aids en seksualiteit te praten?'

Condoom is zogenaamd niet macho

Gebruiken Surinaamse jongens het condoom? Irma Accord: 'Het condoom is niet populair. Veel Creoolse Surinamers hebben zelfs nog nooit een condoom gezien. Mannen en jongens vinden dat het hun mannelijke ego aantast. Het is niet macho. Het gebruik van een condoom wordt ook gezien als onderminning van rituelen en tradities met betrekking tot de reinheid en onaantastbaarheid van mannen. Vrouwen vinden het condoom vaak vies. Het kopen van een condoom door een vrouw kan betekenen dat ze als goedkoop wordt gezien. Als een vrouw een condoom wil gebruiken maar een man niet, dan zal het niet gebeuren. Ze heeft het maar te slikken, anders gaat hij naar een ander. Meerdere relaties is onder sommige Surinaamse mannen een normaal verschijnsel.'

Vrij lekker veilig!

Irma Accord heeft zelf nog nooit gebubbeld. 'Ik geloof niet dat ik ooit zo zou durven dansen. De eerste keer dat ik het zag keek ik mijn ogen uit. Het is zo sensueel en erotisch. De bewegingen, maar ook de kleding van de meisjes. Sommigen gaan zelfs gekleed in een soort bikini. En het zijn vaak nog hele jonge meisjes van 13, 14 jaar. De rage heeft al tot heftige discussies geleid op Nederlandse scholen. Want ook op schoolfeestjes wordt er gebubbeld. Scholen willen het gaan verbieden, maar dat zou ik heel jammer vinden. Ik denk dat je er niets achter moet zoeken. Dansen is een vorm van expressie en waarom zou bubbeling slecht zijn als dansexpressie? Ik vind dat je de hele discussie rond bubbeling moet aangrijpen om seksualiteit

bespreekbaar te maken. Ik gebruikte tijdens een docentent training over seksualiteit een video-fragment van een schoolfeestje in Amsterdam waar gebubbeld werd.

'Aanstootgevend', zeiden de docenten.

'Droogneuken'. Ik heb ze gewezen op onze eigen normen als volwassenen.

Eigenlijk is bubbeling een vorm van veilig vrijen. Lekker dansen met iemand die je leuk vindt. Als ik een dochter had, zou ik zeggen: 'Wat mij betreft mag je bubbelen tot je billen ervan afvallen. Maar als je verder gaat moet je een condoom gebruiken.'

mag hebben, ook al is hij 32. *No problem.* Maar jesus, toen ik jouw stukje las over jullie toekomstplannen, wist ik niet of ik moest lachen of niet.

Lieverd, hou jezelf niet voor de gek. Denk je nou echt dat die man z'n hele carrière en huwelijk door de afvoerput spoelt voor een leerling?

Bovendien heeft mijn moeder meerdere relaties gehad met getrouwde mannen (tsja, ze valt nou eenmaal op de 'verkeerde' types). Het lullige is dat die mannen altijd teruggaan naar hun vrouw omdat dat lekker veilig is of zo. Ik zou dus zeggen: *enjoy it while it lasts.* Maar maak jezelf niet gek met wat hoogstwaarschijnlijk droombeelden zijn.

Tot slot nog dit: later willen we trouwen en kinderen krijgen?!? Ben je gek of zo? Sorry hoor, maar heb je dan helemaal geen ambities? Dan kan je net zo goed meteen van school gaan! Maar ja, doe maar wat je zelf wil.

Heleen (18)
HAARLEM

Jonger mokkel

Hoi Lina, toen ik jouw brief las, dacht ik onmiddellijk aan ongeveer anderhalf jaar geleden. Ik zat in de examenklas van de Havo toen ik hoorde dat mijn vader een jongere vriendin had. Spottend keek ik altijd naar vaders van vriendinnetjes die, zoals ik het noemde, een jonger mokkel hadden. Ik dacht altijd: wat een slappe lul om je vrouw zo te laten vallen, niet wetende dat mijn vader ook (gelukkig tijdelijk) zo'n slappe lul zou zijn.

Ik heb niets tegen het feit dat je met je leraar gaat, maar als zijn vrouw dat niet weet, en jullie haar dus bedonderen, zitten jullie goed fout. Besef je wel hoeveel pijn je haar dan doet, hoe ze wordt afgedankt als oud vuil?

Bedenk eerst maar eens hoe jij je in haar plaats zou voelen, hoe jij misschien haar wereld laat instorten. Als je het dan toch nog wel waard vindt, vind ik dat behoorlijk egoïstisch van je.

Marieke

Te afhankelijk

Ik schrijf naar *Achterwerk* omdat ik een probleem heb waar ik helaas zelf niet uit kan komen. Ik heb al een tijdje een hele lieve vriend. We zien elkaar 1 of 2 keer per week, wat ik te weinig vind, maar met school gaat het moeilijk om elkaar meer te zien.

Het probleem is dat ik teveel van hem hou. Alles laat ik van hem afhangen. Hij staat helemaal op de eerste plaats. Als bijvoorbeeld een vriendin me voor iets uitnodigt, sla ik het aanbod meestal af. Gewoon, omdat ik misschien, als mijn vriend kan en er zin in heeft, ook iets met hem zou kunnen doen. Daardoor laat ik hem mijn leven bepalen zonder dat hij dat weet.

Ik kan me erg moeilijk concentreren en ik zit vaak lange tijd voor de telefoon, omdat ik in mijn kamer de telefoon niet kan horen en stel

Ook in Webber praten voetballers over sex

Het tegendraadse *Webber* (f 5,75 'of hard weglopen'), maandblad voor jongens, doet aan oranje. Op het omslag de waarschuwing in het Engels dat er erg rare vragen aan voetballers worden gesteld. Dat valt mee. De geheel eigen Webber-oranje selectie - 'Wij gaan voor uitstraling, persoonlijkheid en zo en het kan ons weinig schelen of ze naar Amerika gaan' - praat over voetbal, vrouwen en sex. En soms ook niet. Marc Overmars wenst alleen geïnterviewd te worden door voetbalbladen.

Het blad heeft een eenmalige truc om aan meer zakgeld te komen: De nieuwe abonnee krijgt een acceptgiro voor zestig gulden, die moet pa betalen, en zoonlief krijgt per kerende post persoonlijk het teveel betaalde briefje van tien terug van Webber.

VK 30-5

Elkaar kennen

Reactie op 'Mijn gymleraar' (#17). Beste Lina, wat jij zegt, kan waar zijn maar het is voor iedere situatie anders. Zelf heb ik het ook meegemaakt, hij 38 en ik 18. Wij waren ook verliefd en hij was ook getrouwd en had kinderen maar verliefdheid was niet genoeg. Je moet elkaar ook kennen, samengewoond hebben en dan is het moeilijker om ook nog van elkaar te houden en te blijven houden.

Als jij denkt dat je relatie goed genoeg is, *give it a try*, maar vergeet niet: verliefdheid maakt blind waardoor realistisch in de toekomst kijken een stuk moeilijker wordt.

Voor degenen die zien dat hun liefde sowieso onbereikbaar is, denk maar zo: je komt er wel overheen en probeer er iets van te leren. Mooi meegenomen toch?

Isa (18)

Getrouwde mannen

Lina, mag ik je even uit de droom helpen. Toen ik jouw brief begon te lezen, dacht ik eerst: gôh, wat goed zeg! Ik ben namelijk ook van mening dat je best een relatie met een leraar

NRC 2015/94

Knuffeldieren en seksboekjes

'Puber' is een akelig woord. Ik heb daarom ook nog nooit iemand horen zeggen: 'Ik ben een puber.' Anderen zeggen wel tegen je: 'Je bent een puber.' Maar dat bedoelen ze dan niet als compliment. Toen ik al 21 jaar was en samen met een vriend in het zwembad een vriendin het water in jonaste, gilde ze heel kwaad: 'Stelletje pubers!'

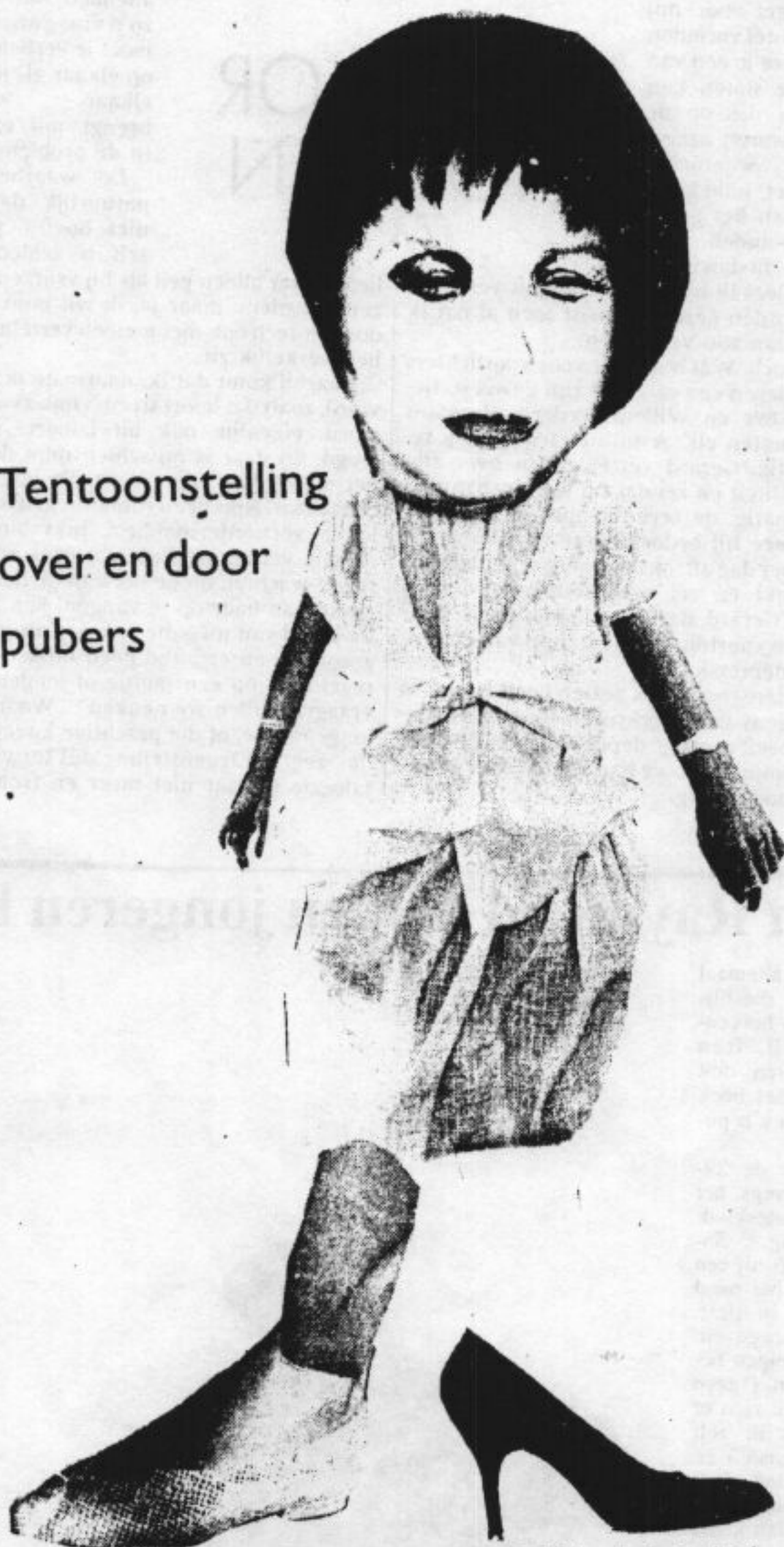
Waarom wil niemand een puber zijn? Omdat een puber een slungelig meisje of jongen is van twaalf tot zeventien jaar bij wie van alles verandert. Meisjes worden ongesteld en krijgen borsten, jongens krijgen een lage stem en een mal vlassnorretje. Vooral jongens groeien ineens een meter, maar blijven wel heel mager. En veel pubers hebben pukkels en vet haar. Pubers zijn onzeker: zijn ze nu nog kind of volwassene? Geen van beide natuurlijk, ze zijn puber.

Elk mens is puber, zal puber worden of is puber geweest. Een tentoonstelling over pubers is dus voor iedereen interessant. Er is er nu een te zien in Bureau Amsterdam van het Stedelijk Museum. *Puberalles* heet de tentoonstelling. Rare titel is dat trouwens. Hij doet me denken aan het Duitse volkslied. Dat begint met de woorden 'Deutschland, Deutschland über alles' op een mooi wijze van de componist Joseph Haydn.

De ondertitel van de tentoonstelling is: 'Why am I who I am?' Waarom ben ik wie ik ben? Dat is een vraag waar pubers zich mee bezig houden volgens Mark Wilson, de man die de tentoonstelling heeft gemaakt. Hij heeft aan Amerikaanse en Nederlandse kunstenaars gevraagd om een kunstwerk over pubers te maken. Ze kregen allemaal een schoolbankje waar ze iets mee moesten doen. Hun kunstwerken staan nu opgesteld als in een klaslokaal.

Mark Wilson vroeg ook aan leerlingen van groep 8 (11 en 12 jaar) van de Aldoende School in Amsterdam zelfportretten te maken en tekeningen die iets over hen zelf zeiden. De zelfportretten van de kinderen staan tegen de muur: Gijske Krijgsman bijvoorbeeld heeft zichzelf gewoon een spijkerpak aangedaan, Rachida Ameziane draagt een geknoopte rok en een heel klein truitje, zodat je haar buik kan zien. Er hangen ook mobiles van leerlingen die iets over zichzelf moesten vertellen. Je

Tentoonstelling over en door pubers

Collage 'Zelfportret' van een leerling van Groep 8 van de Aldoende Basisschool

kunt onmiddellijk zien welke door jongens en welke door meisjes zijn gemaakt. Aan die van de meisjes hangen poppen, knuffeldieren en plaatjes van make-up-spullen. De jongens hebben foto's van Dennis Bergkamp, stripboeken en een bal gebruikt.

Het valt op dat de kinderen in hun kunstwerken eigenlijk heel weinig van zichzelf zeggen. Ja, dat ze van voetbal, poppen en ninja-turtles houden, maar verder kom je niet veel van ze te weten. Met de volwassen kunstenaars is dat anders. Die zijn openhartiger. Lies Neve heeft een heugeltje op een kussen neergelegd, waarschijnlijk haar eigen uit haar pubertijd. (Je kunt trouwens pubertijd bijna niet fout schrijven, want puberteit bestaat ook.) Het is een keurig puberteitskunstwerk, zoals alle kunstwerken van de Nederlandse kunstenaars netjes zijn. Nee, dan die van de Amerikanen! Die dachten maar aan één ding toen ze puber waren: seks, seks en nog een seks. Gary Clark bijvoorbeeld heeft op zijn bankje een boek neergelegd vol foto's waarop erg veel stijve pikken zijn te zien. David Kellerman heeft ook een boek gemaakt met foto's die hij uit tijdschriften heeft geknipt. Hij leest blijkbaar erg vaak seksboekjes. En Luis de Jesus vertelt over zijn eerste sekservaringen en geheimzinnige mannen in het bos. Natuurlijk hebben de Amerikanen gelijk: pubers denken vaak aan seks. Maar erover praten, nee, dat doen ze niet zo gauw. Dat bleek toen ik meeliep met een van de rondleidingen die elke dag aan een klas van de lagere of middelbare school worden gegeven. De meisjes en jongens giechelden wat bij de seksplaatjes, maar zwegen er verder over. Dat zal altijd wel zo blijven. Ik had een heel moderne biologielerares die we bij haar voornaam moesten noemen. Alsof dat al niet erg genoeg was, kwam ze op een dag de klas binnen en vroeg zomaar: 'Wat vinden jullie nou lekker bij seks?' De hele klas bleef stil.

BERNARD HULSMAN

Puberalles. Bureau Amsterdam, Rozenstraat 59 Amsterdam. T/m 12 juni. Geopend di t/m zo 11-17u. Voor schoolklassen worden van ma t/m vrij rondleidingen gehouden. Inlichtingen: 020-4220471.

Seksuele voorlichting

NRC 31-5

Wie heden ten dage beweert dat de dubbele moraal een mythe is, moet wel van een reactionaire blindheid zijn, of met gegevens komen aanzetten om trent het relationele verkeer die tot nu toe niet erg meedelen in de discussie. Dat laatste doet de historicus Hugo Röling in zijn recent verschenen boek *Geveerde Vragen. Geschiedenis van de seksuele opvoeding in Nederland* (Amsterdam University Press 1994), waarin hij de morele richtlijnen onderzoekt inzake seksualiteit vanaf de achttiende eeuw. Een interessant boek over een mooi en opwindend onderwerp, al doet de onderdompeling in geslachtelijke verwijzingen je af en toe de lust vergaan.

Een van de opmerkelijke conclusies van het boek luidt dat de maatstaven voor jongens en meisjes als algemene tendens niet verschilden, dat voor hen eenzelfde soort verwachtingen gold, en dat jongens niet meer bewegingsvrijheid werd toegestaan dan meisjes. De lustgevoelens bij vrouwen werden dan misschien wel minder sterk bevonden en ze moesten oppassender zijn vanwege zwangerschapsgevaar, maar het idee dat jongens zich nu eenmaal moesten uitleven werd in de pedagogische literatuur al geruime tijd afgewezen.

Sinds eind vorige eeuw gold overwegend dat mannen zich konden beheersen en zich moesten beheersen. Ook zij hadden zich in te tomen en moesten rekening houden met de gevoelens van en gevolgen voor de ander. In het debat over seksuele opvoeding behoort het al zeker honderd jaar niet meer tot de goede toon om te zeggen dat aan het seksuele gedrag van jongens en meisjes verschillende eisen te stellen zijn, luidt Rölings conclusie. Omdat wij sinds de tweede feministische golf doordrenkt zijn geraakt van het besef van een dubbele moraal in zijn vele ook verborgen verschijningsvormen, is het interessant als blijkt dat dit inzake de seksualiteit al een eeuw lang niet als norm wordt beschouwd, althans niet in de pedagogische geschriften. Opmerkelijk is verder het verschil in toon tussen oorspronkelijk Nederlandse geschriften en vertaalde buitenlandse: in de laatste is een dubbele moraal bij vlaggen onmiskenbaar aanwezig.

CHRISTIEN BRINKREVE

TOEN MIJN zogenaamd verlichte ouders mij zogenaamd seksueel voorlichtten, gesteund door de zogenaamd verlichte onderwijzers van mijn zogenaamd verlichte school, was ik al lang seksueel opgevoed - en wel door mijn vriendjes op straat. Mijn seksuele opvoeding, daar moest ik aan denken toen ik het boek *Gevreesde vragen - Geschiedenis van de seksuele opvoeding in Nederland* van H. Q. Röling met groot genoegen las, want dertig jaar van die honderd heb ik meegemaakt.

Een paar van die lessen op straat staan me nog levendig voor de geest. Soms omgeven met een absurde waas. Bij voorbeeld hoe Gerry, thans iets hoogs in de juristerij in Overijssel, mij voor de zoveelste keer, met vinger en hand, had uitgelegd hoe de geslachtsdaad volbracht moest worden en op een gegeven moment een auto passeerde zonder benzinedop, waarna Gerrit, kleine pedagoog die hij was, zijn geslacht ritmisch tegen het open gat duwde en zei: "Je kunt rustig een auto neuken zonder kinderen te krijgen, hoor."

Wat me in dit verband ook helder voor ogen staat, is een gebeurtenis die zich veel later voltrok, toen ik een jaar of veertien was en op het Amsterdams Lyceum zat. Een jongen droeg toen tijdens een voordrachtwedstrijd in de aula een gedicht op waarin de geslachtsdaad zeer nauwgezet en precies werd beschreven, zij het dat de laffe dichter zich wel heel erg van bloemetjes en bijtjes had bediend. Maar voor de goede verstaander was het poëem zowel informatief als pikant. Deze jongen won een prijs, maar wie gaf die prijs? Inderdaad, de huidige minister van justitie Hirsch Ballin. Hij reikte de prijs uit met de woorden: "Ik heb er veel van opgestoken," waarna de gehele aula, goed gevuld met pubers, wederom plat lag van het lachen.

Ach ja, ik was tien toen mijn oudere broer met een plaat thuiskwam waarop Boudewijn de Groot zong: "De seksuele voorlichting/ Dat is een zeer gewichtig

ding/ Wie dacht dat alles zomaar ging/ Is een conservatieveling."

En ik herinner me dat mijn broer en ik elkaar het boek *Jongensvragen* voorlezen en ik was ongelooflijk verrast dat Röling uit dat boek precies de vijf woorden haalt die mij tot op de dag van vandaag zijn bijgebleven en die ik regelmatig herhaal als het onderwerp masturbatie ter sprake komt. De positief-christelijke schrijver J. van Keulen noemde onaneren in *Jongensvragen* namelijk 'laf gesnoep in je eentje'.

Laf gesnoep in je eentje - een bijna Reivaanse uitdrukking. Vijf woorden die, precies tegengesteld aan de wens van de schrijver, voor mij een sleutel vormden waarmee je een van de vele sloten kon openen die op de poort waren aangebracht waarachter zich het luikeland van het genot zou bevinden. Onanie mocht dan in die jaren, lees ik bij Heinen, nog als verderfelijk worden gezien, ik wist toen al dat ik me eraan zou vergrijpen.

En toch, wat moet het voor voorlichters en ouderen een rare tijd zijn geweest. Gerard Reve en Willem Frederik Hermans ontmoetten elkaar in die jaren vijftig regelmatig. Gerard vertelde, dan over zijn seksualiteit en zei dat hij ter ontspanning regelmatig 'de zevenklapper' liet afgaan, waarmee hij bedoelde dat hij zich zeven keer per dag aftrok. Hermans was hierdoor geschokt en zei, wetenschapper die hij was: "Gerard, dat moet je niet doen. Daar krijg je voortdurend hoofdpijn van en ernstige depressies."

Wetenschappelijk gezien heeft Hermans overigens gelijk gekregen. Ik bedoel: Gerard heeft ernstige depressies gehad en ook hoofdpijn. Maar we hadden het over seksuele voorlichting.

Mijn ouders deden dat, hoe verlicht ze ook waren, laf en belabberd en ik heb de stelling overtuiging dat ik het ook laf en belabberd doe. Want voor het geven van voorlichting moet je, meen ik, ook de juiste persoonlijkheid hebben. En die heb ik niet. Ik ben laf en belabberd. Te veel laf snoep gehad in mijn jeugd, veronderstel ik.

Mijn dochter is nu elf. En komt met Meisjesvragen - inderdaad, eveneens een titel van de christelijke J. van Keulen, maar dat bedoel ik niet. Ik kan sommige vragen van mijn dochter niet beantwoorden. Nee, vragen betreffende 'de nauwe vereniging der teedelen van beide seksen' dat gaat allemaal wel. Maar zo'n vraag als: "Pap, moet je verliefd zijn op elkaar als je met elkaar vrijt?" brengt mij ernstig in de problemen.

De waarheid is natuurlijk dat dat niet hoeft - pappa zelf is zelden verlegen, maar alleen geil als hij vrijt, en soms zelf dat niet - maar ja, ik wil mijn eigen dochter toch ook niet meteen vertellen hoe het werkelijk zit.

Daarbij komt dat ik, naarmate ik ouder word, zoals dat hoort steeds conservatiever word, eigenlijk ook uit jaloezie op de jeugd. En daar is misschien mijn dochter het slachtoffer van. Want die jeugd, die doet maar. Niks geen romantiek, niks geen leuke versierdersbabbels, niks bloemen, ringen, verlangen, liefdesbrieven en in de regen wachten op de hoek in de hoop een glimp van haar op te vangen. Ben je gek. De jeugd van nu - die ook nog altijd maar gezond is en er altijd goed uitziet - stap regelrecht op een meisje of jongen af en vraagt: "Zullen we neuken?" Waarop dat jonge meisje, of die prachtige knaap altijd 'ja' zegt! In tegenstelling dus tot vroeger. Jaloezie bestaat niet meer en trouw ook

niet. Alles waarvoor wij destijds hebben gestreden, is bereikt. De Vrije Liefde is in het bezit van de huidige jeugd. De jeugd verwerpt elkaar - maar mij zien ze niet staan. Wat kan ik verlangen naar seksuele geheimzinnigheid. Wij, de oudere jongeren, hebben van onszelf op het gebied van de seksualiteit een *lost generation* gemaakt. Nu we eindelijk de vruchten zouden kunnen plukken van onze strijd, blijken die vruchten overrijp of nog veel en veel te jong. Heel ergerlijk. En zo'n ouderenpartij doet daar ook niets aan.

Toch vraag ik me af of Röling mijn visie op de jeugd deelt. Ik geloof het niet. Het boek *Gevreesde vragen* geeft precies aan hoe de strijd is gestreden en Röling eindigt met: "Geen vraag wordt nog gevreesd of geschuwd, maar welk een wanhopige padvindingsmoed in de toon die tot de jongeren wordt aangeslagen. Met het optimisme van ouders die hun kinderen groente willen laten eten, wordt geprobeerd althans nog iets aardigs te verbinden aan de harde techniek van condooms en gedragstherapie. Intussen gaat iedereen zijn en haar gang."

Vooraf die laatste zin, sprak me aan: iedereen gaat inderdaad maar zijn gang. Maar terwijl ik dat eigenlijk niet om te harden vind, acht Röling het 'een triomf van de beschaving' en een 'verworvenheid die niet verloren mag gaan'. Rationeel ben ik dat met hem eens, emotioneel niet. Mijn zinderende jaloezie jegens de jeugd is zo groot dat ik ze eigenlijk een nieuw lijden toewens. Een lijden zoals wij dat hebben gekend. Toen we nog niets wisten. Ik geef toe, er zit iets paradoxaals in: jaloezie zijn op de verworvenheden waarvoor je hebt gestreden. En je zou kunnen zeggen dat ik het gevoel heb dat de seksuele revolutie niet haar kinderen, maar haar ouders heeft opgegeten. We staan aan de zijkant en kijken naar het spel, in het besef dat we niet meer worden opgesteld.

Leed de verwende jeugd maar weer.

THEODOR HOLMAN

PAR 21-5

Gevreesde vragen

Milan en Raymond helpen jongeren bij coming out

G.K. 28/5/194

Eigenlijk ging het allemaal vanzelf. In de boeken die hijzelf als adolescent las herkende hij niets van zichzelf. Toen al werd het idee geboren: ooit zou Michael Haenen het boek schrijven dat hijzelf in z'n pubertijd zo node miste.

Vol trots presenteerde de 29-jarige Limburger onlangs het langverwachte geesteskind: 'Milan krijgt verkering..!' Samen met dit boek heeft hij een expositie ingericht in het pand van De GAY Krant in Best. Een ding moeten we toegeven: hij heeft het boek in eigen beheer doen verschijnen ("geen enkele uitgeverij wilde zich er aan wagen, dus ben ik zelf maar de boer op gegaan") en moet nu zelf stad en land afreizen om boekhandelaars zover te krijgen dat ze 'Milan krijgt verkering..!' in hun schappen leggen. Maar dit wil niet zeggen dat Haenen's missie er een is van een gefrustreerd schrijver in de dop. "Toen ik zelf zeventien jaar oud was verslond ik boeken met homoseksualiteit als thema. Ik kwam echter niets tegen dat ik herkende en dat deed zeer. Ik had een enorme behoefte om me terug te trekken in een hoekje met m'n boekje, maar alles wat ik las was doorspekt met dezelfde negatieve lading. En dat was in die fase juist datgene waar ik geen behoefte aan had. Juist dan heb je vooral steun in de rug nodig. Een boek als 'Maak me niet kapot' van Lynn Hall, wat ik toen las, is zo negatief en bovendien houdt het verhaal pats boem ineens op. Dat kon er bij mij niet in."

Met deze gedachte in het achterhoofd waagde Haenen zich aan het schrijven van 'Milan krijgt verkering..!' Het boek verhaalt over Milan Hervey, een middelbare scholier die een aantal weken voor het einde van z'n schooljaar samen met ouders en broer en zus verhuist naar het plaatsje Roermond. Milan is zich bewust van z'n sluimerende homoseksuele gevoelens, maar weet niet echt wat er mee te doen. De jongen valt echter met z'n neus in de boter want op z'n nieuwe school wordt tijdens de lessen maatschappijleer juist het onderwerp homoseksualiteit en discriminatie behandeld. Ander groot pluspunt voor Milan is zijn klasgenoot Raymond ("Milan hield de adem in. Wat was die jongen een kanjer!"), waarbij hij pal in de buurt wordt geplaatst.

Vanaf dat moment gaat het uitermate snel met de

Milan krijgt verkering..!

M. Haenen

homoseksuele ontwikkelingen van onze jeugdige hoofdpersoon. Het klikt tussen Milan en Raymond, en in no-time blijken de twee elkaar gevonden te hebben: "Ik heb je lief", zei hij teder. Raymond had zich nog nooit zo fijn gevoeld. Hij had Milan maandag voor het eerst gezien. Eerst op school, waar hij hem meteen door zijn schoonheid was opgevallen. Later had hij hem twee keer gezien. De eerste keer spontaan in de tuin en later nogmaals toen hij terug ging kijken, net op het moment dat Milan de wond aan zijn been schoonmaakte. Hij had hem meteen bewonderd en nu lag hij in zijn armen. Hij was dolgelukkig! 'Ik heb je ook lief', zei Milan en hij draaide zich naar Raymond toe en gaf hem een kus." De twee hoofdpersonen in het boek zijn uitermate mannelijke types, populair met veel vrienden en zeer sportief: duidelijk met de bedoeling nu

eens geen stereotype homo's neer te zetten. Het boek ademt een zeer positieve sfeer uit, zoals de traditionele jeugd- en jongerenboeken (wie kent niet 'de Kamélcon'-serie, of de welbekende Engelse jeugd-detectives 'De Vijf') waarin goed duidelijk goed is en kwaad overtuigend kwaad. Milan wordt meteen opgenomen door zijn klasgenoten en de enkele negatieve elementen die zich in de klas bevinden zijn de kwade factor en spelen dus bijvoorbeeld overtuigend vals tijdens een potje voetbal, maar draaien aan het eind van het boek uiteraard bij.

Ook Milans coming out verloopt rimpelloos. Nadat hij en Raymond een ongeluk met de boot hebben gehad en Milan zijn vriend aan het ziekbed troost is het in een vloek en een zucht gebeurd. "De vader van Milan meende iets te moeten zeggen wat de ouders al vermoedden. 'Hebben jullie een relatie met elkaar, ik bedoel verkering?' vroeg hij. Milan keek eerst hem en toen Raymond verbaasd aan. En Raymond probeerde met zijn ogen te zeggen: 'Zeg het dan Milan!...' 'Ja, we hebben verkering!' zei hij. 'Jongeren toch! Hoe kon je dat toch zo stickem doen? Je mag toch hetzelfde als Debora!' antwoordden ze." En daarmee is de coming out van het tweetal een feit.

Op de vraag of dit niet een wegdromen is in wat zo mooi zou kunnen zijn, maar dat in werkelijkheid vaak met veel hindernissen gepaard gaat verdedigt Haenen zich fel: "Mag een boek je geen positief en lekker gevoel geven? Ik vind dat dit het boek is waarmee je je rustig terug kunt

trekken. Laat mensen ook eens genieten. Er is al ellende genoeg. Bovendien werkt het ook psychologisch. Een lezer ziet dat een coming out niet noodzakelijk tot problemen hoeft te leiden, maar dat het ook goed kan gaan. En dat is ook waarvoor ik pleit in 'Milan krijgt verkering..!': voorlichting over homoseksualiteit moet geïntegreerd zijn in de opvoeding en het onderwijs. Pas dan kan de coming out voor jongeren een makkelijker proces zijn dan het nu in veel gevallen is."

'Milan krijgt verkering..!' door Michael Haenen. Uitgegeven in eigen beheer. Prijs: f 29,50/599 Bfr. Expositie met kunstwerken van Haenen te zien in onder andere de tentoonstellingsruimte van De GAY Krant (open tijdens kantooruren).

“Leeftijdsgrens terugdraaien”

Gay krant
2015

LONDEN - Terwijl homo-activisten nog steeds lobbyen om de age of consent voor homoseksuelen verder te verlagen, spreken diverse groepen zich uit om de nieuwe wet weer terug te draaien. Voormalig Tory-minister Lord Orr-Ewing zei dat het House of Commons nogmaals zou moeten nadenken over artikel 139 van de Criminal Justice and Public Order Bill dat de leeftijd voor toegestane seksuele handelingen voor homoseksuelen nu op achttien jaar stelt.

Orr-Ewing zegt dat de parlementleden zijn beïnvloed door brieven van homoseksuelen. “We zouden ons moeten herinneren dat dit het Jaar van het Gezin is”, meent Orr-Ewing. “Wetgeving is noodzakelijk om de verspreiding van homoseksualiteit te ontmoedigen en daarom zou het parlement geen stappen moeten doen om homoseksueel gedrag makkelijker te maken.” Lord Orr-Ewing en andere tegenstanders van gelijke rechten voor homoseksuelen zijn van plan een amendement in te dienen als de wet ter goedkeuring naar het Hogerhuis gaat. Homo-activisten bezien de uitspraken en plannen van de tegenstanders met angst. Een Labour-woordvoerder van Onderwijs, Lord Ponsoby, heeft gezegd dat hij twee amendementen zal indienen. Eén om ervoor te zorgen dat homoseksuelen tot achttien jaar niet vervolgd zullen worden en het andere om de straffen voor seks met iemand onder de age of consent gelijk te stellen. De gemiddelde veroordelingen in Engeland zijn nu twee jaar gevangenisstraf voor seksuele handelingen met een meisje in de leeftijd van 13 tot 16 jaar en vijf jaar voor seks met een jongen van 16 tot 18 jaar.

De twee amendementen worden gesteund door Stonewall. Volgens voorzitter Angela Mason van Stonewall kunnen tegenstanders kunnen niet accepteren dat de tijden zijn veranderd. “We willen graag dat het parlement nogmaals kijkt naar de age of consent zodat de leeftijdsgrens voor homoseksuelen gelijkgeschakeld wordt met die voor heteroseksuelen. En niet om de klok weer terug te draaien”, aldus Mason.

Aan Denemarken is gevraagd Engeland binnen te vallen om zo de homowetten van het Scandinavische land aan de regering van Engeland op te leggen. De vraag maakt deel uit van de actie die door de homogroep Outrage voor de Deense ambassade in Londen werd georganiseerd. De Deense minister van Cultuur, Jacob Benthine, heeft beloofd dat koningin Margrethe van Denemarken de cadeaus van Outrage zal ontvangen. Outrage heeft de koningin een set gouden sleutels van de stad Londen aangeboden en het nadrukkelijke verzoek gedaan de stad te overvallen. In Denemarken zijn de afgelopen jaren veel wetten aangenomen die gelijke rechten voor homoseksuelen garanderen. De leeftijd waarop seksuele handelingen zijn toegestaan, ligt in dat land voor iedereen op 15 jaar.

28 mei 1994

Gay krant

Wassenaarse scholiere spreekt over Griekse knapenliefde

“Het was allemaal zo vanzelfsprekend”

WASSENAAR - Begin juni gaat de 17-jarige Ellen Das ons land in Londen vertegenwoordigen bij de finale van de 'public speaking competition of schools', een speechwedstrijd voor jongeren uit de hele wereld. Het onderwerp waarmee ze dat gaat doen is de liefde tussen mannen en hun knaapjes in het oude Griekenland, ten tijde van Plato's Symposium.

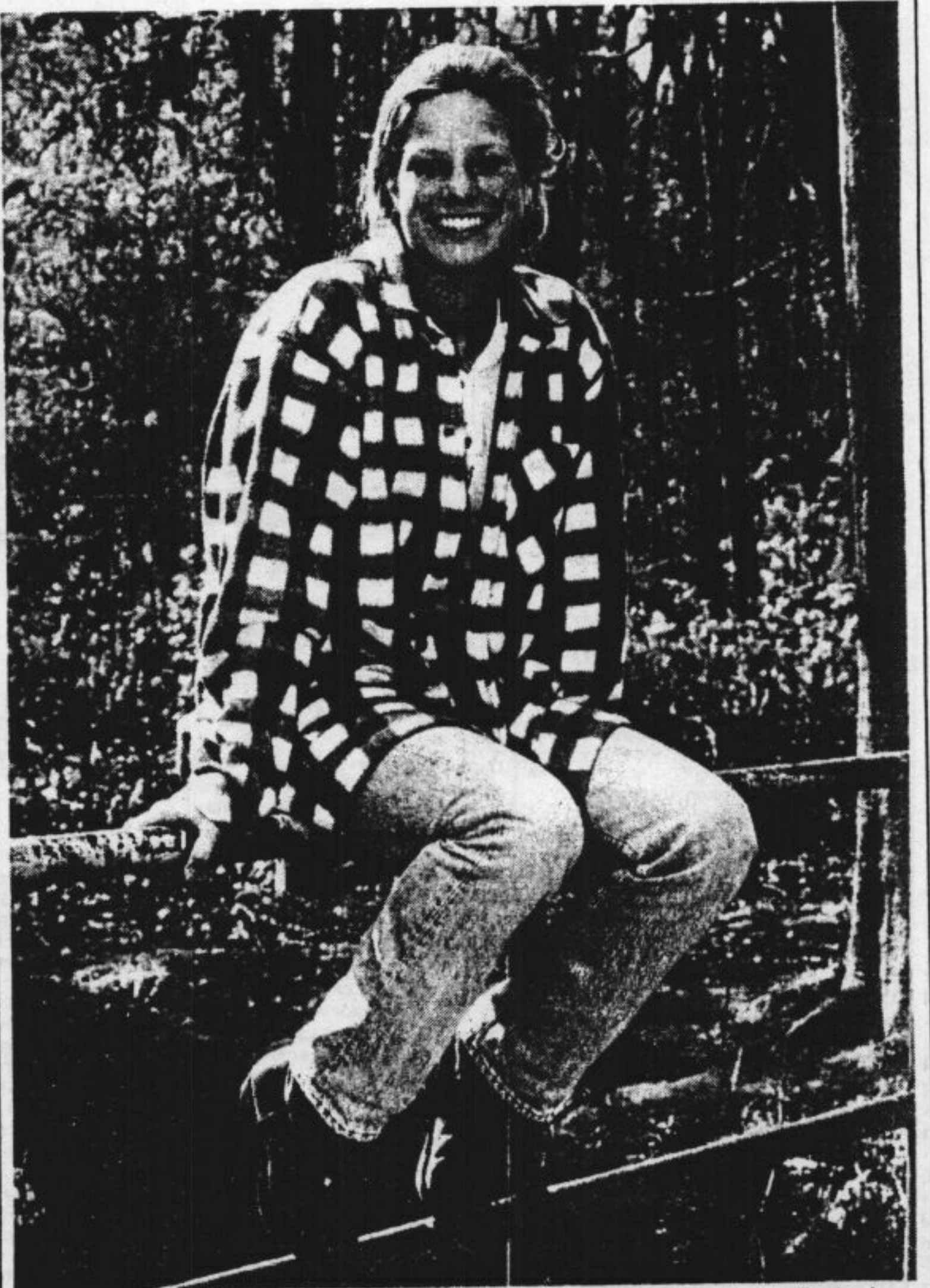
Helemaal niet zo'n opmerkelijk thema, vindt Ellen zelf. “Ik heb in de Nederlandse voorrondes dezelfde speech ook al een paar keer moeten houden en toen zei iedereen na afloop dat ze het maar vreemd vonden dat ik daarvoor gekozen had, omdat ik zelf heteroseksueel ben. Zo stom! Waarom zouden alleen homoseksuele mensen erover kunnen praten. Het is toch iets dat iedereen aangaat.”

Eerder dit jaar schreef ze al een scriptie over hetzelfde onderwerp. “Ik volg Latijn en Grieks op school en op dit moment behandelen we de knapenliefde in het oude Griekenland. Dat intrigeerde me. In die tijd was het heel gewoon dat mannen van rond de veertig, vijftienveertig jaar er een jong jongetje bijnamen om hun geestelijk, en soms lichamelijk, leven te verrijken. Het was immers een mannenmaatschappij waarin vrouwen weinig te vertellen hadden. Het hoorde bij het opvoedingsproces van jongens om met een oudere man om te gaan. Het seksuele aspecten was meestal maar bijzaak.”

“Wat me direct opviel was dat het allemaal zo vanzelfsprekend was. Er werd totaal niet moelijk over gedaan. In tegenstelling tot de tegenwoordige tijd, waarin homo's en lesbiennes nog vaak heel raar worden bekeken. Toch? En homorelaties worden in heel veel opzichten nog niet gelijkgesteld aan heterorelaties, terwijl dat in de oudheid haast andersom was. Merkwaardig, wij dragen de Griekse cultuur op handen, maar een van de grondbeginselen uit die cultuur, homoseksualiteit, niet.”

In mijn speech leg ik die link met het heden ook. Al was ik eigenlijk vooral geïnteresseerd in Plato's Symposium. Ik ben niet zo'n feminist, maar ik heb wel een heel groot rechtvaardigheidsgevoel. En op zichzelf is het wel prettig dat ik op mijn manier toch ook iets bijdraag aan de emancipatie, of in ieder geval aan het bespreekbaar maken van homoseksualiteit.”

Tot nu toe heeft ze vooral positieve reacties gehad op haar onderwerpskeuze. Zelfs de conservatieve Britse ambassadeur in Nederland prees haar erom bij de nationale finale. Ellen: “Toen ik die man tegenover me zag zitten in z'n krijtstreepjespak had ik dat absoluut niet verwacht. Maar na afloop kwam hij naar me toe en begon een heel verhaal over homoseksualiteit in het oude Rome tegen me op te hangen. Terwijl ik daar nauwelijks iets van afweet. Hij zei dat hij zich daar erg in verdiept had. Ik vraag me af waarom...”

Ellen Das: “Merkwaardig, wij dragen de Griekse cultuur op handen, maar een van de grondbeginselen van die cultuur, homoseksualiteit, niet.”

‘Ontucht’ nog niet uit Belgisch wetboek

Gay krant
2015

GENT - De term ‘ontucht’ wordt vooralsnog niet uit het Belgisch Strafwetboek geschrapt. Een wetsvoorstel hiertoe, ingediend door Henri Simons (Ecolo) en Mikeke Vogels (Agalev) werd door de commissie Justitie met een meerderheid van negen tegen drie stemmen voor verworpen.

De beladen term ‘ontucht’ heeft in het verleden diverse malen aanleiding gegeven tot gerechtelijke legitimatie van discriminatie van homoseksualiteit. Zo werden de eigenaars van twee homosauna's aangeklaagd wegens ‘aanzet tot ontucht’ en werd een Brussels radioprogramma na het plaatsen van homo-contactadvertenties eveneens voor het gerecht gedaagd. Beide zaken eindigden in vrijspraak voor de aangeklaagden. Om soortgelijke gevallen in de toekomst te voorkomen werd door de Belgische homo- en lesbienbeweging aangedrongen op wetsherziening. De beweging hoopt nu dat een toekomstige stemming in de plenaire zitting van de Kamer alsnog tot schrapping kan leiden.

Rotterdamse politie eerste korps met eigen 'Gay Team'

UN
20/5

ANP
Rotterdam

„Hallo, wij zijn Dick en Wietse, de nieuwe homo-rechercheurs.“ Met deze woorden gaat de politie sinds kort de baan op in Rotterdam. Dick Snaterse (37) en Wietse Lantinga (34) zijn het gezicht van de politie in het Kralingse Bos en in de Rozentuin achter het museum Boymans van Beuningen, waar de homoscene 24 uur per dag actief is.

Voor zo ver zij zelf weten heeft de politie-nog nergens in Nederland 'homo-rechercheurs' in dienst. Wel kent de politie in Haarlem een team dat slachtoffers begeleidt bij het doen van aangifte, maar echt serieuze contacten leggen in de homowereld en reageren, nee, dat gebeurt nu alleen in Rotterdam. Binnenkort komen hun visitekaartjes van de drukker. Op het kaartje staat ter verduidelijking 'Het Gay Team'. „Want“, zo zegt Snaterse, „als we iemand aanspreken in het bos moet je duidelijk zijn over wie je bent en wat je komt doen.“

Zelf is Snaterse ook homo. Zijn maat Lantinga niet. Dat is misschien een kleine belemmering bij het leggen van het eerste, fragile contact op de baan waar homo's een gecompliceerd spelletje spelen om elkaars bedoelingen af te tasten. „Ja, het is een aparte cultuur. Als een vreemde zich verdacht gedraagt, is het spelletje meteen afgelopen. Dan stuift iedereen een andere kant op“, zegt Lantinga.

Collega Snaterse heeft meestal sneller in de gaten wat voor groepen homo's over de baan bewegen. Zoals de getrouwde mannen van wie niemand het mag weten, de homo's die er gewoon voor uitkomen, de *bisnisboys* die het voor geld

doen, maar dat soms niet duidelijk van tevoren zeggen of de mannen die toevallig over de baan rijden of lopen, zonder dat ze iets in de gaten hebben. Snaterse: „Ik voel gewoon hoe iemand is. Ja, dat voel ik gewoon“.

Lacherig

In het regiokorps doen de collega's nog steeds wat lacherig over de homoscene in het bos en in de Rozentuin, waar zij dagelijks langsrijden in de surveillancewagens. Maar dat lacherige gaat er steeds meer van af. Drie moorden op de baan in het Kralingse Bos vorig jaar en een aantal gevallen van afpersing of ernstige mishandeling van homo's gaven de beslissende stoot tot de oprichting van het Gay Team.

In 1991 was er al een team voor het doen van aangiftes, maar dat is inmiddels opgeheven. De toename daarna van ernstig anti-homogeweld en de verwaterde contacten in die wereld deed het regiokorps be-

seffen dat er iets moest gebeuren. Meer dan alleen het begeleiden van slachtoffers.

Snaterse: „Het accent ligt op het leggen van contacten om daardoor beter inzicht te krijgen in de scene. Vergeet niet dat de daders van die twee moorden van vorig jaar nog steeds vrij rondlopen. Dat is een eng idee. We doen minder aan het begeleiden van slachtoffers. Misschien heeft de politie in het verleden de slachtoffers te veel bevoogd en te weinig gerechercheerd in het milieu“.

Snaterse reageerde meteen op een interne vacature. Lantinga moest even over de streep worden getrokken. Hij zegt: „Ik had het in mijn vorige functie prima naar mijn zin. Later begreep ik dat deze functie enorm veel vrijheid heeft. Je kunt je eigen winkel inrichten. Dat trok mij wel“.

Telefooncel

Per 1 april zijn ze begonnen. Ken-

nismaken op de baan is het belangrijkste, gevolgd door robbertjes vechten tegen de bureaucratie. Bijvoorbeeld tegen de bezuinigingen binnen het korps, waardoor Snaterse en Lantinga de baan op moeten zonder verbinding met de meldkamer. Zouden zij assistentie nodig hebben, dan moeten zij naar de dichtstbijzijnde telefooncel aan de rand van het bos.

Ook de registratie van alle voorbije homozaken is door de strenge privacy-wetgeving een kwestie van vallen en opstaan. Zo staan „homo-moorden“ niet als zodanig in de computer. Het politie-archief spreekt uitsluitend van moord, mishandeling of afpersing. De homo-zaken zijn onder die algemene trefwoorden ondergebracht.

„Maar“, zegt Snaterse, „het voordeel is dat we niet in de verleiding komen om alle oude zaken op te diepen. Heel veel informatie is na een paar jaar onbruikbaar. We beginnen gewoon vanaf nul.“

De GAY Krant - Nummer 255 - 28 mei 1994

Veel voorkeurstemmen voor roze kandidaten

BEST - Alhoewel geen enkel kandidaat-kamerlid op een onverkiesbare plaats er tijdens de Tweede Kamerverkiezingen in is geslaagd via voorkeurstemmen alsnog het parlement te bereiken, kan De GAY Krant-actie 'Echt, het mot, kies een pot/Ken Uw plicht, kies een nicht' als een succes worden beschouwd. Veel voorkeurstemmen werden uitgebracht op de diverse roze kandidaten.

Uitgebrachte stemmen op roze kandidaten:

Anne Lize van der Stoel (VVD)	8943
Rudi van Dantzig (GroenLinks)	2722
Boris O. Dittich (D66)	2291
Annemarie Grewel (PvdA)	2245
Clemens Cornelje (VVD)	1547
Herman Verbeek (Groenen)	1410
Herman Meljer (GroenLinks)	1081
Jan Willem Duijvendak (GroenLinks)	590
Ron van Zeeland (SP)	366
Ries Smits (CDA)	346
Peter Rehwinkel (PvdA)	345
Elbert Westerbeek (Nieuwe Partij)	45

Politiek

Duidelijke koploper uit het rijtje is Anne Lize van der Stoel. De voormalige VVD-fractievoorzitter in de Amsterdamse gemeenteraad trok 8943 kiezers naar zich toe en toonde zich daarmee verguld. „Mijn broer heeft uitgerekend dat ik met dit aantal op de vierentwintigste plaats ben gecindigd in een 'totaalstand' over alle 150 nieuwe kamerleden. Niet slecht toch voor een beginnende landspolitica? Ik heb er enorm veel zin in, hoewel het allemaal nog een beetje onzeker en rommelig verloopt. We hebben nog geen eigen werkkamer tot onze beschikking, dus voorlopig bivakkeer ik zolang ergens anders. Maar het koffie-apparaat doet het in elk geval, dus dat is al iets.“

Dat er nu vier roze kandidaten in de kamer zitten vind ik een lekker idee. Dat kan prettig zijn bij discussies over homozaken in de toekomst. Ik sta in elk geval niet alleen als iets ter sprake komt. Inderdaad, er zijn nogal wat mensen die wat van me verwachten en dat legt toch een zware druk op me. Ik merkte het ook al toen ik afscheid nam van de Amsterdamse raad. Mensen die me vroegen: 'Regel dit eens, doe daar eens wat aan'. Ik wil de verwachtingen van 'mijn' kiezers niet beschamen. Vooral de afstand tussen hen en mij moet zo klein mogelijk zijn. Is er iets, dan zijn brieven altijd welkom. Want ik vind het erg prettig als mensen zich op een be-

paalde manier in me herkennen.“

Opvallend in het rijtje uitgebrachte stemmen is het betrekkelijk lage aantal dat CDA-kamerlid Ries Smits (nummer 29 op de lijst) achter zijn naam heeft staan. Met 346 stemmen scoort hij gezien hem omringende kandidaten (nummer 28 op de lijst de heer Van der Heijden 970 stemmen, nummer 30 drs. Leers 1464 stemmen) relatief laag. Wellicht dat het CDA niet echt populair is onder de roze stemmers.

Wie de woordvoerders homo-emancipatiebeleid van de diverse kamerfracties worden is voorlopig nog onbekend. De PvdA weet te melden dat Jeltje van Nieuwenhoven het woordvoerderschap waarneemt tot een nieuw kabinet is beëdigd. CDA, D66 en GroenLinks huldigen hetzelfde principe. Anne Lize van der Stoel weet te melden dat haar nieuwbakken collega Bibi de Vries op de nominatie staat. „Een prima kandidate en ze kan altijd bij mij komen met vragen.“

Brieven

UN 17/5

Arrest Hoge Raad zet de homo's weer in de hoek

Mijn klomp is gebroken, die ene die het nog deed. Ik heb weer eens een arrest te zien gekregen van de Hoge Raad der Nederlanden. Wat kan in vredesnaam de verklaringen zijn voor het nieuwste 'baanbrekende' alimentatie-arrest van dit clubje hoogedelgeleerde, rechtsprekende leden van het ouderenverbond?

De Hoge Raad vindt dat homo's en lesbo's niet kunnen samenleven 'als waren zij getrouwd', want zij bedienen zich van één sexe tegelijk. Volgens de wet kunnen zij daarom niet trouwen, en dus vindt de Hoge Raad dat ze ook niet kunnen doen alsof. Jawel, het staat er echt! Is dit nou serieuze rechtspraak? Wat betekent dan doen alsof je getrouwd bent?

Ik vertaal het even. Mensen met diabetes kunnen nooit bepaalde soorten voedsel eten. Snoep is voor hun een verboden vrucht. Maar die diabetici doen net alsof ze dat niet missen of erg vinden. Toch doen ze geregeld alsof ze van de verboden vrucht snoepen, al-

thans het lijkt er verdomd veel op. Ze maken smakkende geluiden, doen van 'hmm, wat lekker' en boeren na afloop. Voelt u hem al?

Doen alsof je getrouwd bent voor homo's en lesbo's is net zo iets: Ze kunnen niet trouwen maar beloven elkaar toch eeuwige trouw. Ze komen op tijd thuis voor het eten. Ze betalen ieder naar draagkracht mee aan de lening voor de televisie en de draagmoeder. Ze gaan met elkaar naar bed, en ook bij hun wordt dat na verloop van tijd steeds minder. Ja, ja, je gelooft je oren niet: het lijken net Jan en Truus van hiernaast!

Waarom worden homo's en lesbo's niet serieus genomen? Waarom moet een alimentatie-plichtige ex-partner zich beroepen op het voor hem of haar stuitende karakter van de nieuwe relatie van de nieuwgeboren homo? Dat is toch te gek voor woorden. De Hoge Raad moet eens wat verder kijken dan de binnenkant van de studeerkamer.

Fons Hudiot,
Utrecht.

donderdag 19 mei 1994

DE TELEGRAAF

Verdachten van serie-overvallen in arrest Beestachtige jacht op homoseksuelen

Van onze correspondent

TEL

HOORN, donderdag

Op ontmoetingsplaatsen langs snelwegen blijken regelmatig homofiele mannen op beestachtige wijze te zijn mishandeld en beroofd. De Hoornse recherche sluit niet uit dat er doden zijn gevallen.

Drie mannen in de leeftijd van 18, 20 en 26 jaar zijn inmiddels aangehouden en hebben overvallen bekend in de omgeving van Hoorn (2), Tiel (2) en Den Bosch.

De politie van Hoorn vreest dat dit slechts het topje van de ijsberg is. Want de meeste slachtoffers waren gehuwd of hadden een vaste homofiele relatie, waardoor ze uit angst om ontmaskerd te worden hun mond hielden tegenover de politie.

Ogen

„Het grote probleem”, zegt onderzoeker Peter Peerdeman, „is dat de slachtoffers zich niet melden. Ze zijn op een verschrikkelijke manier onder druk gezet om de politie er niet bij te halen. Hoewel de daders zeggen alles nu bekend te hebben, kan ik aan hun ogen zien dat er meer is.”

De omvang van de zaak kwam aan het licht na een ontvoering, die op 18 april 's avonds begon bij de parkeerplaats De Koggen langs de A7 in de omgeving van Hoorn. De meegesleurde man moest thuis zijn cheques ondertekenen en zijn pincode bekendmaken. Na een twee uur durende autorit, waarbij fors op de doodsbanne man werd ingeslagen, dumpten de daders het slachtoffer in de buurt van zijn auto. In een tankstation bij Bèemster wilden ze vervolgens een paar cheques verzilveren, maar de pompbediende kreeg argwaan en ging er niet op in.

Deze poging werd keurig vastgelegd op een videoband, die de pompbediende later naar de politie bracht. Na een uitzending van de opname op de t.v. kwamen niet minder dan 63 tips binnen. Daardoor kon een dag later de 20-jarige man, zonder vaste woon- of verblijfplaats, worden aangehouden in Utrecht. De dag daarop volgde in Zaanstad de aanhouding van de twee andere mannen, een 26-jarige inwoner van Zaanstad en een 18-jarige man, die tijdelijk bij hem inwoonde.

„De gruwelijke wijze waarop deze mensen met hun

slachtoffers omgingen, is niet te beschrijven. Het laatste slachtoffer werd door een van de mannen net zo lang met een vuist op dezelfde plek op zijn hoofd gebeukt dat het bloed er uit liep. Een van de arrestanten had als verklaring voor het geweld dat hij een hekel aan homo's heeft”, aldus Hans Noordman, de leider van het vierkoppige rechercheerteam.

Het Hoornse rechercheerteam is er veel aan gelegen in contact te komen met mogelijke andere slachtoffers van dit trio. Zij kunnen bellen met de recherche in Hoorn, telefoon 02290-34444. „De aangevers kunnen rekenen op de uiterste discretie”, zegt Peter Peerdeman.

Mannen in arrest voor geweld tegen homo's

Van onze verslaggever **VK 20-5**

AMSTERDAM

Een speciaal rechercheerteam van de politie in Hoorn denkt met de aanhouding van drie mannen eerder deze maand een omvangrijke misdelings- en berovingdelict te maken. Het gaat om drie mannen uit Utrecht en twee mannen uit Zaanstad van achttien en 26 jaar hebben inmiddels vijf zaken bekend. Het drietal gebruikte bij de mishandelingen zulk extreem geweld dat de

politie niet uitsluit dat er doden zijn gevallen.

Het trio ontvoerde op 18 april een man bij een parkeerplaats die bekend staat als een ontmoetingsplek voor homoseksuelen, aan de A7 in de omgeving van Hoorn. Thuis moest de man zijn pincode bekendmaken en enkele cheques afgeven. Daarna reden de mannen uren rond waarbij het slachtoffer langdurig werd mishandeld. De man werd daarna weer achtergelaten in de buurt van zijn eigen auto. Het drietal kon drie weken later worden gearresteerd na een uitzending van het televisieprogramma *Opsporing verzocht*. In die uitzending werden beiden getoond van de overvallers op het moment dat zij de gestolen cheques probeerden te wisselen bij een tankstation. De pompbediende nam de cheques niet aan, maar leverde later bij de politie de videoband in waar de mannen op te zien waren. Na de uitzending over deze zaak kwamen er bij de politie 63 tips binnen.

Volgens Teamleider Recherche J. Noordman wordt de zaak bemoeilijkt, omdat er maar weinig mensen zijn die met hun homoseksuele ge-

aardheid naar buiten durven te komen. „Een deel van de mannen die met geweld geconfronteerd worden, durven geen aangifte te doen, omdat ze getrouwd zijn en daarnaast een homoseksuele relatie hebben. Het rechercheerteam in Hoorn dat met de zaak is belast, denkt binnenkort meer overvallen te kunnen oplossen. De aangehouden mannen hebben bekend vijf dergelijke overvallen te hebben gepleegd op homoseksuelen in Hoorn, Tiel en Den Bosch. Volgens het team is dit maar een klein deel van de ware aantal overvallen.

Homo's uitgejouwd bij herdenking in Israël

AP
JERUZALEM

Ongeveer 150 homoseksuelen uit twaalf landen hebben voor het eerst in Yad Vashem, het Israëlische holocaust-herdenkingscentrum, de tienduizenden homo's herdacht die tijdens de Tweede Wereldoorlog door de nazi's zijn vermoord.

Yad Vashem had geweigerd de herdenking goed te keuren en bij het centrum werd gedemonstreerd door orthodoxe joden, die schreeuwden: 'Aids! Geen homo's meer'.

'Er is soms het gevoel dat de joodse ervaring te kort wordt gedaan als je praat over andere slachtoffers van de holocaust', zei Jack Gilbert, die een telefonische hulpdienst voor homoseksuelen in Londen leidt.

De deelnemers aan de herdenking waren merendeels afkomstig uit de Verenigde Staten en Europa.

Homo-herdenking holocaust verstoord

Door onze correspondent

TEL AVIV, 31 MEI. Een poging van een groep joodse homoseksuelen in Yad Vashem voor hun door de nazi's omgebrachte joodse gelijken te bidden is gisteren op een pijnlijk incident uitgelopen. De ceremonie in de herinneringszaal in het Jeruzalemse monument ter nagedachtenis van de zes miljoen joden die tijdens de holocaust werden vermoord, werd door enkele overlevenden en demonstranten luidruchtig verstoord. Tijdens het gebed rende een oude man de zaal binnen en protesteerde schreeuwend en gillend tegen de „ontheiliging” van Yad Vashem. „Wat moet er van mijn volk terecht komen”, riep hij voordat hij

zich op de grond wierp. Hij moest door vier politieagenten worden weggedragen.

Buiten de gedenkzaal van Yad Vashem kregen de homo's en lesbiennes, die in Jeruzalem voor een conferentie bij elkaar zijn, ook een koude douche van demonstranten. Voor religieuze joden is homoseksualiteit een onaanvaardbare afwijking waarop volgens de talmud de doodstraf staat.

De ongestoorde ontvangst in Yad Vashem leidde tot hulpacties en hysterische reacties onder de bidende homo's en lesbiennes.

Professor Dina Porath, een holocaust-geschiedkundige van de Tel-Avivse universiteit, vroeg zich

gisteren af of het historisch gezien juist is dat joodse homo's en lesbiennes voor hun vergaste gelijken in Hitlers concentratiekampen een speciaal gebed in Yad Vashem zeggen. Volgens haar maakten de nazi's geen onderscheid tussen de seksuele oriëntatie van hun joodse slachtoffers. „Zij werden vernietigd omdat ze joden waren”, zei ze. „Punt uit.”

Het parlementslid Shaul Yehalom van de Nationale Religieuze Partij (NRP) heeft een beroep op de voormalige NRP-minister dr Yosef Burg gedaan zijn voorzitterschap van Yad Vashem neer te leggen. Volgens hem is het niet gepast dat Burg deze functie vervult van een instituut dat „mensen

met seksuele afwijkingen in de gelegenheid stelt de nagedachtenis van de holocaust te ontheiligen”. De omstreden gebedsbijeenkomst in Yad Vashem stond niet onder auspiciën van het bestuur van dit oorlogsmonument, dat echter voor iedereen openstaat.

De afgelopen twee jaar komen steeds meer Israëlische homo's en lesbiennes in het openbaar voor hun geartheid uit. Het strakke religieuze-sociale taboe dat openheid in de weg stond is verdwenen. Het socialistische parlementslid Yael Dayan bracht vorig jaar, weliswaar tot afschuw van religieuze parlementariërs, een groep homo's en lesbiennes bijeen in de Knesset, het parlement.

'Hallo, wij zijn Dick en Wietse, de nieuwe homo-rechercheurs'

ROTTERDAM - "Hallo, wij zijn Dick en Wietse, de nieuwe homo-rechercheurs." Met deze woorden gaat de politie sinds kort "de baan" op in Rotterdam. Dick Snaterse (37) en Wietse Lantinga (34) zijn het gezicht van de politie in het Kralingse Bos en in de Rozentuin achter het museum Boymans van Beuningen, waar de Rotterdamse homoscene 24 uur per dag actief is.

Voor zover zij zelf weten heeft de politie nog nergens in Nederland "homo-rechercheurs" in dienst. Wel kent de politie in Groningen en Haarlem een team dat slachtoffers begeleidt bij het doen van aangifte, maar echt serieus contacten leggen in de homowereld en rechercheren, nee, dat gebeurt nu alleen in Rotterdam.

Binnenkort komen hun visitekaartjes van de drukker. Op het kaartje staat ter verduidelijking 'Het Gay Team'.

"Want", zo zegt Snaterse, "als we iemand aanspreken in het bos moet je duidelijk zijn over wie je bent en wat je komt doen."

Zelf is Snaterse ook homo. Zijn maat Lantinga niet. Dat is misschien een kleine belemmering bij het leggen van het eerste, fragiele contact op de baan waar homo's een gecompliceerd spelletje spelen om elkaars bedoelingen af te tasten. "Ja, het is een aparte cultuur. Als een vreemde zich verdacht gedraagt, is het spelletje meteen afgelopen. Dan stuift iedereen een andere kant op," zegt Lantinga.

Collega Snaterse heeft meestal sneller in de gaten wat voor groepen homo's over de baan bewegen. Zoals de getrouwde mannen van wie niemand het mag weten, de homo's die er gewoon voor uitkomen, de 'bisnisboys' die het voor geld doen, maar dat

soms niet duidelijk van tevoren zeggen of de mannen die toevallig over de baan rijden of lopen, zonder dat ze iets in de gaten hebben. Snaterse: "Ik voel gewoon hoe iemand is. Ja, dat voel ik gewoon."

In het regiokorps doen de collega's nog steeds wat lacherig over de homoscene in het bos en in de Rozentuin, waar zij dagelijks langsrijden in de surveillancewagens. Maar dat lacherige gaat er steeds meer van af. Drie moorden op de baan in het Kralingse Bos vorig jaar en een aantal gevallen van afpersing of ernstige mishandeling van homo's versnelde de beslissing tot het oprichten van het 'Gay Team'.

In 1991 was er al een team voor het doen van aangiftes, maar dat is inmiddels opgeheven. De toename daarna van ernstig anti-homogeweld en de verwaterde contacten in die

wereld deed het regiokorps beseffen dat er iets moest gebeuren. Meer dan alleen het begeleiden van slachtoffers.

Snaterse: "Het accent ligt op het leggen van contacten om daardoor beter inzicht te krijgen in de scene. Vergeet niet dat de daders van die twee moorden van vorig jaar nog steeds vrij rondlopen. Dat is een eng idee. We doen minder aan het begeleiden van slachtoffers. Misschien heeft de politie in het verleden de slachtoffers te veel bevoogd en te weinig gerechercheerd in het milieu."

Snaterse reageerde meteen op een interne vacature. Lantinga moest even over de streep worden getrokken. Hij zegt: "Ik had het in mijn vorige functie prima naar mijn zin. Later begreep ik dat deze functie enorm veel vrijheid heeft. Je kunt je eigen winkel inrichten. Dat trok mij wel."

NVA 11 20.5.94

BRABANTS DAGBLAD - DINSDAG 31 MEI 1994

'Homoseksualiteit is een 'misdad'

Neofascist wil homo's in kampen

ROME/BRUSSEL - Een van de kandidaten voor de Europese verkiezingen van de neofascistische Nationale Alliantie in Italië, Buscaroli, heeft voorgesteld homoseksuelen in concentratiekampen op te sluiten.

Volgens de krant van de Nationale Alliantie, *Il Secolo*, is homoseksualiteit een misdaad. Italiaanse kranten schreven gisteren dat Buscaroli vindt dat het taalgebruik moet worden gewijzigd.

Homoseksuelen die in Italië 'gays' worden genoemd, moeten van hem voortaan als 'flikker' of 'nicht' worden aangeduid en naar kampen worden afgevoerd.

Il Secolo, de krant van de fascistische Italiaanse Sociale Beweging (MSI), verreweg de belangrijkste stroming binnen de Nationale Alliantie, onderschrijft de uitspraken van Buscaroli. "Als homoseksualiteit beschouwd wordt als een recht, moet men ook incest, verkrachting en bestialiteit als legaal zien". De Nationale Alliantie maakt deel uit van de conservatieve regering van Berlusconi in Italië.

Di Rupo

Een bijeenkomst van Europese ministers van telecommunicatie in Brussel werd gisteren over-

schaduw door een verbale tuchtiging van de Italiaanse fascist door de Belgische minister Di Rupo, die van Italiaanse afkomst is. Di Rupo protesteerde als enige tegen de aanwezigheid van zijn Italiaanse collega minister Tatarella, lid van de neo-fascistische Nationale Alliantie en weigerde hem de hand te drukken.

Di Rupo onderstreepte dat 'Europa is gebouwd op gemeenschappelijke waarden van vrijheid en democratie' en riep zijn collega's op het uiterste te doen om die waarden te verdedigen. Tatarella reageerde op de beschuldigingen met de mededeling dat zijn partij weliswaar rechts op het politieke spectrum staat, maar niet tegen de door Di Rupo verdedigde waarden is. "De Nationale Alliantie heeft niks met fascisme te maken", zei hij.

Di Rupo, de zoon van Italiaanse immigranten, had vooraf aangekondigd dat hij 'geen direct contact' wilde hebben met ministers die lid zijn van de Nationale Alliantie. AFP/AP □

Homoseksualiteit is in Italië weer omstreden

VK
31-5

'Laten wij van rechts de homo's bij hun naam noemen: mietjes en flikkers. Ze zouden naar een concentratiekamp moeten worden gestuurd.' Behalve rechts en homohater is de Italiaan Piero Buscaroli ook kandidaat in de Europese verkiezingen voor de neo- of post-fascistische Nationale Alliantie. Als hij gekozen wordt, zal hij hemel en aarde bewegen om de recente aanbevelingen van het Europees Parlement over de gelijkberechtiging van homoseksuelen ongedaan te maken.

Ook Paolo Hutter, een politieke en seksuele tegenpool van Buscaroli, is kandidaat voor een zetel in Straatsburg. Hij is lid van de gemeenteraad van Milaan en maakt van zijn homoseksualiteit geen enkel geheim. Twee jaar geleden kreeg hij de halve natie tegen zich door symbolisch een paar homoparen publiekelijk in de echt te verbinden. Hij vraagt zich af of Buscaroli met zijn voorstel om de homo's naar kampen te sturen, alleen maar namens zichzelf heeft gesproken of namens de rechtse regeringscoalitie. Hutter kreeg de steun van de communistische krant *Il Manifesto*.

Kennelijk staat Buscaroli niet alleen. De *Secolo d'Italia*, partijkrant van de neofascistische MSI, heeft met citaten uit toespraken van de paus, uit de Bijbel en het Romeins recht geprobeerd aan te tonen dat Buscaroli het grootste gelijk van de

wereld heeft. 'Als de homoseksualiteit', schrijft de krant, 'verheven wordt tot een recht, kunnen ook verkrachting, incest en geslachtsgemeenschap met dieren als rechten worden beschouwd.'

De neo-fascistische krant schrijft openlijk wat de homobeweging in Italië al vreesde vóór de recente verkiezingsoverwinning van rechts: dat er voor haar in het 'nieuwe' Italië geen plaats is. 'De rechtse stembuszege drukt niet alleen een politieke en economische, maar vooral een culturele en morele reactie uit. En ons oordeel over de homoseksualiteit komt overeen met de juridische en morele traditie van het christelijke Westen.'

Il Manifesto krijgt van haar neofascistische collega lik op stuk: deze linkse krant, aldus de *Secolo d'Italia*, 'onderscheidt zich door haar systematische verheerlijking van iedere perversiteit'. *Il Manifesto* heeft Piero Buscaroli heftig aangevallen vanwege enkele verklaringen 'die waarschijnlijk het nadeel hebben dat ze de manier van denken weergeven van de man van de straat'.

Franco Grillini, voorzitter van de belangrijkste homo-organisatie, heeft tegen de *Secolo d'Italia* een klacht ingediend. De Italiaanse homoseksuelen hadden net hun catacombes verlaten.

Jan van der Putten

TEEEVEEHOEKJE

door Paul Stramrood

PRIM 31-5

Pikant, ja, schokkend nee

Wie nog flink moet leren om over te gaan of een be hoorlijk examen te doen, kan een dikke anderhalf uur winnen door niet te kijken naar de laatste twee afleveringen van Sex: De Stand Van Zaken. Jammer voor RTL5 en maakster Catherine Keyl, maar het is zwak. Met een ernstig gezicht raadde ze aan het begin van aflevering 3 ouders af hun kinderen te laten kijken. Me dunkt, dat laten de meesten zich geen twee keer zeggen, om half negen.

Die aflevering ging over foto's, film en video, en dan alles met seks (de spelling sex is even achterhaald als de serie documentaires). Met pikante beelden, toegegeven, maar echt schokkend, nou nee. Aflevering 4, over homo's en lesbo's, ook niet. Ik vrees dat aflevering 5 (hoeren, vanavond) en aflevering 6 (sekswinkels, donderdag) evenmin veel verrassing hebben te bieden.

Waar zit hem dat nou in? Catherine Keyl wil de stand van zaken weergeven, zoals de titel van de serie al zegt. Maar daar is geen vijf uur televisie voor nodig. Dus praat ze met mensen, bezoekt ze een uitgever van een seksblad, een feest van potten, een verzamelaar van pikante foto's. En daarmee is de ellende binnengehaald. Keyl gedraagt zich alsof ze geen idee heeft wat zich op seksgebied afspeelt. Die methode - stel je op als een leek - is journalistiek goed, maar moet in de uitwerking - de documentaire - niet blijken. Dat hindert de kijker die enige voorkennis heeft. Die denkt: 'Mens, dat weet iedereen toch?'. Homo's en lesbiennes hebben nog steeds moeite 'uit de kast te komen', dat is bekend. Maar het gaat vooruit, dat is ook bekend. Veel beroemdheden in binnen-

en buitenland komen uit voor hun afwijkende (?) seksuele voorkeur en helpen daarmee de niet-beroemdheden. Belachelijk dat dat nodig is, maar oké.

Keyl leeft krachtig mee met de problemen van de lesbo's op het besloten Pottenbal. Maar waarom steeds die vraag: 'Vind je het niet erg dat nu pakweg een miljoen kijkers je zien?'. Nee, dat vinden ze niet erg, anders zouden ze niet voor de camera staan, vrijuit. Degenen die het wel erg vonden hadden dat al laten weten. Voor Keyl aanleiding mee te delen dat er 'toch nog een groot taboe op rust'. Mogelijk heeft ze gelijk, maar de stelling is wat zwak onderbouwd met de weigering van (hoe veel?) mensen zich te laten filmen.

Nog een stelling: bij allochtonen ligt homoseksualiteit van een man niet zo makkelijk, een Marokkaan of Turk die van jongens en mannen houdt, krijgt moeilijkheden. Daar kun je dus een hele aflevering aan wijden, want dat is kennelijk De Stand Van Zaken bij een deel van de Nederlandse bevolking. Maar nee, Keyl laat één jongeman zien - met feestmasker op, bij een gay party - die vertelt dat zijn familie het in ieder geval beter niet kan weten. Schraal.

Seks is zou oud als de mensheid. Letterlijk. Dus hebben vorige generaties - ga gerust een eind terug - hem ook flink geraakt. Niks bijzonders. Keyl doet alsof een aantal van ons denkt dat seks op foto's en film pas een paar jaar bestaan. Alleen om oude plaatjes en films te kunnen laten zien. Ze wijst erop dat de fotografie nog geen week oud was, of de eerste seksfoto was er al. Zeker. De eerste foto van een kerk ook, wed ik. Zucht.

VPRO 14/5

Katrien in seksland

De zesdelige serie Sex - de stand van zaken is, niks bijzonders. Inzetten met de zoveelste rondgang door 06-land is wel heel erg obligaat. Het enige dat we ervan opgestoken hebben is dat de geslaagde 06-ondernemer Menno Buch (spreek uit: boeg) de broer is van schrijver Boudewijn Büch (spreek uit: buug) en dat hij de perfecte kruising tussen genoemde 'lievelingsbroer' en Paroolcolumnist Theodor Holman belichaamt.

Is dit het blote billen-gezicht van Catherine Keyl?

Als leading lady stapt in de serie rond niemand minder dan Catherine Keyl. Ze wekt niet bepaald de indruk te weten waar Abraham de mosterd haalt. Ze snapt er niks van dat vrouwen zich voor 06-akkefietjes lenen, en dat er zo véél vrouwen ('telefonistes') voor te porren zijn. Haar aller-grootste verbazing geldt de vaststelling dat in dit soort handel nergens het woord 'Liefde' opduikt. Kritisch is Katrien al helemaal niet. Een oorverdovend stilzwijgen volgt wanneer Buch zijn handel verdedigt (wat is er eigenlijk te verdedigen?) met die afgekloven doodoener 'dat de mensen beter de hele dag aan seks kunnen doen dan oorlog voeren in voormalig Joegoslavië'. Geen wonder dat ze ook de schijnheilige reactie van die andere (computerseks)magnaat niet weerspreekt, die triomfantelijk meldt dat niet hij maar 'eigenlijk de PTT de grootste souteneur is.' (ks)

■ RTL 5, 20.30-21.15 uur

De telefoon bij Korrelatie rinkelt zodra slachtoffers in beeld komen

Van onze verslaggever Theo Stielstra

UTRECHT

Werk genoeg bij Korrelatie. Zolang demotie, medische fouten, discriminatie, fobieën, kanker, chronische pijnen en nog veel meer problemen bestaan en programmamakers daar aandacht aan besteden, willen mensen telefonische hulp, advies en informatie. Steeds meer mensen vinden de weg naar de Utrechtse stichting die al bijna dertig jaar na afloop van televisieprogramma's wordt genoemd 'voor mensen die willen reageren'.

Korrelatie doet niet alleen aan 'media-publiek-sopvang'. Onbekender is dat de stichting ook buiten programma's om beschikbaar is voor gesprekken en informatie op het gebied van geestelijke gezondheidszorg en welzijn. Het is een functie die vorige week een extra impuls heeft gekregen door de start van een computersysteem waardoor het grootste bestand met informatie over het aanbod in de geestelijke gezondheidszorg in Nederland is ontstaan. Gegevens over meer dan 17 duizend landelijke en lokale organisaties, patiëntenverenigingen en belangenorganisaties zijn daarmee op een plaats samengebracht. Consumenten kunnen die gegevens opvragen en worden dan te woord gestaan door geschoolde hulpverleners die niet alleen kunnen oplepen wat op het scherm staat, maar ook met verstand van zaken kunnen informeren of doorverwijzen.

De diensten van de organisatie zijn gratis. Het prijskaartje - 850 duizend gulden - dat onvermijdelijk aan deze vorm van hulpverlening hangt, werd tot vorige zomer betaald door het ministerie van WVC. Bezuinigingen brachten dit bedrag vorig jaar terug tot 450 duizend gulden. Het resterende bedrag zou door de gezamenlijke omroepen op tafel moeten worden gebracht. Dat lukte maar gedeeltelijk, nadat de omroepen hiervoor - ook van WVC - een subsidie van 400 duizend gulden kregen. Rijk is Korrelatie niet, de stichting is nog op zoek naar anderhalve (on)inkomsten. Maar stiekemweg zijn de medewerkers toch een beetje

trots op de goedkope vloerbedekking, het kamerscherm om de wastafel in de directeurskamer en het Ikea-fauteuiltje in de hoek. 'Ik hoef niet zo nodig in een kantoor met airconditioning te zitten', verklaart directeur D. Huijbregts. Met een armzwaai wijst ze op haar kamer met balkon die uitkijkt op de spoorlijn achter de lommerrijke Utrechtse Maliebaan. 'Onze enige luxe zijn de computers, en voor de rest gaat al het geld naar de telefonische hulpverlening. Die is essentieel, al het andere volgt daaruit.'

Toch is de stichting op zoek naar manieren om aan geld te komen. Nu

hebben een hele goede naam en dan blijken bedrijven belangstelling te hebben om daarop mee te liften.

Een andere methode is het werven van donateurs. De stichting denkt nog na over het advies dat onlangs door een fondsenwervingsbureau werd opgesteld om jaarlijks 150 duizend gulden binnen te halen via donateurs. Huijbregts: 'Het is voor ons onderzocht, en we zouden onze goede naam op die manier kunnen kapitaliseren. De vraag is hoe groots we dat gaan aanpakken. Het onderhouden van een donateursbestand kost immers ook geld. Je moet activiteiten organiseren, reclame maken, informatie rondsturen, kortom allemaal zaken die niet tot onze primaire taak horen en die je wel langere tijd moet volhouden.'

Korrelatie begon 29 jaar geleden na een radioprogramma over eenzaamheid. Een thema dat ook tegenwoordig voldoende reden zou geven om na afloop het Korrelatie-nummer te noemen. 'De thema's zijn in dertig jaar niet wezenlijk veranderd. Wel zijn er dingen bijgekomen. Op programma's over seksueel geweld, incest en dergelijke, krijgen we erg veel reacties. Dat weet je van tevoren, al maakt een voetbalwedstrijd op de andere kant nogal wat uit. Over het algemeen geldt dat hoe afstandelijker een programma is, veel academici en onderzoekers in beeld, des te minder mensen behoefte hebben om te praten. Hoe herkenbaarder iets is, slachtoffers in beeld bijvoorbeeld, hoe vaker de telefoon gaat. De lengte van een programma, is niet belangrijk. Een item van vijf minuten in de

Vijf Uur Show van RTL 4, kan net zoveel reacties opleveren als een uitzending van 40 Minutes bij de VPRO.'

Toch wordt Korrelatie niet altijd genoemd bij zware programma's. Soms is daar over nagedacht, een enkele keer hebben programmamakers de impact van hun werk onderschat. Een recente uitzending van De ronde van Witteman over seksueel misbruik door hulpverleners leverde daags na uitzending veel telefoontjes zonder dat de stichting tevoren op de hoogte was. 'Dat is lastig, je kunt niet zomaar een blik hulpverleners optrekken.'

ILLUSTRATIE POEKA VELDMAN

Winnie Mandela is alsnog beëdigd

Reuter

PRETORIA

Winnie Mandela is maandag beëdigd als staatssecretaris van Cultuur in de nieuwe multiraciale Zuidafrikaanse regering. De 59-jarige Winnie Mandela leeft sinds 1992 gescheiden van Nelson Mandela, de huidige president van Zuid-Afrika.

Nelson Mandela verbrak zijn relatie met zijn vrouw nadat zij was veroordeeld wegens medeplichtigheid aan de ontvoering van vier

zwarte jongens, onder wie Stompie Seipei die door lijfwachten van Winnie was doodgeslagen.

Winnie Mandela werd beëdigd samen met de militaire heerser van het voormalige thuisland Transkei, Bantu Holomisa. Hij wordt de nieuwe staatssecretaris van Milieu. Zij waren de laatste bewindslieden die de eed nog moesten afleggen.

Beiden lieten afgelopen vrijdag verstek gaan bij de eigenlijke beëdigingsceremonie van 27 leden van het kabinet van nationale eenheid dat tot 1999 zal regeren.

Gratieverzoek Oscar Wilde

De Britse koningin Elizabeth is door de organisatie voor homorechten Outrage gevraagd de negentiende-eeuwse schrijver postuum gratie te verlenen.

Het 'slachtoffer van onrechtvaardige wetten' zat een eeuw geleden twee jaar gevangen, omdat hij een homoseksuele relatie had. De barre omstandigheden in de gevangenis zouden debet zijn aan de vroege dood van de flamboyante dandy, die drie jaar na zijn vrijlating op 46-jarige leeftijd kwam te overlijden.

Homoseksualiteit gold in Groot-Brittannië tot 1967 als een misdrijf.

AP

twee miljard per jaar aan commerciële sex

Jeugdbeleid moet zich richten op opsporen risico's

'Petitie tegen moordenaars James'

AC 26/5
De ouders van de vermoorde Britse peuter James Bulger, Denise en Ralph, arriveren bij het ministerie van binnenlandse zaken in Londen. Gisteren bood het tweetal de minister van binnenlandse zaken, Michael Howard, een door 287.000 mensen ondertekende petitie aan. Daarin wordt aangedrongen op levenslange opsluiting van de twee elfjarige jongens die James hebben vermoord.

Foto Reuter

Vriendschap past niet in liefdesprogramma

VK 14-5
Het had zo mooi kunnen zijn, dacht Europa Kinderhulp: *All they need is love*, in plaats van *All you need is love*. Met die slogan zou presentator Robert ten Brink een paar prachtige minuten tv kunnen maken in zijn liefdesprogramma; en de organisatie die elke zomer 3500 minderbedeelde kinderen uit Europa voor vakantie naar Nederland haalt, zou families kunnen oproepen zich op te geven als 'gastgezin'.

Bert Westerveld van Europa Kinderhulp zocht contact met John de Mol Producties, de producent die *All you need is love* voor Veronica maakt. De redactie voelde er wel wat voor, op één voorwaarde: de aandacht die Europa Kinderhulp vroeg voor haar doelstellingen moest passen in het concept van het tv-programma. Westerveld moest op zoek naar twee verliefden.

Vind die maar eens, onder kinderen van twaalf, dertien jaar. Maar warempeel, Westerveld kwam een jongetje van twaalf uit Londen op het spoor, die vorig jaar in Woerden warme betrekkingen had aangeknoopt met de dertienjarige dochter uit zijn gastgezin. Afgelopen kerst had de jongen haar een kettinkje gegeven met een half hartje, hij zelf droeg de andere helft. *Friends forever*, stond erin gegraveerd.

Als dat geen liefde was? Nou ja, 'dikke vriendschap', zegt Westerveld. De redactie van *All you need is love* trof voorberedingen voor mogelijke opnamen. Westerveld verzamelde beeldmateriaal over Europa Kinderhulp, hij regelde bij de PTT een 06-nummer, zodat mensen zich na afloop van *All you need is love* konden opgeven als 'gastgezin'.

Een paar dagen voor uitzending op 12 april kreeg Europa Kinderhulp bericht van John de Mol Producties. Het ging niet door. 'Het paste toch niet in het concept', aldus Westerveld. Wellicht zou zijn organisatie later nog aan bod komen in *All you need is love*. Maar deze week was de laatste aflevering en Westerveld heeft niks gezien.

'We hebben altijd gezegd dat we het in overweging zouden nemen, niet dat we ervoor gaan', zegt de woordvoerder van John de Mol. 'Als je keuzes moet maken, laat je het zwakste item vallen. We hadden beter aanbod.' Maar waarom gebeurde dat op het laatste moment? 'All you need werkt altijd uiterst actueel.'

Westerveld is intussen 'pisnijdig'. Wat te doen? Reclame mag nauwelijks geld kosten, omdat het geld van Europa Kinderhulp vooral is bestemd voor de kinderen. Maar of er voor hen straks 3500 verblijfplaatsen zijn in Nederland, is de vraag, aldus Westerveld.

Codecommissie ontvangt meer reclameklachten

Van onze verslaggever

AMSTERDAM

VK 14-5
Het aantal klachten over reclameuitingen neemt alsmat toe. De Stichting Reclame Code heeft vorig jaar 714 klachten gekregen, tegen 650 in 1992. Vooral het gebrek aan goede smaak en fatsoen in reclame blijft de klagers bezighouden.

De stichting schrijft in het jaarverslag het opmerkelijk te vinden dat zich per reclame steeds meer klagers melden. Zo leverde de campagne van AVVL 'Is er koffie na de dood?' 173 reacties op. Op een televisiespot van ITT met de biecht als onderwerp, kwamen 170 brieven. Het reclamegevecht tussen fabrikanten van maandverband en wegwerpluiers hing een opvallend aantal tv-kijkers de keel uit. Bij een van de klachten hierover waren 1200 adheziebetuigingen bijgesloten. De klacht richtte zich deels tegen de hoge frequentie van de maandverbandspotjes, iets waarover de codecommissie zich niet bevoegd achtte te oordelen.

Ook de zogenaamde 'stickercode' die ongeadresseerd reclamedrukwerk buiten de deur moet houden, leverde 123 klachten op. Volgens de stichting gaat het bij de klachten om kinderziektes in de regeling die verholpen zouden zijn. Op bestickerde adressen zou inmiddels geen ongevraagd drukwerk meer bezorgd worden.

Een andere code, de milieucode, veroorzaakt steeds meer klachten. Adverteerders en fabrikanten lijken onvoldoende op de hoogte van de regels van de milieucode. De code die sinds drie jaar milieucriteria reguleert omvat ook beperkingen van claims op etiketten en verpakkingen. Fabrikanten blijken zich hier niet aan te houden, de codecommissie uit onbekendheid met de regels.

Folders blijken vorig jaar met 123 klagers de meeste klachten te hebben opgeroepen. Advertenties in landelijke dagbladen leverde 72 klachten op, tv-reclame 81.

Dit jaar zal de autobranche zichzelf beperkingen opleggen bij het maken van reclame. In de reclamecode voor personenauto's is vastgelegd dat snelheid, acceleratie en motorvermogen niet meer gebruikt zullen worden.

Een auto aanprijzen als een milieuvriendelijk produkt is evenmin toegestaan. De branche belooft niet te appeleren aan agressief weggedrag of milieu-onvriendelijk gebruik van de personenauto. De RAI besloot tot deze code om aan te sluiten bij het overheidsbeleid inzake verkeersveiligheid en energiebesparing.

In de commerciële sex gaat jaarlijks naar schatting twee miljard gulden om. De helft daarvan wordt alleen al in de prostitutie omgezet. Deze cijfers zijn een schatting, want 'de commerciële sector zit in een schameergebied,' zei bedrijfskundige Lucie van Mens van de Erasmus Universiteit donderdag tijdens de viering van het 25-jarig bestaan van de Rutgers Stichting.

Tegenover de twee miljard staan slechts zeveneneenhalf miljoen gulden voor de seksuologische hulpverlening, waar ook de Rutgers Stichting zich mee bezighoudt. 'Een schijntje', vindt Van Mens.

Behalve geld aan prostitutie wordt aan verkoop en verhuur van pornofilms 125 miljoen uitgegeven, aan sexbladen honderd miljoen, dertig miljoen aan erotische kleding, hetzelfde bedrag aan erotische speel- en hulpmiddelen, en 25 miljoen aan condooms.

Van Mens noemde verder nog uitgaven die zijn gemoed met telefoonsex, erotische shows en striptease. Ook rond de commerciële sex wordt veel geld verdiend. Zo zijn er de drankverkoop, toe-

gangsgelden voor sexclubs en sex-toerisme.

De twee miljard die jaarlijks worden uitgegeven aan seksuele diensten en goederen worden slechts door een klein deel van de bevolking opgebracht. Met een bevolking van vijftien miljoen komt dat op 135 gulden per bewoner.

'Maar', aldus Van Mens, 'het komt erop neer dat de vrouw 12,50 gulden en de man bijna 260 gulden per jaar uitgeeft aan seksuele diensten en goederen.'

Uit eigen onderzoek bleek haar dat die 260 gulden een gemiddelde is. 'Een relatief klein deel van de mannen - naar schatting een half miljoen - is verantwoordelijk voor de helft tot driekwart van de totale omzet van twee miljard.'

In verhouding tot de kostprijs zijn de meeste sexprodukten niet duur, meent Van Mens. De prijzen van condooms, films, kleding en telefoonsex zijn laag te noemen. En ook de prijzen in de prostitutie liggen niet hoog. Van Mens vergeleek ze, voor een zaal met hulpverleners, met het uurloon van een seksuoloog. 'Seksuologen berekenen gemiddeld dezelfde tarieven als prostituees: gemiddeld zo'n honderd gulden per cliënt.'

Vk 21-5
Van onze verslaggever
Maria Hendriks

AMSTERDAM

Van oudsher gaat jeugdbeleid uit van probleemgroepen, van randgroepjongeren, voortijdige schoolverlaters of verslaafden. Die aandacht voor doelgroepen moet worden verlegd naar aandacht voor risicofactoren: gebeurtenissen en omstandigheden waardoor jongeren uit de boot vallen.

Dat schrijft de Raad voor het Jeugdbeleid in het advies *Aanval op uitval* dat vrijdag is aangeboden aan de opdrachtgever, het kabinet. In Nederland heeft 10 tot 15 procent van de jongeren ernstige problemen. Dat leidt in veel gevallen tot uitval: vroegtijdig van school verdwijnen, uit huis worden geplaatst, weglopen, gaan zwerven, of crimineel worden.

Kinderen in alle milieus kunnen problemen hebben: dat is de beperking van de groepsbenadering. Volgens de Raad voor het Jeugdbeleid is het beter van risicofactoren te spreken, zoals een zwakke gezondheid, mishandeld of misbruikt zijn, psychische problemen van de ouders, weinig mogelijkheden zich te hechten of weinig speelruimte.

Om problemen zo vroeg mogelijk te zien, moet er voor jonge kinderen het zogenaamde 'tweede huis' komen, waarvoor de raad in een eerder advies al pleitte. Het 'tweede huis' is een voor kinderen aantrekkelijke woning in de buurt, waar ze terecht kunnen om te spelen, waar opvang is en een peuterspeelzaal. Ouders moeten in het huis hulp en advies kunnen krijgen.

Voor schoolkinderen moet de school de spil zijn van een goed systeem van onderwijs, hulp en werk, vindt de raad. Niet dat de leerkrachten zelf hulp moeten bieden, daarvoor worden per school begeleiders vrijgemaakt. Maar zij moeten wel de signalen opvangen.

Als derde vangnet voor alle kinderen moeten de vrije-tijdsorganisaties gaan dienen, sportclubs net zo goed als moskeën. Het personeel dat er werkt, moet op de hoogte zijn van de risico- en de beschermende factoren van hun eigen organisatie. Net als voor de kleinste kinderen pleit de raad voor vrije-tijds-huizen naar voorbeeld van de Deense jeugdscholen.

Ondanks deze voorzorgen zullen bepaalde jongeren toch professionele hulp nodig hebben. Over tien tot vijftien jaar moeten de bestaande instellingen zijn vervangen door een hulpaanbod waarin de behoefte van de jongere centraal staat. Er moet worden gedacht in termen als dagopvang, observatie, begeleid op kamers wonen, vindt de raad. Het onoverzichtelijke geheel van loketten dat er nu is, moet verdwijnen.

Op de korte termijn moet worden aangesloten bij ontwikkelingen die al in die richting gaan. In de ene gemeente kan dat betekenen dat Riagg en gezinsvoogdij als eerste gaan samenwerken, terwijl elders de school, de peuterspeelzaal en het consultatiebureau partners worden.

Over tien jaar moeten er jeugdhulpprogramma's worden ingevoerd. De ministeries moeten stimuleringsgeld ter beschikking stellen en de lokale overheden maken de plannen, aldus het advies.

GEDRUKTE VERLANGENS

Affiches, tijdschriften, literatuur en voorlichtingswerken
uit de kelders van Homodok.

Tentoonstelling op de 1e, 2e, 3e en 4e verdieping
van de bibliotheek.

1 JUNI - 2 JULI 1994

In samenwerking met Homodok, Homo- en Lesbisch Documentatiecentrum, O. Z. Achterburgwal 185
en ter gelegenheid van Europride Amsterdam.

75 jaar

Illustratie uit: 'Vies is lekker'.

EUROPRIDE